

RPJ

วารสารร่มพญักษ์

ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม 2564 Vol. 39 No. 3 September - December 2021

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

人文与社会学科

ROMPHRUEK JOURNAL

ISSN 0125-7609

การจัดการ การประเมิน และการปรับตัว
MANAGEMENT, EVALUATION AND ADAPTATION

管理、评估与适应

วารสารร่วมพฤษ : ROMPHRUEK JOURNAL
ปีที่ 39 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2564 ISSN 0125-7609
การจัดการ การประเมิน และการปรับตัว
(MANAGEMENT, EVALUATION AND ADAPTATION)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยเกริก

บรรณาธิการ

สังกัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัสนันท์ พันธุ์แน่น

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์

รองศาสตราจารย์สุพัฒน์ อีระเวชเจริญชัย

อาจารย์ ดร.ผกาพันธ์ ภูมิจิตร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม

ศาสตราจารย์ ดร.จำลอง โพธิ์บุญ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.สยาม อรุณศรีมรกต

รองศาสตราจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน

รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุวรรณโนภาส

รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรียา แก้วละเอียด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรากุล สุโคตรพรหมมี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิ สุขเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิพัฒน์ นนทนาธรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล วงศ์สิงห์ทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนตติ พิพัฒนางกูร

Asst.Prof.Dr. Chen, Wang-Kun

อาจารย์ ดร.ดาวพระศุภร์ ทองกลิ่น

อาจารย์ ดร.อรุณี ศรีพนมวัน

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประเทศไทย

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประเทศไทย

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประเทศไทย

สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย

วารสารร่มพญักษ์ : ROMPHRUEK JOURNAL
ปีที่ 39 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2564 ISSN 0125-7609
การจัดการ การประเมิน และการปรับตัว
(MANAGEMENT, EVALUATION AND ADAPTATION)

สำนักงาน

ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก
เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1
ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์
เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220
ประเทศไทย

โทรศัพท์

0-2552-3500-9 ต่อ 402

e-mail

romphruek.kru@gmail.com

- ทุกบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์ เป็นทัศนะและข้อคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ทัศนะของมหาวิทยาลัยเกริกหรือกองบรรณาธิการ
- กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ต้องอ้างอิงแสดงที่มาชัดเจน
- ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์ ผ่านการตรวจและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก เป็นวารสารวิชาการที่รองรับการเผยแพร่ผลงานด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยให้ความสำคัญกับศาสตร์ทางด้านการบริหารการจัดการ สังคมศาสตร์ นิเทศศาสตร์ นิติศาสตร์ และศิลปศาสตร์ ซึ่งตีพิมพ์มากกว่าสามทศวรรษ เน้นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอันมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสังคมไทย สร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่มีคุณภาพทางวิชาการเพื่อสังคม อีกทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการขยายบทบาททางวิชาการต่อสังคมวงกว้าง และ การพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งความรู้ที่มาจากผลงานวิจัยของอาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา เพื่อเข้าสู่การเป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society) โดยจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ และเผยแพร่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

กองบรรณาธิการวารสารร่มพญักษ์มีนโยบายและเกณฑ์การรับพิจารณาและตีพิมพ์บทความซึ่งไม่เคยเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ และไม่เคยเผยแพร่ในเอกสารฉบับอื่นๆ มาก่อนหน้านี้ และไม่ใช้บทความวิจัยจากงานวิจัยในชั้นเรียน ไม่ใช้บทความวิจัยจากงานวิจัยสถาบัน โดยบทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์นั้นต้องผ่านการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Peer Review) จากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน บทความทั้งหมดที่ตีพิมพ์ในวารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยฯ สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่วิทยาการและความรู้ใหม่ๆ ในสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย
2. เพื่อส่งเสริมอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาต่างๆ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิในการนำเสนอผลงานทางวิชาการ
3. เพื่อเป็นเอกสารประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

กำหนดการออกวารสาร ปีการศึกษาละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

ปี พ.ศ. 2564 วารสารร่วมพฤษรับตีพิมพ์บทความในประเด็นด้านมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ ผู้สนใจส่งบทความโดยลงทะเบียนสมาชิกวารสารร่วมพฤษที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index> หรือติดต่อสอบถามรายละเอียด
ที่ 02-552-3500-9 ต่อ 402

วารสารร่มพญา เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยเกริกที่ดำเนินการมาจนถึงปีที่ 39 แล้ว โดยฉบับนี้เป็นฉบับที่ 3 ของปี 2564 วารสารร่มพญาได้รับการรับรองคุณภาพให้จัดอยู่ในฐานข้อมูลดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย กลุ่ม 1 (TCI 1) จึงให้ความสำคัญยิ่งกับคุณภาพของบทความที่ดีพิมพ์เผยแพร่ โดยกำหนดกระบวนการที่มีมาตรฐาน มีการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่จะมาทำหน้าที่ประเมินบทความ

สำหรับวารสารร่มพญาฉบับ เดือนกันยายน – เดือนธันวาคม ปี 2564 นับเป็นปีที่ 39 ฉบับที่ 3 มีบทความตีพิมพ์รวมจำนวน 11 บทความ ภายใต้ประเด็นหลัก (Theme) ว่า **การจัดการ การประเมิน และการปรับตัว** (MANAGEMENT, EVALUATION AND ADAPTATION) ซึ่งแต่ละบทความมีสาระสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

ประเดิมบทความแรกด้วยบทความวิจัย เรื่อง “รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล” โดย ณภัช วชิรกลิ่นขจร และ กฤษณ์นัต วัฒนาวรรณ ซึ่งได้ทำการสังเคราะห์และพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล และทำการประเมินความเหมาะสมรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด มีรายละเอียดต่าง ๆ ที่น่าสนใจทีเดียว บทความวิจัยลำดับต่อมาเป็นเรื่อง “อิทธิพลส่งผ่านของการให้คำแนะนำปรึกษาที่เชื่อมโยงแรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรมและความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการไปสู่ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา” โดย พรรณสียา นิธิกิตต์สุขเกษม บุญทวารณ วิงวอน และ เผ่าไทย วงศ์เหลา ทำการศึกษาถึง อิทธิพลส่งผ่านของการให้คำแนะนำปรึกษาที่เชื่อมโยงแรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรม และความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการไปสู่ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของรัฐบาล ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจติดตามเช่นกัน

บทความวิจัยเรื่องที่ 3 และเรื่องที่ 4 ยังคงเกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา ได้แก่ “การติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อ

ความยั่งยืนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา” โดย อาริวรรณ เอี่ยมสะอาด ซึ่งเป็นงานวิจัยประเมินผลโครงการ ผู้สนใจเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลโครงการสามารถศึกษาเรียนรู้เป็นกรณีศึกษาได้ ถัดมาเป็นเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี” โดย วชิรวิทย์ จตุเทน ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาที่สูงที่สุดคือ ด้านบทบาทหน้าที่ครูผู้สอน เป็นอีกเรื่องที่สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาได้สำหรับผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

บทความวิจัย เรื่องที่ 5 “ประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตำบลสระประดู่ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์” โดย ปิยธิดา ขวัญลอย และ ลัทธิ ปิยะบัณฑิตกุล เป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งได้ผลการศึกษาที่น่าสนใจไม่น้อย ผู้สนใจประสงค์ทำการวิจัยแบบกึ่งทดลองสามารถศึกษาเรื่องนี้เป็นตัวอย่างได้เช่นกัน

บทความวิจัยเรื่องที่ 6 และเรื่องที่ 7 นำเสนอประเด็นการท่องเที่ยว คือ “รูปแบบการจัดการอุบัตีย่อยอย่างมีส่วนร่วมที่เกิดกับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา” โดย จำเนียร ชุณหโสภาค วุฒิชัย อินทร์แก้ว สมพล พงษ์หัวรุ่งรัตนา เจริญจิตต์ และ เสาวนีย์ สมันต์ศิริพร ส่วนเรื่องที่ 7 คือ “แรงจูงใจหลักต้นและดึงดูดของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการท่องเที่ยวเรือสำราญในเขตประเทศไทย” โดย ชญาณิศา วงษ์พันธุ์ และ อัครวิน แสงพิกุล แม้ในช่วงนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะอยู่ในช่วงชะลอตัวอย่างมาก อันเนื่องมาจากการระบาดโรคโควิด-19 ก็ตาม แต่งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวก็ควรมีการดำเนินการต่อไป อย่างน้อยเมื่อสถานการณ์กลับสู่ภาวะปกติก็จะสามารถนำงานวิจัยมาประยุกต์ใช้ในประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไปได้ ส่วนบทความเรื่องที่ 8 “การปรับตัวของชาวนา บ้านท่าสวาย ตำบลท่าแดง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์” โดย ชนตติ พิพัฒนางกูร ทำการ

ศึกษาบริบทของชุมชน ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงการปรับตัวของอาชีพชาวนาบ้านท่าสวาย โดยใช้วิธีวิจัยแบบงานวิจัยภาคสนามทางมานุษยวิทยาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีความน่าสนใจแตกต่างจากเรื่องอื่น ๆ ที่ผ่านมา

เรื่องที่ 9 เป็นบทความวิชาการ “ทฤษฎีรัฐสวัสดิการของ Paul Spicker” โดย พงษ์เทพ สันติกุล นำเสนอปัจจัยที่นำมาเป็นพื้นฐานการสร้างทฤษฎีรัฐสวัสดิการของ พอล สปิคเกอร์ ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ทางสังคม การพึ่งพาอาศัยกัน กลุ่มสังคม ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และบรรทัดฐานทางศีลธรรม ซึ่งช่วยให้เข้าใจทฤษฎีดังกล่าวได้ชัดเจนมากขึ้นสำหรับผู้สนใจศึกษาในเรื่องรัฐสวัสดิการ

สองบทความสุดท้ายเป็นบทความภาษาอังกฤษ เรื่อง “The Adaptability of University Freshmen - A Case Study of Chongqing Technology and Business University in China” การปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง : กรณีศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีและธุรกิจ ฉงชิ่ง โดย Lei Hu and Manoch Prompanyo และ “Effect of the Board of Directors’ Characteristics on Corporate Governance” ผลกระทบของคุณสมบัติคณะกรรมการบริษัทต่อการกำกับดูแลกิจการ โดย Malee Jaturat Kusuma Dampitakse and Chanongkorn Kuntonbutr

บทความทั้ง 11 เรื่อง ข้างต้นได้ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่สอดคล้องกับสาขาวิชา โดยกองบรรณาธิการหวังว่าบทความในวารสารร่มพญักษ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์ทางวิชาการแก่ผู้ที่สนใจทุกท่าน และหวังว่าท่านจะสนับสนุนวารสารร่มพญักษ์ต่อไปในปี 2565

บรรณาธิการ

บทความประจำฉบับ

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการ
ทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล 11

Teaching Model for Enhancing the Creativity and Skills of Digital
Media Designers

ณภัช วชิรกลิ่นขจร และ กฤษมนต์ วัฒนานรงค์

Napapat Wachiraklinkhajorn and Krismant Whattananarong

อิทธิพลส่งผ่านของการให้คำแนะนำปรึกษาที่เชื่อมโยงแรงบันดาลใจ
ความสามารถทางนวัตกรรมและความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการไปสู่
ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ
อาชีวศึกษา 33

The Transmission Influences of Mentoring Connecting Inspiration,
Innovativeness and Entrepreneurial Readiness Towards Entrepreneurial
Intention of The Vocational Entrepreneurship Incubator Center
Members

พรรณสิยา นิตกิตต์สุขเกษม บุญทวรรณ วิงวอน

และ เผ่าไทย วงศ์เหลา

Pansiya Nithikitsookkasem Boonthawan Wingwon

and Paotthai Vonglao

การติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการ
ศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา 59

Project Evaluation and Follow-up of the Strategic Plan for Sustainable
Education Development Fiscal Year 2020 Bansomdejchaopraya
Rajabhat University

อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด

Areewan Iamsa-ard

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

83

Factors Affecting The Effectiveness of School Administration

Surasakmontree School

วชิรวิทย์ จตุเทน

Wachirawit Jatuten

ประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตำบลสระประดู่ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

101

Effectiveness of Village Health Volunteer's Competency Development Program for Stroke Prevention Among Hypertensive Patients in Sa Pradu Subdistrict Wichian Buri District Phetchabun Province

ปิยธิดา ขวัญลอย และ ลัทธิวิ ปิยะบัณฑิตกุล

Piyatida Khuanloy and Lukawee Piyabunditkul

รูปแบบการจัดการอุบัติภัยอย่างมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

127

Model for Participating Management of Accidents to the Tourists and Residents in KohYor Community, Mueang District Songkhla Province

จำเนียร ชุณหโสภาค วุฒิชัย อินทร์แก้ว สมพล พุ่งหว่า

รุ่งรัตนา เจริญจิตต์ และ เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร

Jumnian Junhasobhaga Wuttichai Inkaew Sompon Thungwha

Roongrattana jaroenjitt and Saowanee Samantreeporn

แรงจูงใจผลักดันและดึงดูดของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการท่องเที่ยว
เรือสำราญ ในเขตประเทศไทย 151

Foreign Tourists' Push and Pull Motivations in Cruise Tourism with
in Thailand

ชญานิศา วงษ์พันธุ์ และ อัศวิน แสงพิกุล

Chayanisa Wongphan and Aswin Sangpikul

การปรับตัวของชาวนา บ้านท่าสวาย ตำบลท่าแดง อำเภอหนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์ 173

The Adaptation of the Farmers Ban Tha Sawai, Tha Din Daeng
Sub-District, Nong Phai District, Petchabun Province

ชนัตติ พิพัฒนางกูร

Chanettee Piphatanangkun

ทฤษฎีรัฐสวัสดิการของ Paul Spicker 193

Paul Spicker's Welfare State Theory

พงษ์เทพ สันติกุล

Pongtep Suntigul

The Adaptability of University Freshmen - A Case Study of
Chongqing Technology and Business University in China 217

Lei Hu and Manoch Prompanyo

Effect of the Board of Directors' Characteristics on Corporate
Governance 237

Malee Jaturat Kusuma Dampitakse

and Chanongkorn Kuntonbutr

1

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบ สื่อดิจิทัล

Teaching Model for Enhancing the Creativity and
Skills of Digital Media Designers

ณปภัช วชิรกลินขจร และ กฤษมันต์ วัฒนานรงค์

Napapat Wachiraklinkhajorn and Krismant Whattananarong

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล

Teaching Model for Enhancing the Creativity and Skills of Digital Media Designers

ณปภัช วชิรกลินขจร¹ และ กฤษมันต์ วัฒนานารอง²

Napapat Wachiraklinkhajorn and Krismant Whattananarong

¹สาขาวิชาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพฯ 10800 ประเทศไทย

Program in Technical Education Technology, Faculty of Technical Education,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok 10800,
Thailand e-mail : napapat.wkl@gmail.com

²สาขาวิชาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพฯ 10800 ประเทศไทย

Program in Technical Education Technology, Faculty of Technical Education,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok 10800,
Thailand e-mail : kwmongkut@gmail.com

Received : July 27, 2021 Revised : September 21, 2021 Accepted : September 21, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล 2) ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน 3) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานก่อนและหลังเรียน 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 5) ศึกษาความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีมีเดียและแอนิเมชัน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการ

พัฒนาทักษะการทำงาน รูปแบบการเรียนการสอนได้รับการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน โดยการทดสอบด้วยสถิติ t-test for dependent พบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Analysis of Covariance พบว่า กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความคิดสร้างสรรค์; ทักษะการทำงาน; นักออกแบบสื่อดิจิทัล

Abstract

The objectives of this study were 1) to synthesize and develop a teaching model for enhancing the creativity and skills of digital media designers, 2) to assess the suitability of the teaching model, 3) to compare creativity and skills before and after learning with the model, 4) to compare the learning achievement, and 5) to study the correlation between the creativity and skills of students and learning achievement of the students studied by the developed model. The samples were 30 undergraduate students, the first year, Bachelor of Science program in Technology Multimedia and Animation, North Bangkok University, in the first semester of academic year 2020, selected by a purposive sampling method. The results of this study were as follows. The developed model was divided into 2 parts, the part of creative approach and skill approach. It was evaluated at the highest level of suitability. The comparison of creativity and skills before and after studied with the developed model tested by a t-test for dependent statistics found that the after learning scores were

higher than those before learning scores at the significant level of .01. The learning achievement was analyzed by using the Analysis of Covariance statistics found that the learning achievement of the experimental group was higher than the control group at the significant level of .01. The correlation between the creativity and skills of students and the student learning achievement found that there was no significant correlation at the level of .05.

Keywords : Creativity; Skill; Digital Media Designers

บทนำ

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นอย่างมาก การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีส่งผลให้โลกแคบลงด้วยการใช้คอมพิวเตอร์และเครื่องมืออุปกรณ์สื่อสาร เครื่องมืออำนวยความสะดวกต่างๆ และมีการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น ด้วยคุณสมบัติการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว และใช้ต้นทุนต่ำจึงทำให้มีการพยายามใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในรูปแบบต่างๆ อาทิ การประชาสัมพันธ์องค์กร การโฆษณาสินค้า การติดต่อสื่อสาร ความบันเทิงในครอบครัว (ภูมิธ นิธิกุลปรีชา และ อารยะ ศรีกัลยาณบุตร, 2558) ผู้ประกอบการจำนวนมากได้หันมาให้ความสนใจและใช้รูปแบบการสื่อสารการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่และได้พัฒนารูปแบบของสื่อดิจิทัลขึ้นมาเพื่อทดแทนสื่อในรูปแบบเดิมในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ซึ่งมีความประหยัดเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และยังคงคุณภาพในการสื่อสารความหมายได้เป็นอย่างดี สื่อดิจิทัลถูกจัดให้เป็นสื่อทรงอิทธิพลที่แสดงบทบาทและผลกระทบในวงกว้างได้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ในชีวิตประจำวันและในชีวิตการทำงานของผู้คนจำนวนมาก ซึ่งสื่อดิจิทัลแห่งยุคสมัยใหม่นี้แตกต่างจากสื่อดิจิทัลหรือสื่ออื่นๆ ในยุคสมัยก่อน โดยเฉพาะประเด็นของการบูรณาการความรู้ที่หลากหลายเข้าด้วยกันซึ่งไม่เฉพาะแต่ความรู้ในเชิงเทคนิคเทคโนโลยีดิจิทัลและคอมพิวเตอร์เท่านั้นที่จำเป็นต้องมี แต่ความรู้ในเชิงความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์เพื่อการผลิตสื่อได้อย่างมืออาชีพก็เป็นความรู้ที่ไม่อาจมองข้ามได้ (ชุตินันต์ เกิดวิบูลย์เวช, 2560)

อาชีพนักออกแบบสื่อดิจิทัล คือ การปรับเปลี่ยนวิถีเดิมของนักออกแบบและสร้างสรรค์สื่อในรูปแบบออนไลน์มาให้ความสำคัญกับการนำเสนอคอนเทนต์ในรูปแบบออนไลน์ ผู้ประกอบอาชีพนักออกแบบกราฟิกหรือนักพัฒนาสื่อมัลติมีเดียและงานแอนิเมชันก็ต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นผู้มีทักษะในการทำงานและมีความคิดสร้างสรรค์ควบคู่กันไป สถานศึกษาที่เปิดสอนในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องจึงต้องพัฒนาบัณฑิตที่ส่งออกไปสู่ตลาดแรงงานให้มีความรู้ความสามารถและตอบโจทย์การเป็นนักออกแบบสื่อดิจิทัล การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานมีความสำคัญอย่างมาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้ในชีวิตจริงต่อไป ผู้สอนต้องหาวิธีในการจัดกระบวนการเรียนการสอนรวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน รวมถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย จากการสำรวจความต้องการของนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบผลงานกราฟิกและแอนิเมชัน พบว่า นักศึกษามีความต้องการในการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์และทักษะการปฏิบัติ ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนา ด้านทักษะพิสัย (Psycho-Motor Domain) จึงเป็นรูปแบบที่ช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ (ทีศนา แชมมณี, 2545) รวมถึงการนำแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เข้ามามีใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อการเป็นนักออกแบบสื่อดิจิทัลได้

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนโดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เหมาะสำหรับการเป็นนักออกแบบสื่อดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อสังเคราะห์และพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล
- 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล
- 3) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล
- 4) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน
- 5) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลมีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบสื่อดิจิทัล หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตของสถาบันการศึกษาเอกชน ในเขตภาคกลาง จำนวน 10 สถาบัน 1,156 คน (สำนักงานการอุดมศึกษา, 2561)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีมัลติมีเดียและแอนิเมชัน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา MTA312 การสร้างสื่อแอนิเมชันและกราฟฟิกเชิงโต้ตอบ ภาคเรียนที่ 1/2563 ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. ด้านการประเมิน

3.1 การประเมินพฤติกรรมการด้านความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักศึกษาหลังจากเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล

3.2 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

ประโยชน์ของการวิจัย

1) แนวทางการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลสามารถบูรณาการ เข้ากับรายวิชาเรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะการทำงานและเกิด ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาต่อ ยอดผลงานในรูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริม ด้านอาชีพนักออกแบบสื่อดิจิทัลเมื่อได้ปฏิบัติงานจริง

2) รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ควบคู่กับหลักสูตร เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพได้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล มีกรอบแนวคิดของ การวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

การจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบ
การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์และทักษะการทำงาน
ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล

ตัวแปรตาม

- ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์
และทักษะการทำงาน
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

ในการดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล ผู้วิจัยได้ศึกษาศึกษา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการทดลองโดย บุญชม ศรีสะอาด (2541) ได้อธิบายถึงการสอนไว้ว่า คือ การถ่ายทอดความรู้ฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์เพื่อให้ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ โดย ผู้สอนจะคัดเลือกแนวทางและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและรายวิชาที่สอน จัดกิจกรรมตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น วัดและสรุปผลการ เรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการ ดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผล (วิชัย ประสิทธิ์ วุฒิเวช, 2542)

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล (2561) กล่าวว่า ทักษะการคิดสร้างสรรค์และทักษะ การทำงานเป็นส่วนประกอบของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การจัดการ ศึกษาและการเรียนรู้ควรมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคนในฐานะพลเมืองให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีทักษะจำเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อ สร้างเสริมแรงบันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย การเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ๆ และการเรียนรู้เพื่อ การนำไปปฏิบัติมุ่งสร้างการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้ หลักสูตรและวิธีการ

จัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมีการจดจำเนื้อหาวิชาเน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซิมป์สัน (Simpson, 1972) กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกายในการทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมองซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้นทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้วจะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความเร็วหรือความราบรื่นในการจัดการ สิริชัย ตีเลิศ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีอัตลักษณ์เชิงสร้างสรรค์โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มสาขาวิชา 4 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ 1. กลุ่มสาขาวิชาศิลปะ 2. ศิลปะประยุกต์ 3. มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ และ 4. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มี 5 ขั้นตอน คือ 1. ความรู้ในศาสตร์ 2. การพัฒนาทักษะและทัศนคติ 3. การสร้างความคิด 4. การกลั่นกรองแนวความคิด และ 5. การสร้างอัตลักษณ์ ซึ่งความคิดสร้างสรรค์ถูกสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนมากน้อยต่างกัน โดยความคิดสร้างสรรค์เป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Art) ที่แต่ละสาขาวิชามีมากน้อยต่างกันทำให้การแสดงออกด้านความคิดแตกต่างกัน ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความคิดผ่านการแสดงออกด้วยผลงานสร้างสรรค์

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research

and Development) ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ประกอบด้วย

1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1.1.1 ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้

1.1.2 แนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

1.1.3 รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

1.1.4 รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ

1.2 วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนที่ศึกษาในรายวิชาที่เกี่ยวกับการออกแบบสื่อดิจิทัลต้องใช้ทักษะการปฏิบัติในรูปแบบของการใช้โปรแกรมเพื่อพัฒนาผลงาน และต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีความสวยงามแปลกใหม่ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ หลังจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาได้ ดังนี้

1.2.1 ผู้เรียนบางส่วนมีทักษะการปฏิบัติที่ค่อนข้างต่ำซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาผลงาน เช่น การเลือกใช้เครื่องมือในโปรแกรมนำมาสร้างวัตถุต่างๆ ในผลงาน

1.2.2 ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบศิลป์ ได้แก่ รูปร่าง รูปทรง สี การจัดองค์ประกอบในผลงานไม่เพียงพอ

1.2.3 ผู้เรียนมีระดับความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อผลงานที่ถูกสร้างขึ้น

1.2.4 ขาดการค้นคว้าข้อมูลประกอบการออกแบบและสร้างผลงานสื่อดิจิทัล

1.2.5 การขาดการสร้างแรงบันดาลใจที่เหมาะสม

1.2.6 ไม่กล้าแสดงออกทางความคิดเห็น กลัวผิดพลาด

1.2.7 ความกลัวการถูกตำหนิ หรือคำวิจารณ์ ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

1.2.8 สภาพแวดล้อมไม่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาดังกล่าว มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในขั้นตอนต่อไป

1.3 ประเมินความต้องการของผู้เรียนโดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความต้องการของผู้เรียนที่มีต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะการปฏิบัติของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ความต้องการสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้เรียนมีความต้องการในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.56) และผู้เรียนมีความต้องการในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.63)

ขั้นที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล ดังนี้

2.1 เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาผลงานการออกแบบสื่อดิจิทัล

2.2 เพื่อฝึกฝนทักษะการปฏิบัติ ได้แก่ การเริ่มต้นออกแบบ การใช้อุปกรณ์ รวมถึงโปรแกรมที่สนับสนุนการออกแบบสื่อดิจิทัล

2.3 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติงานด้านการออกแบบสื่อดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 การสังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน (D1)

3.1 ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการปฏิบัติงาน จากนั้นนำมาใช้ในการวิเคราะห์และคัดเลือกกระบวนการที่เหมาะสม เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการเรียนการสอน

กระบวนการ	ด้านทักษะปฏิบัติงาน			ด้านความคิดสร้างสรรค์		
	รูปแบบการเรียน การตามแนวคิด การพัฒนาทักษะ สอนปฏิบัติของ ซิมพ์สัน	รูปแบบการ เรียนการสอน ทักษะปฏิบัติของ แฮร์ริส	รูปแบบการเรียน การสอนทักษะ ปฏิบัติของเดวิส	รูปแบบการสอน เพื่อพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ ตามแนวคิด ของกิลฟอร์ด	ทฤษฎีของ ทอร์แรนซ์ (Torrance)	ทฤษฎีของจุงส์ (Jung)
ขั้นเตรียม	✓		✓	✓		
ขั้นฝึกฝน		✓	✓	✓	✓	✓
ขั้นเกิดทักษะ	✓	✓		✓		✓
ขั้นการประยุกต์ใช้	✓			✓		

จากตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการเรียนการสอนโดยแบ่งกระบวนการออกเป็น 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นการเตรียม ขั้นฝึกฝน ขั้นเกิดทักษะ และขั้นการประยุกต์ใช้ และทำการคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับขั้นตอนดังกล่าวจากรูปแบบที่ได้ศึกษา

3.2 ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดและดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลโดยกำหนดปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการเรียนการสอน (Process) และผลผลิต (Output) กำหนดวัตถุประสงค์เนื้อหาทางการเรียนจากง่ายไปหายาก วางแผนการประเมินผลการเรียนรู้และการปฏิบัติเลือกรูปแบบวิธีการสอนและกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน คัดเลือกหรือพัฒนาสื่อประกอบการเรียนการสอน

3.3 สร้างแบบประเมินความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล แบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำคัญ แนวคิด และความหมายของรูปแบบ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ โดยใช้รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดำเนินการหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) โดยพิจารณาเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่า

IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป จากนั้นจัดทำแบบประเมินความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล

3.4 สร้างแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานเพื่อใช้สำหรับประเมินผลงานการออกแบบสื่อดิจิทัล โดยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินด้านความคิดสร้างสรรค์และด้านทักษะการปฏิบัติ ผู้วิจัยกำหนดข้อคำถามในแบบประเมิน โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะการทำงาน และด้านการใช้ประโยชน์ โดยแบ่งคะแนนออกเป็น 4 ระดับ ตามแนวคิดของ กิลฟอร์ด (1959) ดังนี้

การกำหนดเกณฑ์คะแนนการประเมิน ประกอบด้วย

4 หมายถึง ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานดีมาก

3 หมายถึง ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานดี

2 หมายถึง ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานพอใช้

1 หมายถึง ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานควรปรับปรุง

นำแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน เพื่อใช้สำหรับประเมินผลงานการออกแบบสื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) พิจารณาเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป จากนั้นจัดทำแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน เพื่อนำไปใช้ในการประเมินผลงานของผู้เรียนในชั้นการจัดการเรียนการสอนต่อไป

3.5 นำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบการเรียนการสอน จำนวน 9 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน (R_1)

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม (D_2) ตามผลการประเมินและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญจัดทำคู่มือรูปแบบการเรียนการ

1

สอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล จากนั้นนำมาทดลองใช้กับนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างและประเมินผล (R_2) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 กำหนดรายวิชาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นรายวิชาปฏิบัติ โดยผู้วิจัยเลือกดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนกับรายวิชา MTA312 การสร้างสื่อแอนิเมชันและกราฟิกเชิงโต้ตอบ 3(2-2-5) กำหนดแผนการจัดการเรียนการสอน โดยมีกระบวนการตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กำหนดโจทย์ปัญหาสำหรับการออกแบบสื่อดิจิทัลโดยจัดทำเป็นใบงานเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน และสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนให้แก่ผู้เรียนทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียน

4.3 ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล

4.4 ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามขั้นตอนที่ 1

4.5 ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามขั้นตอนที่ 2 จากนั้นให้นักศึกษาสร้างผลงานตามโจทย์ที่กำหนดให้ และทำการประเมินผลงาน ครั้งที่ 1

4.6 ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามขั้นตอนที่ 3 จากนั้นให้นักศึกษาสร้างผลงานตามโจทย์ที่กำหนดให้และทำการประเมินผลงาน ครั้งที่ 2

4.7 ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตามขั้นตอนที่ 4 จากนั้นให้นักศึกษาสร้างผลงานตามโจทย์ที่กำหนดให้ และทำการประเมินผลงาน ครั้งที่ 3

4.8 ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล

4.9 สรุปผลการจัดการเรียนการสอน

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์และสรุปผล จัดทำรูปเล่มงานวิจัยโดยผู้วิจัยนำผลการประเมินทั้ง 3 ครั้ง และผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิจัย จากนั้นนำเสนอผลและจัดทำรูปเล่มการวิจัย

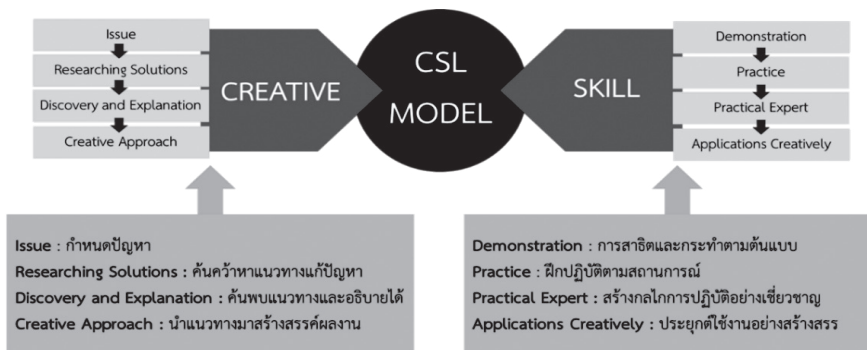
ขั้นที่ 6 จัดทำบทความวิจัย และเผยแพร่ในวารสารงานวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล

จากการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาหรือส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานหรือทักษะพิสัยให้แก่ผู้เรียนสามารถนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล ดังภาพที่ 2

รูปภาพที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล

โดยมีกระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล

ลำดับขั้นตอน	พัฒนาความคิดสร้างสรรค์	กิจกรรมการเรียนการสอน	พัฒนาทักษะการทำงาน	กิจกรรมการเรียนการสอน	ผลที่ได้รับ
ขั้นที่ 1	กำหนดปัญหา	ให้โจทย์ปัญหา ความต้องการ เพื่อผู้เรียน คิดแนวทางแก้ปัญหา	การสาธิตและกระทำตามต้นแบบ	สาธิตวิธีการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนกระทำตามพร้อมยกตัวอย่างประกอบ เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน	ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา
ขั้นที่ 2	ค้นคว้าหาแนวทางแก้ปัญหา	ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ	ฝึกปฏิบัติตามสถานการณ์	กำหนดกิจกรรมฝึกปฏิบัติ เช่น รูปแบบผลงาน เพื่อให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะ	ผู้เรียนมีแนวทางในการปฏิบัติควบคู่กับการค้นคว้าข้อมูลเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาผลงาน
ขั้นที่ 3	ค้นพบแนวทางและอธิบายได้อย่างชัดเจน	ทราบแนวทางจากการค้นหาข้อมูลเพื่อใช้ในการปัญหา ซึ่งสามารถอธิบายที่มาที่ไปได้	สร้างกลไกการปฏิบัติอย่างเชี่ยวชาญ	ใช้ทักษะที่ได้ฝึกฝนมาในการพัฒนาผลงานจากโจทย์หรือความต้องการที่กำหนดให้	ผู้เรียนพัฒนาผลงานได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องปฏิบัติตามผู้สอนให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานตามวัตถุประสงค์ได้
ขั้นที่ 4	นำแนวทางมาสร้างสรรค์ผลงาน	เกิดความคิดริเริ่มในการสร้างสรรค์ผลงาน	ประยุกต์ใช้งานอย่างสร้างสรรค์	ใช้ทักษะที่ได้รับการฝึกฝนพัฒนาผลงานอย่างสร้างสรรค์	ได้ผลงานที่ถูกพัฒนาขึ้นจากความคิดสร้างสรรค์

จากตารางที่ 2 แสดงลำดับขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ที่จัดวิธีการสอนและกิจกรรมแบบคู่ขนาน คือ มีการจัดกิจกรรมที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการทำงานควบคู่กันไป

2) ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน โดยมีภาพรวมผลคะแนนเฉลี่ยทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.57) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลมีความเหมาะสมในด้านแนวคิด รูปแบบการจัดกิจกรรมซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3) ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล แบ่งการประเมินออกเป็นผู้เรียนประเมินตนเอง และการประเมินโดยผู้สอน พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าตนเองมีการพัฒนาระดับความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการประเมินโดยผู้สอนแสดงให้เห็นถึงระดับความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานโดยใช้แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน แบ่งการทดลองออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 30 คน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน พบว่า กลุ่มทดลอง ซึ่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 37.01$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.74 และกลุ่มควบคุมที่เรียนในรูปแบบปกติมีคะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 33.12$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.74 ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติ Analysis of

Covariance (ANCOVA) พบว่า มีค่า $F = 12.67$ และมีค่า $P = .001$ แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

5) ความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ (r) พบว่า ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน (ผู้เรียนประเมินตนเอง) กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คะแนนทดสอบหลังเรียน) มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำและมีค่า Significant level เท่ากับ .075 ซึ่งมากกว่า .050 ($.075 > .050$) และผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน (ประเมินโดยผู้สอน) กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คะแนนทดสอบหลังเรียน) มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ และมีค่า Significant level เท่ากับ .117 ซึ่งมากกว่า .050 ($.117 > .050$) จึงสรุปได้ว่า ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คะแนนทดสอบหลังเรียน) ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงต่อกัน

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุป และอภิปรายผล

1) รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล แบ่งองค์ประกอบออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาทักษะการทำงาน

1.2 ด้านกิจกรรม โดยแบ่งการจัดกิจกรรมออกเป็น 4 ช่วง ตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนและมีการสังเกตพฤติกรรมรวมถึงประเมินผลงานเป็นระยะ

1.3 ด้านการประเมินผล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนโดยใช้แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลโดยผู้เรียนประเมินตนเองและการประเมินโดยผู้สอนและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลจากผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 9 ท่าน พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเฉลี่ยในภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.57) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลมีความเหมาะสมในด้านแนวคิด รูปแบบการจัดกิจกรรมซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3) การเปรียบเทียบระดับความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงาน ของนักออกแบบสื่อดิจิทัล ที่พัฒนาขึ้น พบว่า จากการประเมินตนเองของผู้เรียนและการประเมินโดยผู้สอนมีผลการประเมินระดับความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บวร เครือรัตน์ (2561) กล่าวถึงการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา ก่อนเรียนและภายหลังจากเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเน้นความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งผลพบว่า คะแนนทดสอบระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัล พบว่า นักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 มีค่า $F = 12.67$ และมีค่า $P = .001$ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รอบทิศ ไวยสุศรี (2557) ที่พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการฝึกด้วยเทคนิคบริหารสมองจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการคิดเชิงวิจารณ์ญาณและสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่า การใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมจะสามารถส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น

5) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานทั้งรูปแบบที่ผู้เรียนประเมินตนเองและการประเมินโดยผู้สอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงต่อกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ว่าผู้เรียนจะมีความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานที่ดีอาจจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีความแตกต่างกันได้

ข้อเสนอแนะ ผลจากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของนักออกแบบสื่อดิจิทัลมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1) การสร้างผลงานในรูปแบบสื่อดิจิทัลเป็นผลงานที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และทักษะในการออกแบบและพัฒนาผลงานเมื่อนำเข้าสู่การทดลองด้วยระยะเวลาที่จำกัด อาจส่งผลต่อการพัฒนาผลงาน ดังนั้น จึงควรวางแผนในการจัดสรรระยะเวลาในการพัฒนาผลงานให้เหมาะสมเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานการออกแบบสื่อดิจิทัลที่มีคุณภาพ

2) ระดับความแตกต่างระหว่างบุคคลในชั้นเรียนที่มีความหลากหลายเป็นตัวอย่างส่งผลให้ผลงานการออกแบบสื่อดิจิทัลมีความแตกต่างกันจึงควรจัดกลุ่มระดับความสามารถของผู้เรียนในชั้นเรียนเพื่อไม่ให้เกิดความเอนเอียงในด้านการประเมินพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรติดตามพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อความคงทนในการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักออกแบบสื่อดิจิทัลในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ชุดสันต์ เกิดวิบูลย์เวช. (2560). *สื่อดิจิทัลใหม่..สื่อแห่งอนาคต*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทศนา แหมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บวร เครือรัตน์. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเน้นความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีด้านการออกแบบ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก.
- ภูเมธ นิธิกุลปรีชา และ อารยะ ศรีกัลยาณบุตร. (2558). การออกแบบสื่อดิจิทัลสำหรับเจนเนอเรชันซีในฐานะผู้ซื้อรถยนต์คันแรก. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2(2), 86-95.
- รอบทิศ ไวยสุศรี. (2557). *การใช้เทคนิคบริหารสมองเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช. (2542). *การพัฒนาหลักสูตร สานต่อที่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : ศูนย์เสริมปัญญาไทย.
- สำนักงานการอุดมศึกษา. (2561). *สถิติอุดมศึกษา*. (10 มีนาคม 2561) สืบค้นจาก <http://www.info.mua.go.th/info/>.
- ลิรัชย์ ดีเลิศ. (2558). กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีอัตลักษณ์เชิงสร้างสรรค์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศิลปากร มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 8(2), 1341-1360.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2561). *ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21* (The Twenty-First Century Skills). (15 มกราคม 2562) สืบค้นจาก <https://www.truelookpanya.com/blog/content/66054/-teaartedu-teaart-teaarttea>.
- Guilford, J.P. (1959). *Traits of Creativity in Anderson, H.H., Ed., Creativity and Its Cultivation*. New York : Harper & Row books.
- Simpson, E.J. (1972). *The Classification of Educational Objectives in the Psychomotor Domain*. Washington DC. : Gryphon House, Inc.

อิทธิพลส่งผ่านของการให้คำแนะนำปรึกษาที่เชื่อมโยง
แรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรมและความพร้อม
ในการเป็นผู้ประกอบการไปสู่ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ
ของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

The Transmission Influences of Mentoring Connecting
Inspiration, Innovativeness and Entrepreneurial Readiness
Towards Entrepreneurial Intention of The Vocational
Entrepreneurship Incubator Center Members

พรรณสิยา นิชิตดีสุขเกษม บุญขวรรณ วิงวอน และ เพ้าไทย วงศ์เหลา

Pansiya Nithikitsookkasem Boonthawan Wingwon and Paothai Vonglao

อิทธิพลส่งผ่านของการให้คำแนะนำปรึกษาที่เชื่อมโยงแรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรมและความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ ไปสู่ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของ สมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

2

The Transmission Influences of Mentoring Connecting Inspiration,
Innovativeness and Entrepreneurial Readiness Towards
Entrepreneurial Intention of The Vocational Entrepreneurship
Incubator Center Members

พรรณสิยา นิธิกิตต์สุขเกษม¹ บุญทวรรณ วิงวอน² และ เผ่าไทย วงศ์เหลา³

Pansiya Nithikitsookkasem Boonthawan Wingwon and Paothai Vonglao

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง 52100 ประเทศไทย

Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University, Lampang
52100, Thailand e-mail : jpansiya@outlook.com

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง 52100 ประเทศไทย

Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University, Lampang
52100, Thailand e-mail : boonthawan2009@gmail.com

³คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ประเทศไทย

Faculty of Sciences, UbonRachathani Rajabhat University, UbonRachathani
34000, Thailand e-mail : paothai@hotmail.com

Received : July 14, 2021 Revised : August 7, 2021 Accepted : August 26, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาความสำคัญด้านการให้คำแนะนำปรึกษา แรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรม ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ และความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (2) ศึกษาอิทธิพลส่งผ่านของการให้คำแนะนำปรึกษาที่เชื่อมโยงแรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรมและความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการไปสู่ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ และ (3) ศึกษาองค์ประกอบของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของรัฐบาล 393 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลาย

ขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมานวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรม LISREL ผลการวิจัยพบว่า การให้คำแนะนำปรึกษามีความสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับแรก โดยที่ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและแรงบันดาลใจมีความสำคัญมากที่สุดเช่นกัน ยกเว้นความสามารถทางนวัตกรรมมีความสำคัญระดับมาก โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง $X^2 = 161.85$ $df=140$ $p\text{-value}=0.09884$ $RMSEA=0.016$ $RMR=.011$ $NFI=1$ $NNFI=1$ $GFI=.98$ $AGFI=.95$ อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยการให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลส่งผ่านต่อแรงบันดาลใจมากที่สุด รองลงมา คือ การให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรม แรงบันดาลใจมีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ผลการศึกษาองค์ประกอบของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการขึ้นอยู่กับ การให้คำแนะนำปรึกษาผ่านแรงบันดาลใจและความสามารถทางนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ

คำสำคัญ : การให้คำแนะนำปรึกษา; แรงบันดาลใจ; ความสามารถทางนวัตกรรม; ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ; ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the importance of giving advice, inspiration, innovation capability, entrepreneurial readiness, and entrepreneurial intent (2) to study the transmission influence of mentoring that connects inspiration, innovativeness, and entrepreneurial readiness towards entrepreneurial intention; and (3) to study entrepreneurial intention element. It is a quantitative research. The research tool was a questionnaire. The sample group consisted of 393 members of the government vocational

2

entrepreneurship incubator center using a multistage probability sampling technique. Data were analyzed by using descriptive statistics for frequency, percentage, and standard deviation. Inferential statistics were used to analyze correlation by structural equations with LISREL program. The results of the research showed that mentoring was the most important first. The entrepreneurial readiness, entrepreneurial intention, and inspiration were also of the utmost importance. Except innovativeness was of high importance with conformity index $\chi^2=161.85$ $df=140$ $p\text{-value}=0.09884$ $RMSEA=0.016$ $RMR=.011$ $NFI=1$ $NNFI=1$ $GFI=.98$ $AGFI=.95$. These were within the acceptable range and was consistent with the empirical data at the .01 level of significance. The most transmission influence was inspiration, followed by mentoring had a direct influence on innovativeness. Inspiration had an indirect influence on entrepreneurial readiness. Innovativeness had a direct influence on entrepreneurial intention. The research results of entrepreneurial intention element was based on providing mentoring through inspiration and innovativeness that linked to entrepreneurial readiness.

Keywords : Mentoring; Inspiration; Innovativeness; Entrepreneurial Readiness; Entrepreneurial Intention

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษ ที่ 21 ที่ได้รับความสนใจและมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น เพราะผู้ประกอบการเป็นผู้ขับเคลื่อนธุรกิจด้วยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมมาสนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างคุณค่า และเพื่อสร้างความแตกต่างจากธุรกิจอื่น ๆ โดยอาศัยความสามารถของนวัตกรรมมาสร้างให้เป็นโอกาสสำหรับธุรกิจเพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ

Porter (1980) ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้มีการกำหนดแนวคิดและยุทธศาสตร์การเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ โดยการส่งเสริมในหลักสูตรเพื่อสอดแทรกทักษะเกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ รวมถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 3 ด้าน คือ (1) รู้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสร้างโอกาสเชิงเศรษฐกิจ (2) เข้าใจบทบาทเชิงสังคม และ (3) ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพอิสระเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับกระทรวงศึกษาธิการ (2561) โดยที่การเป็นผู้ประกอบการถูกมองว่าเป็นหนึ่งในวิธีในการแก้ไขปัญหาการว่างงาน Andersen and Hougaard (2017) และยังก่อให้เกิดการสร้างงานในเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้อีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ดำเนินงานโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในกลุ่มผู้เรียนอาชีวศึกษาซึ่งอยู่ในแผนงานบูรณาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มุ่งให้ความรู้ด้านธุรกิจและส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ โดยกำหนดให้ทุกสถานศึกษาจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีประสบการณ์การทำธุรกิจทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อนำความรู้และประสบการณ์ต่อยอดไปเป็นผู้ประกอบการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ต่อไปในอนาคต โดยที่สภาพปัญหาของผู้ให้คำแนะนำปรึกษาจากภายในสถานศึกษา คือ ภาระงานประจำในการปฏิบัติงานสอนมากไม่มีความชำนาญ ในการให้คำแนะนำปรึกษากฎปฏิบัติ เนื่องจากไม่ได้มีประสบการณ์ตรงจึงเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการให้กับสมาชิกและส่งผลกระทบต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ถึงแม้สมาชิกจะได้รับบริการฝึกอบรมเพื่อให้ความพร้อมในการประกอบธุรกิจผ่านผู้เชี่ยวชาญและครูที่ปรึกษาธุรกิจตามโครงการและแผนงานของศูนย์ฯ แต่เป็นการดำเนินการภายใต้ระยะเวลาและงบประมาณอันจำกัด ส่งผลทำให้สมาชิกขาดแรงบันดาลใจที่จะสร้างความฝัน ความคิดและการลงมือปฏิบัติในการเริ่มต้นที่จะวางแผนเป็นผู้ประกอบการในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2562) รวมถึงการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อยู่ในระดับต่ำ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2558) หรือสมาชิกของศูนย์ฯ บางแห่งมีการประยุกต์ใช้

2

ความสามารถทางนวัตกรรมค่อนข้างต่ำจึงทำให้มีผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพราะขาดการประยุกต์ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาบูรณาการกับการดำเนินธุรกิจ Gozukara and Kolakoglu (2015 : 34) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อแรงจูงใจของบุคคลที่สนใจอยากเริ่มต้นทำธุรกิจ

อย่างไรก็ดี ถึงแม้สมาชิกส่วนใหญ่ได้ผ่านการบ่มเพาะไปแล้วแต่ก็ยังไม่สามารถเริ่มดำเนินธุรกิจของตนเองได้รวมถึงไม่มีแผนการเริ่มต้นธุรกิจในอนาคต ซึ่งสถิติของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาที่ผ่านมาพบว่า มีเพียงร้อยละ 14.40 เท่านั้นที่เข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการอย่างแท้จริง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2562) เหตุผลเพราะมีเงินทุนหมุนเวียนรวมถึงที่ดินและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพค่อนข้างน้อย ผลการศึกษาของ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2558) ยังกล่าวถึง อุปสรรคในการทำธุรกิจและทำให้สมาชิกไม่สามารถค้นหาความต้องการของตนเองในการประกอบอาชีพเพราะมีความกังวลในศักยภาพที่เป็นข้อจำกัดของตนเองไม่ว่าจะเป็นเงินลงทุน ความไม่พร้อมที่จะเป็นผู้ประกอบการ มองไม่เห็นโอกาสในการประกอบการธุรกิจตลอดจนขาดความคิดสร้างสรรค์หรือความสามารถทางนวัตกรรมเพื่อให้มีความแตกต่างเหนือกว่าคู่แข่ง ดังนั้น จากสารสนเทศและปัญหาที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความสำคัญด้านการให้คำแนะนำปรึกษา แรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรม ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา
- 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลส่งผ่านของการให้คำแนะนำปรึกษาที่เชื่อมโยงแรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรมและความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการที่มีต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

3) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

- H1 : สมมติฐานที่ 1 การให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลต่อแรงบันดาลใจ
- H2 : สมมติฐานที่ 2 การให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรม
- H3 : สมมติฐานที่ 3 การให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ
- H4 : สมมติฐานที่ 4 แรงบันดาลใจมีอิทธิพลต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ
- H5 : สมมติฐานที่ 5 ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ
- H6 : สมมติฐานที่ 6 ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1) การให้คำแนะนำปรึกษา (Mentoring) จำแนกตามลักษณะงานในหน้าที่ความรับผิดชอบได้ 2 ลักษณะ Kram (1983 : 614) คือ (1) หน้าที่อันเกี่ยวข้องกับวิชาชีพ เช่น การสนับสนุนส่งเสริมการสอนและให้ข้อมูลป้อนกลับ และ (2) หน้าที่อันเกี่ยวข้องกับจิตวิทยา เช่น การเป็นบุคคลต้นแบบ ส่งเสริมและให้เกียรติโดยที่ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาที่มีประสบการณ์ทางธุรกิจปฏิบัติต่อผู้รับคำแนะนำปรึกษาด้วยความเอื้ออาทรเป็นปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นเพื่อการประกอบการธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ Malebana (2014 : 1021) รวมไปถึงการจัดการลักษณะที่หลากหลายของหน้าที่การให้คำปรึกษาในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่างๆ และการสนับสนุนทางอารมณ์ที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาความเป็นผู้ประกอบการ (Burks, Jensen and Kagan (2017); Stolz (2015) ทั้งในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานจัดตั้งโดยการส่งมอบโปรแกรมการให้คำแนะนำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพทั้งการสรรหาผู้ให้คำแนะนำปรึกษาการคัดเลือกผู้รับคำแนะนำ

ปรึกษาการจับคู่รวมทั้งเครือข่ายการให้คำแนะนำปรึกษาที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2) แรงบันดาลใจ (Inspiration) มีบทบาทสำคัญในกระบวนการสร้างสรรค์และอาจมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ความเข้าใจ (Cognition) การแสดงอารมณ์ (Affect) และพฤติกรรม (Behavior) เนื่องจากผู้ประกอบการเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ ได้มากกว่าบุคคลอื่น ๆ มีคุณลักษณะของการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ มีความทะเยอทะยานไม่กลัวความล้มเหลวและตอบสนองต่อแนวคิดเหล่านั้นโดยมีแรงจูงใจเป็นรางวัล (Wartiovaara, Lahtia and Wincent (2018 : 551) โดยที่แรงบันดาลใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการให้คำแนะนำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ Eller, Lev and Feurer (2014 : 815-820) ซึ่งผู้รับคำแนะนำปรึกษาจะได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคมจากผู้ให้คำแนะนำปรึกษาทางธุรกิจ (Nabi, Walmsley and Akhtar (2019 : 9) ให้สามารถพัฒนาจุดแข็งของตนเองและบรรลุเป้าหมายขององค์กร Ekpoh and Ukot (2019 : 137

3) ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovativeness) ที่องค์กรธุรกิจต่างก็ต้องการที่จะสร้างความผูกพันทางการดำเนินธุรกิจด้วยการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเหนือคู่แข่งจากการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตเป็นสินค้าและบริการใหม่ ๆ Schumpeter (1934) โดยที่ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาด้านธุรกิจได้ส่งเสริมและแบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจแล้ว ผู้รับคำแนะนำปรึกษาสามารถเขียนแนวคิดทางธุรกิจที่แสดงถึงความสามารถทางนวัตกรรมที่มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณหรืออุปกรณ์/เครื่องมือในการประกอบการได้ในที่สุด Olugbola (2017 : 169)

4) ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Readiness) ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการเป็นคุณลักษณะของผู้ที่มีความพร้อมทางสติปัญญา มีแนวโน้มที่จะเอาชนะคู่แข่งได้ดีกว่า Gibb and Ritchie (1982 : 27) โดยที่ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ คือ การรวมกลุ่มของลักษณะส่วนบุคคลที่แยกคนที่มีความพร้อมเป็นผู้ประกอบการออกจากคนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ความสามารถในการสังเกตและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยตนเอง Coduras, Manuel, Alvarez and Ruiz (2016 : 101) สะท้อนให้เห็น ถึงการรับรู้โอกาส ความมั่นใจในความสามารถในการเริ่มต้นธุรกิจและการทำความรู้จักผู้ประกอบการอื่น Braunerhjelm (2014) ผู้ที่มีประสบการณ์สูงในการประกอบธุรกิจให้ความช่วยเหลือผู้อ่อนประสบการณ์ให้สามารถหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดและลดความเสี่ยงในการลงทุนและตัดสินใจเลือกธุรกิจอย่างชาญฉลาดและอดทนเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่คาดคิด อีกทั้งยังมีทักษะในการแก้ไขปัญหาส่วนตัวและอาชีพโดยการกระตุ้นการตั้งคำถามตนเอง Etienne and Cynthia (2015 : 326-327) โดยที่การให้คำปรึกษาเป็นเครื่องมือที่เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการในการเป็นผู้ใหญ่และการเติบโตในอาชีพ Kram (1983) เพราะไม่เพียงส่งผลต่อเลือกอาชีพแต่ยังเป็นหนทางในการพัฒนาเศรษฐกิจอีกด้วย Olugbola (2017 : 8)

การให้คำแนะนำปรึกษาด้วยตนเองของผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์สูงเป็นเครื่องมือทางการสื่อสารที่ดีสำหรับผู้ริเริ่มธุรกิจใหม่ Braunerhjelm (2014) โดยที่การบอกเล่าประสบการณ์ตรงของผู้มีประสบการณ์สูงในการประกอบธุรกิจเป็นแรงบันดาลใจที่มีศักยภาพในการสนับสนุนความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการได้ Johannisson (2014 : 251) ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากข้อมูลเชิงลึกที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ Wartiovaara, Lahtia and Wincent (2018 : 551)

ความสามารถทางนวัตกรรมเป็นคุณลักษณะที่โดดเด่นและสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ Schumpeter (1934) โดยที่ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการเป็นคุณลักษณะที่โดดเด่นจนสามารถแยกผู้ประกอบการออกจากคนทั่วไปได้อย่างชัดเจน ได้แก่ บุคลิกภาพ ทักษะ แรงจูงใจ สติปัญญา และความเต็มใจในการริเริ่มธุรกิจ Daramasetiawan (2018); Coduras, Manuel, Alvarez and Ruiz (2016 : 101); Braunerhjelm (2014) โดยที่ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมและความสามารถเชิงรุก Olugbola (2017 : 8)

5) ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention) เป็นความตระหนักและความมั่นใจของบุคคลว่ามีแนวโน้มที่จะสร้างกิจการและมีแผนที่

จะทำกิจกรรมนั้นในอนาคต Schumpeter (1934) รวมไปถึงแนวโน้มที่จะก่อตั้งธุรกิจของตนเองจะถูกเร่งให้เกิดขึ้นโดยเหตุการณ์หรือความเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวัน Shapero and Sokol (1982) โดยที่ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเป็นขั้นแรกของการเริ่มต้นสร้างธุรกิจเนื่องจากความตั้งใจเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่จะทำในอนาคต Ajzen (1991 : 179) มีรูปแบบความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การรับรู้ของสภาพแวดล้อม (การเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม) และการประเมินความพร้อม (แรงจูงใจ ทักษะ ความสามารถ) Kallas (2019 : 13)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการช่วง พ.ศ. 2562-2563 ดังข้อมูล ต่อไปนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาภาครัฐบาลที่จำนวน 18,895 คน ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ที่ได้รับการรับรองผลการประเมินระดับชาติ 5 ระดับดาว ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จำนวน 428 แห่ง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2562)

กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา จำนวน 50 แห่ง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จำนวน 10 เท่าของตัวแปรสังเกต ซึ่งงานวิจัยมีจำนวน 4 ตัวแปร ดังนั้นจึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 หน่วยตัวอย่าง ตามเกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยที่การวิเคราะห์สมการโครงสร้างควรมีขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 10 เท่าตัวแปรสังเกต Nunnally (1978) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดยการกำหนดสัดส่วนจำนวนศูนย์ฯ มีระดับดาว และภูมิภาคเป็นชั้นภูมิเนื่องจากจำนวนศูนย์ฯ แต่ละภูมิภาคไม่เท่ากัน

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือสมาชิกของศูนย์ฯ ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 50 แห่ง ตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้เวลา 1 เดือน ในการเก็บข้อมูล และได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 393 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.25

เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่มีลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับ Likert (1932) แปลผลคะแนนโดยรวมใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้ง
1.00-5.00 โดย Best (1977) พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านตลาด ด้านการบริหาร
จัดการด้านการวิจัย ด้านสถิติ และด้านการอาชีวศึกษา เพื่อพิจารณาความเที่ยง
ตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์วัดความสอดคล้องด้วย IOC (Index of item objective
congruence) และใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามและพิจารณาข้อคำถามที่ได้
ค่า IOC ระหว่าง 0.50-1.00 Kelloway (2015) หากข้อคำถามใดที่มีค่า IOC
ต่ำกว่า 0.50 ได้ดำเนินการตัดทิ้งไปเพราะข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์ ผลการทำ IOC พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-
1.00 ด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ผลจากการหาค่า Cronbach's Alpha (α)
พบว่า ด้านการให้คำแนะนำปรึกษา = 0.94 ด้านแรงบันดาลใจ = 0.92 ด้านความ
สามารถทางนวัตกรรม = 0.96 ด้านความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ = 0.94
และความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ = 0.95 และนำแบบสอบถามไปทดลอง
ใช้ที่ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาเอกชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย
ในครั้งนี้แต่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 แห่ง ๆ ละ 10 คน
รวมจำนวน 50 คน โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = 0.98 เป็นไปตามเกณฑ์ค่า
ความสอดคล้องภายใน (α) ≥ 0.70 (Nunnally, 1978)

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่า
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมานวิเคราะห์ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง
(Structure equation model : SEM) ด้วยโปรแกรม LISREL เพื่อวิเคราะห์
ตัวแปรภายนอก (Exogenous variable) ตัวแปรภายใน (Endogenous variable)
วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis : CFA) โดย
เลือกข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ที่มีตัวแปรสังเกตซึ่งมี
ความสำคัญมากที่สุดในการวัด 5 อันดับแรก โดยตัวแปรที่ 1 คือ การให้คำแนะนำ
ปรึกษามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.91-0.86 ตัวแปรที่ 2 คือ แรงบันดาลใจ
มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.77-0.71 ตัวแปรที่ 3 คือ ความสามารถทาง

นวัตกรรมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.91-0.80 ตัวแปรที่ 4 คือ ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.69-0.58 และตัวแปรที่ 5 ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.83-0.79 ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของ SEM (Kelloway, 2015) การประมาณค่าพารามิเตอร์ (Estimation the parameter) เป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลที่เก็บจากหน่วยตัวอย่าง การประเมินความสอดคล้องของโมเดล (Evaluating the data model fit) เพื่อประเมินความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบจากการพิจารณาค่าสถิติของผลการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square statistic) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Rook mean square error of approximation : RMSEA) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index : GFI) ค่าดัชนีวัดความเหมาะสมพอดีที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษา ระดับความสำคัญของการให้คำแนะนำปรึกษา แรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรม ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา พบว่า สมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาให้ความสำคัญกับการให้คำแนะนำปรึกษาเป็นอันดับแรกซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.32, S.D.=0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การได้รับการดูแลด้วยความเอาใจใส่ เอื้ออาทรจากพี่เลี้ยง ($\bar{X}=4.38$) รองลงมา คือ แบบอย่างของพฤติกรรมเจตคติ ค่านิยมที่ได้รับจากพี่เลี้ยง การได้รับการส่งเสริมให้คิดและกระทำด้วยวิธีการใหม่ ๆ จากพี่เลี้ยง ($\bar{X}=4.37$ และ $\bar{X}=4.36$) อันดับที่สอง คือ ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.30, S.D.=0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีความต้องการประสบความสำเร็จ ($\bar{X}=4.49$) รองลงมา คือ การมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และการมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้บรรลุความสำเร็จ ($\bar{X}=4.40$ และ $\bar{X}=4.38$) อันดับที่สาม คือ ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.25, S.D.=0.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พบว่า ความสนใจที่จะสร้างกิจการของตนเองในอนาคต

($\bar{X}$ =4.45) รองลงมา คือ การมีเป้าหมายที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจ และความสามารถในการประกอบธุรกิจได้ในทุกสถานการณ์ ($\bar{X}$ =4.36 และ $\bar{X}$ =4.29) อันดับที่สูงที่สุด คือ แรงบันดาลใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.21, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การสร้างความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X}$ =4.35) รองลงมา คือ ความกระตือรือร้นในการทำงานโดยไม่ได้ถูกบังคับและการมีบุคคลต้นแบบในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ($\bar{X}$ =4.30 และ $\bar{X}$ =4.26) อันดับสุดท้าย คือ ความสามารถทางนวัตกรรมที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.13, S.D.=0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การแสวงหาโอกาสในธุรกิจใหม่ ๆ อยู่เสมอ ($\bar{X}$ =4.23) รองลงมา คือ การมีผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นตามกระบวนการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการมีผลิตภัณฑ์ที่ช่วยลดต้นทุนหรือเพิ่มมูลค่าทางธุรกิจ ($\bar{X}$ =4.19 และ $\bar{X}$ =4.16) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาอิทธิพลส่งผ่านของการให้คำแนะนำปรึกษาที่เชื่อมโยงแรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรมและความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการที่มีต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ พบว่า แบบจำลองหลังการปรับโมเดลมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้แก่ $\chi^2=194.64$ $df=170$ $p\text{-value} = 0.09471$ $RMSEA=0.015$ $RMR=.014$ $NFI=0.9$ $NNFI=1$ $GFI=.97$ $AGFI=.95$ อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานของตัวแปรแฝงอิสระที่แสดงถึง อิทธิรวม อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรแฝงตาม

ตัวแปรอิสระ	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ตัวแปรแฝงตาม											
		แรงบันดาลใจ (Inspiration)			ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovativeness)			ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial readiness)			ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial intention)		
		TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE
การให้คำแนะนำปรึกษา (Mentoring)	β	.53**	.43**	.10**	.42**	.42**	-	.45**	-.04	.49**	.35**	-	.35**
	S.E.	.05	.04	.02	.05	.05	-	.05	.04	.06	.04	-	.04
		.75	.62	.13	.48	.48	-	.59	-.04	.63	.45	-	.45

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานของตัวแปรแฝงอิสระที่แสดงถึง อิทธิรวม อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรแฝงตาม (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ตัวแปรแฝงตาม											
		แรงบันดาลใจ			ความสามารถทางนวัตกรรม			ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ			ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ		
		(Inspiration)			(Innovativeness)			(Entrepreneurial readiness)			(Entrepreneurial intention)		
		TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE
แรงบันดาลใจ (Inspiration)	b	-	-	-	-	-	-	.63**	.63**	-	.31**	-	.31**
	S.E.	-	-	-	-	-	-	.09	.09	-	.05	-	.05
	β	-	-	-	-	-	-	.58	.58	-	.29	-	.29
ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovativeness)	b	.23**	.23**	-	-	-	-	.50**	.36**	.14**	.54**	.29**	.25**
	S.E.	.05	.05	-	-	-	-	.06	.05	.03	.06	.05	.04
	β	.28	.28	-	-	-	-	.56	.40	.16	.61	.33	.28
ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial readiness)	b	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.49**	.49**	-
	S.E.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.07	.07	-
	β	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.49	.49	-
R^2		0.62			0.23			0.72			0.59		

ดัชนีความสอดคล้อง

$\chi^2=194.64$ $df=170$ $p\text{-value} = 0.09471$ $RMSEA=0.015$ $RMR=.014$ $NFI=0.99$ $NNFI=1$ $GFI=.97$ $AGFI=.95$

** หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ .01

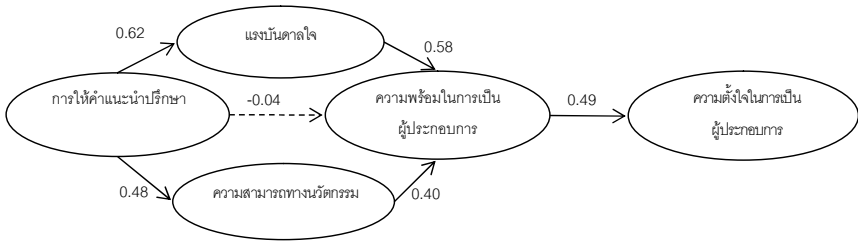
จากตารางที่ 1 สรุปว่า (1) การให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อแรงบันดาลใจ มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = .043 และ 0.62 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อแรงบันดาลใจผ่านความสามารถทางนวัตกรรม มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.10 และ 0.13 มีอิทธิพลรวมต่อแรงบันดาลใจ มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.53 และ 0.75 อีกทั้งการให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรม มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.42 และ 0.48 โดยที่การให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการผ่านแรงบันดาลใจและความสามารถทางนวัตกรรม มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.45 และ 0.59 อีกทั้งการให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านแรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรม และความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ มีคะแนน

ดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.35 และ 0.45 (2) แรงบันดาลใจมีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.63 และ .58 แรงบันดาลใจมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.31 และ 0.29 (3) ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อแรงบันดาลใจ มีขนาดอิทธิพลที่เป็นคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.23 และ 0.28 และความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.36 และ 0.40 อีกทั้งความสามารถทางนวัตกรรมยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการผ่านแรงบันดาลใจมีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.14 และ 0.16 มีอิทธิพลรวมต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.50 และ 0.56 ตามลำดับความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการเป็น มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.29 และ 0.33 โดยที่ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการผ่านความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.25 และ 0.28 ตามลำดับ มีอิทธิพลรวมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.54 และ 0.61 ตามลำดับ และ (4) ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ มีคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.49 ในสัดส่วนที่เท่ากัน

โดยที่ตัวแปรด้านการให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อแรงบันดาลใจมากที่สุดมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง = 0.62 รองลงมา คือ การให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง = 0.48 การให้คำแนะนำปรึกษาไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง = -0.04 แต่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเป็นผู้ประกอบการโดยอ้อมผ่านแรงบันดาลใจและความสามารถทางนวัตกรรมค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง = 0.55 แรงบันดาลใจมีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง = 0.58 ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง

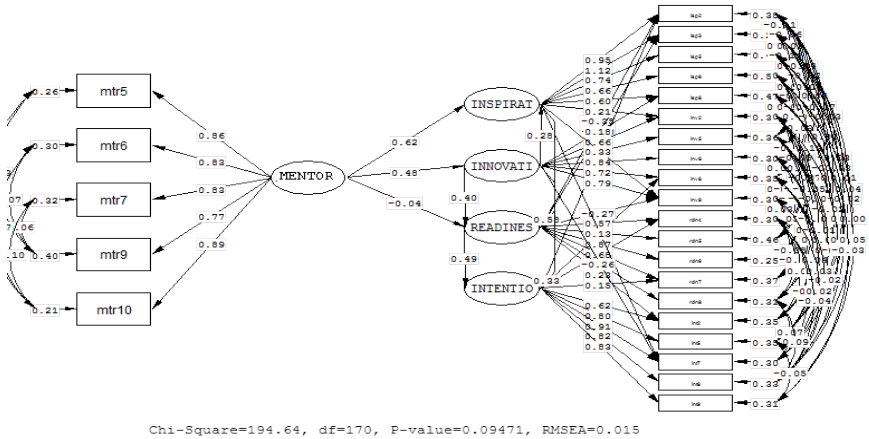

= 0.40 และความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง = 0.49 ตัวแปรโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 59 ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 อิทธิพลส่งผ่านของตัวแปรที่มีต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการศึกษาองค์ประกอบของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา พบว่า ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการขึ้นอยู่กับการให้คำแนะนำปรึกษาซึ่งมีอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม = 0.35 ผ่านแรงบันดาลใจซึ่งมีอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม = 0.31 และความสามารถทางนวัตกรรมซึ่งมีอิทธิพลทางตรง = 0.29 อิทธิพลทางอ้อม = 0.25 และอิทธิพลรวม = 0.54 ที่เชื่อมโยงกับความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีอิทธิพลทางตรง = 0.49 อิทธิพลรวม = 0.49 โดยมีคะแนนอิทธิพลที่เป็นคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.54 และ 0.61 รองลงมา คือ ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ การให้คำแนะนำปรึกษาและแรงบันดาลใจตามลำดับ โดยที่การพิจารณาคะแนนอิทธิพลทางตรง พบว่า ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลมากที่สุดมีคะแนนอิทธิพลที่เป็นค่าคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.49 และ 0.49 รองลงมา คือ ความสามารถทางนวัตกรรมมีคะแนนอิทธิพลที่เป็นค่าคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน = 0.29 และ 0.33 ดังรูปภาพที่ 2

รูปภาพที่ 2 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแบบจำลองความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

จากรูปภาพที่ 2 พบว่า ดัชนี $\chi^2=161.85$ $df=140$ ซึ่งไม่เกิน 2.0, p -value=0.09884 ซึ่งมากกว่าหรือเท่ากับ 0.05, RMSEA=0.016 ซึ่งน้อยกว่า 0.05, RMR=.011 ซึ่งน้อยกว่า 0.05, NFI=1 NNFI=1 GFI=.98 AGFI=.95 ซึ่งมากกว่า 0.90 และไม่เกิน 1.0 โดย Kelloway (2015) สรุปได้ว่า โมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การให้คำแนะนำปรึกษามีความสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับแรก โดยที่ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและแรงบันดาลใจมีความสำคัญมากที่สุดเช่นกัน ยกเว้นความสามารถทางนวัตกรรมมีความสำคัญระดับมาก โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง $\chi^2=161.85$ $df=140$ p -value=0.09884 RMSEA=0.016 RMR=.011 NFI=1 NNFI=1 GFI=.98 AGFI=.95 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยการให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลส่งผ่านต่อแรงบันดาลใจ

มากที่สุด รองลงมา คือ การให้คำแนะนำปรึกษาที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรม แรงบันดาลใจที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางนวัตกรรมที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ผลการศึกษาขององค์ประกอบของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการขึ้นอยู่กับ การให้คำแนะนำปรึกษาผ่านแรงบันดาลใจและความสามารถทางนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษา ระดับความสำคัญของการให้คำแนะนำปรึกษา แรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรม ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาสรุปได้ ดังนี้

การให้คำแนะนำปรึกษามีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากสมาชิกได้รับการดูแลด้วยความเอาใจใส่ เอื้ออาทรจากพี่เลี้ยงของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ Malebana (2014 : 1021) ที่สรุปว่า ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาที่มีประสบการณ์ทางธุรกิจที่ปฏิบัติต่อผู้รับคำแนะนำปรึกษาด้วยความเอื้ออาทรเป็นปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นสำหรับการประกอบการธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ รองลงมา คือ แรงบันดาลใจ แต่มีความความสำคัญระดับมากที่สุดเช่นกัน เพราะสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้มีศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาที่ให้ความรู้ ทักษะในการประกอบการและพาสมาชิกของศูนย์ฯ ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการศึกษาดูงานรวมถึงสถานประกอบการของเครือข่ายทางธุรกิจ ดังนั้น จึงเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะประกอบธุรกิจ สัมพันธ์กับงานศึกษาของ บุญทวรรณ วิงวอน (2556); Holienka (2014 : 42) ที่สรุปว่า การสนับสนุนข้อมูล ข้อเสนอแนะจากผู้ให้คำแนะนำปรึกษาไม่ว่าจะเป็นที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจย่อมเป็นโอกาสอันดีที่จะสร้างจิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการให้เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับเยาวชน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้มีการสร้างเครือข่ายทั้งระหว่างเยาวชนด้วยกันและการสร้างเครือข่ายกับภาคธุรกิจและนำไปปฏิบัติได้จริง

ความสามารถทางนวัตกรรมมีความสำคัญระดับมาก เนื่องจากในยุคปัจจุบันธุรกิจต้องมีการนำนวัตกรรมมาสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจ สร้างความแตกต่าง

ในผลิตภัณฑ์ผ่านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ ด้วยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อ
แสวงหาโอกาสในการประกอบธุรกิจ สัมพันธ์กับแนวคิดของ Olugbola (2017 :
8) ที่สรุปว่า การสร้างนวัตกรรมให้ธุรกิจเป็นหัวใจของการเป็นผู้ประกอบการยุค
ใหม่ที่ต้องขับเคลื่อนธุรกิจเหนือคู่แข่งอื่น อีกทั้งความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ
การมีความสำคัญมากที่สุดเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมด้านการเงิน ที่ดิน
อุปกรณ์ ประสบการณ์ และเครือข่ายทางธุรกิจ ดังงานศึกษาของ Braunerhjelm
(2014) ได้สนับสนุนการรวมกลุ่มของเครือข่ายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเนื่องจาก
แต่ละบุคคลหรือธุรกิจจะมีความโดดเด่นแตกต่างกันไปที่จะมาสนับสนุนธุรกิจให้
มีโอกาสประสบความสำเร็จไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางธุรกิจที่เป็นปัจจุบันข้อมูล
ทางการตลาด ข้อมูลคู่แข่ง และผู้จัดหาวัตถุดิบ สัมพันธ์กับงานศึกษาของ
Coduras, Manuel, Alvarez and Ruiz (2016 : 101); Olugbola (2017 : 8)
ที่สรุปว่า ความพร้อมด้านทักษะการวิเคราะห์ สถิติปัญหาและความรู้ไม่เพียงส่งผล
ต่อเลือกอาชีพของนักศึกษาที่มีความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการแต่ยังเป็น
หนทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศอีกด้วย

ลำดับสุดท้ายความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการมีความสำคัญมากที่สุด
ด้วยเหตุผลเพราะหากผู้ใดมีความสนใจมุ่งมั่นและมีความต้องการที่จะสร้างกิจการ
ของตนเองในอนาคตย่อมมีโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานศึกษาของ
Ajzen (1991 : 179) ที่อธิบายว่า ลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้ประกอบการ คือ
ต้องมีความตระหนัก ความมั่นใจของเอกบุคคลว่ามีแนวโน้มที่จะสร้างกิจการใน
อนาคต ดังงานศึกษาของ Shapero and Sokol (1982) ที่ส่งเสริมว่าบุคคลใด
ก็ตามหากมีการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนทิศทางการดำเนินชีวิตหรือแนวโน้มที่จะก่อ
ตั้งธุรกิจของตนเองมักจะต้องวางแผนและเตรียมความพร้อมในการเผชิญกับการ
ชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาอิทธิพลส่งผ่านของการให้คำแนะนำปรึกษา
ที่เชื่อมโยงแรงบันดาลใจ ความสามารถทางนวัตกรรมและความพร้อมในการเป็น
ผู้ประกอบการไปสู่ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะ
ผู้ประกอบการอาชีวศึกษา สรุปดังนี้

การให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อแรงบันดาลใจเพราะสมาชิกคนใดที่มีแรงบันดาลใจอยากจะเป็นผู้ประกอบการอันเป็นผลมาจากการดูแลจากพี่เลี้ยงที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนสมาชิกอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับการศึกษาของ Eller, Lev and Feurer (2014 : 818) ที่พบว่า พี่เลี้ยงที่ดูแลเอาใจใส่ให้กำลังใจเข้าถึงได้ง่ายและมีความเป็นกันเองซึ่งเป็นปัจจัยทางอ้อมที่ทำให้สมาชิกอยากจะทำตามพี่เลี้ยงแนะนำเพราะเป็นแรงบวกที่มีผลให้มุ่งสู่การเป็นผู้ประกอบการในอนาคต

การให้คำแนะนำปรึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมเพราะผู้ให้คำแนะนำปรึกษามีความรู้และมีประสบการณ์ในการประกอบการธุรกิจไม่เพียงแต่จะแนะนำถึงวิธีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เท่านั้น แต่ยังต้องกระตุ้นให้เกิดความสามารถทางนวัตกรรมด้วย สัมพันธ์กับการศึกษาของ Elshaw, Fass and Mauntel (2018 : 358) ที่สรุปว่า การให้คำแนะนำปรึกษาจะนำไปสู่การสืบทอดธุรกิจเพื่อให้อำนาจและความสามารถและทักษะในระดับสูงผ่านทักษะในการสร้างนวัตกรรมให้มีความแตกต่างและโดดเด่น โดยที่แรงบันดาลใจของบุคคลเป็นมุมมองที่สร้างสรรค์จากภายในจิตใจและได้รับการกระตุ้นจากภายนอกเพื่อให้บุคคลมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเปลี่ยนความคิดที่จะพัฒนาหรือการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ

การให้คำแนะนำปรึกษาไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการแต่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเป็นผู้ประกอบการโดยอ้อมผ่านแรงบันดาลใจและความสามารถทางนวัตกรรมที่เป็นเช่นนี้เพราะ เมื่อสมาชิกได้รับการแนะนำปรึกษาย่อมเกิดแรงบันดาลใจที่จะแสวงหาโอกาสในการเป็นผู้ประกอบการด้วยการสร้างความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ แม้ว่าการให้คำแนะนำปรึกษาไม่ส่งผลให้เกิดความพร้อมโดยตรงก็ตาม สัมพันธ์กับงานศึกษาของ Braunerhjelm (2014) ที่สรุปว่า แรงบันดาลใจจะไปกระตุ้นทางอ้อมให้เกิดความสามารถทางนวัตกรรมก่อนแล้วจึงจะเกิดความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการในภายหลัง

แรงบันดาลใจมีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการเพราะการบอกเล่าหรือการแนะนำของผู้มีประสบการณ์ที่มีศักยภาพส่งผลให้เกิดความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับงาน Stolz (2015) ที่สนับสนุนว่า

แรงบันดาลใจเป็นการเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ หากแรงบันดาลใจเข้าไปคล้อย
ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคลแล้วย่อมมีผลต่อความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ
ได้เช่นกัน

ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อความพร้อมในการเป็น
ผู้ประกอบการ เพราะยุคการแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบันต้องมีการประยุกต์ใช้
นวัตกรรมมาลดต้นทุนสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อให้แตกต่างจากคู่แข่ง
แข่งขัน มีการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่อย่างต่อเนื่องที่ตอบโจทย์ความต้องการของ
ลูกค้าหรือให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค สอดคล้องกับแนวคิดของ Coduras,
Manuel, Alvarez and Ruiz (2016: 101) ที่นำเสนอว่า ความพร้อมในการเป็น
ผู้ประกอบการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ประกอบการในยุคปัจจุบันที่ต้องมีเงินทุน ทุน
ทางสังคม นวัตกรรมสมัยใหม่ เครือข่ายธุรกิจ ประสบการณ์จากเครือข่าย
ครอบครัวและองค์การที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จได้เร็วขึ้น

ความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการ
เป็นผู้ประกอบการ เพราะความพร้อมเป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนสมาชิกไม่ว่าจะ
เป็นด้านความเป็นผู้นำ ความสามารถเชิงรุก ความใส่ใจในการเรียนรู้ ความเป็นนัก
แสวงหาโอกาสผ่านความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างที่มีอยู่ในตัวตนของเอกบุคคล
สัมพันธ์กับแนวคิดของ Schumpeter (1934 : 66) ที่สรุปว่า การเป็นผู้ประกอบการ
ต้องมีความพร้อมด้านทุนทางสังคม ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและ
มีความสร้างสรรค์มากกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการ
เป็นผู้ประกอบการ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาองค์ประกอบของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ
ขึ้นอยู่กับการให้คำแนะนำปรึกษา เพราะพี่เลี้ยงจะให้ข้อมูลด้านธุรกิจการดูแล
เอาใจใส่ การสนับสนุนส่งเสริมให้มีความสามารถทางนวัตกรรมภายใต้ความคิด
ริเริ่มสร้างสรรค์ที่แตกต่างจากคู่แข่ง ผลวิจัยมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดของ
Holienka (2014 : 47) ที่สรุปว่า ความเป็นผู้ประกอบการรุ่นเยาว์ต้องประยุกต์ใช้
นวัตกรรมเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการสร้างโอกาสให้กับธุรกิจรวมถึงแรงบันดาลใจ
ของสมาชิกที่ได้รับจากพี่เลี้ยง เครือข่าย การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น
และแรงบันดาลใจจากตนเองที่จะสร้างความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการ

สัมพันธ์กับแนวทางการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2562) ที่สรุปว่า โปรแกรมการให้คำแนะนำปรึกษาของศูนย์บ่มเพาะช่วยสร้างความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการได้ ท้ายที่สุดส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของสมาชิกศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีกกลไกและระบบในการให้คำแนะนำปรึกษาให้ครอบคลุมเทคนิคหรือวิธีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางธุรกิจที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการรุ่นเยาว์เกิดความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการในการขับเคลื่อนธุรกิจใหม่ได้

1.2 ข้อมูลองค์ประกอบของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการซึ่งเป็นผลลัพธ์ของงานวิจัยนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถนำไปสนับสนุนโครงการและกิจกรรมของศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาที่จะสนับสนุนให้สมาชิกสามารถเขียนแผนธุรกิจได้ในเชิงรูปธรรม

2) ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

2.1 นำองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการไปขยายผลในเวทีระดับชาติและเครือข่ายศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคเอกชน

2.2 การคัดเลือกตัวแปรส่งผ่านที่มีความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ คือ เครือข่ายธุรกิจ ผู้ที่สนใจควรนำไปสนับสนุนต่อยอดเชิงวิชาการต่อไป

3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลค่อนข้างต่ำ คือ มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .48 ซึ่งในทางทฤษฎีความสามารถทางนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้น ควรจะศึกษานวัตกรรมการจัดการนวัตกรรมการตลาด นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมองค์การที่ส่งผลต่อความได้เปรียบของธุรกิจยุคปัจจุบันเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). รายงานวิจัยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็น
ผู้ประกอบการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพฯ : พริกหวาน
กราฟฟิค.
- บุญทวรรณ วิงวอน. (2556). การเป็นผู้ประกอบการยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). เชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีผล
การประเมินคุณย่บมเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาระดับชาติ ประจำปี
ป้งบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). วาระปฏิรูปที่ 15 : การสร้างสังคม
ผู้ประกอบการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Andersen, T. & Hougaard K. F. (2017). *Taking the future into their own
hands-youth work and entrepreneurial learning*. European
Commission, Luxembourg : Publications Office of the
European.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behaviors. *Organizational
Behavior and Human Decision Process*, 50(2), 179-211.
- Braunerhjelm, P. (2014). *20 years of entrepreneurship research*,
Swedish Entrepreneurship Forum 2014. Sweden : TMG Tabergs
Press.
- Burks, J. S., Jensen, T. & Kagan E. (2017). *Mentoring in startup
ecosystems*. Social Sciences Research Network Electronic
Paper Collection University of Michigan, United States.
- Coduras, A., Manuel, Alvarez, J. M. S. & Ruiz, J. (2016). Measuring
readiness for entrepreneurship : An information tool proposal.
Journal of Innovation & Knowledge, 1(2), 99-108.

- Daramasetiawan, N. K. (2018). *Readiness and Entrepreneurial Self-Efficacy Actors of SMEs Snake-Fruit processed Products in the Conduct of e-Business*. (December 24, 2019) Retrieved from <https://doi.org/10.2991/aicmar-18.2019.1>.
- Ekpoh, U. I. & Ukot, S. I. (2019). Mentoring Practices and Lecturers' Teaching Effectiveness in Universities. *Journal of Education and Human Development*, 8(4), 131-139.
- Eller, L. S., Lev, E. L. & Feurer, A. (2014). Key components of an effective mentoring relationship : A qualitative study. *Nurse Education Today*, 34(5), 815-820.
- Elshaw, J., Fass, D., & Mauntel, B. (2018). Cognitive mentorship : protégé behavior as a mediator to performance. *Mentoring & Tutoring : Partnership in Learning*, 26 (4), 358-376.
- Etienne, St., J. & Cynthia, M. (2015). Developing Attitudes toward an Entrepreneurial Career through Mentoring : The Mediating Role of Entrepreneurial Self-Efficacy. *Journal of Career Development*, 42 (4), 325-338.
- Gibb, A. A. & Ritchie, J. R. (1982). Understanding the process of starting small businesses. *European Small Business Journal*, 1(1), 26-45.
- Gozukara, I. & Kolakoglu, N. (2015). Enhancing entrepreneurial intention and innovativeness of university students : the mediating role of entrepreneurial alertness. *International Business Research*, 9(2), 34-45.
- Holienka, M. (2014). Youth entrepreneurship in slovakia : a GEM based perspective. *Comenius Management Review*, 8(2), 41-50.

- Johannisson, B. (2014). *The practice approach and interactive research in entrepreneurship and small-scale venturing*. United Kingdom : Edward Elgar Publishing.
- Kallas, E. (2019). Environment-Readiness Entrepreneurship Intention Model : The Case of Estonians and the Russian-Speaking Minority in Estonia. *SAGE Open*, 9(1), 1-15.
- Kelloway, E. K. (2015). *Using Mplus for Structural Equation Modeling : A Researcher's Guide* (2nd ed.). CA : Sage Publications.
- Kram, K. E. (1983). Phases of the mentor relationship. *Academy of Management Journal*, 26(4), 608-625.
- Likert, R. (1932). *A technique for the measurement of attitudes*. New York : The Science Press.
- Malebana, M. J. (2014). The effect of knowledge of entrepreneurial support on entrepreneurial intention. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(20), 1020-1028.
- Nabi, G., Walmsley, A. & Akhtar, I. (2019). Mentoring functions and entrepreneur development in the early years of university. *Studies in Higher Education*, 46(6), 1020-1028.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd Ed)., New York : Mc Graw-Hill.
- Olugbola, S. A. (2017). Exploring entrepreneurial readiness of youth and startup success components : entrepreneurship training as a moderator. *Journal of Innovation & Knowledge*, 2(3), 155-171.
- Porter, M. E. (1980). *Competitive Strategy : Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York : Free Press.
- Schumpeter, J. A. (1934). *The theory of economic development*. United States : Harvard University Press.

Shapero, A. & Sokol, L. (1982). *The social dimensions of entrepreneurship*. United States : Prentice-Hall.

Stolz, L. E. (2015). *Inspiration-an analysis of students' conception of inspiration in art and design*. Faculty of Art and Design University of Lapland, Finland.

Wartiovaaraa, M., Lahtia, T. & Wincent, J. (2018). *The role of inspiration in entrepreneurship : The role of inspiration in entrepreneurship : theory and the future research*. (February 15, 2563) Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0148296318305915?via%3Dihub>.

3

การติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์
พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ
พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Project Evaluation and Follow-up of the Strategic Plan for
Sustainable Education Development Fiscal Year 2020
Bansomdejchaopraya Rajabhat University

อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด

Areewan lamsa-ard

การติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์ พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Project Evaluation and Follow-up of the Strategic Plan for
Sustainable Education Development Fiscal Year 2020
Bansomdejchaopraya Rajabhat University

อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด¹

Areewan Iamsa-ard

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพฯ 10600 ประเทศไทย
Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok
10600, Thailand e-mail : pada_555@yahoo.com

Received : August 9, 2021 Revised : September 15, 2021 Accepted : September 20, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และ (2) จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการให้การสนับสนุนทุนสำหรับการดำเนินโครงการ วิจัย / โครงการพัฒนาของมหาวิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ หัวหน้าโครงการ และผู้ปฏิบัติงานในโครงการ และผู้รับบริการในโครงการ จำนวน 2,552 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลวิจัยพบว่า 1) ระดับการประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อยู่ในระดับมากที่สุด ในทุกด้าน และ 2) ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการให้การสนับสนุนทุนสำหรับการดำเนินโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาของมหาวิทยาลัย พบว่า ผู้ทรง

คุณวุฒิเห็นสอดคล้องกันว่าข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มีความถูกต้องครอบคลุมเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

คำสำคัญ : การติดตาม; ประเมินผลโครงการ

Abstract

The objectives of this research were 1) to investigate the project evaluation level of the Strategic Plan for Sustainable Education Development Fiscal Year 2020, Bansomdejchaopraya Rajabhat University and 2) to formulate policy recommendations in formulating strategies for funding the university research/development projects. The research instrument was a questionnaire. The sample groups used to collect data, including the project leader and project workers and 2,552 service recipients in the project. The statistics used in the data analysis were frequency, mean, percentage and standard deviation.

The research findings were as follows: 1) Project evaluation level according to the Strategic Plan for Sustainable Education Development Fiscal Year 2020, Bansomdejchaopraya Rajabhat University was at the highest level in all aspects and 2) The result of the preparation for the policy recommendations in formulating strategies for funding the university research/development projects revealed that the experts agreed that the policy recommendations were accurate, comprehensive, appropriate, feasible and useful.

Keyword : Project Monitoring; Evaluation

บทนำ

การอุดมศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมขั้นสูง เป็นแหล่งที่สร้างองค์ความรู้เพื่อ

การพัฒนาประเทศ นอกจากนี้คุณภาพของการอุดมศึกษาของประเทศยังเป็นตัวชี้วัดของขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอีกด้วย โดยนัยดังกล่าวนี้ นโยบายของรัฐที่ประสงค์ขับเคลื่อนประเทศสู่ไทยแลนด์ 4.0 เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักของรายได้ปานกลาง รวมทั้งกับดักของความไม่เท่าเทียมกันของคนในชาติ เพื่อให้ประเทศมีศักยภาพที่สามารถแข่งขันได้บนเวทีโลก จึงจำเป็นต้องพัฒนากำลังคน เทคโนโลยี นวัตกรรม รวมทั้งองค์ความรู้ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นของประเทศ มีอัตลักษณ์ความเป็นไทยบนพื้นฐานของหลักเศรษฐกิจพอเพียง การอุดมศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้บรรลุนโยบายดังกล่าว โดยการปฏิบัติพันธกิจ 4 ประการ ที่ประกอบด้วย การผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวิจัยและพัฒนา การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) เพื่อตอบสนองต่อนโยบายการพัฒนาประเทศดังกล่าว มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ระยะ 20 ปี เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการพัฒนาพันธกิจสำคัญของความเป็นสถาบันอุดมศึกษา ในด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมให้เป็นที่ยอมรับของสาธารณชนในการเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมออกสู่สังคม และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว พร้อมทั้งการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ ได้น้อมนำพระราโชบายในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ์ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มาเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการดำเนินพันธกิจด้านการวิจัยและบริการวิชาการแก่สังคมได้มุ่งเน้นการวิจัยและบริการวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นซึ่งเป็นจุดเน้นตามแนวพระราโชบาย

ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2562 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศได้รับการจัดสรรงบประมาณสำหรับการวิจัยและบริการวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนั้นๆ รับผิดชอบ ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา นั้นได้รับการจัดสรรงบประมาณในส่วนดังกล่าวเช่นเดียวกัน

โดยทางมหาวิทยาลัยได้จัดสรรงบประมาณให้กับคณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัย เพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่นภายใต้กรอบที่มหาวิทยาลัยกำหนดจำนวน 29 โครงการ ดังนั้นเพื่อให้การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการดังกล่าว เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพ รวมถึงประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมายที่กำหนดไว้จึงจำเป็นต้องมีการติดตามประเมินผลโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย และสามารถนำผลการประเมินมาจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในการจัดสรรงบประมาณและติดตามประเมินผลโครงการให้เป็นมาตรฐานและเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการให้การสนับสนุนทุนสำหรับการดำเนินโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาของมหาวิทยาลัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การติดตามประเมินผลโครงการ

การติดตามประเมินผลการทำงานของมหาวิทยาลัย เป็นการติดตามประเมินผลการดำเนินงานที่ต้องปฏิบัติทั้งหมดในภาพรวมของมหาวิทยาลัย สำหรับการติดตามประเมินผลโครงการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ที่มหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนงบประมาณ ดำเนินการจัดเป็นกรณีที่มีเป้าหมายเฉพาะ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อติดตามประเมินผลโครงการฯ อย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการติดตามประเมินผล เพื่อให้ได้สารสนเทศจากการติดตามประเมินผลมาใช้ในการกำหนดนโยบายและกรอบการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการให้การสนับสนุนงบประมาณการดำเนินโครงการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นต่อไป เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์

ของการดำเนินโครงการตามเป้าหมาย ดังนั้น ในการติดตามประเมินผลโครงการฯ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ที่มหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ จึงได้ดำเนินการในรูปของการวิจัยติดตามประเมินผลบนหลักการทางวิชาการของการติดตามประเมินผล โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ความหมายและขอบเขตของการติดตามประเมินผลโครงการฯ

ในการดำเนินการติดตามประเมินผลโครงการฯ ในครั้งนี้เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดความหมายและขอบเขตของการติดตามประเมินผลโครงการฯ จากการสังเคราะห์ จากความหมายของการติดตามประเมินโครงการฯ ที่นักวิชาการหลายท่านได้กำหนดไว้ ได้แก่

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2559) ได้ให้ความหมายของการประเมินโดยทั่วไปไว้ว่า เป็นการใช้ดุลยพินิจพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยนำผลที่ได้จากการวัดไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ซึ่งเกณฑ์ที่กำหนดไว้นั้นอาจเป็นเกณฑ์สัมพัทธ์ หรืออิงกลุ่ม หรือเป็นเกณฑ์สมบูรณ์ หรืออิงเกณฑ์ก็ได้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2559) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้ได้สารสนเทศ (เชิงคุณค่า) เพื่อช่วยให้ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจได้ใช้ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ในทำนองเดียวกัน Organization for Economic Co-operation and Development ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ว่า เป็นกระบวนการพิจารณาและเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของสิ่งที่ประเมินโดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินเพื่อระบุถึงความสัมพันธ์ของ จุดมุ่งหมาย ประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งผลกระทบและความยั่งยืนของสิ่งที่ประเมิน นั้น สารสนเทศที่ได้จากการประเมินจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างชัดเจนด้วย ทั้งยังได้ให้ความหมายในส่วนของการประเมินโครงการว่า หมายถึง การประเมินพัฒนาการของการดำเนินงานที่ดำเนินในรูปแบบของโครงการที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเฉพาะภายใต้ทรัพยากรและแผนงานเฉพาะ โดยเป็นส่วนหนึ่งของกรอบแผนงานที่ครอบคลุมโครงการนั้น ๆ

นอกจากนั้น พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2557) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการตรวจสอบเพื่อบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการเพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การปรับปรุงและการพัฒนาโครงการต่อไป

จากที่กล่าวมาในเชิงทฤษฎี ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นความหมายและขอบเขตของการติดตามประเมินผลโครงการฯ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ที่มหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ ดังนี้ “การติดตามประเมินผลโครงการเป็นกระบวนการเชิงระบบเพื่อตรวจสอบ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกระทบของโครงการฯ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการต่อไป ซึ่งขอบเขตของการประเมินโครงการฯ ในครั้งนี้ ครอบคลุมเฉพาะโครงการฯ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ที่มหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนงบประมาณดำเนินการเท่านั้น

รูปแบบของการติดตามประเมินโครงการ

รูปแบบของการติดตามประเมินผลโครงการที่นักวิชาการได้เสนอไว้มีหลากหลายรูปแบบ ในที่นี้ได้เลือกรูปแบบการติดตามประเมินผลโครงการของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) เนื่องจากเป็นรูปแบบการติดตามประเมินผลโครงการที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของการติดตามประเมินผลโครงการในครั้งนี้ กล่าวคือ การติดตามประเมินผลโครงการตามแนวคิดของ สตัฟเฟิลบีม เป็นรูปแบบที่รู้จักกันโดยทั่วไปที่ เรียกว่า CIPP Model หรือ Stufflebeam's CIPP Model เป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นกระบวนการที่เป็นขั้นตอนที่ครอบคลุมการดำเนินโครงการทั้งหมด โดยไม่มีวัตถุประสงค์ (goal-free) ซึ่ง คำว่า CIPP เป็นคำย่อจากองค์ประกอบของโครงการที่นำมาประเมิน มีสาระสำคัญ ดังนี้ (พรทิพย์ ไชยโส และคณะ, 2559)

C : Context Evaluation กล่าวคือ การประเมินบริบท เป็นการประเมินสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นของผู้ได้รับผลประโยชน์ สิ้นทรัพย์ที่มีและปัญหา บริบทของสิ่งแวดล้อมสำหรับการประเมิน รวมถึงสภาพการเมืองที่มีอยู่ใน

การประเมิน ซึ่งการประเมินบริบทเกี่ยวข้องกับคุณค่าหลักเพื่อกำหนดเป้าประสงค์หรือเป้าหมาย (Goal setting)

I : Input Evaluation กล่าว คือ การประเมินปัจจัยป้อน หรือตัวนำเข้า ซึ่งเป็นการประเมินสำหรับการวางแผนหรือเป็นแนวทางในการเลือกกลยุทธ์ สำหรับการตอบสนองต่อความต้องการที่จำเป็น รวมทั้งยังมีความเป็นไปได้ และยังหมายรวมถึงงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับแผนงานด้วย

P : Process Evaluation กล่าว คือ เป็นการประเมินการดำเนินการ ประเมินกระบวนการ รวมทั้งการดำเนินงานของโครงการซึ่งเกี่ยวข้องกับการติดตาม อาจหมายรวมถึงกิจกรรมและเอกสารต่างๆ ด้วย

P : Product Evaluation กล่าว คือ เป็นการประเมินผลผลิต อาจหมายรวมถึงผลลัพธ์ ซึ่งเป็นการประเมินผลผลิตและผลลัพธ์ที่ได้จากโครงการเปรียบเทียบกับเป้าประสงค์ / วัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมินโครงการโดยใช้ CIPP Model

การติดตามประเมินผลโครงการโดยใช้ CIPP Model เอื้อประโยชน์ในการตัดสินใจ 4 ด้าน คือ

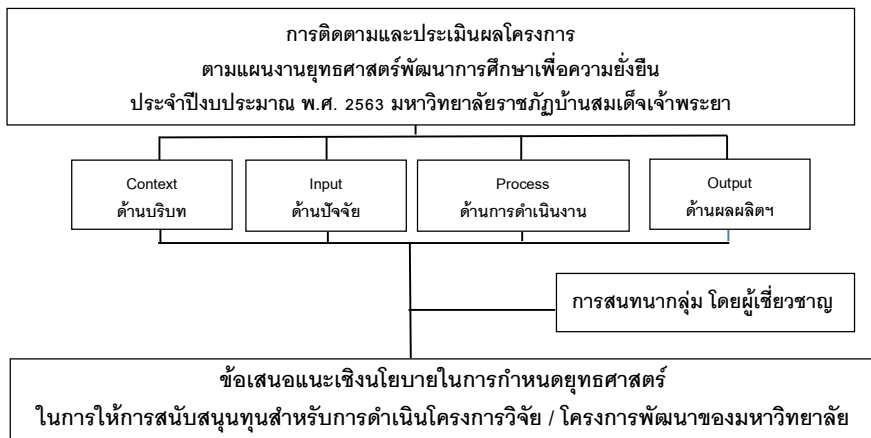
(1) การตัดสินใจในการวางแผน (planning decision) อันเกี่ยวข้องกับการเลือกเป้าหมายและวัตถุประสงค์

(2) การตัดสินใจกำหนดโครงสร้างโครงการ (structuring decision) ในการเลือกยุทธวิธี วิธีการดำเนินงานให้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ประสบผลสำเร็จตามที่ตัดสินใจวางแผนไว้

(3) การตัดสินใจการปฏิบัติงาน (implement decision) ซึ่งสามารถที่จะนำวิธีการในการทำงาน การปรับปรุงการดำเนินโครงการ วิธีการ และยุทธวิธี

(4) การทบทวนการตัดสินใจ (recycling decision) ว่าควรจะดำเนินการต่อ เปลี่ยนแปลง หรือยุติโครงการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยติดตามประเมินผล (Follow-up and Evaluation Research) ที่ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีรายละเอียดในการดำเนินวิจัย ดังนี้

รูปแบบการวิจัย ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การสำรวจ (Survey Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้รับผิดชอบโครงการ หรือหัวหน้าโครงการ และผู้ปฏิบัติงานในโครงการ จำนวน 608 คน และ ผู้ที่มาใช้บริการ และ / หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการฯ ซึ่งเป็นไปตามที่โครงการ จำนวน 100,000 คน รวมทั้งสิ้น 100,608 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้รับผิดชอบโครงการ หรือหัวหน้าโครงการ และผู้ปฏิบัติงานในโครงการ และผู้ที่มาใช้บริการ และ / หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการฯ

รวมทั้งสิ้น 2,552 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามตารางของ Taro Yamane (Kerlinger, 1973)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ฉบับ คือ (1) แบบสอบถามความคิดเห็น และ (2) แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม

การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องรายข้อ IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และปรับปรุงเครื่องมือก่อนนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดเก็บแบบสอบถามคืน เมื่อได้แบบสอบถามคืนแล้วตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีการทางสถิติ ค่าสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ดังนี้ ระดับดีมาก / มาก ที่สุด 3.01 – 4.00 ระดับดี / มาก 2.01 – 3.00 ระดับพอใช้ / ปานกลาง 1.01 – 2.00 ระดับที่ต้องปรับปรุง (ไม่ดี) / น้อย 0.01 – 1.00

2) การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการให้การสนับสนุนทุนสำหรับโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาของมหาวิทยาลัย ดำเนินการวิเคราะห์จากการสนทนากลุ่ม ของการติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาในประเด็นของความถูกต้องครอบคลุม (accuracy) ความเหมาะสม (propriety) ความเป็นไปได้ (feasibility) และความเป็นประโยชน์ (utility standard) ของ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการให้การสนับสนุนสำหรับโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาของมหาวิทยาลัย โดยใช้ความถี่ (frequencies) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นอื่น ๆ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) นำมาสรุปและปรับปรุงเป็น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการให้การสนับสนุนทุนสำหรับโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาของมหาวิทยาลัย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการติดตามและประเมินโครงการตามแผนงาน ยุทธศาสตร์ พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ด้านบริบท

ด้านบริบท	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. มหาวิทยาลัยกำหนดนโยบายในการจัดการส่งเสริมพัฒนางานวิจัยและงานบริการวิชาการให้กับอาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยไว้อย่างชัดเจน	3.42	0.80	มากที่สุด	1
2. มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ และกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยและงานบริการวิชาการให้กับอาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยไว้อย่างชัดเจน	3.38	0.82	มากที่สุด	2
3. มหาวิทยาลัยได้กำหนด เกณฑ์การขอรับทุนสนับสนุนการวิจัย / โครงการบริการวิชาการ อย่างเหมาะสมและเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติในการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยและงานบริการวิชาการในสถาบัน อุดมศึกษา	3.37	0.96	มากที่สุด	3
4. มหาวิทยาลัยได้กำหนดและเผยแพร่แนวทางการขอรับทุนสนับสนุนการวิจัย / โครงการบริการวิชาการไว้อย่างชัดเจน	3.29	0.95	มากที่สุด	5
5. มหาวิทยาลัยได้กำหนดแนวทางและวิธีการปฏิบัติในการดำเนินโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาที่ได้รับทุนสนับสนุนโดยเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและเผยแพร่เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกันอย่างทั่วถึง	3.25	0.92	มากที่สุด	4

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการติดตามและประเมินโครงการตามแผนงาน ยุทธศาสตร์ พัฒนาการศึกษเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ด้านบริบท (ต่อ)

ด้านบริบท	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
6. มหาวิทยาลัยฯ ได้สร้างบรรยากาศทางวิชาการเพื่อกระตุ้นให้ อาจารย์และบุคลากรมีความตื่นตัวและประสงค์เข้าร่วมงาน วิจัย/ โครงการพัฒนา โดยการจัดประชุมสัมมนาสม่ำเสมอ	3.23	0.80	มากที่สุด	6
รวม	3.34	0.88	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านบริบทโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มหาวิทยาลัยฯ กำหนดนโยบายในการจัดการส่งเสริมพัฒนางานวิจัยและงานบริการวิชาการให้กับอาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.42$) รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยฯ ได้จัดตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ และกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยและงานบริการวิชาการให้กับอาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ ไว้อย่างชัดเจน ($\bar{x} = 3.38$) ส่วนมหาวิทยาลัยฯ ได้สร้างบรรยากาศทางวิชาการเพื่อกระตุ้นให้อาจารย์และบุคลากรมีความตื่นตัวและประสงค์เข้าร่วมงานวิจัย/ โครงการพัฒนา โดยการจัดประชุมสัมมนาสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.23$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการติดตามและประเมินโครงการตามแผนงาน ยุทธศาสตร์ พัฒนาการศึกษเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ด้านปัจจัย

ด้านปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งคณะกรรมการที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย / การบริการวิชาการให้กับคณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีโครงสร้างและบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นไปตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยมีโครงสร้างและบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นไปตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย	3.33	0.79	มากที่สุด	1
2. คณะกรรมการที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย / งานบริการวิชาการให้กับคณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีคุณสมบัติเฉพาะที่เหมาะสมกับการจัดการพัฒนางานวิจัย / งานบริการวิชาการให้กับคณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัย	3.33	0.82	มากที่สุด	1
3. มหาวิทยาลัยมีแนวทางและวิธีการในการคัดเลือกคณะกรรมการให้สามารถดำเนินการให้ดำเนินการในการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย / งานบริการวิชาการให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยอย่างชัดเจน	3.31	0.84	มากที่สุด	4
4. คณะกรรมการที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย / งานบริการวิชาการให้กับคณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีวาระการทำงานชัดเจน	3.27	0.95	มากที่สุด	6
5. คณะกรรมการดังกล่าวให้การสนับสนุนปัจจัยในการดำเนินงานวิจัย / โครงการพัฒนาอย่างเป็นธรรมและสมเหตุสมผล	3.29	0.91	มากที่สุด	5
6. มหาวิทยาลัยโดยคณะกรรมการให้การสนับสนุนปัจจัยอื่น (เช่น บุคลากรเสริม วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และอื่น ๆ) นอกเหนือจากทุนวิจัยอย่างเหมาะสมตามความจำเป็น	3.26	0.81	มากที่สุด	7
7. มหาวิทยาลัยโดยคณะกรรมการได้มีการ ติดตามปัญหา และให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอและเหมาะสม	3.33	0.88	มากที่สุด	1
รวม	3.30	0.85	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการติดตามและประเมินโครงการตามแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนาศึกษาเพื่อความยั่งยืนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ด้าน ปัจจัย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งคณะกรรมการที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริม และพัฒนางานวิจัย / การบริการวิชาการให้กับคณาจารย์และบุคลากรของ มหาวิทยาลัยฯ มีโครงสร้างและบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นไปตามกฎระเบียบ ของมหาวิทยาลัยฯ ของมหาวิทยาลัยฯ มีโครงสร้างและบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นไปตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย คณะกรรมการที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย / งานบริการวิชาการให้กับคณาจารย์และ บุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ มีคุณสมบัติเฉพาะที่เหมาะสมกับการจัดการพัฒนา งานวิจัย / งานบริการวิชาการให้กับคณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ และมหาวิทยาลัยฯ โดยคณะกรรมการฯ ได้มีการติดตามปัญหาและให้ข้อเสนอ เน้นในการดำเนินงานของโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาเป็นระยะ ๆ อย่าง สม่าเสมอและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.33$) รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยฯ มีแนวทางและวิธีการในการคัดเลือกคณะกรรมการฯ ให้สามารถดำเนินการให้ ดำเนินการในการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย / งานบริการวิชาการให้เป็นไปตาม ระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยฯ อย่างชัดเจน ($\bar{x} = 3.31$) ส่วนมหาวิทยาลัยฯ โดยคณะกรรมการฯ ให้การสนับสนุนปัจจัยอื่น เช่น บุคลากรเสริม วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และอื่น ๆ นอกเหนือจากทุนวิจัยอย่างเหมาะสมตามความจำเป็นมีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด ($\bar{x} = 3.26$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการติดตามและประเมินโครงการตามแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ด้านการดำเนินงาน

ด้านการดำเนินงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. มหาวิทยาลัยฯได้มีประกาศ ประชาสัมพันธ์การให้ทุนสนับสนุนการวิจัย / โครงการพัฒนาโดยใช้ช่องทางต่าง ๆ ที่อาจารย์และบุคลากรสามารถเข้าถึงได้	3.28	0.79	มากที่สุด	5
2. มีประกาศ ประชาสัมพันธ์การให้ทุนสนับสนุนการวิจัย / โครงการพัฒนาที่มีความชัดเจน ชี้ให้เห็นวิธีการในการขอรับทุนสนับสนุนอย่างชัดเจนที่ช่วยให้อาจารย์และบุคลากรสามารถนำมาพิจารณาในการที่จะขอทุน	3.28	0.82	มากที่สุด	5
3. ประกาศฯได้กำหนดระยะเวลาในการเตรียมโครงการฯ เพื่อขอรับทุนได้	3.33	0.91	มากที่สุด	4
4. มหาวิทยาลัยฯ ได้ดำเนินการจัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัย /โครงการพัฒนาอย่างเหมาะสม ยุติธรรมและเป็นไปตามนโยบายด้านการวิจัยและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยฯ	3.34	0.80	มากที่สุด	3
5. มหาวิทยาลัยฯได้จัดให้มีคณะกรรมการติดตามปัญหาอุปสรรคและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการฯเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ	3.43	0.92	มากที่สุด	1
6.มหาวิทยาลัยฯได้จัดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาให้การดำเนินโครงการฯ	3.42	0.81	มากที่สุด	2
รวม	3.34	0.84	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการติดตามและประเมินโครงการตามแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ด้านการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มหาวิทยาลัยฯ ได้จัดให้มีคณะกรรมการติดตามปัญหาอุปสรรคและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการฯเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.43$) รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยฯ ได้จัดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาให้การดำเนินการดำเนินโครงการฯ ($\bar{x} = 3.42$) ส่วนมหาวิทยาลัยฯ ได้มีประกาศ

ประชาสัมพันธ์การให้ทุนสนับสนุนการวิจัย / โครงการพัฒนาโดยใช้ช่องทางต่าง ๆ ที่อาจารย์และบุคลากรสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก และมีประกาศ ประชาสัมพันธ์ การให้ทุนสนับสนุนการวิจัย / โครงการพัฒนามีความชัดเจน ชี้ให้เห็นวิธีการในการขอรับทุนสนับสนุนอย่างชัดเจนที่ช่วยให้อาจารย์และบุคลากรสามารถนำมาพิจารณาในการที่จะขอทุนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.28$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการติดตามและประเมินโครงการตามแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ด้านผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ

ด้านผลผลิต และผลลัพธ์ของโครงการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการฯ) ได้จัดทำแผนปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจนและตรงตามวิธีวิทยาการวิจัย (Research methodology) หรือการพัฒนาตามที่ได้เสนอไว้ในโครงการฯ	3.31	0.88	มากที่สุด	24
2. ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการฯ) ได้จัดให้มีการประชุมนักวิจัย / ผู้ปฏิบัติงานหลัก ผู้ช่วยนักวิจัย / ผู้ช่วยผู้ปฏิบัติงานหลักและผู้เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลตามแผนปฏิบัติงานวิจัย	3.33	0.79	มากที่สุด	22
3. ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการฯ) ได้ใช้กลไกการประชุมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอในการปฏิบัติงานร่วมกันของทีมงาน	3.34	0.78	มากที่สุด	19
4. ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการฯ) ได้ประสานงานและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัยให้กับผู้บริหารหรือคณะกรรมการรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการอย่างชัดเจน	3.38	0.80	มากที่สุด	6
5. ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการฯ) ได้จัดสรรงบประมาณในการปฏิบัติงานโครงการอย่างเหมาะสม	3.38	0.81	มากที่สุด	6
6. ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการฯ) ได้จัดหาวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานโครงการฯตรงตามการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอน	3.34	0.90	มากที่สุด	19
7. ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการฯ) ได้จัดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาโครงการที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ช่วยสามารถเข้าพบเพื่อขอรับคำปรึกษา / คำแนะนำได้โดยสะดวก	3.28	0.87	มากที่สุด	25

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการติดตามและประเมินโครงการตามแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ด้านผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ (ต่อ)

ด้านผลผลิต และผลลัพธ์ของโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
8. ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการฯ) ได้ติดตามปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ	3.35	0.81	มากที่สุด	18
9. ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการฯ) ได้ส่งเสริมให้ทีมงานได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการจากการร่วมปฏิบัติงาน	3.33	0.82	มากที่สุด	22
10. ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการวิจัย) ได้เปิดโอกาสให้ทุกคนในทีมวิจัยมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยในทุกขั้นตอน	3.38	0.85	มากที่สุด	6
11. เข้าร่วมประชุมทีมงานเพื่อรับฟังคำชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการและการปฏิบัติงานตามโครงการ	3.36	0.84	มากที่สุด	16
12. ศึกษาโครงการอย่างละเอียดเพื่อให้เข้าใจหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน	3.38	0.79	มากที่สุด	6
13. ศึกษาคู่มือการปฏิบัติงานที่ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการฯ) ได้จัดทำให้ (ถ้ามี) อย่างละเอียดเพื่อให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง	3.38	0.78	มากที่สุด	6
14. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานวิจัยเพิ่มเติมด้วยตนเองเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด	3.38	0.78	มากที่สุด	6
15. ประสานงานในการปฏิบัติงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม	3.43	0.89	มากที่สุด	2
16. เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการฯ ทุกกิจกรรมอย่างตั้งใจ กระตือรือร้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการของตนเอง	3.38	0.83	มากที่สุด	6
17. ปฏิบัติงานในส่วนที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพ โดยปราศจากเงื่อนไขใดๆ	3.45	0.87	มากที่สุด	1
18. ประสานงานและติดตามข้อมูลต่าง ๆ จากทีมงานและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการฯ (เช่น เข้าร่วมประชุมทีมวิจัยอย่างสม่ำเสมอ)	3.40	0.85	มากที่สุด	3

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการติดตามและประเมินโครงการตามแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ด้านผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ (ต่อ)

ด้านผลผลิต และผลลัพธ์ของโครงการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
19. ขอคำปรึกษา คำแนะนำในการปฏิบัติการตามโครงการฯ จากผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา (เมื่อมีปัญหาหรือไม่แน่ใจในการปฏิบัติ	3.34	0.88	มากที่สุด	19
20. จัดทำเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบต่าง ๆ จากประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติงานวิจัยเพื่อพัฒนาเป็นองค์ความรู้สำหรับนำไปใช้ในการวิจัยต่อไปและการจัดการเรียนการสอน	3.37	0.78	มากที่สุด	15
21. มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการให้กับทีมงาน เช่น แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกันทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ	3.39	0.80	มากที่สุด	5
22. ร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา เมื่อพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคในด้านต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานโครงการ	3.38	0.80	มากที่สุด	6
23. สรุปและรายงานผลการปฏิบัติงานแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ	3.38	0.87	มากที่สุด	6
24. ปฏิบัติงานอื่นในโครงการฯตามที่หัวหน้าโครงการฯ มอบหมาย และให้ความช่วยเหลือทีมงานในการปฏิบัติงาน	3.40	0.86	มากที่สุด	3
25. เปิดรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ	3.36	0.78	มากที่สุด	16
รวม	3.36	0.82	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการติดตามและประเมินโครงการตามแผนงาน ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ด้านผลผลิต และผลลัพธ์ของโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปฏิบัติงานในส่วนที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพ โดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.45$) รองลงมา คือ ประสานงานในการปฏิบัติงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 3.43$) ส่วน

ผู้รับผิดชอบ (หัวหน้าโครงการฯ) ได้จัดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาโครงการที่
ผู้ปฏิบัติงานและผู้ช่วยสามารถเข้าพบเพื่อขอรับคำปรึกษา / คำแนะนำได้โดย
สะดวก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.28$)

**ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการ
ให้การสนับสนุนทุนสำหรับการดำเนินโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาของ
มหาวิทยาลัย**

ดำเนินการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์
ในการให้การสนับสนุนทุนสำหรับโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาของมหาวิทยาลัย
จำนวน 9 คน ในประเด็นความถูกต้องครอบคลุม ความเหมาะสมความเป็นไปได้
ความเป็นประโยชน์โดยใช้ความถี่ (frequencies) ตามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วม
การสนทนากลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นพ้องต้องกันโดยมีความคิดเห็นว่
นโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการให้การสนับสนุนทุนสำหรับโครงการวิจัย
/ โครงการพัฒนาของมหาวิทยาลัยฯ ในประเด็นมีความถูกต้องครอบคลุม มีความ
เหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ซึ่งผลความคิดเห็นของผู้
เกี่ยวข้องดังกล่าว ทำให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการ
ให้การสนับสนุนทุนสำหรับโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาของมหาวิทยาลัยฯ มี
ความถูกต้องครอบคลุมเหมาะสมเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ โดยผู้เข้าร่วมการ
สนทนากลุ่มมีประเด็น และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์ใน
การให้การสนับสนุนทุนสำหรับโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาของมหาวิทยาลัย
โดยสามารถสรุปประเด็นการสนทนากลุ่มได้ ดังนี้

นโยบายด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย นโยบายด้านการบริหาร
นโยบายด้านงบประมาณ นโยบายด้านบุคลากร นโยบายด้านการจัดการทรัพยากร
และสิ่งแวดล้อม และนโยบายด้านวิชาการ นโยบายแต่ละด้านมีสาระสำคัญ ดังนี้

นโยบายด้านการบริหาร มหาวิทยาลัยฯ ควรจัดรูปแบบการบริหารที่เน้น
การบูรณาการและการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (ซึ่งโดยธรรมชาติ
ของการดำเนินโครงการทั้งโครงการวิจัยและโครงการพัฒนามีลักษณะเป็นการ
บูรณาการอยู่แล้ว) โดยการจัดตั้งคณะกรรมการที่มีองค์ประกอบของคณะกรรมการ
ที่มาจากหน่วยงานระดับคณะวิชา สำนัก สถาบัน และหน่วยงานเทียบเท่าคณะ

วิชาโดยให้คณะกรรมการชุดนี้มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดกรอบโครงการที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยฯ กำหนดเกณฑ์สำหรับการพิจารณาให้ทุนสนับสนุน แนวทาง / วิธีการปฏิบัติในการขอรับการสนับสนุนโครงการ รวมทั้งแผนการประชาสัมพันธ์และระยะเวลาของการขอรับการสนับสนุนโครงการและมีหน้าที่ตรวจสอบ ติดตามประเมินโครงการให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามข้อเสนอโครงการที่ได้รับการสนับสนุน

นโยบายด้านงบประมาณ มหาวิทยาลัยต้องกำหนดนโยบายด้านการเงินและงบประมาณในส่วนนี้ให้ชัดเจนภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดทางการเงินและงบประมาณ และต้องสอดคล้องกับเกณฑ์การให้การสนับสนุนโครงการตามนโยบายด้านการบริหารด้วย

นโยบายด้านบุคลากร บุคลากรจัดว่าเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินโครงการ จากผลการติดตามประเมินโครงการ พบว่า บุคลากรในโครงการฯ ทั้งผู้รับผิดชอบโครงการและผู้ปฏิบัติงานในโครงการมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานทั้งทางด้านศักยภาพในการปฏิบัติงาน ภาระหน้าที่ประจำและเวลาสำหรับการปฏิบัติงานในโครงการ ในลักษณะเช่นนี้ มหาวิทยาลัยฯ จึงควรกำหนดให้การปฏิบัติงานโครงการเป็นงานหลักที่จัดอยู่ในพันธกิจด้านการวิจัย ด้านบริการวิชาการและการจัดการเรียนการสอน โดยต้องกำหนดค่าน้ำหนักของงานให้ชัดเจน

นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม นโยบายด้านนี้ควรเน้นการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมควรกำหนดให้ใช้พื้นที่ดำเนินโครงการในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยฯ

นโยบายด้านวิชาการ จัดว่าเป็นหัวใจสำคัญของมหาวิทยาลัยฯ เพราะทำให้มหาวิทยาลัยฯ สามารถดำเนินพันธกิจได้อย่างสมบูรณ์ นโยบายด้านวิชาการควรประกอบด้วย

1. กรอบโครงการ ที่เป็นกรอบใหญ่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยฯ โดยจำแนกเป็นกรอบตามแผนยุทธศาสตร์แต่ละยุทธศาสตร์ว่า ยุทธศาสตร์นั้นมุ่งเน้นอะไร ต้องการผลผลิต ผลลัพธ์อะไร โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนสอดคล้องกับเกณฑ์การให้การสนับสนุนโครงการ รวมทั้งเน้นโครงการบูรณาการตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

2. นโยบายด้านการดำเนินโครงการต้องมีความชัดเจนทั้งวิธีการที่ถูกต้อง
ความหลักวิชาการ ระยะเวลาดำเนินโครงการที่เหมาะสม

3. นโยบายด้านการติดตามประเมินผลโครงการควรต้องกำหนดวิธีการและ
ระยะเวลาของการติดตามประเมินผลโครงการให้ชัดเจนและควรเป็นการติดตาม
ประเมินผลในสภาพการณ์จริงทั้ง Formative and Summative Evaluation

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1) ระดับการประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา
เพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา อยู่ในระดับมากที่สุด ในทุกด้าน

2) ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการ
ให้การสนับสนุนทุนสำหรับการดำเนินโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาของ
มหาวิทยาลัย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและทรงคุณวุฒิเห็นสอดคล้องกันว่าข้อเสนอแนะ
เชิงนโยบายมีความถูกต้องครอบคลุมเหมาะสมเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา การติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนงาน
ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) ด้านบริบท พบว่า การติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนงาน
ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะรายชื่อ
ที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยฯ กำหนดนโยบายในการจัดการ
ส่งเสริมพัฒนางานวิจัยและงานบริการวิชาการให้กับอาจารย์และบุคลากรของมหา
วิทยาลัยฯ ไว้อย่างชัดเจนและมหาวิทยาลัยฯได้จัดตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ และ
กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการส่งเสริมและ
พัฒนางานวิจัยและงานบริการวิชาการให้กับอาจารย์และบุคลากรของ
มหาวิทยาลัยฯ ไว้อย่างชัดเจน

2) ด้านปัจจัย พบว่า การติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยฯ ได้จัดตั้งคณะกรรมการที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย / การบริการวิชาการให้กับคณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ มีคุณสมบัติเฉพาะเหมาะสมกับการจัดการพัฒนางานวิจัย/งานบริการวิชาการให้กับคณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ มีโครงสร้างและบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นไปตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยฯ

3) ด้านการดำเนินงาน พบว่า การติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยฯ ได้ดำเนินการจัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัย /โครงการพัฒนาอย่างเหมาะสมยุติธรรมและเป็นไปตามนโยบายด้านการวิจัยและบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยฯ มหาวิทยาลัยฯ ได้จัดให้มีคณะกรรมการติดตามปัญหาอุปสรรคและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการฯ เป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ

4) ด้านผลผลิต และผลลัพธ์ของโครงการ พบว่า การติดตามและประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อความยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยฯ ได้จัดให้มีคณะกรรมการติดตามปัญหาอุปสรรคและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการฯ เป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอและประสานงานในการปฏิบัติงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

การนำนโยบายสู่การปฏิบัติในการให้การสนับสนุนทุนสำหรับการดำเนินโครงการวิจัย / โครงการพัฒนาของมหาวิทยาลัย

1. จัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะเรื่องนี้ และอาจตั้งคณะอนุกรรมการเสริมในคณะกรรมการชุดนี้ได้ตามความจำเป็น
2. จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานของคณะกรรมการให้ชัดเจน และประชาสัมพันธ์ให้ทราบทั่วกัน
3. จัดให้มีระบบประชาสัมพันธ์นโยบายและระบบการติดต่อประสานงานที่สะดวกรวดเร็ว ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นการดำเนินงาน
4. จัดให้มีระบบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินโครงการในทุกระดับและทุกภาคส่วนของมหาวิทยาลัยฯ เพื่อสามารถดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. จัดให้มีระบบสารสนเทศโครงการที่มหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนตามแผนยุทธศาสตร์ซึ่งควรเป็นระบบที่เข้าถึงและใช้งานได้สะดวก และมีการประมวลปัญหาหาทางแก้ไขจากประสบการณ์ในการดำเนินโครงการ

เอกสารอ้างอิง

- พรทิพย์ ไชยโส และคณะ. (2559). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการประเมินศูนย์บริการนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2557). แนวคิดการประเมินโครงการ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 7(1), 1-12.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2559). วิธีการประเมิน : ศาสตร์แห่งคุณค่า. (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ.2561–2580. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2559). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ชุดการประเมินผลวิจัย ฉบับราชบัณฑิตยสภา. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- Kerlinger, F. N. (1973). *Foundation of Behavioral Research*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Stufflebeam, D. L. (1971). *Evaluation Model*. San Francisco : Jossey Bass.

4

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร สถานศึกษา โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

Factors Affecting The Effectiveness of School
Administration Surasakmontree School

วชิรวิทย์ จตุแทน

Wachirawit Jatuten

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

Factors Affecting The Effectiveness of School Administration
Surasakmontree School

วชิรวิทย์ จตุเทน¹

Wachirawit Jatuten

¹วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัย
เซนต์จอห์น กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

College of Philosophy and Education, Master Educational Administration and
Leadership, Saint John's University, Bangkok 10900, Thailand
e-mail : nung.ruk.kun@gmail.com

Received : July 7, 2021 Revised : August 10, 2021 Accepted : August 26, 2021

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการบริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา และ 4) เพื่อสร้างสมการทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 170 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโปรดักโมเมนต์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาที่สูงที่สุดคือ ด้านบทบาทหน้าที่ครูผู้สอนและต่ำสุด คือ ด้านสมรรถนะผู้เรียน ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาทุกปัจจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ปัจจัยที่สามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านบทบาทหน้าที่ครูผู้สอน (x_2) ด้านสมรรถนะผู้เรียน (x_3) ด้านหลักสูตรและการสอน (x_5) และด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน (x_7) และมีสมการทำนาย ดังนี้

$$\hat{Y} = .786 + .603 X_7 + .407 X_3 - .368 X_5 + .188 X_2$$

$$\hat{Z} = .836 Z_{x7} + .060 Z_{x2} + .054 Z_{x3} - .371 Z_{x5}$$

คำสำคัญ : ปัจจัยการบริหารสถานศึกษา; ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aims 1) to study the school administration factors, 2) to study the school administration efficiency, 3) to study the relevant of the school administration factors and the school administration efficiency, and 4) to create an equation to predict the effectiveness of the school administration. The population were 170 teachers and educational personnel of Surasakmontree school. The research instrument was a questionnaire. The statistic for the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, and Multiple Regression Analysis as Stepwise model.

The research's results were as follows: The high-average factors affecting the efficiency in school administration were the teachers' role and responsibilities while the lowest one was the learner competency. The factors which affect the effectiveness of school administration were statistically related to the effectiveness of all educational institutions at .05 level in positive, and The factors that could predict the effectiveness of the school administration in statistical significance of 0.5 level were the teacher roles and responsibilities (x_2), the learner competency (x_3), the curriculum and instruction (x_5), and the participation in community network (x_7). The predicted equations were as follows:

Predicted Equation in Raw Score Form

$$\hat{Y} = .786 + .603 X_7 + .407 X_3 - .368 X_5 + .188 X_2$$

Predicted Equation in Standard Score Form

$$\hat{Z} = .836 Z_{X7} + .060 Z_{X2} + .054 Z_{X3} - .371 Z_{X5}$$

Keyword : School Administration Factors, School Administration Efficiency

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีความจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของประชากรอย่างรวดเร็ว และต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่น เพราะระบบเศรษฐกิจโลกเป็นระบบเศรษฐกิจบนฐานความรู้ ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ได้ออกนโยบายเร่งดำเนินการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักการศึกษา สร้างคน สร้างชาติ และสร้างงาน เน้นประสิทธิภาพและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษาและยังสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการ (2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งได้ให้ความหมายของ “การศึกษา” คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2561) โดยเฉพาะเรื่องของการบริหารสถานศึกษาซึ่งแบ่งออกเป็น 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว รวดเร็ว และมีอิสระในการบริหาร

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี มีผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พิจารณา 3 ปีการศึกษาย้อนหลัง

พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมทุกวิชาลดลงอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี (2563) การที่คะแนน O-NET ลดลงแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลในการจัดการศึกษาลดลงเช่นกัน อรรถพรณ ตูจินดา (2558) จากปัญหาที่เกิดขึ้นคณะผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จึงมีความต้องการยกระดับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาให้เพิ่มขึ้น ซึ่งในการยกระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษานั้น พบว่า มีหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา หากต้องการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง จำเป็นต้องมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาอย่างครอบคลุม

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี เพื่อนำข้อมูลจากผลการวิจัย ไปเป็นแนวทางในการยกระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีให้มีประสิทธิผลเพิ่มขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา
- 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา
- 3) เพื่อสร้างสมการทำนายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Mott (1972) ได้แบ่งลักษณะของประสิทธิผล ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คือ ความสามารถผู้บริหารและครูสามารถดำเนินงานในสถานศึกษาจนสามารถทำให้นักเรียนในสถานศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น
- 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก คือ ความสามารถของผู้บริหารและคณะครูการอบรมคุณธรรมของนักเรียนนอกจากการ

เรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยและทำให้นักเรียนรู้จักพัฒนาตนเอง

3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ร่วมกันพัฒนา เปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินงานของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้ร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียน การปกครองนักเรียน และงานรับผิดชอบอื่น ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

นฏกร ปันพุมโพธิ์ (2561) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาประกอบไปด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านสถานศึกษา

ทรงศนกร สงครินทร์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารทางด้านบุคคล สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านการบริหาร 7 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน โครงสร้างการบริหารสถานศึกษา การจูงใจ การพัฒนาบุคลากร บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศ

สมบัติ อารงธัญวงศ์ (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในประเทศไทยและผลการศึกษา พบว่า มีปัจจัยสำคัญ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย คือ คุณภาพผู้สอน หลักสูตรและระบบการเรียนการสอน ปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน การจัดการศึกษา และผู้เรียน

Sahu and Shrivastava (2011) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารการศึกษาด้านเทคนิค มุมมองของชาวอินเดียในการศึกษาปัจจัยเหล่านั้น ปัจจัยการบริหารสามารถจัดกลุ่มปัจจัยได้ทั้งหมด 7 ด้าน

ได้แก่ การบริหาร โครงสร้างพื้นฐาน นักเรียน ประสิทธิภาพการสอน การมีปฏิสัมพันธ์กับอุตสาหกรรม สังคมกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวิจัยและพัฒนา

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) กล่าวว่า ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ คือ ปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการบรรลุความสำเร็จตามวิสัยทัศน์องค์กรมีปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จเป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการเชื่อมโยงการปฏิบัติงานทุกระดับให้มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

1) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ และนโยบายที่เน้นการเรียนรู้เป็นหลัก ใช้ระบบคุณภาพในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วม และกระจายอำนาจ ใช้ความไว้วางใจในการสร้างเสริมบรรยากาศเป็นมิตร มีการจัดสภาพและบรรยากาศการเรียนรู้

2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้โดยมีความรู้อย่างกว้างขวาง มีความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3) ระบบบริหารจัดการ โดยมีการจัดการเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

4) นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ใช้ในการบริหารและการเรียนการสอนมีการวิจัยเพื่อพัฒนา

5) หลักสูตรของโรงเรียน มีลักษณะที่ยืดหยุ่นสอดคล้องตามสถานการณ์และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

6) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายสถานศึกษา ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา

วิธีการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน จำนวน 170 คน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียน สุรศักดิ์มนตรี

สถานะ	ตำแหน่ง	จำนวน(คน)
ข้าราชการครู	ครูผู้สอน	159
อัตราจ้าง	ครูผู้สอน	11
รวม		170

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยติดต่อทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจาก วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา จากมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในวันที่ 31 มีนาคม 2564 ได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและประมวลข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยแยกวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาโดยใช้สถิติ บรรยาย การวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษาโรงเรียน สุรศักดิ์มนตรี โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโปรดักโมเมนต์ และการสร้างสมการทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาโดยใช้สถิติอนุมาณ คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ นำเสนอ เป็น 4 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยที่การบริหารสถาน ศึกษา ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหาร สถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา และปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการบริหารสถานศึกษา

ข้อ	ปัจจัยการบริหารสถานศึกษา	μ	σ	ค่าลำดับ	ลำดับที่
1	บทบาทหน้าที่ผู้บริหาร	3.87	.77	มาก	7
2	บทบาทหน้าที่ครูผู้สอน	4.11	.53	มาก	1
3	สมรรถนะผู้เรียน	3.49	.57	ปานกลาง	8
4	โครงสร้างการบริหาร	4.01	.70	มาก	3
5	หลักสูตรและการสอน	3.96	.65	มาก	4
6	การมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน	3.90	.89	มาก	5
7	SSM Model.	4.09	.62	มาก	2

จากตารางที่ 2 ปัจจัยการบริหารสถานศึกษา พบว่า บทบาทหน้าที่ครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับสูงสุด ($\mu = 4.11$, $\sigma = .53$) รองลงมา คือ SSM Model. มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.09$, $\sigma = .62$) ส่วนสมรรถนะผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด ($\mu = 3.87$, $\sigma = .77$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

ข้อ	ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา	μ	σ	ค่าลำดับ	ลำดับที่
1	ความสามารถในการผลิตผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	3.91	.69	มาก	2
2	ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนคติทางบวก	3.57	.93	มาก	4
3	ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	3.87	.73	มาก	3
4	ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	3.93	.61	มาก	1
รวม		3.82	.74	มาก	-

จากตารางที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด ($\mu = 3.93$, $\sigma = .61$) รองลงมา คือ ความสามารถในการผลิตผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.91$, $\sigma = .69$) ส่วนความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด ($m=3.57$, $s=.93$)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8	Y
X_1	1.0								
X_2	.582**	1.0							
X_3	.349**	.334**	1.0						
X_4	.760**	.432**	.506**	1.0					
X_5	.782**	.634**	.575**	.734**	1.0				
X_6	.797**	.516**	.479**	.810**	.892**	1.0			
X_7	.850**	.571**	.544**	.743**	.847**	.857**	1.0		
X_8	.814**	.536**	.545**	.666**	.735**	.740**	.897**	1.0	
Y	.684**	.519**	.654**	.632**	.643**	.657**	.807**	.788**	1.0

** $p < .01$

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาเพียง 4 ปัจจัย คือ ด้านบทบาทหน้าที่ครูผู้สอน ด้านสมรรถนะผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน ที่สามารถทำนายประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 แสดงการทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

ตัวแปร	b	SE.	b	t	sig
Constant	.786	.228	-	3.448	.001
X ₇	.603	.053	.836	11.368	.000
X ₃	.407	.054	.360	7.536	.000
X ₅	-.368	.080	-.371	-4.632	.000
X ₂	.188	.060	.157	3.130**	.002
F		9.797	9.797		
df		1,166			
R		.867			
R ²		.752			
Adjusted R ²		.746			

หมายเหตุ : ** P < .01

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย ดังนี้

- 1) ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บทบาทหน้าที่ครูผู้สอน และปัจจัยการบริหารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สมรรถนะผู้เรียนจากทั้งหมด 8 ปัจจัย
- 2) ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาและความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับต่ำสุด จากทั้งหมด 4 ปัจจัย
- 3) ปัจจัยการบริหารของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาทุกปัจจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดความสัมพันธ์ .519-.807 อยู่ในระดับปานกลางถึงสูงในทิศทางบวก โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาที่สูงที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน (X₇) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาที่ต่ำสุด คือ บทบาทหน้าที่ครูผู้สอน (X₂)

4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเพียง 4 ปัจจัย คือ ด้านบทบาทหน้าที่ครูผู้สอน ด้านสมรรถนะผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนซึ่งสามารถทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย นำเสนอประเด็นการอภิปราย ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษามีเพียง 4 ปัจจัย คือ ด้านบทบาทหน้าที่ครูผู้สอน ด้านสมรรถนะผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน ที่สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 74.6 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์ แสดงว่าควรนำผลการวิจัย 4 ด้าน มาอภิปรายว่า มีเหตุและผลอย่างไรแล้วจึงอ้างอิงแนวคิดทฤษฎีหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเครือข่ายชุมชน (X_7) จากผลการวิจัย ปัจจัยดังกล่าวมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสูงสุด = .603 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ได้มีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการจากชุมชนรอบข้างและองค์กรภายนอกเป็นระยะเวลากว่า 25 ปี เรียกว่า “เครือข่ายผู้ปกครอง” สมาคมเครือข่ายผู้ปกครอง โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี (2552) ซึ่งเครือข่ายผู้ปกครองโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีมีบทบาทหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น สนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่ขาดแคลน ส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนให้เป็นไปในทิศทางที่ดี การร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกับทางโรงเรียนส่งผลให้เครือข่ายผู้ปกครองเกิดความรู้เป็นส่วนหนึ่งกับสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรังคกานต์ บุญพรหม (2560) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพลีลา (สิงห์ประสิทธิวิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ปัจจัยด้านสมรรถนะผู้เรียน (X_3) จากผลการวิจัย ปัจจัยด้านสมรรถนะผู้เรียน เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดโดยเฉพาะด้านผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะในสารบบัญญัติของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการฝึก ทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และในหลักฐานแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมี วิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น สถานศึกษา ควรจัดทำโครงการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดให้กับผู้เรียนเป็นการเร่งด่วนโดย การแต่งตั้งคณะทำงานและจัดสรรงบประมาณเสนอในแผนปฏิบัติงานประจำปี หรือจัดทำเป็นนโยบายเร่งด่วนพร้อมมอบหมายผู้รับผิดชอบเพื่อให้ครูผู้สอนจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกทักษะกระบวนการคิดในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

บทบาทหน้าที่ครูผู้สอน (X_2) ที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย = .188 แสดงว่า บทบาทหน้าที่ครูผู้สอนสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลสถานศึกษาได้ต่ำที่สุดจาก ทั้งหมด 4 ปัจจัย ทั้งนี้อาจเนื่องจากบทบาทหน้าที่ของครูที่ถูกกำหนดให้เปลี่ยนไป โดยกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เป็น ทักษะของการเรียนรู้ (learning skills) 3R x 8C เป็นบุคคลที่มีการเรียนรู้ตลอด ชีวิต กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ซึ่งไปสอดคล้องกับ บ้านเย็น เพ็งกระจ่าง (2561) เรื่องการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสารสาสน์ วิเทศ คลองหลวง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนร่วม พบว่า หน้าที่ของครูในศตวรรษที่ 21 คือ การช่วยเหลือและสนับสนุนการศึกษา หาความรู้ของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนจะต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรวมถึงการ สืบค้นหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่าง ๆ ดังนั้น บทบาทหน้าที่

ครูผู้สอนจากผู้ที่ให้เนื้อหาความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันบทบาทของครูยุคใหม่ คือ การทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนให้พัฒนาตนเองให้ได้เต็มศักยภาพ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพราะเทคโนโลยีในสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 (2563) เรื่องเปลี่ยนครูเป็นโค้ชว่าต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่จากเคยเป็นผู้สอนผู้ให้ความรู้มาเป็นครู เป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้แนะแนวทาง และเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ จากผลการวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นว่าบทบาทหน้าที่ครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ครู คือ ผู้อำนวยการเรียนรู้ไม่ใช่ผู้จัดการเรียนรู้ เป็นแนวทางปฏิบัติทุกโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีก็เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

- 1) ผลการวิจัย พบว่า บทบาทหน้าที่ครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรอำนวยความสะดวก สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เช่น ลดภาระงานครูที่ไม่จำเป็นลงเพื่อให้ครูได้มีเวลาในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและมีเวลาในการดูแลนักเรียนได้อย่างเต็มความสามารถ
- 2) ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรจะมีนโยบายหรือกิจกรรมที่ปลูกฝังเรื่องทัศนคติให้กับผู้เรียน เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการปรับตัว การอยู่ร่วมกันในสังคม และเรื่องการเห็นอกเห็นผู้อื่น หรือการกำหนดตัวชี้วัดสถานศึกษาขึ้นมาเพื่อให้ครูผู้สอนนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการเรียนรู้
- 3) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาที่สูงที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน (X_7) หากผู้บริหารต้องการเพิ่มประสิทธิผลของสถานศึกษาควรจัดตั้งสมาคมเครือข่ายผู้ปกครองในโรงเรียนที่ยังไม่มี หากในโรงเรียนที่มีสมาคมเครือข่ายผู้ปกครองอยู่แล้วควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานให้ชัดเจนโดยออกเป็นคำสั่งแต่งตั้งจากประธานคณะกรรมการ

สถานศึกษาเพื่อเป็นอีกหนึ่งองค์หลักในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา

4) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาเพียง 4 ปัจจัย คือ ด้านบทบาทหน้าที่ครูผู้สอน ด้านสมรรถนะผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน ดังนั้น หากต้องการจะเพิ่มประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีนโยบายที่ชัดเจนครอบคลุมทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่

ด้านบทบาทหน้าที่ครูผู้สอน ผู้บริหารต้องสนับสนุนครูผู้สอนอย่างรอบด้านและมากที่สุด เช่น ลดภาระงานที่ไม่จำเป็นเพื่อให้ครูผู้สอนมีเวลาในการออกแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ด้านสมรรถนะผู้เรียน ผู้บริหารต้องระดมความคิดกับคณะครูออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นในเรื่องของสมรรถนะผู้เรียน ทักษะชีวิตที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ดำเนินได้ชีวิตจริง

ด้านหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษาที่ชัดเจน เป็นเอกภาพ และต้องเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของสังคม ปัจจุบันเน้นในเรื่องทักษะชีวิต การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการสื่อสาร เป็นต้น และตัดในส่วนของหลักสูตรที่มีเกินความจำเป็นออกไป

ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน สถานศึกษาต้องมีการระบุบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนของเครือข่ายชุมชนและมีการออกสัมพันธ์ชุมชนรอบบริเวณสถานศึกษาเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนในสถานศึกษาที่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

2) ควรจะศึกษาทัศนคติของนักเรียนต่อการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา

3) ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนที่ในสถานศึกษาที่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

4) ควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบทบาทหน้าที่ครูผู้สอน ด้านสมรรถนะผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. กรุงเทพฯ : บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

ทรศนกร สงครินทร์. (2557). ปัจจัยทางด้านการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ครั้งที่ 13 วันที่ 7 กันยายน 25 ณ ห้องประชุมแม่น้ำของคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาสารคาม, 25-32.

นฏกร ปันพุ่มโพธิ์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 13(1), 1- 3.

บันเย็น เพ็งกระจ่าง (2561). การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศคลองหลวง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.

ภัทร์อิงคกานต์ บุญยพรหม. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดเทพลีลา (สิงห์ประสิทธิ์วิทยา) สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. (2563). งานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี, (รายงานการประกันคุณภาพการศึกษาประจำปี 2563). กรุงเทพฯ ฯ : โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี.

- สมบัติ อารังญวงศ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา. (27 ตุลาคม 2563) สืบค้นจาก http://thaitribune.org/contents/detail/312?content_id=9454&rand=1508654343.
- สมาคมเครือข่ายผู้ประกอบการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. (2552). *คู่มือสมาคมเครือข่ายผู้ประกอบการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี*. กรุงเทพฯ : เสนาการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2563). *หลักสูตรออนไลน์เปลี่ยนครูเป็นโค้ช*. (9 พฤษภาคม 2563) สืบค้นจาก <https://www.kkzone1.go.th/download/OnlineCoaching.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2561). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)*. กรุงเทพฯ : บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- อรพรรณ ตูจินดา. (2558). ประสิทธิภาพของการบริหารโรงเรียนวัดปทุมวนาราม โดยใช้ออร์พรรณโมเดล. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 7(1), 57-32.
- Mott, P. E. (1972). *The characteristic of effective organization*. New York : Harper and Row.
- Sahu, A. R., & Shrivastava R. L. (2011). *Key Factors Affecting the Effectiveness of Technical Education– An Indian Perspective*. London : Philip Gwyn.

ประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือด
สมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตำบลสระประดู่
อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

Effectiveness of Village Health Volunteer's Competency
Development Program for Stroke Prevention Among
Hypertensive Patients in Sa Pradu Subdistrict Wichian
Buri District Phetchabun Province

ปิยธิดา ขวัญลอย และ ถังวี ปิยะบัณฑิตกุล

Piyatida Khuanloy and Lukawee Piyabunditkul

ประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตำบลสระประดู่ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

Effectiveness of Village Health Volunteer's Competency Development Program for Stroke Prevention Among Hypertensive Patients in Sa Pradu Subdistrict Wichian Buri District Phetchabun Province

ปิยธิดา ขวัญลอย¹ และ ลัษวี ปิยะบัณฑิตกุล²

Piyatida Khuanloy and Lukawee Piyabunditkul

¹คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 4002 ประเทศไทย

Master of Nursing Science Program in Community Nurse Practitioner,
Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand

e-mail : miwkhuanloy@gmail.com

²คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 4002 ประเทศไทย

Master of Nursing Science Program in Community Nurse Practitioner,
Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand

e-mail : plukaw@kku.ac.th

Received : July 11, 2021 Revised : August 3, 2021 Accepted : AAugust 26, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest Posttest Design) ศึกษาที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระประดู่ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 40 คน คัดเลือกแบบเจาะจง โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีความสามารถแห่งตนของ Bandura กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมทั้งสิ้น 8 กิจกรรม เป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ ประกอบไปด้วยกิจกรรมการบรรยาย สื่อวีดิทัศน์การเล่นเกมน การเสนอตัวแบบ การจัดกิจกรรมกลุ่ม การจำลอง

สถานการณ์ การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิตฝึกปฏิบัติ และการเยี่ยมบ้าน เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังการทดลองโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามส่วนที่ 2 ด้วยวิธีของ Kuder-Richardson (1993) (KR-20) ได้เท่ากับ 0.72 และส่วนที่ 3 ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคได้เท่ากับ 0.82 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ Paired-sample t-test ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและมีทักษะการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : โปรแกรมพัฒนาศักยภาพ; อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน; ป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง; ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

Abstract

This quasi-experimental research aims to study investigate effectiveness of village health volunteer's competency development program for stroke prevention among hypertensive patients. It was used the one group pretest posttest design. Purposive sampling technique was applied to select 40 willing village health volunteers in the Subdistrict Administrative Organization in Sa Pradu sub-district, Wichian Buri district, Petchabun province. Bandura's Self-Efficacy theory is applied was used as a conceptual framework in this study. The experimental group was required to complete 8 activities for 10 weeks include health education, video media, games, modeling, group activities, simulations, role-playing, demonstrations, practices, and home visits. Questionnaires were distributed to collect data before and after the participants joined the program which were

developed by the researcher. Content validity of questionnaires was verified by the 5 experts. The reliability of the second part using the Kuder-Richardson formulas yielded the coefficients of 0.72 (KR-20) and the third part using the Conbach's Alpha Coefficient of 0.82. Data analysis was made for percentage, mean, standard deviation, paired-samples t-test. The results showed that after the program, the experimental group had knowledge about hypertension and strokes, self-perception, and skills of care to advise hypertensive patients for stroke prevention higher than that before the experiment by a statistically significant at $p < 0.05$.

Keyword : Competency Development program ; Village Health Volunteer ; Stroke Prevention ; Hypertensive Patients

5

บทนำ

โรคหลอดเลือดสมอง (Stroke) เป็นโรคทางระบบประสาทที่มีความรุนแรง เกิดจากภาวะที่สมองขาดเลือดไปเลี้ยงจากการอุดตันหรือแตกของเส้นเลือดในสมองเกิดอาการของอัมพฤกษ์ อัมพาต หรือร้ายแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ ในประเทศไทย พบว่า โรคนี้เป็นสาเหตุอันดับแรกที่ทำให้เสียชีวิต จากรายงานข้อมูลของกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข พบว่า อัตราการป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง ในระหว่างปี พ.ศ. 2559-2561 เพิ่มขึ้นจาก 451.39 เป็น 506.20 ต่อประชากร 100,000 คน จำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคหลอดเลือดสมองปีละประมาณ 30,000 ราย กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค (2562) ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองต้องประสบกับความทุกข์ทรมานทั้งทางด้านร่างกายที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เกิดความพิการ ต้องพึ่งพาการดูแลช่วยเหลือจากครอบครัว บทบาททางสังคมลดลงมีสภาพจิตใจอ่อนแอ สูญเสียคุณค่าความเป็นตัวของตัวเอง เกิดภาวะซึมเศร้า เกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ปัจจัยเสี่ยงหลักที่ทำให้เกิดโรคหลอดเลือดสมอง คือ โรคความดันโลหิตสูงคิดเป็นร้อยละ 67.3 ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเกิดภาวะแทรกซ้อน

โรคหลอดเลือดสมอง (จอม สุวรรณโณ และคณะ, 2561) และหากผู้ป่วยกลุ่มนี้ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตจากหลายสาเหตุปัจจัย เช่น มีไขมันในเลือดสูง บริโภคอาหารไม่เหมาะสม ขาดการออกกำลังกาย ต้มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ เป็นต้น ย่อมเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองมากขึ้น สถานการณ์โรคความดันโลหิตสูงในประเทศไทย ข้อมูลสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า อัตราการป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ในระหว่างปี พ.ศ. 2559-2561 เพิ่มขึ้นจาก 2,008.92 เป็น 2,245.09 ต่อประชากร 100,000 คน และพบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2561 อัตราการป่วยรายใหม่ของโรคความดันโลหิตสูง เพิ่มขึ้นจาก 916.89 เป็น 1,353.01 ต่อประชากร 100,000 คน (กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค, 2562) ดังนั้น การป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากภาวะโรคหลอดเลือดสมอง การคัดกรองสุขภาพและการให้ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรทางด้านสาธารณสุขต้องให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว

โรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคเรื้อรังที่เกิดขึ้นเป็นอันดับหนึ่งในประชากรตำบลสระประดู อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพื้นที่ในการศึกษานี้ ในระหว่างปี พ.ศ. 2561- 2563 พบผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและผู้ป่วยที่เกิดภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมองเพิ่มขึ้นทุกปี อัตราการป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง ในระหว่างปี พ.ศ. 2561-2563 เพิ่มขึ้นจาก 83.66 เป็น 100.66 ต่อประชากร 1,000 คน และพบอัตราผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเกิดภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมองในระหว่างปี พ.ศ. 2561-2563 เพิ่มขึ้นจาก 14 เป็น 17 ต่อประชากร 1,000 คน และพบอัตราเสียชีวิตด้วยโรคหลอดเลือดสมองใน ปี 2561 - 2563 เพิ่มขึ้นจาก 0.8 เป็น 1.3 ต่อประชากร 1,000 คน กลุ่มงานเวชระเบียน (2563) จากการสอบถามข้อมูลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในชุมชน พบว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรค ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรค การดูแลตนเอง และภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงยังไม่เพียงพอขาดความตระหนักในการดูแลตนเองและในปัจจุบัน พบว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีภาวะสุขภาพเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองและมีอัตราป่วยสูงขึ้นเรื่อย ๆ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นตัวแทนภาคประชาชนที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน เป็นกลไกหลักในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขในชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนในชุมชน เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพอนามัย และผลักดันให้เกิดการจัดการสุขภาพในหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ กองสนับสนุนภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (2556) เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดประชาชนและเข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชนมากที่สุด การดำเนินงานของโรงพยาบาลวิเชียรบุรีที่ผ่านมาได้มีการจัดกิจกรรมกับอสม.ในพื้นที่ตำบลสระประดู่ โดยมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมองแต่ยังไม่ครอบคลุม จากการสังเกตและสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นกับอสม.จำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเองทำให้ทราบว่าอสม. ยังขาดความรู้จำนวน 15 คน ขาดทักษะจำนวน 15 คน และไม่มีความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองจำนวน 20 คน ส่งผลให้เกิดการทำงานที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้หากอสม.ได้รับการพัฒนาความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเองและทักษะในการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองจะทำให้ อสม.เกิดความมั่นใจ สามารถดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในชุมชนได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจสามารถแสดงพฤติกรรมที่ได้ออกมาซึ่งการรับรู้ความสามารถแห่งตนนั้นพัฒนาได้จากปัจจัยการรับรู้ 4 วิธี คือ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ความสำเร็จ การใช้แบบอย่างที่ดี การใช้คำพูดชักจูง และการกระตุ้นทางอารมณ์ มีผู้นำทฤษฎีความสามารถแห่งตนมาสร้างเป็นโปรแกรมโดย กิรณานันท์ สนธิธรรม และ สมเสาวนุช จมูศรี (2563) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อการดูแลผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงก่อนความดันโลหิตสูงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยใช้ทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะแห่งตน 4 วิธี โดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ ประกอบด้วยกิจกรรมเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ทำงานของตนเอง เรียนรู้ตัวแบบ ฝึกปฏิบัติการให้คำแนะนำกลุ่มเสี่ยงและการเยี่ยมบ้าน

ผลการวิจัย พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลกลุ่มเสี่ยงก่อนความดันโลหิตสูงเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จิรัชยา สุวินทรากร และคณะ (2562) ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถแห่งตน โดยใช้ปัจจัยการรับรู้ทั้ง 4 วิธี ผ่านการฝึกอบรมให้ความรู้ การฝึกทักษะปฏิบัติและการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การเฝ้าระวังและป้องกันโรคหลอดเลือดสมองหลังการทดลองระยะติดตามสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการทบทวนทฤษฎีและโปรแกรมดังกล่าว ยังพบว่า ส่วนใหญ่นำการอบรมให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติการเยี่ยมบ้านแต่ยังขาดการฝึกวิเคราะห์วางแผนการเยี่ยมบ้านและการใช้สื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มทดลอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจใช้ทฤษฎีความสามารถแห่งตนของ Bandura (1997) ประยุกต์ใช้ปัจจัยการรับรู้ทั้ง 4 วิธี เพิ่มเติมในส่วนการวิเคราะห์วางแผนการเยี่ยมบ้านร่วมกับการใช้สื่อและกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้อง มีความรู้ เกิดความมั่นใจ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและมีทักษะในการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงได้อย่างถูกต้องเหมาะสมสามารถดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และทักษะในการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถแห่งตนของ Bandura (1997) ในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อ

ป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรค ความดันโลหิตสูง จากทฤษฎีกล่าวไว้ว่า เราจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือแสดงออกเนื่องจากปัจจัย 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้าน บุคคล ปัจจัยด้านพฤติกรรม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และการที่บุคคลจะแสดง พฤติกรรมออกมาหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้ บุคคลนั้นจะต้องมีความรู้ และรับ รู้ได้ว่าตนเองมีความสามารถที่มากพอจึงจะสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาได้ ในทางตรงข้ามหากบุคคลนั้นปราศจากซึ่งความรู้และความสามารถที่มากพอ ก็จะทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมออกมาน้อยหรือไม่แสดงพฤติกรรมออกมาเลย ซึ่ง การที่บุคคลจะรับรู้ได้ถึงความสามารถของตนเองนั้นสามารถพัฒนาจากปัจจัย 4 วิธี ประกอบกัน ได้แก่ ประสบการณ์ความสำเร็จ การได้เห็นแบบอย่างที่ดี การใช้ คำพูดชักจูง และการกระตุ้นทางอารมณ์ ผู้วิจัยได้นำวิธีพัฒนาการรับรู้ทั้ง 4 วิธี มา ประยุกต์ใช้ในแต่ละกิจกรรมของโปรแกรมฯ และได้เพิ่มเติมในส่วนการฝึกวิเคราะห์ วางแผนการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงก่อนการเยี่ยมบ้าน การใช้สื่อต่างๆ ให้ เหมาะสมกับกลุ่มทดลองร่วมกับกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าโปรแกรม ที่จัดขึ้นนี้จะสามารถพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั้งใน ด้านความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง และโรคหลอดเลือดสมอง เพิ่มการรับรู้ ความสามารถของตนเอง และช่วยเสริมสร้างทักษะการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรค ความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองได้อย่างมีประสิทธิภาพโปรแกรม นี้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ ประกอบด้วย 8 กิจกรรม ในรายละเอียด ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

โปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
เพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง
ตำบลสระประดู่ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
โดยมี 8 กิจกรรม ใช้เวลา 10 สัปดาห์ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 “ฉันทายากร”

- กิจกรรมการให้ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมอง

กิจกรรมที่ 2 “ฉันทเข้าใจ”

- กิจกรรมการดูแลและให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง
- กิจกรรมการฝึกทักษะวัดความดันโลหิตและการแปลค่าความดันโลหิตที่ถูกต้อง

กิจกรรมที่ 3 “ฉันทมั่นใจ”

- กิจกรรมการสร้างการรับรู้ความสามารถตนเองโดยใช้ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ, การใช้ตัวแบบ, การใช้คำพูดชักจูงและการกระตุ้นทางอารมณ์

กิจกรรมที่ 4 “ฉันททำได้”

- กิจกรรมการวิเคราะห์และวางแผนการเยี่ยมบ้านผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในชุมชน

กิจกรรมที่ 5 “ฉันทมีกำลังใจ”

- กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน (ครั้งที่1)

กิจกรรมที่ 6 “ฉันทพร้อมลุย”

- กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน (ครั้งที่2)

กิจกรรมที่ 7 “ฉันททำได้สำเร็จ”

- กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน (ครั้งที่3)

กิจกรรมที่ 8 “สรุปผลงาน”

- กิจกรรมสรุปการดำเนินกิจกรรมการศึกษา

ตัวแปรตาม

ศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกัน
โรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วย
โรคความดันโลหิตสูง

1. ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมอง
2. การรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง
3. ทักษะการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง มีคะแนนความรู้ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และมีทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองสูงกว่าก่อนการทดลอง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ชนิดกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest Posttest Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ อสม.ตำบลสระประดู่ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 80 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ อสม.ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสระประดู่ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์ ทุกคนที่ยินดีเต็มใจและสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 40 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ (Inclusion Criteria) ดังนี้ (1) ไม่มีปัญหาเรื่องการสื่อสารและความจำ (2) สามารถอ่านออกและเขียนภาษาไทยได้ (3) ยินดีเข้าร่วมทุกกิจกรรมของโครงการ เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) (1) มีความดันโลหิตมากกว่า 160/100 มม.ปรอท (2) มีอาการปวดศีรษะ (3) มีอาการเหนื่อยหอบ เกณฑ์การถอน (Withdrawal Criteria) ดังนี้ (1) ขาดการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการวิจัยมากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป (2) ย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยออกจากในเขต อบต. สระประดู่ (3) เจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการได้ เช่น มีระดับความดันโลหิตสูงมากกว่า 160/100 มม.ปรอท และมีอาการเหนื่อยหอบหรือเสียชีวิตระหว่างการดำเนินโครงการวิจัย (4) ลาออกจากการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

1.1) โปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เป็นโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Bandura (1997)

1.2) คู่มือพูดได้อสม. ใส่ใจความดัน ป้องกันหลอดเลือดสมอง ซึ่งเป็นนวัตกรรมของผู้วิจัยที่ได้พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นหนังสือเสียงมีปุ่มกดสามารถ

ฟังเสียงได้โดยผ่านลำโพงหรือหูฟังได้เสียบผ่านตัวคู่มือได้ ผ่านการจดลิสลิสท์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2563

1.3) คู่มือการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1) แบบสอบถามสำหรับอสม.ซึ่งพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีความสามารถแห่งตนประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมโปรแกรมเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ ระยะเวลาในการเป็น อสม.

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบเรื่องโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมอง ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน วัดผลตามเกณฑ์การประเมินความรู้จากการเรียนรู้ของ Bloom (1971) โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูงได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป (16-20คะแนน) ระดับปานกลางได้คะแนนร้อยละ 61-79 (12-15 คะแนน) และระดับต่ำได้คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ ร้อยละ 60 (0-11 คะแนน) แบบสอบถามนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Congruence : IOC) เท่ากับ 0.94 และค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) เท่ากับ 1 และนำไปทดลองใช้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลใกล้เคียงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ทดสอบ ค่าความเที่ยงของข้อมูลด้วยวิธีของ Kuder-Richardson (1993) (KR-20) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.72

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 11 ข้อ คะแนนเต็ม 55 คะแนน ลักษณะของคำถามเป็นการวัดแบบมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) เลือกตอบ 5 ตัวเลือก ได้แก่ มั่นใจมาก มั่นใจไม่แน่ใจ มั่นใจน้อย ไม่มั่นใจ โดยเลือกตอบเพียง 1 คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยแปลผลออกมา คือ มั่นใจและไม่มั่นใจ ตอบแบบวัดเจตคติ Likert, Rensis (1967) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Congruence : IOC)

เท่ากับ 0.96 และค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) เท่ากับ 1 ได้วิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีของ Cronbach's method (1951) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Of Alpha) เท่ากับ 0.82

2.2) เครื่องมือสำหรับผู้วิจัย เป็นแบบประเมินทักษะอสม.ในการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 14 ข้อ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) ทักษะด้านการให้ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมอง (2) ทักษะด้านการวัดความดันโลหิตและการแปลค่าความดันโลหิตที่ถูกต้อง (3) ด้านการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองตามหลัก 3อ2ส จำนวน 14 ข้อ คะแนนเต็ม 28 คะแนน ลักษณะของคำถามเป็นการวัดแบบมาตราส่วนการประมาณค่า (Rating Scale) เลือกตอบ 3 ตัวเลือก ได้แก่ ทำได้ ทำได้บางส่วน ทำไม่ได้โดยผู้วิจัยเลือกตอบเพียง 1 คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ตอบแบบวัดเจตคติ Likert, Rensis (1967) แบบประเมินนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Congruence : IOC) เท่ากับ 1 และค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา(Content Validity Index : CVI) เท่ากับ 1

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ 24/2563 กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูล วัตถุประสงค์ กิจกรรม ระยะเวลา ประโยชน์ผลกระทบจากการวิจัย รวมถึงสิทธิขอลอนตัวจากการวิจัยโดยไม่กระทบต่อการรักษาพยาบาล การลงชื่อเป็นไปด้วยความยินยอม/สมัครใจเข้าร่วมจนสิ้นสุดการวิจัย ข้อมูลกลุ่มทดลองทั้งหมดจะปกปิดเป็นความลับ การนำเสนอผลการวิจัยจะเป็นข้อสรุปภาพรวมในรูปของค่าเฉลี่ยทางสถิติเท่านั้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลวิเชียรบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานงานกับผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 บ้านโคกหนองแจง เพื่อดำเนินการขอใช้สถานที่ในการดำเนินการทดลองโดยใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 10 สัปดาห์ จำนวน 8 กิจกรรม โดยแบ่งการทดลองเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

1. ระยะเตรียมการทดลอง เป็นการรับสมัครกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยอธิบายขั้นตอนในการทำวิจัยและผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองทำแบบสอบถาม (Pre-test) และผู้วิจัยประเมินทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองกลุ่มทดลองก่อนเริ่มกิจกรรม 1 สัปดาห์

2. ระยะทดลอง (สัปดาห์ที่ 1-10) ดังนี้

2.1) กิจกรรมที่ 1 ฉันทายากรู้ (สัปดาห์ที่ 1 ใช้เวลา 3 ชม.) ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมอง เรียนรู้ผ่านเกมจับคู่บัตรคำและเรียนรู้ผ่านการสังเกตจากประสบการณ์ของผู้อื่นมีการนำเสนอตัวอย่างกรณีศึกษาเพื่อบอกเล่าความรุนแรงและผลกระทบที่เกิดจากโรคหลอดเลือดสมอง

2.2) กิจกรรมที่ 2 ฉันทเข้าใจ (สัปดาห์ที่ 2 ใช้เวลา 3 ชม.) ให้ความรู้เรื่องการให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองตามหลัก 3อ2ส. การรับประทานยาและการรักษาอย่างต่อเนื่องฝึกปฏิบัติวัดความดันโลหิตและแปลค่าความดันโลหิตที่ถูกต้อง

2.3) กิจกรรมที่ 3 ฉันทมั่นใจ (สัปดาห์ที่ 3 ใช้เวลา 3 ชม.) เป็นการนำตัวอย่างที่ดีมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จเน้นการใช้คำพูดชักจูงใจสร้างพลังบวกเพิ่มทัศนคติที่ดีในการดูแลผู้ป่วย เพื่อให้กลุ่มทดลองเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเกิดความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง

2.4) กิจกรรมที่ 4 ฉันททำได้ (สัปดาห์ที่ 4 ใช้เวลา 3 ชม.) เป็นการฝึกวิเคราะห์และวางแผนการดูแลผู้ป่วยก่อนการเยี่ยมบ้าน เพื่อสร้างความมั่นใจกระตุ้นเร้าทางอารมณ์ โดยผ่านการแสดงบทบาทสมมติ ช่วยให้ผู้กลุ่มทดลองลดความเครียดคลายความวิตกกังวลในการดูแลผู้ป่วย

2.5) กิจกรรมที่ 5 ฉันทมีกำลังใจ (สัปดาห์ที่ 5-6 ใช้เวลา 20 ชม.) เป็นการลงเยี่ยมบ้านครั้งที่ 1 เน้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีประเมินภาวะสุขภาพของผู้ป่วยและวางแผนกิจกรรมในการดูแลผู้ป่วย

2.6) กิจกรรมที่ 6 ฉันทพร้อมลุย (สัปดาห์ที่ 7-8 ใช้เวลา 20 ชม.) เป็นการลงเยี่ยมบ้านครั้งที่ 2 เน้นการฝึกทักษะการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยดูแลตนเอง

ตามหลัก 3อ2ส (อาหาร อารมณ์ ออกกำลังกาย ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่) การรับประทานยาและการรักษาอย่างต่อเนื่องโดยเน้นการดูแลแบบองค์รวมทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ

2.7) กิจกรรมที่ 7 ฉันทาสำเร็จ (สัปดาห์ที่ 9 ใช้เวลา 6 ชม.) เป็นการลงเยี่ยมบ้านครั้งที่ 3 ให้การดูแลและให้คำแนะนำผู้ป่วยในรายที่มีปัญหาเพื่อติดตามและประเมินความก้าวหน้าในการดูแลผู้ป่วย

2.8) กิจกรรมที่ 8 สรุปผลการดำเนินกิจกรรม (สัปดาห์ที่ 10 ใช้เวลา 2 ชม.) เป็นการสรุปการดำเนินกิจกรรม สร้างความคิดรวบยอด กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้และปิดโครงการ

3. ระยะหลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองทำแบบสอบถาม (Post-test) และผู้วิจัยประเมินทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองกลุ่มทดลองหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม 1 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยการแจกแจงความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ความสามารถของตนเองและทักษะการดูแลและให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในระยะก่อนและหลังการทดลองด้วยสถิติ Paired Sample t-test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็น อสม.จำนวน 40 คน เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.5 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 37.5 มีอายุเฉลี่ย 54 ปี (SD = 9.8) อายุต่ำสุดและอายุสูงสุดอยู่ในช่วง 27-70 ปี เมื่อจัดกลุ่มอายุ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.5 ส่วนใหญ่สถานภาพคู่ คิดเป็นร้อยละ 82.5 จบชั้นมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50 ประกอบอาชีพเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 65 มีรายได้ต่อเดือน

เฉลี่ยน้อยกว่า 5,000 บาท และอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 42.5 มีระยะเวลาในการเป็นอส. ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 57.5

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองมีระดับความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมองเพิ่มขึ้นจากก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมมีระดับคะแนนความรู้ อยู่ในระดับสูงร้อยละ 50 เป็นร้อยละ 100 ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมโปรแกรม อยู่ในระดับสูงร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 70 ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรม และกลุ่มทดลองมีทักษะการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับสูงร้อยละ 15 เป็นร้อยละ 95 ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ความสามารถของตนเองและทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม (n = 40)

ระดับ คะแนน	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม						หลังเข้าร่วมโปรแกรม					
	ระดับ ความรู้		ระดับ การรับรู้		ระดับ ทักษะ		ระดับ ความรู้		ระดับ การรับรู้		ระดับ ทักษะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูง (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)	20	50	12	30	6	15	40	100	28	70	38	95
ปานกลาง (ร้อยละ 60-79)	15	37.5	24	60	20	50	0	0	12	30	2	5

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ความสามารถของตนเองและทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ($n = 40$) (ต่อ)

ระดับ คะแนน	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม						หลังเข้าร่วมโปรแกรม					
	ระดับ ความรู้		ระดับ การรับรู้		ระดับ ทักษะ		ระดับ ความรู้		ระดับ การรับรู้		ระดับ ทักษะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (น้อยกว่า ร้อยละ 60)	5	12.5	4	10	14	35	0	0	0	0	0	0
$\bar{x}$	14.95		40.78		16.43		18.40		46.20		25.28	
S.D.	2.77		6.11		4.34		1.23		4.24		2.51	
Min./ Max.	10/19		28/54		7/25		16/20		37/55		20/28	

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมองของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{x}=14.95$, S.D. = 2.77 ; $\bar{x}=18.40$, S.D. = 1.23) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 6.81$, $p < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{x}=40.78$, S.D. = 6.11 ; $\bar{x}=46.20$, S.D. = 4.24) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 4.84$, $p < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{x} = 16.43$, S.D. = 4.34 ; $\bar{x} = 25.28$, S.D. = 2.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 11.39$, $p < 0.001$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมองการรับรู้ความสามารถของตนเองและทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม (n = 40)

ข้อมูล	$\bar{x}$	S.D.	95%CI	t-test	p-value
ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมอง					
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	14.95	2.77	2.17 ถึง 4.13	6.81	<0.001
หลังเข้าร่วมโปรแกรม	18.40	1.23			
การรับรู้ความสามารถตนเองในการดูแลผู้ป่วย					
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	40.78	6.11	1.82 ถึง 6.82	4.84	<0.001
หลังเข้าร่วมโปรแกรม	46.20	4.24			
ทักษะการดูแลและให้คำแนะนำผู้ป่วย					
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	16.43	4.34	7.28 ถึง 10.42	11.39	<0.001
หลังเข้าร่วมโปรแกรม	25.28	2.51			

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตำบลสระประดู่ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถแห่งตนของ Bandura (1997) สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์อ้างอิงทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและตามสมมติฐานการศึกษาได้ดังนี้

กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมองหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เป็นผลมาจากที่กลุ่มทดลองได้เข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งมีกิจกรรมในการให้ความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมองหลากหลายวิธี ได้แก่ การบรรยายประกอบวีดิทัศน์ กิจกรรมกลุ่ม

การระดมความคิดเห็น เล่นเกมจับคู่รูปภาพกับบัตรคำ แสดงบทบาทสมมติ ศึกษา คู่มือ อสม. ใส่ใจโรคความดันป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง รวมทั้งคู่มือ พูดได้ “อสม. ใส่ใจความดันป้องกันหลอดเลือดสมอง” เป็นหนังสือเสียงที่มีภาพประกอบและ คำบรรยายที่สั้นกระชับ ตัวอักษรเป็นระเบียบชัดเจนที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ ความ เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้เพิ่มขึ้น และช่วยด้านการมองเห็นของ อสม. ที่เป็นกลุ่ม ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Jerrold, Kemp & Don Smelle (1989) กล่าวว่า การพิจารณาเลือกใช้สื่อการสอน คือ คุณลักษณะของสื่อที่ผู้สอน ควรศึกษาและ เลือกใช้สื่อแต่ละชนิดให้เหมาะสมกับผู้เรียน นอกจากนี้มีการนำเสนอตัวอย่างกรณี ศึกษาที่มีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมส่งผลให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเกิด ภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมอง เพื่อบอกเล่าเรื่องราวความรุนแรง และ ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม เกิดการกระตุ้นทางอารมณ์ เกิดแรงจูงใจ และส่งผลให้กลุ่มทดลองเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่ม ขึ้นในด้านความรู้ดังที่ Bandura (1997) ได้อธิบายไว้ว่า การรับรู้ได้ถึงความสามารถ ของตนเองนั้น สามารถพัฒนาได้จาก 4 ปัจจัย ประกอบด้วย การใช้ประสบการณ์ ความสำเร็จ การใช้ตัวแบบ การใช้คำพูดชักจูงและการกระตุ้นทางอารมณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัชยา สุวินทรากร และคณะ (2562) พบว่า การใช้ กลวิธีทางสุขศึกษา การบรรยายความรู้เรื่องโรคหลอดเลือดสมอง การสาธิตทำให้ เห็นเป็นตัวอย่าง การฝึกปฏิบัติและการนิเทศติดตาม กลุ่มทดลองมีความรู้เรื่องโรค หลอดเลือดสมองหลังการทดลองและระยะติดตามสูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่า กลุ่มเปรียบเทียบสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันทิพพา บุญเศษ และ ลัมวี ปิยะบัณฑิตกุล (2561) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมป้องกันโรคหลอดเลือด สมองต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในกลุ่มเสี่ยงสูง พบว่าจากการ จัดกิจกรรมโดยใช้วีดิทัศน์เป็นสื่อกระตุ้นการเรียนรู้ประกอบการบรรยายโดยใช้ ระบบประสาทสัมผัสที่มองเห็นภาพเคลื่อนไหว หูได้ยินเสียง และอธิบายสิ่งที่เกิด ขึ้นทำให้กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมได้ซึมซับและจดจำจากสิ่งที่ได้ชมมากขึ้น พบว่า ภายหลังจากทดลองผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงสูงที่เข้าร่วมโปรแกรมการป้องกัน โรคหลอดเลือดสมอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้สูงกว่าก่อนการทดลองและ สูงกว่ากลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการบริการสุขภาพตามปกติ

กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแล
ให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองหลังเข้า
ร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตาม
สมมติฐาน การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากการที่กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมซึ่งมี
กิจกรรมเพื่อสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองและสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่ม
ทดลองประกอบด้วยกิจกรรมการใช้ตัวแบบ (Modeling) นำเสนอตัวแบบอย่างที่ดี
ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่นสาขาการป้องกันและควบคุม
โรคไม่ติดต่อมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง
เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ความสำเร็จ มีการใช้คำพูดโน้มน้าวสร้างแรงจูงใจ
และกระตุ้นทางอารมณ์สร้างกำลังใจให้กับกลุ่มทดลองในการดูแลผู้ป่วย นอกจากนี้
นั้นผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองแบ่งกลุ่มพูดคุยกันเองเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เคย
ประสบผลสำเร็จในการดูแลผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูง สอดคล้องกับการศึกษา
ของ ปาณิสรา ส่งวัฒนายุทธ และ จินต์ทิพา ศิริกุลวิวัฒน์ (2562) ได้ส่งเสริมสุขภาพ
โดยการเล่าเรื่องในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง พบว่า การเล่าเรื่องทำให้ได้เรียนรู้
จากประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนเอง ส่งผลให้เกิด
การผ산ความรู้และพฤติกรรมเดิม เพื่อประยุกต์ใช้จนเกิดความรู้ใหม่แล้วนำไป
ปรับให้เหมาะสมกับตนเองและคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสม กิจกรรมดังกล่าว
สอดคล้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง Bandura (1997)
การรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถพัฒนาได้จาก 4 ปัจจัย คือ การใช้
ประสบการณ์ความสำเร็จ การใช้ตัวแบบ ในโปรแกรมนี้ได้นำตัวแบบที่เป็นบุคคล
จริง ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่น มีระดับความสามารถใกล้เคียง
กับกลุ่มทดลองทำให้กลุ่มทดลองรู้สึกได้ว่าไม่เกินความสามารถที่เขาจะทำได้
มีลักษณะความเป็นกันเอง อ่อนน้อม และการใช้คำพูดโน้มน้าวชักจูงเพื่อให้เกิดแรง
จูงใจ สนับสนุนให้กำลังใจ มีพฤติกรรมที่เสริมแรงในทางบวกและการกระตุ้นทาง
อารมณ์เพื่อให้กลุ่มทดลองรู้สึกมีคุณค่ารับรู้ความสามารถของตนเอง เชื่อมมั่นใน
ตนเองเพิ่มขึ้นและมีความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกัน
โรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรณานันท์ สนธิธรรม และ
สมเสาวนุช จมูศรี (2563) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะ

แห่งตนต่อการดูแลกลุ่มเสี่ยงก่อนความดันโลหิตสูงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยใช้ทฤษฎีการรับรู้สมรรถนะตนเองทั้ง 4 ด้าน คือ การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ความสำเร็จของตนเอง การเรียนรู้โดยใช้ตัวแบบ การชักจูงด้วยวาจา และการกระตุ้นทางอารมณ์ พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนภายหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะแห่งตนสูงกว่าก่อนทดลอง สอดคล้องกับการศึกษาของ นวพร วุฒิธรรม และคณะ (2563) ศึกษาผลของการเสริมสร้างการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อการควบคุมระดับความดันโลหิตในกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง พบว่า การใช้ประสบการณ์ความสำเร็จ การใช้ตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่นที่เป็นตัวแบบหรือสัญลักษณ์ที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกัน ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความใส่ใจ จดจำ การใช้คำพูดชักจูงให้กำลังใจและการกระตุ้นทางอารมณ์มีผลต่อจิตใจเกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ จึงพบว่า กลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังถึงผลลัพธ์ในการปฏิบัติตัว และพฤติกรรมการปฏิบัติตัวสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะ การดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทักษะที่เพิ่มขึ้นนี้เป็นผลมาจากกลุ่มทดลองได้ฝึกปฏิบัติจริงโดยการเยี่ยมบ้าน ทั้งการ ฝึกวัดความดันโลหิตและการแปลผล การคำนวณ BMI การให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงใน การดูแลตนเองตามหลัก 3๑2ส. การรับประทานยาและการไปพบแพทย์ตามนัด โดยมีผู้วิจัยเป็นพี่เลี้ยง คอยให้คำชี้แนะ เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม มีการวิเคราะห์วางแผนการดูแลผู้ป่วยก่อนการลงเยี่ยมบ้าน โดยใช้สถานการณ์จำลอง เรียนรู้และสังเกตประสบการณ์จากตัวแบบ กิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้กลุ่มทดลองเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองและสามารถฝึกทักษะการดูแลผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสิต ศิริเทศและ ณพวิทย์ ธรรมสีหา (2562) พบว่า การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถของตนเองในการส่งเสริมการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีในกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความมั่นใจในการปฏิบัติ

พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ โดยใช้โมเดลจากผู้สูงอายุที่ประสบผลสำเร็จในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ใช้คำพูดชักจูง กระตุ้นทางอารมณ์ ส่งผลให้ผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและมีพฤติกรรมดูแลตนเองมากกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลทิพย์ ทิพย์สังวาล และคณะ (2561) ศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาศมรรถนะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดูแลผู้สูงอายุในชุมชน จากการได้รับการฝึกทักษะการให้ความรู้ การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพช่องปาก การประเมินแผลกดทับ การลงเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงสัปดาห์ละ 2 วัน และเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้ดีทุก 2 สัปดาห์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมและสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม แต่อย่างไรก็ตามในแบบทดสอบเรื่องของความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง และทักษะการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมายังมีบางข้อที่กลุ่มทดลองยังทำไม่ได้นั้นเนื่องจากปัจจัยทางด้านอายุ ระดับการศึกษาและระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัคร มีผลต่อความแตกต่างในด้านความรู้ การรับรู้และทักษะการดูแลให้คำแนะนำผู้ป่วย ซึ่งทักษะที่จะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยความรู้และการรับรู้ความสามารถของตนเองที่เกิดขึ้นก่อนที่จะเกิดความสามารถในการกระทำสิ่งนั้นๆได้ สอดคล้องกับทฤษฎีความสามารถแห่งตนของ Bandura (1986) อธิบายไว้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสำคัญมีผลต่อพฤติกรรมพัฒนาความสามารถและทักษะ บุคคลที่มีทักษะเดียวกันอาจแสดงพฤติกรรมหรือการปฏิบัติงานในลักษณะหรือคุณภาพที่แตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงหรือต่ำในสถานการณ์นั้น ๆ จึงเป็นโอกาสพัฒนาในกิจกรรมครั้งต่อไปผู้วิจัยจึงควรให้ความสำคัญกับกลุ่มทดลองที่ยังทำไม่ได้โดยการใช้กลวิธีต่างๆได้แก่ การใช้ตัวแบบ เพื่อนช่วยเพื่อน ให้เพื่อนคนที่ทำได้สอนคนที่ยังทำไม่ได้ ใช้คำพูดชักจูงใจ กระตุ้นทางอารมณ์ให้กำลังใจกลุ่มทดลองพยายามฝึกทบทวนเนื้อหาในคู่มือบ่อยๆ และฝึกให้กลุ่มทดลองปฏิบัติสิ่งนั้นซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง จุดเด่นของโปรแกรมนี้นี้ คือ มีการฝึกคิดวิเคราะห์

โจทย์จากสถานการณ์จำลอง ฝึกการวางแผนการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ก่อนการเยี่ยมบ้าน และมีการใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มทดลอง คือ การใช้คู่มือพูดได้ “อสม.ใส่ใจความดันป้องกันหลอดเลือดสมอง” (นวัตกรรมที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น) สามารถช่วยเสริมสร้างความรู้ การรับรู้ สร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้เพิ่มขึ้นซึ่งจะมีความแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมาอย่างชัดเจน

ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงสรุปได้ว่า โปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตำบลสระประดู่ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้ทฤษฎีความสามารถแห่งตนของแบนดูรามาประยุกต์ใช้ในโปรแกรมโดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ความสำเร็จ การใช้ตัวแบบ การใช้คำพูดชักจูง และการกระตุ้นทางอารมณ์ เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถแห่งตน เสริมสร้างทักษะในการดูแลและให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ส่งผลให้อสม. เกิดความรู้ เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองและมีทักษะการดูแลและให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองเกิดความมั่นใจและมีความเชื่อมั่นว่าตนเองจะสามารถดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

- 1.1) ควรนำวิธีจัดโปรแกรมดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในบริบทที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน เพื่อสร้างเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองให้ขยายเพิ่มขึ้น
- 1.2) ส่งเสริมให้กลุ่มทดลองได้หมั่นเข้าไปดูแลพูดคุยกับผู้ป่วยและหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและส่งผลทำให้มีความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมองมากยิ่งขึ้น
- 1.3) กลุ่มทดลองควรส่งเสริมญาติให้มีส่วนร่วมในการฝึกทักษะในการดูแลและให้คำแนะนำผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง เพื่อเป็นการดูแลผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรเพิ่มกลุ่มเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมในโปรแกรม เช่น ผู้ดูแลหรือญาติเข้ามามีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมองเพื่อให้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

2.2) ควรทำการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถแห่งตน ซึ่งประกอบไปด้วยการทำกิจกรรมในตนเองเดียวกันในกลุ่มผู้ป่วยเรื้อรังอื่นๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคไต โรคหัวใจ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ ทิพย์สว่าง และคณะ. (2561). ผลของโปรแกรมการพัฒนาศรรถนะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดูแลผู้สูงอายุในชุมชน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์, 12(1), 275-291.

กองสนับสนุนภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2556). คู่มืออสม.มืออาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระพุทธรักษาแห่งชาติ.

กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. (2562). รายงานสถานการณ์โรคNCDs เบาหวาน ความดันโลหิตสูงและปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง. (23 มิถุนายน 2563) สืบค้นจาก <http://www.thaincd.com/2016/media-detail.php?id=13865&tid=&gid=1-015-005>.

กลุ่มงานเวชระเบียน. (2563). รายงานโรคความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดสมองประจำปี 2561-2563. โรงพยาบาลวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ : กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศโรงพยาบาลวิเชียรบุรี.

กิริณานันท์ สนธิธรรม และ สมเสาวนุช จมูศรี. (2563). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อการดูแลกลุ่มเสี่ยงก่อนความดันโลหิตสูงของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. วารสารพยาบาลทหารบก, 21(2), 102-110.

- จอม สุวรรณโณ และคณะ. (2561). Cardiovascular Risk Factors in Young Adult Patients with Acute Ischemic Stroke. *วารสารสมาคมโรคหลอดเลือดสมองไทย J Thai Stroke Soc.* 17(2), 5-16 .
- จิรัชยาสุวินทรการ และคณะ. (2562). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองของอาสาสมัคร สาธารณสุขในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง. *วารสารพยาบาล Thai Journal of Nursing*, 68(1), 39-48.
- นพพร วุฒิธรรม และคณะ. (2563). ผลของการสร้างเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อการควบคุมระดับ ความดันโลหิตในกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 21(1), 310-318.
- ปาณิสรา ส่งวัฒนายุทธ และ จินต์ทิพา ศิริกุลวิวัฒน์. (2562). การส่งเสริมสุขภาพโดยการเล่าเรื่องในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 20(3), 72-78.
- พันทิพา บุญเศษ และ ลัทธิ ปิยะบัณฑิตกุล. (2561). ผลของโปรแกรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในกลุ่มเสี่ยงสูง ตำบลห้วยบง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารโรงพยาบาลสกลนคร*, 21(2), 28-41.
- ภาสิต ศิริเทศ และ ณพวิทย์ ธรรมสีหา. (2562). ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 20(2), 58-65.
- Bandura, A. (1986). *Social foundation of thought and action : a social cognitive theory*. Englewood Cliffs, N.J : Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy : The exercise of control*. New York : Freeman and Company.
- Bloom. (1971). *Hand book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York : Mc Graw-Hill Book Company.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of test. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.

- Jerrold E., Kemp & Don C., Smelle. (1989). *Planning, Producing, and Using Instructional*. New York : Harper & Rownd
- Kuder-Richardson. (1993). การหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการของ Kuder-Richardson Method. (January 1, 2563) Retrieved from <http://www.wijai48.com/liability/richartson.htm>.
- Likert , Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York : Wiley & Son.

6

รูปแบบการจัดการอุบัติเหตุอย่างมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นกับ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

Model for Participating Management of Accidents to the
Tourists and Residents in KohYor Community, Mueang
District Songkhla Province

จำเนียร ชุณหโสภาค วุฒิชัย อินทร์แก้ว สมพล ท่งหว่า รุ่งรัตนา เจริญจิตต์
และ เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร

Jumnian Junhasobhaga Wuttichai Inkaew Sompon Thungwha
Roongrattana jaroenjitt and Saowanee Samantreeporn

รูปแบบการจัดการอุบัติเหตุอย่างมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว และคนในชุมชนเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

Model for Participating Management of Accidents to the Tourists and Residents in KohYor Community, Mueang District Songkhla Province

จำเนียร ชุณหโสภาค¹ วุฒิชัย อินทร์แก้ว² สมพล พุ่งหว่า³ รุ่งรัตน์า เจริญจิตต์⁴
และ เสาวนีย์ สมันต์ศรีพร⁵

Jumnian Junhasobhaga Wuttichai Inkaew Sompon Thungwha
Roongrattana jaroenjitt and Saowanee Samantreeporn

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย

Faculty of Graduate Studies, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240,
Thailand e-mail : nian_j@yahoo.com

²คณะวิทยาศาสตร์การจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา 90000 ประเทศไทย

Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University, Songkhla
90000, Thailand e-mail : wuttichai.in@skru.ac.th

³คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดกรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย

Faculty Of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Bangkok
10240, Thailand e-mail : thungwhan@gmail.com

⁴นักวิชาการอิสระ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดกรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย

Independent Scholar, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240, Thailand
e-mail : roongrattana09@hotmail.com

⁵บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จังหวัดกรุงเทพฯ 10160 ประเทศไทย

Graduate School, Souteast Asia University, Bangkok 10160, Thailand
e-mail : film.phd5@gmail.com

Received : May 27, 2021 Revised : August 24, 2021 Accepted : September 6, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอ เพื่อสร้างและประเมินรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุโดยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่เกาะยอ วิธิดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลภาครัฐ/เอกชน/ประชาชน และนักท่องเที่ยวด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ขั้นตอนที่ 2 เก็บข้อมูลโดยการ

จัดประชุมสนทนากลุ่ม และ ขั้นตอนที่ 3 เก็บข้อมูลโดยการจัดเสวนาเพื่อประเมินรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุ

ผลการศึกษา 1) สถานการณ์การจัดการอุบัติเหตุในพื้นที่เกาะยอ พบว่า กลุ่มภาคีภาครัฐ/เอกชน/ประชาชนและนักท่องเที่ยวเห็นด้วยกับมาตรการในการป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุทั้งทางบก ทางน้ำ และการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในด้านการดำเนินการตามมาตรการช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยมีข้อปฏิบัติ/คำแนะนำในการดำเนินการเมื่อเกิดอุบัติเหตุมีการติดตั้งป้ายแสดงข้อห้ามและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวและมีการใช้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ขณะเดียวกันไม่แน่ใจกับการบังคับใช้มาตรการด้านความปลอดภัย ที่ว่ามีศูนย์ประสานงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำมีเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ 24 ชั่วโมง มีเจ้าหน้าที่ประจำจุดเสี่ยง และไม่แน่ใจระบบเตือนภัยที่มีมาตรฐานและมีความพร้อมในการใช้งาน โดยให้ข้อเสนอว่าควรจัดทำแผนป้องกันและแนวปฏิบัติในการจัดการอุบัติเหตุที่มีความชัดเจนเพื่อสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง 2) การสร้างรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุโดยได้จัดทำเป็น “ร่างรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุทางบก ทางน้ำ และการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19” ซึ่งได้แบ่งการจัดการอุบัติเหตุเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการจัดการอุบัติเหตุทางบก ทางน้ำ ส่วนที่ 2 เป็นการจัดการอุบัติเหตุที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งสองส่วนได้ดำเนินการใน 3 ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นตอน ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ และ 3) การประเมินรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุในประเด็นต่างๆ ที่สร้างขึ้น โดยเพิ่มเติมในเรื่องการกำหนดบทบาทหน้าที่ของภาคีภาครัฐ/เอกชน/ประชาชนในการขับเคลื่อนการจัดการอุบัติเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการ; อุบัติเหตุ; การมีส่วนร่วม

Abstract

This research has the objectives to study accident situation occurred to tourist and residents in KohYor and to establish and evaluate the model for participating management of the accidents. The research has been divided into three steps namely; step 1,

collecting data from government agencies, private agencies, community residents and tourists by questionnaires and interview forms, step 2, collecting the data by focus group discussions and step 3, collecting data from the meeting to evaluate the model for accidents management.

The research result revealed that; 1) the accident management situation in KohYor area indicated that the government, private, community members and tourists agreed with the measures to protect and reduce the accidents and the spread of COVID-19. As regard to the measure for assisting accident victims, the direction signs has been installed, measures, instructions for accident solving and do and don't measures have been displayed to tourists and the measures for protection of COVID-19 has been taken. At the same time the result is unclear about the safety measures whether there is a coordinating center for assisting the water way accident victims, 24 hours assisting personnel, an officer positioning at risky points and uncertainty about the standard and readiness of the warning systems. For these reasons, the precise protection plan and procedures for accident management should be deployed for the effective implementation. 2) The Establishment of the Model for the Management of Accidents by designing the "Draft Accident Management for Land and Waterway and Spread of COVID-19" which is divided into 2 parts. The first part deals with the accident management for land and waterway. The second part deals with the accident management for COVID-19. Both parts are divided into three steps, pre, during and post-accidents. 3) Evaluating the Model for the Management of Accidents in each issue by adding the role and

responsibility assignment to the government, private and community members to drive the accident management effectively.

Keywords : Management Model; Accidents; Participation

บทนำ

ความสำคัญในความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว (Safety and Security) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นายพิพัฒน์ รัชกิจประการ ได้ให้ความสำคัญและจัดเป็นนโยบายหลักในการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว และในความเห็นที่สอดคล้องกันของปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นายโชติ ตราชู ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เช่นกัน โดยได้ขีดคำพูดไว้ “ถึงเวลาแล้วที่เมืองไทยต้องปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

องค์การการท่องเที่ยวแห่งสหประชาชาติ (UN WTO) พ.ศ. 2562 ได้แบ่งวิกฤตการณ์ด้านการท่องเที่ยวออกเป็น 5 ประเภท (1) ด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงเหตุการณ์ทางธรณีวิทยา และสภาพจากอากาศที่รุนแรง และสถานการณ์ที่เกิดจากมนุษย์ (2) ด้านสังคมและการเมือง รวมถึงการจลาจล อาชญากรรม การก่อการร้าย การละเมิดสิทธิมนุษยชน การรัฐประหารภายในประเทศ การประท้วงเลือกตั้งที่รุนแรง (3) ด้านสุขภาพ เช่น โรคระบาดที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์หรือสัตว์ (4) ด้านเทคโนโลยีรวมถึงอุบัติเหตุจากการเดินทาง และความล้มเหลวของระบบไอที (5) ด้านเศรษฐกิจ เช่น ความผันผวนของค่าเงินหลักและวิกฤตการณ์ทางการเงิน

วิกฤตการณ์อุบัติภัยที่เกิดขึ้นที่ จังหวัดสงขลา

1) อุบัติภัยจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดสงขลา วันที่ 27 พฤษภาคม 2563 เวลา 12.00 น. มีผู้ป่วย (ยืนยัน) สะสมกลุ่มทั่วไป 44 ราย กลุ่มดาวเคราะห์จากอินโดนีเซีย 19 ราย กลุ่มคนไทยจากมาเลเซีย/ซาอุฯ 2 ราย กลุ่มต่างชาติอยู่ในศูนย์กักตัว 65 ราย รวม 130 ราย เสียชีวิต 0 ราย ยังรักษาตัวในโรงพยาบาล 3 ราย และรักษาหายกลับบ้านแล้ว 127 ราย ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา (2563)

2) สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่จังหวัดสงขลาข้อมูลสถิติ 7 วันอันตรายในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2563 (27 ธันวาคม 2562 - 2 มกราคม 2563) เกิดอุบัติเหตุทั่วประเทศรวม 3,421 ครั้ง (ลดลงจากปี 2562 ร้อยละ 9.76) มีผู้เสียชีวิตรวม 373 ราย ผู้บาดเจ็บรวม 3,499 คน จังหวัดที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดโดยลำดับ คือ 1) สงขลา 116 ครั้ง 2) เชียงใหม่ 104 ครั้ง และ 3) ลำปาง 98 ครั้ง กระทรวงคมนาคม (2563 ข)

3) สถานการณ์อุบัติเหตุของพื้นที่เกาะยอ จากการสืบค้นข้อมูลเบื้องต้นทราบว่าการจัดเก็บสถิติข้อมูลอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นไม่ได้มีการรวบรวมไว้ในภาพรวม ซึ่งจะต้องสอบถามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนงานภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้จึงได้สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ พบว่า จำนวนอุบัติเหตุทางบกจะมีบ้างแต่ไม่มากนัก ซึ่งจุดเกิดเหตุ คือ ถนนสงขลา ระโนด บริเวณทางโค้ง ของหมู่ 3 หมู่ 4 ที่เป็นจุดกัลลภรถ จะเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ในพื้นที่อื่นๆ ก็จะไม่ค่อยมีอุบัติเหตุ สำหรับอุบัติเหตุทางน้ำมีน้อยมากเนื่องจากไม่ค่อยมีการจัดการท่องเที่ยวทางเรือ ในส่วนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า มีการเตรียมการป้องกันและปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐและประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

จากสถานการณ์ดังกล่าว ในภาพรวมนับว่าน้ำหนักของสภาพปัญหาไม่มากนัก ในงานวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ในการร่วมมือกันจัดทำรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุทั้งทางบก/ทางน้ำ/การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทั้งในช่วงก่อนการเกิดอุบัติเหตุ ช่วงระหว่างเกิดอุบัติเหตุและช่วงภายหลังการเกิดอุบัติเหตุ ด้วยมาตรการต่างๆ ที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอว่ามีมาตรการและแนวทางการป้องกันอุบัติเหตุในรูปแบบต่างๆ ไว้อย่างชัดเจนเพื่อการสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในด้านความปลอดภัยที่ควรจะต้องมีความชัดเจนที่จะทำให้เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอันเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุบัติเหตุ โดยการสำรวจสถานการณ์การจัดการอุบัติเหตุ เพื่อกำหนดรูปแบบรวมทั้งการประเมินเพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการ

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนมีส่วนร่วมช่วยสร้างมาตรฐานความปลอดภัยให้กับการท่องเที่ยวภายใต้บริบทชุมชนตำบลเกาะยอ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาของความสนใจในการศึกษารูปแบบการจัดการอุบัติเหตุที่จะเกิดกับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องด้วยวิธีการและขั้นตอนต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมทั้งในด้านการจัดการอุบัติเหตุทางบก การจัดการอุบัติเหตุทางน้ำ และการจัดการอุบัติเหตุที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ตลอดจนสามารถนำรูปแบบที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว และคนในพื้นที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
- 2) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุอย่างมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว และคนในพื้นที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
- 3) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุโดยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่เกาะยอ อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา

นิยามศัพท์เฉพาะ

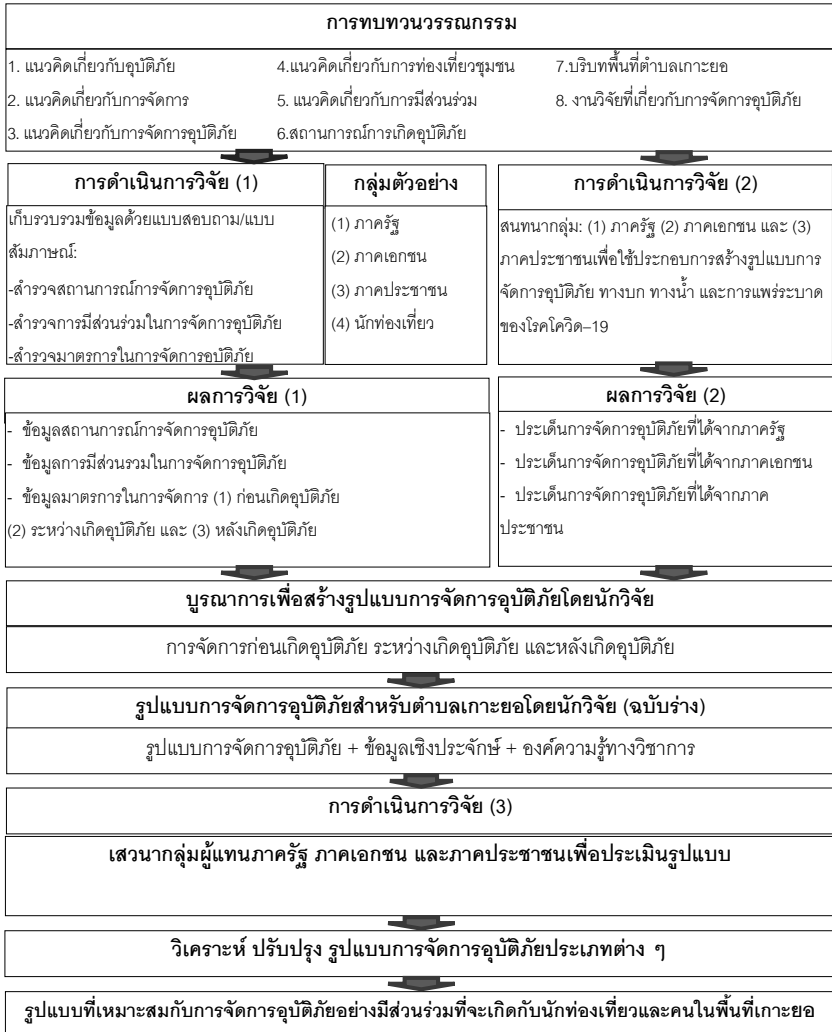
อุบัติเหตุ หมายถึง ภัย หรืออันตรายจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ไม่มีผู้ใดตั้งใจหรือทำให้เกิดขึ้น ซึ่งงานวิจัยนี้หมายถึง อุบัติเหตุทางบก อุบัติเหตุทางน้ำ และอุบัติเหตุที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19

สถานการณ์เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ หมายถึง สถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เกิดจากตัวบุคคลหรือจากสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น เช่น ความประมาทของบุคคล การชำรุดของอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า การเกิดสภาพของทัศนวิสัยที่ไม่เอื้อต่อการจราจร เป็นต้น

การจัดการอุบัติเหตุ หมายถึง แผนในการป้องกันและจัดการอุบัติเหตุ การดำเนินการจัดการอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น มาตรการในการจัดการอุบัติเหตุ มาตรการในการช่วยเหลือและบรรเทาความเสียหายภายหลังการเกิดอุบัติเหตุ

กรอบการดำเนินงานวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ การจัดการเป็นหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานและดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กร (Robbins & Coulter, 2015) การจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว (Jan-chai, 2016); (Mansfeld & Pizam, 2006); (Ritchie, 2004); (Wichasin & Doungphummes, 2012) จึงต้องมีการแบ่งหน้าที่ตามความชำนาญเฉพาะด้าน มีการประสานงานที่ต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอุบัติเหตุ อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในการจราจรทางบกนั้นมักเกิดขึ้นจากสาเหตุที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) บุคคล คือ พฤติกรรมเสี่ยงของผู้ใช้รถใช้ถนน 2) สิ่งแวดล้อม 3) ยานพาหนะ คือ ยานพาหนะไม่มีมาตรฐานอาทิ ขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์พื้นฐานในรถยนต์ อุปกรณ์ความปลอดภัยการปรับแต่งสภาพยานพาหนะการบรรทุกที่ไม่ปลอดภัย 4) ถนนโดยการจัดการอุบัติเหตุทางบกจำเป็นต้องมี คือ 1) การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย 2) การสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย 3) การเฝ้าระวังความปลอดภัยและลดปัจจัยเสี่ยงจากอุบัติเหตุทางถนน (กระทรวงมหาดไทย กรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2563) สำหรับอุบัติเหตุทางน้ำสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางน้ำ มี 2 ประการ คือ บุคคล และสภาพแวดล้อม โดยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางน้ำต้องดำเนินการโดย ด้านความปลอดภัยของตัวเรือ ด้านความปลอดภัยในการใช้ท่าเทียบเรือโดยสาร ด้านคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานในเรือและผู้ประกอบการ ด้านความปลอดภัยของผู้โดยสาร ด้านการประชาสัมพันธ์ (บริษัท 168 Edycation จำกัด, ม.ป.ป.)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวชุมชน (Community-Based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชน มีบทบาทเป็นเจ้าของการท่องเที่ยวตามหลักการนี้เน้นไปที่การเตรียมความพร้อม

และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวพร้อมกับความพยายามในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบเครือข่ายความร่วมมือ (Network) (พจนานุกรม, 2546)

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนในรูปของบุคคล ชุมชน ชมรม สมาคม หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง สังคมโดยรวมด้วยความสมัครใจ โดยไม่เป็นผู้รับประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2538) การมีส่วนร่วมแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่ม ตัดสินใจ และปฏิบัติการ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และประสานความร่วมมือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) (Cohen and Uphoff, 1980)

มาตรการด้านความปลอดภัย

1) มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางน้ำ

อุบัติเหตุทางน้ำที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวและส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ การจมน้ำ ส่วนสาเหตุอื่น เช่น เรือล่ม เรือชนนักท่องเที่ยวกัน ซึ่งกองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว ได้มีมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางน้ำ ดังนี้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560 : 3-4) (1) การจัดทำคู่มือการฝึกอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเล (2) การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเล (3) การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเลแห่งประเทศไทย ความปลอดภัยในการเดินทางทางน้ำ (สถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน, 2557 : 31-32) (4) การสวมเสื้อชูชีพที่เหมาะสมกับขนาดน้ำหนักของตัวเองทุกครั้งเดินทางทางน้ำ (5) ไม่ควรใส่เสื้อผ้าที่หนาหนักหรืออ้วนน้ำ เช่น กางเกงยีนส์ เสื้อผ้าขนาดหนา (6) มองหาอุปกรณ์สำหรับช่วยชีวิตไว้เสมอเพื่อใช้เมื่อเกิดเหตุการณ์

2) มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนน

อุบัติเหตุทางถนนที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวและส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ อุบัติเหตุจากรถยนต์และรถจักรยานยนต์เช่า มีสาเหตุมาจากนักท่องเที่ยวไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น ขับขี่รถจักรยานยนต์โดยไม่สวมใส่หมวกซึ่งกองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยวได้มีมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560 : 5) การบริหารจัดการเมื่อเกิดภาวะวิกฤต แสดงถึงขั้นตอนการบริหารจัดการเมื่อเกิดภาวะวิกฤตเริ่มจากช่วงก่อนเกิดเหตุ จะดำเนินการโดยสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันเมื่อถึงช่วงขณะเกิดเหตุจะมีการระดมเครือข่ายประชุมวางแผนเพื่อจัดตั้งศูนย์อำนวยการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเฉพาะกิจมีการแบ่งกลุ่มในศูนย์อำนวยการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเฉพาะกิจ

ปิ่นฤทัย คงทอง และ วีรยา มีสวัสดิกุล (2562) เสนอแนวทางการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวของอำเภอหัวหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในฐานะจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติว่าแนวทางการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวต้องเกิดจากความร่วมมือที่เข้มแข็งของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว โดยภาครัฐ มีหน้าที่ ดังนี้ (1) บังคับใช้กฎหมายและกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดอย่างจริงจัง (2) พัฒนาระบบความปลอดภัยและสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว (3) ประสานงานและความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (4) พัฒนาคน (5) จัดทำคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยว (6) พัฒนาคุณภาพของระบบคมนาคมขนส่ง (7) พัฒนากลไกและช่องทางการรับแจ้งเหตุ (8) พัฒนาระบบการทำงานของภาครัฐ และ (9) แก้ปัญหาการหลอกลวงและเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

ภาคเอกชน มีหน้าที่ ดังนี้ (1) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด (2) ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ (3) ปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของสถานที่ท่องเที่ยวและสถานประกอบการ (4) พัฒนาคุณภาพของบุคลากร (5) สอดส่องดูแลรักษาความปลอดภัย (6) มีจิตสำนึกที่ดีต่อการท่องเที่ยว

ชุมชน มีหน้าที่ ดังนี้ (1) ช่วยเฝ้าระวังความเสี่ยงภัยต่าง ๆ (2) แจ้งรายงาน ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องให้กับเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบ (3) ให้ความช่วยเหลือ นักท่องเที่ยวเมื่อประสบภัย

นักท่องเที่ยว มีหน้าที่ ดังนี้ (1) ตระหนักถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้น (2) ศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับจุดหมายปลายทางที่จะเดินทางไปเยือน

มีชัยมา อุดมศิลป์ และ นรินทร์ สังข์รักษา (2559) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความปลอดภัยด้านการเดินทางท่องเที่ยวทางบกด้วยรถยนต์และรถสาธารณะในภูมิภาคตะวันตก : ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสู่ประชาคมอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสู่ประชาคมอาเซียน ควรประกอบไปด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 มาตรการการจัดการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวด้านคน ยุทธศาสตร์ที่ 2 มาตรการการจัดการความปลอดภัย ด้านถนนและโครงสร้าง ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะ และยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการทางด้านสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและกฎหมาย โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 มีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง คือ การจัดการ ส่งเสริมเกณฑ์มาตรฐานในหน่วยงานภาครัฐมีแนวทางดำเนินการให้การสนับสนุน การดำเนินการการฝึกอบรมทักษะการช่วยเหลือและการปฐมพยาบาลแก่เจ้าหน้าที่ กู้ภัยเจ้าหน้าที่อาสาสมัครต่าง ๆ มีการปรับปรุงระบบการรับแจ้งเหตุและการเรียกรถกู้ชีพอุบัติเหตุฉุกเฉิน มีการปรับปรุงการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีสาธารณภัยหรือ อุบัติเหตุขนาดใหญ่ มีการจัดเตรียมยานพาหนะและอุปกรณ์ช่วยชีวิตเบื้องต้นที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงต่อการให้บริการช่วยเหลือฉุกเฉิน มีการส่งเสริม ความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวบนท้องถนนให้ความสำคัญกับเรื่อง การดูแลและจัดระบบความปลอดภัยทางถนนของนักท่องเที่ยว มีการประเมินติดตาม ผลและปรับปรุงแผนงานต่าง ๆ ตลอดเวลา

วิธีการดำเนินวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานการณ์การจัดการอุบัติภัยที่จะเกิดกับนักท่องเที่ยว และคนในพื้นที่เกาะยอ โดยดำเนินการ ดังนี้

1) การจัดประชุมคณะกรรมการวิจัย และศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดขอบเขตของอุบัติเหตุประเภทต่าง ๆ ที่อาจเกิดกับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอ

2) ศึกษาสถานการณ์การจัดการอุบัติเหตุที่จะเกิดกับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอ โดยจัดเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มผู้แทน ภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน/นักท่องเที่ยว วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโรยามาเน่ (Taroyamane) จำนวน 400 คน กลุ่มละ 100 คน และเก็บด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้แทนทั้ง 4 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการจัดการอุบัติเหตุในพื้นที่เกาะยอ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากกลุ่มผู้แทน ภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน/นักท่องเที่ยวชาวไทย และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 10 คน รวม 40 คน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างและประเมินรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุ รวมทั้งนำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

1) จัดประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยตามขั้นตอนที่ 1 และรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการสร้างรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุที่เกิดกับนักท่องเที่ยวและ คนในพื้นที่เกาะยอ ซึ่งใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเชิญผู้แทนภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการจัดการอุบัติเหตุในพื้นที่เกาะยอเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 5 คน รวม 15 คน

2) บูรณาการผลการวิจัยที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ข้อ 1 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุอย่างมีส่วนร่วมที่เกิดกับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอ (ฉบับร่าง)

3) การจัดเวทีเสวนาผู้เกี่ยวข้องเพื่อประเมินรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุ เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ที่ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเชิญผู้แทนภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการจัดการอุบัติเหตุในพื้นที่เกาะยอ ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำภาคประชาชนที่มีความ

เชี่ยวชาญในการประเมินเข้าร่วมเสวนาซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 5 คน รวม 15 คน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และปรับปรุงรูปแบบฉบับร่าง เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับการจัดการอุปถัมภ์ทางบก/ทางน้ำ/การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่เกาะยอ

4) ลงพื้นที่เพื่อนำเสนอผลที่ได้จากการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการอุปถัมภ์แบบมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นโครงการย่อยของชุดแผนงานวิจัย โดยนำเสนอพร้อมกันในภาพรวมทั้ง 3 โครงการ พร้อมทั้งจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการนวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย รวม 4 กลุ่ม ซึ่งใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย ผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผู้แทน ภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคประชาชน/นักท่องเที่ยวชาวไทย และใช้วิธีการการสุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของทาโรยามาเน (Taroyamane) จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ปรากฏในขั้นตอนที่ 1 และ ขั้นตอนที่ 2 ของวิธีดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดข้างต้น ซึ่งประชากรทั้ง 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ภาครัฐ ประกอบด้วย ผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ศูนย์ดำรงธรรม สถานีตำรวจ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล แขวงทางจังหวัดสงขลา ศูนย์นเรนทร สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสงขลา สำนักงานทรัพยากรทะเลและชายฝั่งที่ 5 กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน 2) ภาคเอกชน ประกอบด้วย ผู้แทนจากโรงแรมโฮมสเตย์ รีสอร์ทร้านอาหารร้านขายของที่ระลึกร้านสินค้า OTOP บริษัทขนส่ง วิสาหกิจชุมชน ร่วมใจกู้ภัย และกลุ่มราชวัตรแสงส่องหล้า 3) ภาคประชาชน ประกอบด้วย ผู้แทน พระภิกษุ ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำกลุ่ม/ชมรม อสม. และประชาชนทั่วไป 4) นักท่องเที่ยวชาวไทย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1) ได้ทราบถึงสถานการณ์ในการจัดการอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอ

2) ทำให้ได้มาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุภัยประเภทต่าง ๆ ที่จะเกิดกับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอ

3) ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุบัติเหตุซึ่งเป็นผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบกับการจัดการอุบัติเหตุประเภทต่าง ๆ

4) ได้รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการกับอุบัติเหตุภัยประเภทต่าง ๆ ที่เกิดกับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอ

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุบัติเหตุในพื้นที่เกาะยอสามารถนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วยงานและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

ผลการวิจัย

1) สถานการณ์การจัดการอุบัติเหตุในพื้นที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจาก ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะยอ พบว่า

ข้อมูลด้านมาตรการในการป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุทางบก ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ “เห็นด้วย” กับมาตรการกวดขันการใช้ยานพาหนะให้ปฏิบัติตามกฎจราจร การมีป้าย/สัญลักษณ์ตามจุดเสี่ยงอย่างชัดเจน และ “ไม่แน่ใจ” ว่ามีการแจ้งเตือนให้ตระหนักถึงบทลงโทษในการฝ่าฝืนข้อกำหนดด้านการป้องกันอุบัติเหตุที่ชัดเจน

ข้อมูลด้านการป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุทางน้ำ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ “ไม่แน่ใจ” ว่ามีหลักปฏิบัติในการให้บริการขนส่งทางน้ำ มีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับยานพาหนะที่ให้บริการทางน้ำ และมีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับอุปกรณ์สำหรับช่วยชีวิตทางน้ำ รวมทั้งไม่แน่ใจว่ามีข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการทางน้ำอย่างชัดเจน

ข้อมูลด้านความปลอดภัยทางบก ทางน้ำ และการแพร่ระบาดของโรคระบาดโควิด-19 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ “ไม่แน่ใจ” ว่ามีศูนย์ประสานงานช่วยเหลือผู้ประสบภัย มีเจ้าหน้าที่รับแจ้งเหตุตลอด 24 ชั่วโมง มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ

ช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างรวดเร็ว และมีเจ้าหน้าที่ประจำจุดเสี่ยงเพียงพอ และ “เห็นด้วย” ว่านักท่องเที่ยวมีการเตรียมการป้องกันภัย การปฏิบัติตน และการประเมินเพื่อป้องกันโรคระบาดโควิด-19 โดยปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐ

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และกลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะยอ มีความคิดเห็นต่อการจัดการอุบัติภัยในพื้นที่เกาะยอไม่แตกต่างกัน ในด้านแผนป้องกันและจัดการอุบัติภัยทางบก ทางน้ำ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ควรมีความทำงานร่วมวางแผนในการจัดอบรมเพื่อสร้างความปลอดภัย และเห็นว่าควรมีแผนการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ กำลังคนแผนการแจ้งเตือนความปลอดภัย รวมถึงแผนและขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและช่วยเหลือชุมชนเมื่อประสบภัยด้านการรักษาพยาบาล การชดเชย และการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ซึ่งสามารถเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการทั้งก่อนการเกิดอุบัติภัยระหว่างการเกิดอุบัติภัยและภายหลังจากเกิดอุบัติภัย ส่วนแผนป้องกันการแพร่ระบาดของโรคระบาดโควิด-19 ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า นอกจากมีแผนการป้องกันการแพร่ของโรคระบาดโควิด-19 แล้ว ควรมีการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ติดเชื้อโรคระบาดโควิด-19 ด้วย

2) การสร้างรูปแบบการจัดการอุบัติภัยอย่างมีส่วนร่วมที่เกิดกับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ครั้งที่ 2 ด้วยการสนทนากลุ่มในวันที่ 20 สิงหาคม 2563 ณ ห้องประชุมจรัญ จารุวัฒนา อาคารนวมภูมิินทร์ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย ได้แบ่งร่างรูปแบบการจัดการอุบัติภัยอย่างมีส่วนร่วมที่เกิดกับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ออกเป็น 2 ส่วน คือ ร่างรูปแบบการจัดการอุบัติภัยทางบก ทางน้ำ และร่างรูปแบบการจัดการอุบัติภัยจากโรคระบาดโควิด-19 ดังนี้

- ร่างรูปแบบการจัดการอุบัติภัยทางบก ทางน้ำ แบ่งกระบวนการจัดการอุบัติภัยออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การจัดการก่อนเกิดอุบัติภัย การจัดการระหว่างเกิดอุบัติภัย และการจัดการหลังเกิดอุบัติภัย ดังนี้

1) การจัดการก่อนเกิดอุบัติเหตุ แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ (1) จัดตั้งกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่ตำบลเกาะยอ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (2) ประเมินตัวชี้วัดด้วยแบบประเมินพื้นฐานมาตรการในการป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุทางบก ทางน้ำ (3) ประชุมปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์สร้างความร่วมมือในการจัดการอุบัติเหตุและจัดทำหรือจัดหาคู่มือ เอกสาร สื่อประชาสัมพันธ์ แจกจ่ายตามจุดต่างๆ (4) สรุปผล (5) ปรับปรุง/แก้ไข โดยติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวกทางบก ทางน้ำ จัดให้มีอุปกรณ์/เครื่องมือปฐมพยาบาล และติดตั้งระบบสารสนเทศ เช่น SMS, QR Code และ (6) ตรวจสอบติดตามแบบประเมินตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานโดยการประชุม สรุปผล ประเมิน และติดตามผล

2) การจัดการระหว่างเกิดอุบัติเหตุ มีศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและแจ้งเหตุตลอด 24 ชั่วโมง การแจ้งเหตุในพื้นที่เกาะยอสามารถแจ้งเหตุที่ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว หมายเลขฉุกเฉิน 1669 (ศูนย์เรนทร) 191 (สถานีตำรวจ) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มสื่อสารด้วยวิทยุสื่อสารและกลุ่มช่วยเหลือผู้ประสบภัย ได้แก่ การแพทย์ฉุกเฉิน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะสรุปสถานการณ์อุบัติเหตุให้แก่ศูนย์การเฝ้าระวัง

3) การจัดการหลังเกิดอุบัติเหตุ มีศูนย์การเฝ้าระวังผู้ประสบภัยทำหน้าที่ประสานกับกองทุนเฝ้าระวัง และหน่วยงานส่งเสริมสุขภาพจิต เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเฝ้าระวังผู้ประสบภัยและจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน

- **ร่างรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุจากโรคระบาดโควิด-19** แบ่งกระบวนการจัดการอุบัติเหตุออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การจัดการก่อนเกิดอุบัติเหตุ การจัดการระหว่างเกิดอุบัติเหตุ และการจัดการหลังเกิดอุบัติเหตุ ดังนี้

1) การจัดการก่อนเกิดอุบัติเหตุ ปฏิบัติตามแผนการใช้มาตรการป้องกันตามประกาศของกรมควบคุมโรคติดต่อและจังหวัดสงขลาอย่างเคร่งครัดด้วยการคัดกรองตามจุดเสี่ยง มีการประชาสัมพันธ์แจกสื่อเอกสารคู่มือ การรายงานสถานการณ์ด้วยเสียงตามสาย การรณรงค์ในการป้องกันการแพร่ระบาด

3) การจัดการหลังเกิดอุบัติเหตุ ประสานศูนย์การเยียวยาผู้ประสบภัยเพื่อให้
ความช่วยเหลือ ดังรูปภาพ

3) การประเมินรูปแบบการจัดการปฏิบัติภัยโดยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา การจัดเวทีเสวนาเพื่อประเมินร่างรูปแบบการจัดการปฏิบัติภัยอย่างมีส่วนร่วมของภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ครั้งที่ 3 ในวันที่ 11 มกราคม 2564 ณ วัดแหลมพ้อ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้าร่วม 17 คน โดยได้ทำการวิพากษ์รูปแบบการจัดการปฏิบัติภัย ฉบับร่าง ซึ่งดำเนินการโดยได้จัดส่งรูปแบบการจัดการปฏิบัติภัยฯ ฉบับร่างไปให้ผู้แทนทั้ง 3 กลุ่ม ได้ดูล่วงหน้าก่อนที่จะมาร่วมเวทีเสวนา ทั้งนี้เพื่อ

เติมเต็มรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุฯให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ

สรุปผลโดยนำเสนอเฉพาะประเด็นหลักที่ได้จากการเสวนา

1. ระบุบทบาทของเครือข่ายภาครัฐ เป็นผู้กำหนดนโยบายและถ่ายทอดไปยังผู้เกี่ยวข้อง มีการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ และมีการจัดสรรงบประมาณให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ เครือข่ายภาคเอกชนและภาคประชาชน มีหน้าที่ดำเนินการตามที่ภาครัฐกำหนด และร่วมเป็นส่วนหนึ่งของแผนบูรณาการและปฏิบัติการ
2. การจัดการอุบัติเหตุทางบก ทางน้ำ ก่อนเกิดเหตุ ขั้นตอนประชุมปฏิบัติการ ปรับปรุงประเด็น “จัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความร่วมมือ” เป็น “จัดทำแผนบูรณาการ-ปฏิบัติการ แผนยุทธศาสตร์”
3. เพิ่มขั้นตอนการสรุปรายงานผลการรับแจ้งเหตุและการเยียวยาผู้ประสบภัยไปยังกลุ่มเครือข่ายเป็นรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุอย่างมีส่วนร่วมของภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ดังรูปภาพ

อภิปรายผล

1) จากการศึกษาสถานการณ์การจัดการอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เกาะยอ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ “ไม่แน่ใจ” ในประเด็นที่ว่ามีการบังคับใช้มาตรการด้านความปลอดภัย มีการดำเนินการตามมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างครบถ้วน มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย มีระบบเตือนภัยที่มีมาตรฐานและพร้อมใช้งาน รวมถึงมีการจัดทำเอกสาร/สื่อและประชาสัมพันธ์แนะนำการใช้เส้นทาง มีการแจ้งเตือนให้ตระหนักถึงบทลงโทษในการฝ่าฝืนข้อกำหนดด้านการป้องกันอุบัติเหตุ และไม่แน่ใจว่ามีศูนย์ประสานงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำเพียงพอ รวมทั้งไม่แน่ใจว่ามีเจ้าหน้าที่ประจำจุดเสี่ยงเพียงพอ ซึ่งไม่เป็นไปตาม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) มีมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนน ทางน้ำ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำคู่มือการฝึกอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเล การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเล การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทางทะเลแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นไปได้ว่า มาตรการบางอย่างทางภาครัฐยังไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง เช่น ระบบเตือนภัยพายุ คลื่น หรือมาตรการบางอย่างภาครัฐอาจดำเนินการแล้วแต่ยังไม่ได้มีการสื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคเอกชนและภาคประชาชนได้รับทราบ ดังนั้น จึงทำให้เกิดการกระทำโดยประมาทอันเป็นสถานการณ์เสี่ยงที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัย อย่างไรก็ตามอุบัติเหตุสามารถที่จะป้องกันได้โดยเริ่มจากการที่เราต้องรู้จักสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นกับตัวเองก่อน แล้วขยายแนวคิดเพื่อสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับชุมชน (อุบัติเหตุในชุมชน, 2557) และทำให้ชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องมั่นใจและแน่ใจว่าได้ดำเนินการตามที่กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยวระบุไว้

2) จากรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุที่ได้ในขั้นตอนของการจัดการอุบัติเหตุในระหว่างการเดินทางเกิดเหตุมีหลายหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) กลุ่มรับแจ้งเหตุ (2) กลุ่มสื่อสาร และ (3) กลุ่มช่วยเหลือ ทั้งนี้การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการจัดการอุบัติเหตุดังกล่าวสอดคล้องกับ ปิ่นฤทัย คงทอง และ วีรยา มีสวัสดิกุล (2562) ที่นำเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ

การจัดการอุบัติเหตุของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดย (1) ภาครัฐ มีหน้าที่หลักในการบังคับใช้กฎหมาย พัฒนาระบบความปลอดภัย ประสานงานและความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน พัฒนาค้น จัดทำคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยว และช่องทางการรับแจ้งเหตุ (2) ภาคเอกชน มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย อย่างเคร่งครัด ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของ สถานที่ท่องเที่ยวและสถานประกอบการ พัฒนาคุณภาพของบุคลากร สอดส่อง ดูแลรักษาความปลอดภัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อการท่องเที่ยว และ (3) ชุมชน มีหน้าที่ช่วยเฝ้าระวังความเสี่ยงภัยต่าง ๆ แจ้งรายงานความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องให้กับ เจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบ และให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อประสบภัย และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มัชฌิมา อุดมศิลป์ และ นรินทร์ สังข์รักษา (2559) ที่ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ การจัดการส่งเสริมเกณฑ์มาตรฐานในหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีแนวทางดำเนินการ 1) ให้การสนับสนุนการดำเนินการการฝึกอบรมทักษะ การช่วยเหลือและการปฐมพยาบาลแก่เจ้าหน้าที่กู้ภัยเจ้าหน้าที่อาสาสมัครต่างๆ 2) มีการปรับปรุงระบบการรับแจ้งเหตุ และการเรียกรถกู้ชีพ อุบัติเหตุฉุกเฉิน 3) มีการปรับปรุงการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีสาธารณภัยหรืออุบัติเหตุขนาดใหญ่ 4) มีการจัดเตรียมยานพาหนะและอุปกรณ์ช่วยชีวิตเบื้องต้นที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สูงต่อการให้บริการช่วยเหลือฉุกเฉิน 5) มีการประเมินติดตามผลและปรับปรุง แผนงานต่าง ๆ ตลอดเวลา

3) ผลจากการประเมินรูปแบบการจัดการอุบัติเหตุโดยการมีส่วนร่วมของ คนในพื้นที่เกาะยอ พบว่าผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการอุบัติเหตุทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้ความสำคัญกับจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและคนใน ตำบลเกาะยอ โดยจัดตั้งเป็นศูนย์เฉพาะกิจเพื่อให้การทำงานมีลักษณะของการ บูรณาการงานร่วมกันโดยมีภาคีที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในการปฏิบัติงานและ มีการกำหนดหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนให้ชัดเจนจะทำให้การดำเนินงานเป็นรูป ธรรมและได้รับความเชื่อถือจากชุมชนและนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นเป้าหมายที่ สำคัญของศูนย์เฉพาะกิจนี้ คือ การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนที่เกิด อุบัติเหตุได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการเกี่ยวกับความ

ปลอดภัยทางถนน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560 : 5) ในการบริหารจัดการเมื่อเกิดภาวะวิกฤตแสดงถึงขั้นตอนการบริหารจัดการเมื่อเกิดภาวะวิกฤตที่เริ่มจากช่วงก่อนเกิดเหตุจะดำเนินการโดยสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เมื่อถึงช่วงขณะเกิดเหตุ จะมีการระดมเครือข่ายประชุมวางแผนเพื่อจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวเฉพาะกิจจะมีการแบ่งกลุ่มในศูนย์อำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวเฉพาะกิจ โดยมีกลุ่มวิเคราะห์และจัดทำแผน กลุ่มรับแจ้งเหตุทำหน้าที่รับแจ้งเหตุทางโทรศัพท์ รับแจ้งเหตุผ่านทางโซเชียลมีเดีย กลุ่มช่วยเหลือทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก กลุ่มสื่อสารทำหน้าที่จัดทำข่าว ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และช่วงหลังเกิดเหตุ กองทุนช่วยเหลือเยียวยานักท่องเที่ยวชาวต่างชาติดำเนินการตามระเบียบฯ จากนั้นติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

6

1) ควรมีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันและจัดการอุบัติเหตุ โดยเฉพาะการวางแผนรับมือเหตุฉุกเฉินใน 3 ระยะ นั่นคือ (1) การวางแผนรับมือเหตุฉุกเฉินก่อนที่เหตุฉุกเฉินจะเกิดขึ้น ซึ่งในแผนควรประกอบด้วยแผนการอบรม แผนการรณรงค์ป้องกัน แผนการตรวจตรา (2) การวางแผนรับมือเหตุฉุกเฉินขณะที่เหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น ประกอบด้วยแผนการแจ้งเหตุและรับแจ้งเหตุ แผนการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่เกิดอุบัติเหตุ (3) การวางแผนรับมือเหตุฉุกเฉินหลังเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้นแล้ว ได้แก่ แผนเยียวยารวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับแผนต่าง ๆ

2) ควรมีการประสานงานเพื่อจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ตำบลเกาะยอ โดยเริ่มต้นจากการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและผู้ประสพภัย ตำบลเกาะยอ หรือแต่งตั้งตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นคณะกรรมการเพื่อให้การทำงานมีลักษณะของการบูรณาการร่วมกัน

3) หน่วยงานของรัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ทราบความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานของกลุ่มภาคีเครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ

4) ควรให้ภาครัฐเข้าไปตรวจสอบสอดส่องดูแลบริเวณพื้นที่เกาะยอที่มีจุดเสี่ยงและมักเกิดอุบัติเหตุทั้งทางบกและทางน้ำให้บ่อยขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2565-2570 เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่อาจเกิดขึ้นในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *มาตรการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว.
- กระทรวงคมนาคม. (2563). *วาระนโยบายการขนส่งและจราจร*. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร.
- กระทรวงมหาดไทย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2563). *ผังโครงสร้างหน่วยงาน*. (10 พฤษภาคม 2563) สืบค้นจาก <http://www.disaster.go.th/th/about-about07/>.
- บริษัท 168 Education จำกัด. (ม.ป.ป.). *อุบัติเหตุจากการเดินทางทางน้ำ*. (23 กันยายน 2563) สืบค้นจาก http://119.46.166.126/self_all/selfaccess10/m4/health4_2/Health_Edu/3-3.php.
- ปิ่นฤทัย คงทอง และ วีรยา มีสวัสดิกุล. (2562). แนวทางการจัดการความปลอดภัยทางการท่องเที่ยวของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในฐานะจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 13(1), 403-414.
- พจนา สวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- มัชนิมา อุดมศิลป์ และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2559). การจัดการความปลอดภัยด้านการเดินทางท่องเที่ยวทางบกด้วยรถยนต์และรถสาธารณะในภูมิภาคตะวันตก : ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสู่ประชาคมอาเซียน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(3), 248-259.

- ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา. (2563). รายงานสถานการณ์โควิด-19 จังหวัดสงขลา 27 พฤษภาคม 2563. (17 กันยายน 2563) สืบค้นจาก <https://www.skho.moph.go.th/eoc/?p=3065>.
- สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. (2557). คู่มือแนวทางปฏิบัติการฉุกเฉินทางน้ำและทะเล. (10 พฤษภาคม 2563) สืบค้นจาก https://www.niems.go.th/1/upload/migrate/file/255805141601133219_Bx3fkEZ0DnzSHnKX.pdf.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว. *Tourism Economic Review*, 62(1), 47-48.
- เอกชัย กีสุขพันธ์. (2538). การบริหาร ทักษะและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- อุบัติภัยในชุมชน. (2557). *อุบัติเหตุ In Community*. (6 มิถุนายน 2563) สืบค้นจาก http://acincommunity.blogspot.com/2014/12/in-community_23.html.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). Participations place in rural development : *Seeking clarity through specificity*. New York : World Developments.
- Janchai, N. (2016). Efficiency of tourism development from government policy to practice case study : Hua Hin, Thailand. *SDU Research Journal Humanities and Social Sciences*, 12(2), 191-211.
- Mansfeld, Y., & Pizam, A. (Eds.). (2006). *Tourism, security and safety : from theory to practice*. Oxford : Elsevier Butterworth-Heinemann.
- Ritchie, B. W. (2004). Chaos, crises and disasters : A strategic approach to crisis management in the tourism industry. *Tourism Management*, 25(6), 669-683.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2015). *Management* (11th ed.). Upper Saddle River, NJ : Pearson.
- Wichasin, P., & Dounghummes, N. (2012). A comparative study of international tourists' safety needs and Thai tourist polices' perception towards international tourists' safety needs. *International Scholarly and Scientific Research & Innovation*, 6(7), 1938-1944.

7

แรงจูงใจผลักดันและดึงดูดของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในการท่องเที่ยวเรือสำราญ ในเขตประเทศไทย

Foreign Tourists' Push and Pull Motivations in Cruise
Tourism with in Thailand

ชญาณิศา วงษ์พันธุ์ และ อัศวิน แสงพิกุล

Chayanisa Wongphan and Aswin Sangpikul

แรงจูงใจผลักดันและดึงดูดของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการท่องเที่ยว เรือสำราญ ในเขตประเทศไทย

Foreign Tourists' Push and Pull Motivations in Cruise Tourism
with in Thailand

ชญานิศา วงษ์พันธุ์¹ และ อัศวิน แสงพิกุล²

Chayanisa Wongphan and Aswin Sangpikul

¹วิทยาลัยการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม จังหวัดกรุงเทพฯ 10900
ประเทศไทย

College of Tourism and Hospitality, Sripatum University, Bangkok 10900,
Thailand e-mail : chayanisa.wo@spu.ac.th

²คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จังหวัดกรุงเทพฯ 10210
ประเทศไทย

Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakit Pundit University, Bangkok 10210,
Thailand e-mail : aswin.sal@dpu.ac.th

Received : : August 11, 2021 Revised : September 21, 2021 Accepted : September 22, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญเพื่อการวางแผนด้าน
การท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ แต่ว่างานวิจัยเรื่อง แรงจูงใจ
ในการท่องเที่ยวทางเรือสำราญยังมีไม่มากนักและอาจทำให้ขาดโอกาสส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวประเภทนี้ในอนาคต ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา
ปัจจัยดึงดูดของประเทศไทยจากมุมมองของนักท่องเที่ยวเรือสำราญ และ 2) เพื่อ
ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกระบวนการตรวจคนเข้าเมืองของ
เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองในท่าเรือของประเทศไทยโดยดำเนินการเก็บรวบรวม
ข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 400 คน ด้วยวิธี
เลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนา
ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) แรงจูงใจผลักดันที่สำคัญของนักท่องเที่ยวเรือสำราญ
คือ ความต้องการความสมบูรณ์ในชีวิตและเกียรติภูมิและความต้องการเรียนรู้และ

เห็นวัฒนธรรมใหม่ ๆ 2) แรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นมิตรของคนไทย แหล่งท่องเที่ยวที่มีให้เลือกหลากหลายบนท่าเรือแวะพักและมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์/และวัฒนธรรม 3) ความพึงพอใจต่อกระบวนการตรวจคนเข้าเมืองในท่าเรือของประเทศไทย พบว่า โดยรวมนักท่องเที่ยวค่อนข้างพึงพอใจกับกระบวนการเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 3 อันดับแรก คือ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมของสถานที่ รองลงมา ด้านกระบวนการให้บริการและด้านบุคลากร ตามลำดับ งานวิจัยนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางด้านการเรือสำราญของประเทศไทยในอนาคต

คำสำคัญ : แรงจูงใจผลักดันและดึงดูด; นักท่องเที่ยวเรือสำราญ; ท่าเรือแวะพัก

Abstract

Studies about travel motivations are important to tourism planning both at city and country levels. However, this topic in relation to cruise tourism is still limited. This research, therefore, aims to 1) to study the attraction factors of Thailand from the perspective of cruise tourists and 2) to investigate tourist satisfactions on the immigration process of Thailand's ports. The study used a questionnaire survey to collect data from 400 tourists through a convenience sampling. Data analysis was undertaken by using descriptive statistics such as percentage, mean and standard deviation.

The study found that 1) major push motivations were motives related to perfection in life and dignity, and learning new things and cultures 2) major push motivations were related to Thai friendliness, a wide range of tourist attractions, and historical/cultural landmarks 3) satisfactions with the immigration process in Thai ports were found to be relatively high with these processes. In particular, the first three satisfied attributes were physical and environmental aspects of the facility, service processes, and personnel respectively. This research

provides useful recommendations for planning to promote Thailand's cruise tourism in the future.

Keywords : Motivation Drive and Attract; Cruise Ship Tourists; Port Stopover

บทนำ

การท่องเที่ยวเรือสำราญมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องจากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเรือสำราญตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 จนถึงปัจจุบัน พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวเรือสำราญมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องในทุกภูมิภาคโดยเกินครึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวจากอเมริกา รองลงมา เป็นกลุ่มยุโรปและมีการคาดการณ์แนวโน้มที่จะเติบโตไปในอนาคต แม้ว่าจะเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ โรคระบาด หรือแม้แต่อุบัติเหตุจากเรือสำราญ แม้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวเรือสำราญในทวีปเอเชียมีจำนวนไม่มากนักหากเปรียบเทียบกับภูมิภาคหลักอื่น ๆ หากพิจารณาอัตราการเติบโต พบว่า มีการเติบโตอย่างรวดเร็วจากข้อมูลของ PATA (2010) และ CLIA (2014) พบว่า ในปี ค.ศ. 2010 สัดส่วนจำนวนผู้โดยสารที่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยเรือสำราญมีเพียงร้อยละ 2.4 และเพิ่มขึ้นมาเป็นร้อยละ 3.3 และ 4.4 ในปี ค.ศ. 2013 และ 2014 ตามลำดับ แสดงให้เห็นศักยภาพของภูมิภาคเอเชียต่ออุตสาหกรรมเรือสำราญ ความน่าสนใจของเส้นทางการล่องเรือระยะทางระหว่างท่าเรือที่เข้าถึงได้ง่ายตลอดปีสามารถล่องเรือในเส้นทางเอเชียได้ทุกฤดูกาล สะท้อนให้เห็นภาพว่าภูมิภาคนี้จะมีบทบาทสำคัญในธุรกิจเรือสำราญในอนาคตอันใกล้นี้ และเป็นโอกาสของเอเชียในการพัฒนาเมืองท่าต่าง ๆ เพื่อการรองรับการขยายตัวของตลาดและเป็นการสร้างและกระจายรายได้ให้กับท่าเรือและจุดแวะพักท่าเรือต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศยอดนิยมอันดับต้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวทั่วโลกให้ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยว ผู้คนเป็นมิตร อาหารที่อร่อยมีความหลากหลาย แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม ค่าครองชีพที่ไม่แพง จึงทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจที่จะเลือกเส้นทางท่องเที่ยวประเทศไทยเป็นจุดแวะพักในการท่องเที่ยวเรือสำราญ เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นที่ติดกับทะเลจึงทำให้มีศักยภาพด้าน

การท่องเที่ยวเรือสำราญ มีจุดแวะพัก (Port of Call) ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเรือที่ให้บริการในเอเชียและแปซิฟิกจำนวน 62 ลำ ซึ่งมีเส้นทางของเรือสำราญที่เข้ามาแวะเยือนประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ในการแวะเยือน 2 ลักษณะ คือ เป็นเมืองท่าแวะผ่าน (Transit Port หรือ Port of Call) โดยแวะเทียบท่าประมาณ 8-48 ชั่วโมง และเป็นท่าเรือหลัก (Turnaround Port หรือ Home Port) คือ เป็นท่าเรือศูนย์กลางในการเปลี่ยนถ่ายผู้โดยสาร (ไพฑูรย์ มนต์พานทอง และ เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2558) ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ ได้แก่ วัดพระแก้ว วัดโพธิ์ วัดราชบพิธ วัดมกุฏกษัตริยาราม วัดสุทัศน์ วัดเทพศิรินทราวาส และการล่องเรือที่แม่น้ำเจ้าพระยานอกจากนี้ยังมีเรือสำราญที่เข้ามาในลักษณะเป็นแบบจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของทริประยะสั้น (Turn-Around Port) ซึ่งเส้นทางแวะพักของเรือ คือ 1) ท่าเรือแหลมฉบังและเกาะสมุย มีปริมาณเรือเทียบท่ากว่า 8,118 ลำ มีเส้นทางเรือที่มาจากท่าเรือแหลมฉบังและเกาะสมุย ไปยังประเทศอื่น เช่น จากท่าเรือแหลมฉบังไปยังประเทศกัมพูชา แวะเกาะฟูกิวในเวียดนาม แวะเกาะสมุย แล้วมาจบที่ท่าเรือแหลมฉบังหรือจากท่าเรือแหลมฉบังไปแวะเกาะสมุย ไปจบที่ประเทศสิงคโปร์ (ท่าเรือแหลมฉบัง, 2562) 2) ท่าเรือภูเก็ตอยู่ในทะเลอันดามัน เป็นท่าเรือสินค้าทั่วไปที่ใหญ่ที่สุดในชายแดนฝั่งอันดามัน โดยเรือสำราญจะจอดที่ท่าหาดป่าตอง ท่าเรื่อน้ำลึก อ่าวมะขาม ซึ่งบริษัทเรือสำราญที่พานักท่องเที่ยวมาแวะพักและท่องเที่ยวยังท่าเรือภูเก็ต เช่น บริษัทเรือ Royal Caribbean Cruises, Princess Cruises, Dream Cruise เป็นต้น (สุมาลี สุขตานนท์, 2561) 3) ท่าเรือกรุงเทพ หรือที่เรียกว่า ท่าเรือคลองเตย เป็นท่าเรือหลักของประเทศไทยที่มีความสำคัญและมีสายเดินเรือมาแวะพัก บริษัทเรือที่มาให้บริการ คือ Princes Cruise, Carnival, Costa Victoria จะเดินเรือเป็นเวลา 4 คืน ในการเดินทางเพื่อไปยังจุดหมายปลายทาง เช่น สหพันธรัฐไมโครนีเชีย ฟูกิวในเวียดนาม และเกาะสมุยประเทศไทย ซึ่งบทบาทการเป็นท่าเรือหลัก (Homeport) ของไทยยังมีน้อย เพราะยังติดปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานการตลาดประชาสัมพันธ์ การตรวจคนเข้าเมือง ด้านศุลกากรและด้านกฎหมาย จึงเป็นที่มาทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในกระบวนการตรวจคนเข้าเมืองในท่าเรือไทย

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะยังไม่มีท่าเรือหลักหรือเส้นทางท่องเที่ยวทางด้านเรือสำราญขนาดใหญ่ที่เป็นของตนเอง มีเพียงจุดแวะพักระหว่างทาง หรือเป็นส่วนหนึ่งของรายการท่องเที่ยวของเรือที่มาแวะพัก ทำให้การศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเรือสำราญในประเทศไทยอาจศึกษาไม่ได้ลุ่มลึกเท่าที่ควรเพียงแต่งงานวิจัยนี้เห็นว่า เมื่อประเทศไทยเป็นจุดแวะพักระหว่างทาง และเป็นหนึ่งในเส้นทางท่องเที่ยวของเรือสำราญระดับโลกควรมีงานวิจัยที่ศึกษาในขอบเขตที่จำกัดนี้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นหนึ่งในสถานที่ หรือจุดแวะพักของเรือสำราญระดับโลกที่ควรหยุดแวะพักท่องเที่ยว ซึ่งยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือสำราญ พ.ศ. 2561-2570 โดยการเล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเรือสำราญของรัฐบาลไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญเพื่อการวางแผนด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศได้ แต่ทว่างานวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการท่องเที่ยวทางเรือสำราญ ยังมีไม่มากนักและอาจทำให้ขาดโอกาสส่งเสริมการท่องเที่ยวประเภทนี้ในอนาคต ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับแรงจูงใจผลักดันและดึงดูดของนักท่องเที่ยวด้านเรือสำราญในเขตประเทศไทย ผู้วิจัยทำการศึกษาเพื่อจะได้นำผลงานไปใช้เป็นประโยชน์ต่อทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยว อันจะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและการส่งเสริมทางการตลาดของการท่องเที่ยวจุดแวะพักระหว่างทางเรือสำราญในประเทศไทยเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าชาวต่างชาติที่เดินทางมาแวะพักในแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย หากงานวิจัยเรื่องนี้จะมียุทธศาสตร์ต่อประเทศชาติและการตลาดทางการท่องเที่ยวเรือสำราญไม่มากนักน้อย

วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษาแรงจูงใจผลักดันและดึงดูดของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการท่องเที่ยวเรือสำราญในเขตประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกระบวนการตรวจคนเข้าเมืองของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองในท่าเรือของประเทศไทย

แนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรม

1) แรงจูงใจ

เกรย์ (Gray, 1970) กล่าวถึง แรงจูงใจ 2 ชนิด ของนักเดินทาง ได้แก่ แรงจูงใจประเภทโหยหาแสงแดด (sunlust) และแรงจูงใจประเภทโหยหาความแปลกใหม่ (wanderlust) เกรย์ อธิบายแรงจูงใจประเภท sunlust หมายถึง ความต้องการที่จะไปในที่ที่มีความแตกต่างจากถิ่นที่อยู่ประจำของตัวเอง แดนน (Dann, 1977) ศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวด้วยการวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวที่เกาะบาร์เบโดส และได้จำแนกแรงจูงใจออกเป็น 2 ชนิด คือ แรงจูงใจในสภาวะไร้บันทัดฐาน (anomie) และแรงจูงใจการเพิ่มความภาคภูมิใจในตัวเอง (ego-enhancement) แรงจูงใจประเภท anomie เกิดจากการที่คนเราต้องการความรักความเอ็นดูจากผู้อื่นและเกิดจากความต้องการที่จะติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ปัจจัยดัง จึงเป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการชักนำหรือกระตุ้นจากตัวแหล่งท่องเที่ยวไม่ใช่เกิดจากความต้องการภายในตัวของนักท่องเที่ยวเอง และ Crompton (1979) เขาค้นพบแรงจูงใจ 9 ชนิดจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 39 คน ที่อาศัยอยู่ในเมือง College Station ในรัฐเท็กซัส และย่าน Greater Boston ในรัฐแมสซาชูเซต การวิจัยดังกล่าว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์แรงจูงใจของกลุ่มตัวอย่างด้วยการวิเคราะห์ตอบของกลุ่มตัวอย่าง และพบว่า มีแรงจูงใจประเภทปัจจัยผลัก 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) การสำรวจตัวเอง 2) การประเมินตัวเอง 3) การผ่อนคลาย 4) ความต้องการความมีหน้ามีตา 5) การถดถอย 6) การกระหายความสัมพันธ์ในกลุ่มครอบครัวหรือญาติมิตร 7) ความต้องการสร้างเสริมสัมพันธ์ภาพทางสังคม ส่วนแรงจูงใจประเภทปัจจัยดึงซึ่งเป็นแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงทางวัฒนธรรม ได้แก่ 1) ความแปลกใหม่ (novelty) และ 2) ความต้องการความรู้

Heesub han (2017) ศึกษาเรื่อง บทบาทของแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวที่หรรษาความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมในการสร้างความภักดีของนักเดินทาง พบว่า พฤติกรรมหลังการซื้อทัวร์เรือสำราญของนักเดินทางหรรษาการศึกษาในปัจจุบันได้พยายามทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเดินทางด้วยเรือสำราญและความพึงพอใจ ความพึงพอใจของนักเดินทางมีความสำคัญสูงสุด

ในการสร้างความรักดี ความสัมพันธ์นี้แข็งแกร่งขึ้นเมื่อระดับการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวหรืออยู่ในระดับสูง

Yingchao Zhang (2018) ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเรือสำราญในเมืองซานย่า แรงผลักดันอันยิ่งใหญ่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอุตสาหกรรมเรือสำราญได้ก่อตัวเป็นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวใหม่พร้อมโอกาสที่น่าสนใจ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค้นหาแรงจูงใจเจ็ดประการสำหรับนักท่องเที่ยวล่องเรือในปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า ตลาดการล่องเรือในซานย่า การกระจายพอร์ตการล่องเรือที่หลากหลาย เพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวล่องเรือ และเพิ่มแคมเปญการตลาดการท่องเที่ยวล่องเรือ การกระจายพอร์ตการล่องเรือ เพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวล่องเรือ และเพิ่มแคมเปญการตลาดการท่องเที่ยวล่องเรือ การกระจายพอร์ตการล่องเรือ เพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวล่องเรือ และเพิ่มแคมเปญการตลาดการท่องเที่ยวล่องเรือ

2) ความพึงพอใจ

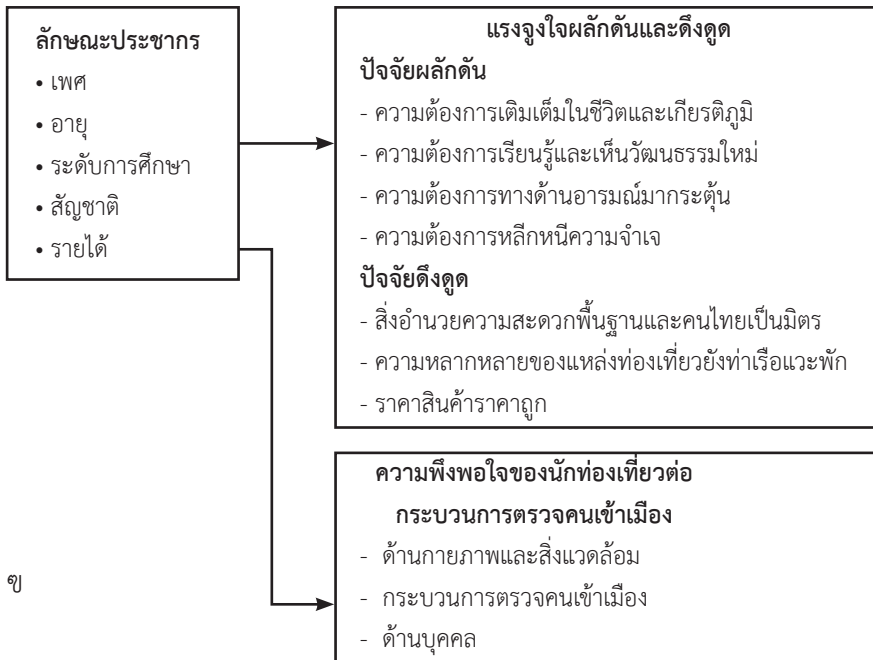
Shelly อ้างโดย ประกายดาว (2536) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกทางบวกเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ความสุขนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกที่มีระบบย้อนกลับความสุขสามารถทำให้เกิดความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้อีก

อศวิน แสงพิกุล, (2560) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาผลของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่มีต่อความภักดีต่อจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต” ตลาดนักท่องเที่ยวชาวยุโรปเป็นตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่สำคัญตลาดหนึ่งของจังหวัดภูเก็ต พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น และ ความปลอดภัย มีอิทธิพลต่อความภักดีต่อจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) เรื่อง แรงจูงใจผลักดันและดึงดูดของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเรือสำราญในเขตประเทศไทยนั้น มาจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจการท่องเที่ยว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยนำมาประยุกต์เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ตามแนวคิดการวิจัย ดังรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่เดินทางมากับเรือสำราญและแวะพัก ณ ท่าเรือในประเทศไทย ใช้วิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบไม่

ทราบความน่าจะเป็น เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรนักท่องเที่ยวเรือสำราญอย่างแน่ชัด ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวเรือสำราญที่เดินทางมายังท่าเรือแวะพักของประเทศไทย 4 แห่ง ได้แก่ ท่าเรือแวะพักแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ท่าเรือแวะพักคลองเตย กรุงเทพมหานคร ท่าเรือแวะพักภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต และท่าเรือแวะพักเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ Conhran (1953) จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384.16 เพื่อความสะดวกของผู้วิจัยจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างสามารถเก็บได้ 400 คน เนื่องจากข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ของ อธิบดีกรมเจ้าท่า มีเรือ 393 ลำ มีจำนวนนักท่องเที่ยวราว ๆ 441,600 คน (จิรุตม์ วิศาลจิตร, อธิบดีกรมเจ้าท่า, 2562) ผู้วิจัยจึงเลือกการสุ่มเก็บข้อมูล โดยการแบ่งโควตาในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวเรือสำราญ ท่าเรือละ 100 ชุด มีขั้นตอนการแจกโดยวิธีการแบบบังเอิญแก่นักท่องเที่ยวของแต่ละท่าเรือเพื่อให้ได้ 100 ชุดตามกำหนด ในช่วงเดือนพฤศจิกายน-เมษายน 2562

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ข้อความในแบบสอบถามสร้างขึ้นภายหลังจากที่ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงสร้างข้อคำถามที่สะท้อนถึงตัวแปรทุกตัวในการวิจัยเรื่องนี้ แบบสอบถามถูกร่างขึ้นเป็นภาษาไทยก่อนแล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษแปลแบบสอบถามออกเป็นภาษาอังกฤษแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งหลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบเบื้องต้นกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเหมาะสมของข้อความในแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าความน่าเชื่อถือของสเกลที่ใช้วัด ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นที่ .866 ซึ่งเป็นค่าคะแนน ความเชื่อมั่นในระดับที่ค่อนข้างสูง จึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือวิจัยที่ได้มาตรฐานสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้ 1) คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป 2) คำถามที่วัดแรงจูงใจด้านปัจจัยหลัก 3) คำถามที่วัดแรงจูงใจด้านปัจจัยดิ่ง 4) คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ โดยกำหนดค่าคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ที่วัด

ระดับแรงจูงใจ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และการวัดความพึงพอใจ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการตรวจสอบเรียบร้อยแล้วมาบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ผลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยวเรือสำราญที่มีต่อการเดินทางมาแวะพักยังท่าเรือแวะพักในเขตประเทศไทย มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยแรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยวเรือสำราญในเขตประเทศไทย

ลำดับ	ปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางท่องเที่ยวเรือสำราญ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	ทดลองอาหารไทยยังสถานที่ท่องเที่ยวยังท่าเรือแวะพัก	4.45	.5990	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2	พักผ่อนหย่อนใจยังสถานที่ท่องเที่ยวยังท่าเรือแวะพัก	4.40	.8165	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3	เห็นวัฒนธรรมที่แตกต่าง	4.32	.5860	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	แสวงหาความแปลกใหม่	4.30	.7915	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5	เรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทย	4.29	.7261	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6	ไปเยือนสถานที่ท่องเที่ยวที่เพื่อน ๆ ไม่เคยไป	4.27	.5799	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7	หลีกเลี่ยงความจำเจ	4.25	.7915	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8	เล่าประสบการณ์ให้คนทางบ้านฟัง	4.24	.7600	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9	พบปะและทำความรู้จักกับคนไทย	4.21	.8361	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10	ทำตามความฝันที่จะได้มาท่องเที่ยวประเทศไทย	4.19	.7582	เห็นด้วย
11	ให้รางวัลกับตัวเอง	4.17	.6340	เห็นด้วย
12	ฟื้นฟูสุขภาพ	4.13	.8927	เห็นด้วย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยแรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยวเรือสำราญในเขตประเทศไทย (ต่อ)

ลำดับ	ปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางท่องเที่ยวเรือสำราญ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
13	หาความบันเทิงยามราตรี	4.05	1.1304	เห็นด้วย
14	สร้างความภาคภูมิใจให้กับตัวเอง	4.00	1.0186	เห็นด้วย
	มองหาโอกาสทางธุรกิจในสถานที่ท่องเที่ยวยังทำเรือแะ			
15	พัก	3.96	.8959	เห็นด้วย
16	เสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว	3.95	.992	เห็นด้วย
17	ท่องเที่ยวในประเทศที่ปลอดภัย	3.86	.9795	เห็นด้วย
18	เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรม	3.85	.9650	เห็นด้วย
	แสวงหาความตื่นเต้นด้วยการทำกิจกรรมผจญภัย ยัง			
19	สถานที่ท่องเที่ยวของทำเรือแะพัก	3.82	.8609	เห็นด้วย
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.14		เห็นด้วย

จากตารางที่ 1 แรงจูงใจปัจจัยผลักดันที่ทำให้เกิดการเดินทางการวัดแรงจูงใจปัจจัยผลักดัน วัดด้วยข้อความ 19 ข้อความ ซึ่งได้มีการพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและจากทฤษฎีแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ จากผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าเฉลี่ยแสดงระดับความสำคัญของแรงจูงใจ ประเภทปัจจัยผลักดันที่ผลักดันให้นักท่องเที่ยวเรือสำราญเดินทางมาท่องเที่ยวและแวะพักในประเทศไทย มีแรงจูงใจ 9 อย่าง ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ตั้งแต่ 4.20 ขึ้นไป) พบว่า หลังจากทีนักท่องเที่ยวได้แวะพักที่ทำเรือและมาท่องเที่ยวตามจุดแวะพักที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย ปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวเรือสำราญในประเทศไทยมากที่สุด คือ ทดลองอาหารไทย มีค่าเฉลี่ย 4.45 รองลงมา คือ พักผ่อนหย่อนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.40 เห็นวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีค่าเฉลี่ย 4.32 แสวงหาความแปลกใหม่ มีค่าเฉลี่ย 4.30 เรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทย มีค่าเฉลี่ย 4.29 และด้านอื่น ๆ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดของประเทศไทย จากมุมมองของนักท่องเที่ยวเรือสำราญ

ลำดับ	ปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางท่องเที่ยวเรือสำราญ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	ความเป็นมิตรของคนไทย	4.19	.8940	เห็นด้วย
2	แหล่งท่องเที่ยวมีให้เลือกมากมาย ยังทำเรือแวะพัก	4.17	.7250	เห็นด้วย
3	สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์/และวัฒนธรรม	4.01	.7657	เห็นด้วย
4	พนักงานบริการให้บริการอย่างมีคุณภาพ	3.99	.8102	เห็นด้วย
5	มีวัดและวังที่มีชื่อเสียง	3.98	.7911	เห็นด้วย
6	โอกาสที่จะได้ซื้อของ	3.96	.8617	เห็นด้วย
7	อาหารสะอาดและน่าลิ้มลอง	3.93	.7648	เห็นด้วย
8	ตลาดน้ำและตลาดที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของไทย	3.93	.8381	เห็นด้วย
9	หาดทราย ชายทะเลสถานที่ตากอากาศ เช่น ภูเก็ต พัทยา และเกาะสมุย	3.88	1.0155	เห็นด้วย
10	ไกด์ท้องถิ่นให้การต้อนรับและช่วยเหลือเป็นอย่างดี	3.82	.7510	เห็นด้วย
11	ราคาสินค้าต่าง ๆ มีราคาถูก	3.79	1.0375	เห็นด้วย
12	ประเทศไทยมีทัศนียภาพที่สวยงามและสะอาด	3.79	.8037	เห็นด้วย
13	สถานที่ที่เคยเห็นมาในภาพยนตร์	3.78	.8433	เห็นด้วย
14	สินค้าหัตถกรรมท้องถิ่นและของที่ระลึก	3.72	.8212	เห็นด้วย
15	การคมนาคมมีความสะดวก	3.63	.8373	เห็นด้วย
16	สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่ครบครัน	3.57	.8377	เห็นด้วย
17	ความบันเทิงยามราตรี การแสดงสาวประเภทสอง	3.27	1.0348	ไม่แน่ใจ
ค่าเฉลี่ยรวม		4.14		เห็นด้วย

จากตารางที่ 2 ปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเรือสำราญเดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย 3.40-4.19) จนถึงสำคัญปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.60-3.39) มีดังต่อไปนี้ ความเป็นมิตรของคนไทย มี

ค่าเฉลี่ย 4.19 รองลงมา ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีให้เลือกมากมาย มีค่าเฉลี่ย 4.17 และเรียงลำดับลงมา ได้แก่ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์/และวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.01 พนักงานบริการให้บริการอย่างมีคุณภาพ มีวัดและวังที่มีชื่อเสียง โอกาสที่จะได้ซื้อของอาหารสะอาดและน่าลิ้มลอง ตลาดน้ำและตลาดที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของไทย หาดทราย ชายทะเลสถานที่ตากอากาศ เช่น ภูเก็ต พัทยา และเกาะสมุย โดดเด่นทั้งด้านการต้อนรับและช่วยเหลือเป็นอย่างดี ราคาสินค้าต่างๆ มีราคาถูก ประเทศไทยมีทัศนียภาพที่สวยงามและสะอาด สถานที่ที่เคยเห็นมาในภาพยนตร์ สินค้าหัตถกรรมท้องถิ่นและของที่ระลึก การคมนาคมมีความสะดวก และปัจจัยที่มีความสำคัญมากลำดับสุดท้าย คือ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่ครบครัน

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยรวมระดับความคิดเห็นต่อความพึงพอใจในการใช้บริการด้านตรวจคนเข้าเมืองในส่วนของท่านเรือสำราญ

ลำดับ	ระดับความคิดเห็นต่อความพึงพอใจในการใช้บริการด้านตรวจคนเข้าเมือง		การแปลผล
1	ปัจจัยด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม เช่น อาคารสถานที่ ความสะอาด และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.74	มาก
2	ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ เช่น แบบฟอร์มเอกสาร ขั้นตอน และการเตรียมเอกสาร	3.68	มาก
3	ปัจจัยด้านบุคลากร เช่น บุคลิกภาพ ความสุภาพ และความซื่อสัตย์	3.72	ปานกลาง
รวม		3.71	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยความพึงพอใจหลังจากที่นักท่องเที่ยวเรือสำราญเดินทางมาท่องเที่ยวในเขตประเทศไทยและได้ใช้บริการด้านตรวจคนเข้าเมืองที่ท่าเรือของประเทศไทย มีความพึงพอใจต่อกระบวนการตรวจคนเข้าเมืองในภาพรวม ทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวม 3.71 มีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายได้ พบว่า สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านกายภาพและ

สิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 3.74 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านกระบวนการให้บริการ ค่าเฉลี่ย 3.68 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย คือ ด้านบุคลากร 3.72 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

บทสรุป

1) การวัดแรงจูงใจปัจจัยผลักดันด้วยข้อความ 19 ข้อความ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าเฉลี่ยแสดงระดับความสำคัญของแรงจูงใจประเภทปัจจัยผลักดัน ที่ผลักดันให้นักท่องเที่ยวเรือสำราญเดินทางมาท่องเที่ยวและแวะพักในเขตประเทศไทย มีแรงจูงใจ 9 อย่างที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (ตั้งแต่ 4.20 ขึ้นไป) คือ 1) ทดลองอาหารไทยยังสถานที่ท่องเที่ยวยังท่าเรือและพัก 2) พักผ่อนหย่อนใจยังสถานที่ท่องเที่ยวยังท่าเรือและพัก 3) เห็นวัฒนธรรมที่แตกต่าง 4) แสวงหาความแปลกใหม่ 5) เรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทย 6) ไปเยือนสถานที่ท่องเที่ยว ที่เพื่อน ๆ ไม่เคยไป 7) หลีกหนีความจำเจ 8) เล่าประสบการณ์ให้คนทางบ้านฟัง 9) พบปะและทำความรู้จักกับคนไทย ซึ่งพบว่าหลังจากที่นักท่องเที่ยวได้แวะพักที่ทำเรือและมาท่องเที่ยวตามจุดแวะพักที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย ปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวเรือสำราญในเขตประเทศไทยมากที่สุด คือ ทดลองอาหารไทย มีค่าเฉลี่ย 4.45 รองลงมา คือ พักผ่อนหย่อนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.40 และเห็นวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีค่าเฉลี่ย 4.32 และด้านอื่น ๆ ตามลำดับ

2) ปัจจัยดึงดูดในประเทศไทยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเรือสำราญกลุ่มตัวอย่างเดินทางมาท่องเที่ยวยังประเทศไทยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากสำคัญ คือ ความเป็นมิตรของคนไทย มีค่าเฉลี่ย 4.19 รองลงมา ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวมีให้เลือกมากมาย มีค่าเฉลี่ย 4.17 และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์/และวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.01 ตามลำดับ

3) ปัจจัยความพึงพอใจ หลังจากนักท่องเที่ยวเรือสำราญเดินทางมาท่องเที่ยวในเขตประเทศไทยและได้ใช้บริการด้านตรวจคนเข้าเมืองที่ทำเรือของประเทศไทย มีความพึงพอใจต่อการตรวจคนเข้าเมืองในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวม 3.56 มีความพึงพอใจในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายได้

พบว่า สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 3.74 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านบุคลากร 3.72 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย คือ ด้านกระบวนการให้บริการ ค่าเฉลี่ย 3.68 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

อภิปรายผล

1) แรงจูงใจที่สำคัญสูงสุดของนักท่องเที่ยวเรือสำราญเกิดจากการรวมกันระหว่างความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต/ความสำเร็จแห่งตน ร่วมกับการต้องการความภูมิใจที่เกิดจากความมีหน้ามีตาจากการได้ออกมาเที่ยวต่างประเทศไว้ด้วยกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เลิศพร ภาระสกุล (2558) ในเรื่องแรงจูงใจปัจจัยหลักที่มีความสำคัญลำดับสูงสุด คือ ต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต และเกียรติภูมิของชาวจีนที่มาท่องเที่ยวประเทศไทย ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนมีความสนใจและมีแรงผลักดันในเรื่องการท่องเที่ยวทางด้านเรือสำราญค่อนข้างมากขึ้นตามลำดับในปัจจุบัน นอกจากการมาท่องเที่ยวประเทศไทยเป็นการเติมเต็มความใฝ่ฝันและนำความภาคภูมิใจในความสำเร็จที่ได้เดินทางท่องเที่ยวทางด้านเรือสำราญแล้ว แรงจูงใจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับนักท่องเที่ยวเรือสำราญ คือ ความต้องการเรียนรู้และเห็นวัฒนธรรมใหม่ประกอบไปด้วย แรงจูงใจต้องการเรียนรู้และเห็นวัฒนธรรมใหม่ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเอง เนื่องจากข้อความที่สะท้อนให้เห็นแรงจูงใจนี้ได้แก่ ความต้องการที่จะเห็นวัฒนธรรมที่แตกต่างเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทย และเล่าประสบการณ์ให้คนทางบ้านฟัง ดังนั้นแรงจูงใจทางด้านทฤษฎีจึงเป็นไปตามทฤษฎีขั้นบันไดแห่งการเดินทางของ เพียช (Pearce & Caltabiano, 1983) ที่เรียกว่า แรงจูงใจในด้านการพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นแรงจูงใจในขั้นที่ 4 คือ แรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองจากการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เลิศพร ภาระสกุล (2558) ที่พบว่า แรงจูงใจอย่างหนึ่งในการไปต่างประเทศของนักท่องเที่ยว คือ การพัฒนาตนเอง

2) แรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูด ประเทศไทยจากมุมมองของนักท่องเที่ยวเรือสำราญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเรือสำราญที่เลือกเดินทางมาแวะพักในประเทศไทย

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยแรงจูงใจในด้านปัจจัยดึงดูดที่มีความสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวเรือสำราญ สามารถจัดแบ่งเป็นปัจจัยใหญ่ 4 ปัจจัยได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานครบ/คนไทยเป็นมิตร 2) ปัจจัยด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวยังทำเรือแวะพัก 3) ปัจจัยด้านราคาที่ถูกลง 4) ปัจจัยด้านแหล่งบันเทิงยามราตรีและสถานที่เคยเห็นในภาพยนตร์ นักท่องเที่ยวเรือสำราญให้ความสำคัญกับความเป็นมิตรของคนไทย ที่เป็นเสน่ห์ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวทางด้านการเรือสำราญมากที่สุด และประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวให้เลือกหลากหลาย ทางด้านธรรมชาติ ชายทะเล และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ที่จะดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเรือสำราญในเขตประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งกานต์ แก้วเจริญ และคณะ (2562) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสำคัญกับปัจจัยดึงดูดในด้านเทศกาล และความมีเอกลักษณ์ บรรยากาศสวยงาม ผู้คนเป็นมิตร และมีอรรถาสำดี และปัจจัยดึงดูดนี้ จึงเป็นเสน่ห์อีกอย่างหนึ่งของประเทศไทยที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวทางด้านการเรือสำราญเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในตลาดกลุ่มลูกค้าเรือสำราญ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นครินทร์ ทังทอง (2561) เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวเรือสำราญที่ได้มาท่องเที่ยวในประเทศไทยแล้วมีความเพลิดเพลินทางอารมณ์ การเติมพลังชีวิต การเรียนรู้ประสบการณ์ที่หลากหลาย และการได้รับการยกย่องและประสบการณ์ที่สามารถโอ้อวดได้

3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเรือสำราญต่อกระบวนการตรวจคนเข้าเมือง จากผลการวิเคราะห์ทางด้านปัจจัยของความพึงพอใจหลังจากที่นักท่องเที่ยวเรือสำราญเดินทางมาท่องเที่ยวเที่ยวในเขตประเทศไทยและใช้บริการด้านตรวจคนเข้าเมืองยังทำเรือแวะพักของประเทศไทย ด้านที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม แต่ก็ยังมีลูกค้าบางส่วนที่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับท่าเรือแวะพักของไทยยังไม่สะดวกสบายเท่าที่ควร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่ยังไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวเวลาที่มาแวะพักยังทำเรือในประเทศไทย แต่ในด้านกระบวนการให้บริการต่อนักท่องเที่ยวถือว่ามีความพึงพอใจในระดับมากถือว่าค่อนข้างดี ในส่วนของพนักงานก็จะมีในเรื่องของการสื่อสารที่ไม่เข้าใจหรือล่าช้าในกระบวนการตรวจเช็คเอกสารเข้าเมือง ซึ่งสอดคล้อง

ก๊างงานวิจัยของ กนกวรรณ วรรณวิเศษ จันทิมา แสงรุ่ง มัลลิกา อินพรหม และ บุปผาชาติ แต่งเกลี้ยง (2562) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติที่มีต่อการใช้บริการเรือเฟอร์รี่ข้ามฟาก ดอนสัก-เกาะสมุย โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก พบว่า นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากที่สุด ในด้านผลิตภัณฑ์ และด้านกระบวนการ แต่ยังมีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด ในด้านการส่งเสริมการตลาดของท่าเรือเกาะสมุย ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Andriotis and Agiomirgianakis (2010) ซึ่งได้ศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวบนฝั่งของนักท่องเที่ยวเรือสำราญที่ได้ศึกษาที่ท่าเรือ Heraklion สามารถยืนยันได้ว่า นักท่องเที่ยวเรือสำราญส่วนใหญ่สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวบนฝั่ง เมื่อเรือสำราญเทียบท่า และกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ จะต้องสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวเรือสำราญเพราะการท่องเที่ยวสมัยใหม่นี้ นักท่องเที่ยวนิยมการท่องเที่ยวเพื่อการประสบการณ์ที่ดีในการมาแต่ละครั้ง ซึ่งปัจจัยที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวส่งผลในการสายการเดินทางเรือเลือกท่าเรือเพื่อแวะพักที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยรวมถึงการบริการที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1) แรงจูงใจปัจจัยหลักจากผลการวิจัยของนักท่องเที่ยวเรือสำราญมีความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิตและเกียรติภูมิ ดังนั้นสิ่งที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเรือที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ความหรูหรา และเส้นทางการท่องเที่ยวเรือสำราญที่นำเสนอประเทศไทยเป็นจุดแวะพักหลักที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวทางด้านการเรือสำราญ ไม่ควรจะเป็นการนำเสนอทางด้านรูปภาพ สื่อการตลาดการท่องเที่ยว วิดีโอ ที่เป็นตัวล่อใจให้เกิดแรงผลักดัน ทำให้นักท่องเที่ยวอยากที่จะมาท่องเที่ยวยังประเทศไทยในเส้นทางการท่องเที่ยวเรือสำราญ

2) จากผลการวิจัยทางด้านแรงจูงใจปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยว นั้น คือ มีปัจจัยด้านความเป็นมิตรของคนไทย ที่เป็นเสน่ห์ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวทางด้านการเรือสำราญมากที่สุด ดังนั้น ผู้ที่ให้บริการนักท่องเที่ยวเรือสำราญควรตระหนักถึงความต้องการหรือแรงจูงใจที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยการทำการตลาดทางสื่อออนไลน์ โซเชียล ในเรื่องการส่งเสริมทางการตลาดที่ควรนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม เกาะ แก่ง หาดทราย และวัฒนธรรมของไทยไปทำการ

ตลาดประชาสัมพันธ์และสร้างตราสินค้าการท่องเที่ยวทางการตลาดที่เป็นตัวกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากมาแวะพักยังประเทศไทย

3) สำหรับผลการวิจัยด้านความพึงพอใจต่อกระบวนการตรวจคนเข้าเมืองนั้น นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญปัจจัยด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม เช่น อาคารสถานที่ ความสะอาด และสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งท่าเรือแวะพักของประเทศไทยยังขาดท่าเรือหลักที่จะเป็นตัวดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้พักนานๆ และสร้างรายได้ให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเรือสำราญได้ ดังนั้น ควรจะมีการพัฒนาในท่าเรือแวะพักและท่าเรือหลักต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ วรรณวิเศษ จันทิมา แสงรุ่ง มัลลิกา อินพรหม และ บุปผาชาติ แต่งเกลี้ยง. (2562). การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติที่มีต่อการใช้บริการเรือเฟอร์รี่ ข้ามฟาก ดอนสัก-เกาะสมุย ของบริษัท ซีทรานเฟอร์รี่ จำกัด. การประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 11 วันที่ 27-28 มีนาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช, 1-7
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเรือสำราญ. (25 พฤศจิกายน 2561) สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). แนวโน้มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเรือสำราญ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- จิรุตม์ วิศาลจิตร, อธิบดีกรมเจ้าท่า. สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562.
- ท่าเรือแหลมฉบัง. (2562). เส้นทางท่องเที่ยวเรือสำราญ. (25 พฤศจิกายน 2562) สืบค้นจาก <https://www.yingpook.com/blogs/cruises/thailand-cruise-port-terminal>.
- นครินทร์ ทั้งทอง. (2561). การเสริมสร้างประสบการณ์ความทรงจำที่พิเศษของนักท่องเที่ยวเรือสำราญในท่าเรือแวะพักเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเลของประเทศไทย. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ประกายดาว ดำรงพันธ์. (2536). ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการด้าน
 ลินเชื่อ : กรณีศึกษาศูนย์ธุรกิจสะพานขาว ธนาคารกรุงไทย จำกัด
 (มหาชน). วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
 กรุงเทพฯ.

รุ่งกานต์ แก้วเจริญ และคณะ. (2562). แรงจูงใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
 ชาวต่างประเทศที่มีต่อการร่วมงานฟูลมูนปาร์ตี้ เกาะพะงัน จังหวัด
 สุราษฎร์ธานี. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 13(3), 144-163.

สุมาลี สุขदानนท์. (2561). เส้นทางท่องเที่ยวเรือสำราญ. (25 พฤศจิกายน 2563)
 สืบค้นจาก <https://www.yingpook.com/blogs/cruises/thailand-cruise-port-terminal>.

อัศวิน แสงพิกุล. (2560). การศึกษาผลของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาว
 ยุโรปที่มีต่อความภักดีต่อจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต.
 วารสารวิชาการ ม.วลัยลักษณ์, 6(1), 73 – 81.

เลิศพร ภาระสกุล. (2558). แรงจูงใจและทัศนคติต่อที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของ
 นักท่องเที่ยวชาวจีนต่อการท่องเที่ยวและประเทศไทย. กรุงเทพฯ : รายงาน
 ทนุวิจัยสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ไพฑูรย์ มนต์พานทอง และ เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2558). การวิเคราะห์การจัดการ
 ท่าเรือแวะพักจังหวัดภูเก็ตสำหรับการท่องเที่ยวเรือสำราญ. วารสาร
 วิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 11(2), 165-188.

Andriotis, K., & Agiomirgianakis, G. (2010). Cruise visitors' experience
 in a Mediterranean port of call. *International Journal of
 Tourism Research*, 12(4), 390-404.

CLIA. (2014). *The Economic Contribution of Cruise Tourism to the
 Southeast Asia Region in 2014*. (November 25, 2020) Retrieved
 from <https://cruising.org/en/cruise-lines>.

Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques*. New York : John Wiley &
 Sons Inc.

- Crompton, J. L. (1979). Motivations for pleasure vacation. *Annals of Tourism Research*, 6(4), 408-424.
- Dann, G. (1977). Ego-enhancement, and tourism. *Annals of Tourism Research*, 4(4), 184-194.
- Gray, H. P. (1970). *International travel-international trade*. Lexington : Heath Lexington.
- Heesub han. (2017). Role of motivations for luxury cruise traveling, satisfaction, and involvement in building traveler loyalty. *International Journal of Hospitality Management*, 99(70), 75-84.
- PATA. (2010). *The Cruise Industry in Asia and Pacific : Issues and Trends*. (November 25, 2020). Retrieved from <http://www.etatjournal.com/web/menu>.
- Pearce, P. L., & Caltabiano, M. L. (1983). Inferring travel motivation from travellers' experiences. *Journal of Travel Research*, 22(2), 16-20.
- Yingchao Zhang. (2018). *Study on the Motivation of Cruise Tourists in Sanya*. Proceedings of the 2018 6th International Education, Economics, Social Science, Arts, Sports and Management Engineering Conference. October 16, 2018. University of Sanya China, 62-65.

8

การปรับตัวของชาวนา บ้านท่าสวาย ตำบลท่าแดง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

The Adaptation of the Farmers Ban Tha Sawai, Tha Din
Daeng Sub-District, Nong Phai District, Petchabun
Province

ชเนตตี พิพัฒนางกูร

Chanettee Piphatanangkun

การปรับตัวของชาวนา บ้านท่าสวาย ตำบลท่าแดง อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

The Adaptation of the Farmers Ban Tha Sawai, Tha Din Daeng
Sub-District, Nong Phai District, Petchabun Province

ชเนตตี พิพัฒนางกูร¹

Chanettee Piphatanangkur

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ 10220 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Krirk University, Bangkok 10220, Thailand

e-mail : pipat2562@outlook.com

Received : June 1, 2021 Revised : August 6, 2021 Accepted : August 26, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของชุมชน ปัญหาและอุปสรรค และการปรับตัวของอาชีพชาวนา การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบงานวิจัยสนามทางมานุษยวิทยาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสำรวจลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชน การสังเกตทั่วไป การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชนที่ศึกษา การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การเก็บประวัติชุมชน การถ่ายภาพ และการจัดบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการเก็บข้อมูลทั่วไปของบ้านท่าสวาย ส่วนที่สอง เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลัก จำนวน 8 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญรอง จำนวน 7 คน ผลการศึกษาพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรทำนา โดยประกอบอาชีพทางการเกษตรร้อยละ 86 และเกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาร้อยละ 59 ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพชาวนามี 4 ประการ ดังนี้ 1) ต้นทุนการผลิตที่สูง 2) การขาดแคลนแหล่งน้ำ 3) สภาพอากาศแปรปรวน และ 4) ราคาข้าวตกต่ำ และพบว่า แนวทางการปรับตัวของชาวนามี 3 ประการ ดังนี้ 1) การพึ่งพาตนเองให้มากเพื่อลดต้นทุนการผลิต 2) สร้างภูมิคุ้มกันด้วยการออมเงิน และ 3) การรวมกลุ่มโดยการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง

คำสำคัญ : การปรับตัว; ชาวนา

Abstract

The objectives of this research were to analyze the community contextual factors, the problems and constraints, the adaptation of farmers at Ban Tha Sawai, Tha Din Daeng Sub-District, Nong Phai District, Petchabun Province. The research methodology used was the anthropological field works. The data received were from the survey of community physical characteristics and environment, observation, participatory observation, in-depth interviews of the key informants from the research site, in-depth interviews, informal interviews, collection of the community history, taking the pictures and the field notes. The data collected were divided into two sections. The first section included the general data of Ban Tha Sawai, Tha Din Daeng Sub District, Nong Phai District, Petchabun Province. The second section concerned the data received from the in-depth interviews of eight key informants and seven secondary key informants. The results revealed that the majority of the respondents were agriculturalists. of these agriculturalists, the majority of them were farmers. In terms of the problems and constraints of being farmers, they were found in four areas as follows 1) the high production cost, 2) the shortage of water resource, 3) the climate variability, and 4) the low grain price. Besides, the results of the current adaptation of the respondents were: 1) depending more on self-sufficiency to lower the production cost, 2) increasing their immunity by saving money, and 3) participating in organizing community empowerment.

Keywords : Adaptation; Farmers

บทนำ

วิถีชีวิตไทยและการดำเนินชีวิตของคนไทยมีความเกี่ยวข้องกับข้าวมาอย่างยาวนาน ทั้งเป็นพืชอาหารหลักของคนไทยทั้งประเทศและนำรายได้เข้าสู่ประเทศมาแต่อดีต ข้าวจึงเป็นพืชที่ก่อเกิดวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาอย่างมากมาย และคนไทยเราก็มียึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจนถึงทุกวันนี้โดยการรับช่วงสืบทอดเนื่องกันมา สุริยະ ชาญพิชัย และ ไพรพล ไทยทอง (2561) แต่ปรากฏการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบันที่สำคัญ คือ การที่ชาวนาในหมู่บ้านต่างจังหวัดมีแนวโน้มจำนวนผู้ประกอบการอาชีพทำนาลดน้อยลง แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมข้าวซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ในประเทศและวัฒนธรรมข้าวกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสังคมไทย อันเนื่องมาจากประชาชนที่ประกอบอาชีพทำนาส่วนใหญ่จะยากจนเป็นชาวนาที่เช่าที่ของนายทุน มีภาระหนี้สินเพราะต้องกู้เงินทั้งในระบบและนอกระบบ ทั้งจากสถาบันการเงินและพ่อค้านายทุน มีต้นทุนการทำนาสูงขึ้นทุกปี แต่ราคาข้าวตกต่ำและยังประสบกับปัญหาแหล่งน้ำ ภัยแล้งและภัยธรรมชาติทำให้ชาวนามีหนี้สินสะสมไม่หลุดพ้นจากความยากจน

โดยการศึกษาในหมู่บ้านที่วิถีชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ในต่างจังหวัดประกอบอาชีพทำนาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญน่าสนใจ และจะเป็นประโยชน์เชิงวิชาการต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งชาวนาในพื้นที่ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากอิทธิพลของภัยธรรมชาติในขณะที่ข้าวยังคงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาที่เร่งด่วนและยั่งยืนมากที่สุดของชาวนาก็ คือ การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ดังกล่าวเพื่อที่จะทำให้ชาวนาสามารถตอบสนองต่อปัจจัยด้านลักษณะภูมิอากาศที่มีความรุนแรงเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ จึงได้ทำการศึกษาถึงการปรับตัวของชาวนาในพื้นที่ซึ่งถือเป็นการจัดการกับความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ ที่สำคัญประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดสภาพอากาศแปรปรวน การขาดแคลนแหล่งน้ำในการทำเกษตร การมีต้นทุนการผลิตสูง เงินทุนไม่เพียงพอ และราคาข้าวตกต่ำ ซึ่งผลการวิจัยจะช่วยให้เกิดช่องทางในการลดความเสี่ยงและภาวะสูญเสียที่จะเกิดขึ้นแล้วยังสามารถใช้เป็นข้อเสนอแนะต่อชาวนาและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการจัดการป้องกันความเสียหาย

จากภัยธรรมชาติต่อการผลิตข้าวได้อีกด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การปรับตัวของอาชีพชาวนา ศึกษากรณี บ้านท่าสวาย ตำบลท่าแดง อำเภอ หนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำนาอดีต ปัจจุบันและในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนในการประกอบอาชีพชาวนา ปัจจัยที่ทำให้มา ประกอบอาชีพชาวนา การเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพทำนา กระบวนการผลิตตั้งแต่เริ่มต้นจนนำไปจำหน่าย ปัจจัยการผลิตและทัศนคติในการ ประกอบอาชีพทำนาจากปัจจุบันจนถึงอนาคต รายได้ รายจ่าย ภาระหนี้สิน การ ออม การวางแผนชีวิตในอนาคต ทัศนคติทางเศรษฐกิจในอนาคต และการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสภาพปัจจุบัน

2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพชาวนา และแนวทาง การปรับตัวของชาวนาที่เหมาะสมกับพื้นที่

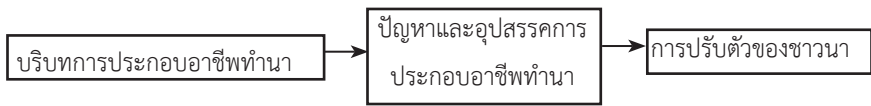
การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แนวคิด เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อระบบการตลาดสินค้าเกษตร แนวความคิดการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีเกี่ยวกับการมี ส่วนร่วม และทฤษฎีการพึ่งพาตนเองของชุมชนชนบท และแนวคิดในการปรับตัว ของเกษตรกรเนื่องจากเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่อยู่ท่ามกลางความกดดันทั้งจาก ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านอิทธิพลของสถานการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่ง เกษตรกรไม่สามารถคาดการณ์สภาพภูมิอากาศตลอดจนสภาพเศรษฐกิจสังคมที่ มีความแปรปรวนอยู่ตลอดเวลาได้ ดังนั้นเกษตรกรจึงมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถ อยู่รอดได้โดยสาระสำคัญในการปรับตัวของเกษตรกรมี ดังนี้ ประการแรก ปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกร สุรเชษฐ์ กังลี (2553) พบว่า ประกอบไป ด้วย 1) ปัจจัยด้านสภาพอากาศ 2) ปัจจัยด้านการขาดแคลนแรงงานในภาค การเกษตร 3) ปัจจัยด้านสังคม สภาพครอบครัวความเป็นอยู่ในสังคม 4) ปัจจัย

ด้านเศรษฐกิจ แหล่งเงินทุน ต้นทุนการผลิต ประการที่สอง พฤติกรรมการปรับตัวของเกษตรกรกระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรภายใต้ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเนื่องจากกระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรพบปัญหาเกี่ยวกับการตัดสินใจเนื่องจากมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ได้แก่ เป้าหมาย ทักษะคิดในการผลิต คำนิยม แรงจูงใจ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2551)

กรอบแนวความคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบงานวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา และศึกษาเฉพาะกรณีศึกษา ด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาความจากเอกสาร และข้อมูลจากการวิจัยภาคสนามโดยการลงพื้นที่ที่ศึกษาและเข้าสังเกตพฤติกรรมของประชาชนในการประกอบอาชีพทำนาประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพทำนา หมู่ 2 บ้านท่าสวาย ตำบลท่าแดง อำเภอนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยศึกษาข้อมูลทั่วไปของ หมู่ 2 บ้านท่าสวาย และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพทำนา จำนวน 8 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 4 คน และเพศชาย จำนวน 4 คน ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิจ ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน พระครู หน่วยงานภาครัฐ อาทิจ สำนักงาน อบต. และภาคเอกชน อาทิจ แม่ค้าร้านขายของ พ่อค้าคนกลาง จำนวน 7 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 4 คน และเพศชาย จำนวน 3 คน เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ จากแนวความคิดทฤษฎี ผลงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องและการวิจัยคุณภาพทางมานุษยวิทยา งามพิศ สัตย์สงวน (2551)

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1) การสำรวจลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม

2) การสังเกตทั่วไป ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสังเกตทั่วไปในครั้งแรกโดยการสังเกตกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชนเพื่อความเข้าใจชุมชนและประชากรที่ศึกษามากขึ้น

3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน

4) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง

5) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้มาประกอบอาชีพชาวนา และการเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพทำนา กระบวนการผลิตตั้งแต่เริ่มต้นจนนำไปจำหน่าย ปัจจัยการผลิตและทัศนคติในการประกอบอาชีพทำนาจากปัจจุบันจนถึงอนาคต รายได้ รายจ่าย ภาระหนี้สิน การออม และการวางแผนชีวิตในอนาคต ทัศนคติทางเศรษฐกิจในอนาคต ประวัติชีวิตของผู้ประกอบอาชีพอดีต ปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรค และการปรับตัวของอาชีพชาวนาและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสภาพปัจจุบัน

6) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยหาข้อมูลทั่วไปที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำนาโดยผู้วิจัยได้พูดคุยและซักถาม

7) การเก็บประวัติชุมชน ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลประวัติชุมชน และการค้นหาจากเว็บไซต์

8) กล้องถ่ายภาพดิจิทัลจากมือถือเพื่อจัดเก็บภาพการทำบุญต่าง ๆ ภาพการสัมภาษณ์ และภาพบรรยากาศทั่วไปภายในชุมชน

9) การจดบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยได้จดบันทึกข้อมูลที่ได้จากสังเกต และจากการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสรุปความ หรือสังเคราะห์ข้อความ หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว และนำมาเสนอในลักษณะเชิงพรรณนาความวิเคราะห์เนื้อหา และการสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการวิจัย เพื่อตอบคำถามงานวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) บริบทของชุมชน ประวัติชีวิตของผู้ประกอบอาชีพ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต พบว่า ตั้งแต่จบการศึกษาก็มาประกอบอาชีพทำนาต่อจากพ่อแม่เลยจนถึงปัจจุบันและในอนาคตต่อไป ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรทำนา มีประชากรจำนวน 161 ครัวเรือน โดยอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ร้อยละ 86 และเกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาร้อยละ 59 วัฒนธรรมข้าวของชาวบ้านท่าสวาย แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 ซึ่งคนส่วนใหญ่ที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานเดินทางมาจากภาคอีสาน ส่วนมากมาจากจังหวัดชัยภูมิ มาจับจองที่ดินถางที่รกร้างเพื่อจัดสรรเป็นที่ทำกิน ในระยะแรก คนที่มาอยู่ก่อน จะสามารถจับจองที่ได้มากหลายร้อยไร่ ต่อมาได้มีการอพยพโยกย้ายกันมามากขึ้น คนที่มาทีหลังก็ต้องหาซื้อที่ทำกินต่อจากคนที่มาอยู่ก่อน เรียกว่า “วัฒนธรรมข้าวในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ” คือ เป็นการผลิตข้าวเพื่อยังชีพ ทำนาปี ปลูกข้าวนาดำ ใช้แรงงานคนและสัตว์เป็นหลัก ใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมือง ใช้ปุ๋ยธรรมชาติ ปลูกทั้งข้าวเจ้า ข้าวเหนียว มีพิธีกรรมในขั้นตอนการทำนามียุ่งฉางเก็บรักษาข้าว ส่วนช่วงที่ 2 เรียกว่า “วัฒนธรรมข้าวในระบบเศรษฐกิจแบบการค้า” เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นการปลูกข้าวเพื่อการค้า ทำนาปี และนาปรัง ปลูกข้าวนาหว่าน ใช้เครื่องจักรเป็นหลัก พิธีกรรมในขั้นตอนการปลูกลดลงเหลือการทำขวัญข้าวปีละครั้ง (ก่อนพระทรายข้าวเปลือก) ใช้พันธุ์ข้าวส่งเสริมจากราชการหรือจากการซื้อเถาแก่ใช้ปุ๋ยเคมี ส่วนใหญ่ปลูกข้าวเจ้า การปลูกข้าวเหนียวน้อยลงเพื่อไว้รับประทานมียุ่งฉางน้อยลง โดยมีรายละเอียด 4 ประเด็น ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่ทำให้มาประกอบอาชีพชาวนาและการเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพทำนา พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก กล่าวว่า “ทำนามานาน ไม่คิดจะไปไหน ขอทำนาไปจนตลอดชีวิต” ปัจจัยที่ทำให้มาประกอบอาชีพชาวนา คือ อาชีพทำนาก็เป็นอาชีพที่ทำมายาวนานตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ลูกชาวนาตามพ่อแม่และได้รับมรดกตกทอดที่ดินท้องนา ดังนั้น จึงมีความคิดที่จะทำนาต่อไปส่วนการเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพทำนาเมื่อฝนตกก็เริ่ม

ทำนาเลย เตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยซื้อพันธุ์ข้าวเจ้าจากเจ้าเก่าหรือเก็บเองไม่ต้องซื้อที่ดินปรับไถหนาดิน ทำนา 2 ครั้ง ไถนาแล้วหว่าน สิ่งที่สำคัญ คือ น้ำ และเงินทุน

1.2 กระบวนการผลิตตั้งแต่เริ่มต้นจนนำไปจำหน่าย พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสรุปได้ว่า ในปัจจุบันการทำนามี 2 แบบ คือ มีการทำนาปี (ในฤดูกาล) และนาปรัง (นอกฤดูกาล) จะทำนา 2 ครั้ง หรืออาจมีครั้งที่ 3 ปลุกถั่วเขียวหากไม่ปลุกถั่วเขียวก็จะตากดิน การปลูกข้าวใช้วิธีหว่านข้าว ไม่ปักดำเหมือนแต่ก่อนแล้วเนื่องจากเมล็ดข้าวเป็นพันธุ์ที่โตเร็วและเก็บเกี่ยวโดยใช้รถเกี่ยวข้าวซึ่งเก็บเกี่ยวได้ภายใน 3 เดือนหรือ 4 เดือน การเตรียมพื้นที่จะไถนาด้วยรถไถ การทำนาจะเริ่มหลังประเพณีสงกรานต์เสร็จ มีฝนตก มีน้ำ หรือสูบน้ำเข้านา ก็สามารถทำได้เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวแล้วส่วนใหญ่จะไปขายเจ้าเก่า หรือสหกรณ์ตำบลท่าแดง โดยมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

อดีต การทำนาจะทำนาปีละครึ่ง เริ่มต้นจาก

1. การสำรวจสถานที่ถางหญ้าตามคันนาโดยเฉพาะแรก ๆ ในอดีตเป็นที่ดินใหม่ต้องถางหญ้าให้เตียนโล่งก่อน

2. ไถนาด้วยควาย เรียกว่า “ไถตะหรือไถแปร” คือ การไถคาคให้เรียบ ย่ำให้เรียบ

3. การทำนาปี จะต้องเตรียมที่หว่านกล้าการทำนาจะต้องแบ่งนาเป็น 10 ส่วน 1 ส่วนจะเป็นที่เพาะต้นกล้า และต้องมีการเตรียมข้าวเปลือกคัดเลือกเป็นแม่พันธุ์ โดยนำไปแช่น้ำไว้ก่อนหว่าน ประมาณ 5 วัน แล้วก็นำไปหว่านแปลงที่ได้เตรียมไว้

4. ในระหว่างการเตรียมหว่านกล้าต้องเตรียมตัดหญ้า เมื่อฝนตกมีน้ำฝนก็จะทำการไถตะหรือไถแปร ภาษาอีสาน เรียกว่า “ไถหุด” เพื่อเป็นการกลบดิน ไถกลบหญ้าที่ขึ้นให้ตาย เอาให้แช่น้ำเพื่อเป็นปุ๋ยให้ดินชุ่ม ดินหลวม เป็นปุ๋ยที่ดีจะได้ดำเนินการปักดำต่อไป

5. เมื่อไถปรับดินพร้อมแล้วรอน้ำมาจากหลายแบบ คือ จากน้ำคลอง จากฝนที่ตกมา และสูบน้ำเข้านาให้น้ำท่วมที่ไถไว้จะได้ดีที่สุดเป็นการหมักหญ้าเนาให้เป็นปุ๋ยที่ตรึงระยะเวลาที่ต้นกล้าโตประมาณ 1 เดือนครึ่ง จะขึ้นเมื่อน้ำมากก็จะไถตะเป็นครั้งที่ 2

6. หลังจากนั้นก็จะปรักดำหรือดำนา โดยใช้วิธีการเอาแรงกันหรือการลงแขกกัน ญาติ ๆ เพื่อน ๆ ในหมู่บ้านมาช่วยกัน

7. รอให้ข้าวออกรวง “ข้าวเขียว” ประมาณ 2-3 เดือนในช่วงระยะดังกล่าวจะต้องมีน้ำในนาอยู่ตลอด ขาดน้ำไม่ได้

8. เมื่อข้าวตั้งท้องแล้วออกรวง รอรวงข้าวสุกออกสีเหลืองแล้วเกี่ยวข้าวโดยการเกี่ยวข้าวใช้วิธีการเอาแรงกัน หรือการลงแขกกัน ญาติ ๆ เพื่อน ๆ ในหมู่บ้านมาช่วยกันและเปลี่ยนกันไปเรื่อย ๆ จนครบทุกคน

9. เมื่อเกี่ยวข้าวมาแล้วจะนำข้าวไปตากแดดให้เมล็ดข้าวแห้งแล้วนำไปรวมหมัดเป็นกำ ๆ ถ้าข้าวมีจำนวนมากจะใช้ควายเดินนวด แต่ถ้าข้าวมีจำนวนไม่มากนักชาวนาจะนำหมัดข้าวมาตีฟาดโดยตีกับพื้นเสมอ

10. แล้วเก็บข้าวเปลือกขึ้นยุ้งข้าว เก็บไว้กินในครอบครัวตามสมควรที่เหลือก็จะนำไปจำหน่าย

สรุปช่วงระยะเวลาในการทำนา คือ หลังสงกรานต์เมื่อฝนตก เดือนเมษายน ถึง ธันวาคม หลังวันลอยกระทงจะลงมือเกี่ยวข้าว หลังจากช่วงเวลาดังกล่าวก็จะปลูกผักสวนครัว หวานแหหาปลา ฯลฯ

ประมาณ 8 ปีที่แล้วจนถึงปัจจุบัน มีการทำนา 2-3 ครั้งใน 1 ปี

การทำนาระยะหลังหลัง จะเรียกว่า มีการทำนาปี (ในฤดูกล) และนาปรัง (นอกฤดูกล) รวม 2 ครั้ง หรือเกษตรบางรายอาจทำนาได้ถึง 3 ครั้ง ถ้ามีน้ำหรือที่นาอยู่ในที่ลุ่ม ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า การทำนาปรังนั่นเอง ซึ่งบ้านท่าสวายส่วนใหญ่จะทำนา 2 ครั้ง บางรายครั้งที่ 3 ปลูกถั่วเขียว โดยใช้วิธีหว่านข้าว ซึ่งไม่ปรักดำเหมือนแต่ก่อนเนื่องจากเมล็ดข้าวเป็นพันธุ์ที่โตเร็วและเก็บเกี่ยวได้ภายใน 3 เดือน

1. การทำนาครั้งแรกในช่วงประมาณ เดือนพฤษภาคม เมื่อมีน้ำจากฝนหรือการสูบน้ำเข้ามาก็จะทำการหว่านเมล็ดข้าวพันธุ์ 3 เดือน แล้วเก็บเกี่ยวข้าวประมาณ เดือนกรกฎาคม หลังจากนั้นก็จะย่ำดีเลน

2. เป็นการทำนารอบที่ 2 ช่วง เดือนสิงหาคม หว่านข้าว เก็บเกี่ยวประมาณ เดือน ตุลาคม พฤศจิกายน

3. ส่วนรอบ 3 เกษตรจะเริ่มหว่าน เดือนธันวาคม เก็บเกี่ยว เดือนมีนาคม เกษตรกรบางรายในช่วงเวลานี้ไม่ปลูกข้าวจะหันไปปลูกถั่วเขียวแทนจะเก็บเกี่ยวในเวลาใกล้เคียงกันประมาณ เดือนมีนาคม

4. ในช่วงเดือนเมษายน เกษตรจะหยุดปลูกพืชเตรียมพื้นที่โดยการไถนาให้ดินได้ตากแดด หลังประเพณีสงกรานต์เสร็จมีฝนตกมีน้ำ หรือสูบน้ำเข้านาก็สามารถทำนาได้

1.3 ปัจจัยการผลิตและทัศนคติในการประกอบอาชีพทำนาจากปัจจุบันจนถึงอนาคต พบว่า ปัจจัยการผลิตมีที่ดิน แรงงานในครอบครัว แหล่งน้ำจากน้ำฝนและปั้มน้ำบาดาล เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์การทำนาที่มีอยู่ให้พร้อมใช้งาน คำน้ำมันรถไถนา ค่าจ้างรถเกี่ยวข้าว ปุ๋ย ยาฉีดกำจัดศัตรูพืช ส่วนทัศนคติในการประกอบอาชีพทำนาจากปัจจุบันจนถึงอนาคตโดยทั่วไปมองว่าในชุมชนมีความสุข อาชีพทำนาก็เป็นอาชีพที่ทำมายาวนานตั้งแต่รุ่นพ่อแม่และได้รับมรดกตกทอดที่ดินท้องนา แต่รายได้ไม่ค่อยดีมีหนี้สินมาก ดังนั้นจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรองรายหนึ่งกล่าวว่า “ทำนาไม่ไหวแล้ว มีแต่หนี้สิน ค่าขายยังพอมีเงินเหลือบ้าง” จึงเลิกทำนาหันมาขายปลาหรือขายของแทน และให้คนอื่นเช่านา ชีวิตในอนาคตไม่คิดที่จะทำนาต่อไปในอนาคตแล้วเปลี่ยนอาชีพซึ่งทำให้มีรายได้ดีขึ้นและมีบางส่วนทัศนคติในการประกอบอาชีพทำนาจากปัจจุบันจนถึงอนาคตต้องทำนาไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะไม่ไหว การทำนาในปัจจุบันมีเครื่องจักรมาช่วยดีขึ้นมากแต่ต้นทุนสูงถ้าทำไม่ไหวก็จะให้ลูกทำแทนหรือคนอื่นเช่าที่นาแทน

1.4 รายได้ รายจ่าย ภาระหนี้สิน การออม และการวางแผนชีวิตในอนาคต ทัศนคติทางเศรษฐกิจในอนาคต พบว่า ชาวนาส่วนใหญ่จะมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย มีภาระหนี้สินอาจมีการออมบ้างบางครั้งรอบครัวส่วนการประกอบอาชีพอื่น เช่น ขายของ ขายปลา จะมีรายได้มีเพียงพอสำหรับรายจ่าย มีหนี้สินบ้าง มีการออมบ้างส่วนการวางแผนชีวิตในอนาคต ทัศนคติทางเศรษฐกิจในอนาคต ชาวนาส่วนใหญ่จะทำนากันต่อไป และมีความหวังที่ราคาข้าวจะมีแนวโน้มที่สูงขึ้นซึ่งจะทำให้มีรายได้สูงกว่ารายจ่าย

1.5 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสภาพปัจจุบัน พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสภาพปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน ซึ่งวัฒนธรรม 9 ด้านในหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์สรุปได้ ดังนี้ 1) ครอบครัว ไม่เปลี่ยนแปลง ครอบครัวอบอุ่น 2) เศรษฐกิจเปลี่ยนแปลง ครอบครัวพอมีพอกิน 3) การเมืองการปกครอง มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น 4) การศึกษาวัด

เป็นที่อบรมสั่งสอนลูกหลาน และการศึกษาในโรงเรียนของชุมชน โรงเรียนบ้านท่าสวาย และเรียนต่อโรงเรียนท่าแดง หรือโรงเรียนหนองไผ่ 5) ความเชื่อทางศาสนา มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในพระพุทธศาสนาครอบครัวไปทำบุญในวันพระเสมอ 6) แพทย์/สาธารณสุข ไม่ค่อยเจ็บป่วยร่างกายแข็งแรงดีหากเจ็บไข้ได้ป่วยเล็กน้อยก็จะหาซื้อยากินหรือไปอนามัยตำบล หรือเป็นมากก็จะไปหาหมอที่โรงพยาบาลอำเภอหนองไผ่ 7) สื่อสาร/เทคโนโลยี มีมือถือใช้สัญญาณไม่ค่อยชัด แต่ไม่มีโทรศัพท์บ้าน มีไฟฟ้า ประปาชุมชนใช้ 8) การคมนาคมในชุมชนเป็นทางลาดลูกรังผิวเรียบตลอดเส้นทางทำให้การคมนาคมในหมู่บ้านดีขึ้น 9) ศิลป/นันทนาการ หลังจากกลับจากไปนา ชาวบ้านหรือชาวนา ก็จะมาพักผ่อนที่วัดมาทำบุญ และที่วัดมีสวนร่มรื่นสำหรับการพักผ่อน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพชาวนา การที่ชาวนาในหมู่บ้านต่างจังหวัดมีแนวโน้มจำนวนผู้ประกอบอาชีพทำนาลดน้อยลง แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมข้าวซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ในประเทศและวัฒนธรรมข้าวกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสังคมไทย อันเนื่องมาจากประชาชนที่ประกอบอาชีพทำนาส่วนใหญ่จะยากจนมีภาระหนี้สินเพราะต้องกู้เงินทั้งในระบบและนอกระบบ ทั้งจากสถาบันการเงินและพ่อค้านายทุน ผลผลิตได้ปริมาณน้อยหรือบางที่ไม่ได้ตามมาตรฐานมีต้นทุนการทำนาสูงขึ้นทุกปี แต่ราคาข้าวตกต่ำและยังประสบกับปัญหาแหล่งน้ำภัยแล้งและภัยธรรมชาติทำให้ชาวนามีหนี้สินสะสมไม่หลุดพ้นจากความยากจน

ดังนั้น ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพชาวนาของชาวบ้านท่าสวาย เกิดจาก 4 ประการ ดังนี้

2.1 ต้นทุนการผลิตที่สูง ได้แก่ ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์ข้าว ค่าแรงงาน ค่าน้ำมันรถ ซึ่งต้นทุนการทำนาต่อการผลิตโดยทำนาแต่ละที่มีปัจจัยการผลิต 13 ปัจจัย ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ค่าไถตะ (ครั้งที่ 1) ค่าไถพรวน (ครั้งที่ 2) ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าหว่านเมล็ด/ค่าจ้างปลูก ค่าปุ๋ย ค่าสารกำจัดศัตรูพืช ค่าจ้างใส่ปุ๋ย ค่าจ้างฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืช ค่าจ้างตัดข้าวดีด (ข้าวที่จัดอยู่ในหมวดวัชพืช) ค่าเก็บเกี่ยว (รวมค่าขนส่งข้าวไปขาย) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าขนส่งผลผลิตไปขาย เป็นค่าใช้จ่ายในการทำนาทั้งสิ้น

2.2 การขาดแคลนแหล่งน้ำ เป็นเรื่องสำคัญมากเมื่อขาดแคลนน้ำปริมาณน้ำไม่เพียงพอ แหล่งน้ำธรรมชาติไม่เพียงพอต่อการทำนาปลูกข้าวจะทำให้มีผลต่อผลผลิตข้าวไม่ได้มาตรฐานและไม่ได้ตามปริมาณที่คาดหวัง

2.3 สภาพอากาศแปรปรวนด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศภาวะโลกร้อน ซึ่งนำไปสู่สถานการณ์หลายอย่างที่เราไม่เคยคิดมาก่อน อย่างในปี 2562 บางพื้นที่ในประเทศไทยประสบทั้งภัยแล้งรุนแรงและน้ำท่วมฉับพลันในเวลาใกล้เคียงกัน น้ำสะอาดจะเป็นสิ่งที่ขาดแคลนในอนาคต เรื่องเหล่านี้เป็นความเสี่ยงโดยตรงต่อธุรกิจและกระทบกับคนทั้งโลก นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงทางอ้อมที่อาจเป็นผลต่อสิ่งแวดล้อมและแน่นอนที่สำคัญมีผลต่อผลผลิตข้าวไม่ได้มาตรฐานและไม่ได้ตามปริมาณที่คาดหวัง

2.4 ราคาข้าวตกต่ำ ที่สำคัญ คือ ราคาข้าวในปัจจุบันต่ำ ได้ถึงละ 60-65 บาทต่อถัง ซึ่งต้องการให้ราคาลงละ 100 บาทต่อถัง

3. การปรับตัวของอาชีพชาวนา พบว่า ชาวนาจะมีการปรับตัวตลอดเวลา การปรับตัวของอาชีพชาวนาโดยการสังเกตการณ์จากในปีที่ผ่านมาแล้วนำมาปรับปรุงวิธีการหรือผลผลิตที่ได้ และราคาที่น่าไปขาย โดยพบว่าแนวทางในการปรับตัวของชาวนา มี 3 ประการ ดังนี้

3.1 การพึ่งพาตนเองให้มากเพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยเกษตรกรพยายามหาวิธีลดต้นทุนการผลิต รับฟังปราชญ์ชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาที่สั่งสมประสบการณ์มานานถ่ายทอดให้ลูกหลานโดยเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมกับพื้นที่ อาทิ ใช้พันธุ์พืชของท้องถิ่นลดการซื้อพันธุ์พืชจากนายทุนไม่ใช้หรือลดการใช้ปุ๋ยเคมีโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน ยารักษาโรคพืชควรใช้ยาชีวภาพ ลดค่าขนส่งโดยการรวมกลุ่มขายสินค้าเกษตรซึ่งอาจเจรจาให้นายทุนมารับสินค้าหรือร่วมกันขนส่งจะทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลง เป็นต้น ที่สำคัญเกษตรกรควรเก็บเมล็ดพันธุ์พืชไร่ของตนเองเพื่อไว้ใช้ในปีหน้าได้ เป็นการอนุรักษ์พันธุ์พืชที่เป็นของท้องถิ่นอย่างแท้จริงและจะทำให้มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลงโดยไม่ต้องซื้อจากนายทุน อีกประเด็น คือ การปลูกพืชแบบผสมผสานในบริเวณที่นา โดยการปลูกพืช เช่น ถั่วเขียว ข้าวโพด สลัดทำนา และปลูกรอบ ๆ ที่นา เช่น ปลูกมะละกอ กล้าย เป็นต้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้ชาวนาด้วยและที่สำคัญ คือ เกษตรกรจึงต้องพึ่งพาตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการแหล่งน้ำที่ดี จากแหล่งน้ำธรรมชาติมีอยู่

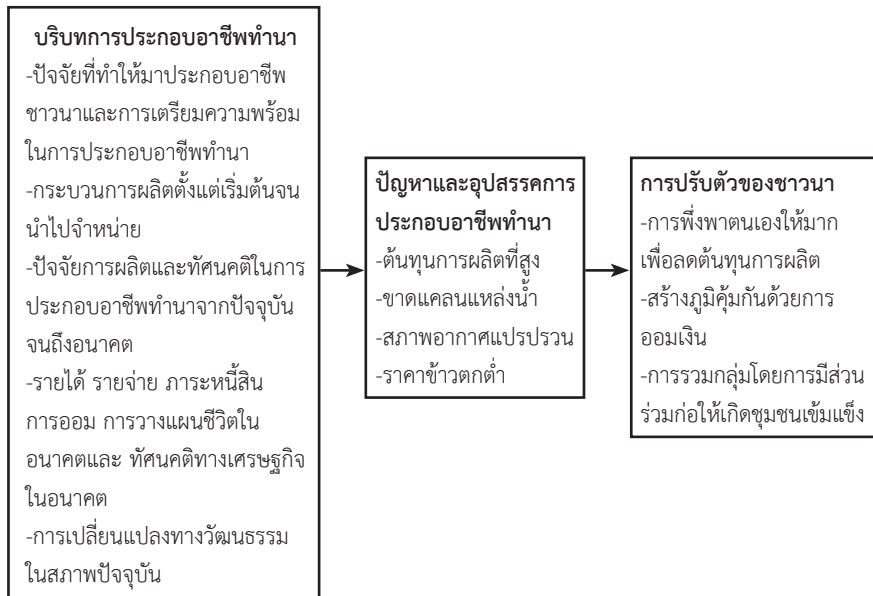

3.2 สร้างภูมิคุ้มกันด้วยการออมเงิน สภาพอากาศแปรปรวนด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศภาวะโลกร้อนเกษตรกรจึงจำเป็นต้องพยายามช่วยเหลือตนเองก่อนหรือช่วยเหลือกันในชุมชน หากเกษตรกรสามารถสะสมเงินทุนหรือออมเงิน มีเงินทุนของตนเองเองก็ไม่ต้องกู้จากสถาบันการเงิน หรือไม่ต้องใช้เงินทุนจากพ่อค้าคนกลางหรือนายทุน ชาวนามีความรู้ ช่างคิด ช่างสังเกต เก็บข้อมูล ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการทางการเกษตรอยู่เสมอเพื่อให้ผลผลิตได้คุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาด มีจิตวิญญาณของการเป็นเกษตรกร คือ ความอดทนมีใจรักในอาชีพ มีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์ในอาชีพของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีวินัยในการขายสินค้าเกษตรและที่สำคัญเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำนาจะต้องรู้จักพอประมาณมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันตาม โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ สร้างภูมิคุ้มกันด้วยการออมเงินและการมีวินัยทางการเงิน โดยต้องวางแผนการบริหารจัดการ รายรับ รายจ่าย ซึ่งการวางแผนการจัดการหนี้ โดยทำการวางแผนงบประมาณในครัวเรือน โดยทำบัญชีรายรับรายจ่ายในแต่ละวัน เดือน ปี ดังนั้น เกษตรกรจึงต้องมีคุณสมบัติดังกล่าวเพื่อเป็นเครื่องป้องกันความเสี่ยงเพื่อลดหนี้สินลงได้โดยพัฒนาจากการพึ่งพาตนเองไปจนถึงการรวมกลุ่มชุมชนเข้มแข็งเป็นแนวทางการหลุดพ้นจากการเป็นหนี้ได้

3.3 การรวมกลุ่มโดยการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง การเสริมสร้างคุณภาพของข้าวที่ได้มาตรฐานราคาข้าวจะสูงขึ้นนั่นเองซึ่งการรวมกลุ่ม/การมีส่วนร่วมที่เข้มแข็ง โดยการมีภาวะผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้เกษตรกรสามารถรวมกลุ่มเพื่อเจรจาต่อรองกับนายทุน และสามารถกำหนดราคาสินค้าเกษตรเองได้ หากผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพตามมาตรฐานของรัฐหรือนายทุนที่กำหนด และการมีส่วนร่วม พยายามร่วมกันตั้งรับปัญหา หาทางป้องกันความเสี่ยงของฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงร่วมกัน มีการรวมกลุ่มในการปรับปรุงการทำนา พึ่งพาตนเอง ฟื้นฟูดิน ใช้น้ำอย่างเหมาะสม จะสามารถเสริมสร้างคุณภาพของข้าวที่ได้มาตรฐานจะสามารถขายได้ราคาที่สูงขึ้นได้และการรวมกลุ่มโดยการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งเพื่อของบประมาณจากภาครัฐให้เร่งดำเนินสนับสนุนงบประมาณในการสร้างท่อส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำมายังหมู่บ้านเป็นการเพิ่มแหล่งน้ำให้กับชุมชนได้อีกทางหนึ่งและการสร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรทำนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และ

การสร้างอำนาจการต่อรองเพื่อกำหนดราคาข้าวให้มีราคาที่สูงขึ้นตามกลไกของตลาดได้

การวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและการปรับตัวการดำเนินชีวิตของชาวนา จะการทำอะไรให้เกษตรกรที่ทำนามีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายไม่เป็นหนี้หรือมีหนี้สินน้อยลง ทำให้ชาวนาสามารถลืมตาอ้าปากขึ้นมาได้แต่ถึงแม้ว่าชาวนาจะประสบปัญหาในการทำนาแต่พวกเขามีความสงบสุขตามอัตภาพ ผู้วิจัยขอเป็นกำลังใจให้แก่ชาวนาที่ประกอบอาชีพทำนาที่มีความพยายามและตั้งใจในการประกอบอาชีพที่สำคัญเป็นกระดูกสันหลังของชาติที่จะทำนาต่อไปยังยืนสืบไป ดังแสดงใน รูปภาพที่ 2

รูปภาพที่ 2 สรุปข้อค้นพบจากบริบทการประกอบอาชีพทำนา ปัญหาและอุปสรรค การประกอบอาชีพทำนา และการปรับตัวของชาวนา

สรุป และอภิปรายผล

การวิจัยได้ศึกษากรณี บ้านท่าสวาย ตำบลท่าแดง อำเภอนองไผ่ จังหวัด เพชรบูรณ์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรทำนา จากการเก็บ รวบรวมข้อมูลเห็นได้ว่าเกษตรกรในชุมชนมีวิถีชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมี ความสอดคล้องกับการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระ ราชดำริ รัชกาลที่ 9 สุเมธ ตันติเวชกุล, 2563 (อ้างอิงใน ชนเดตี พิพัฒนางกูร, 2563 : 68-69) **ประการแรก** ยึดความประหยัดดังพระราชดำรัสที่ว่า “ความเป็น อยู่ต้องไม่ฟุ้งเฟื่องต้องประหยัดในทางที่ถูกต้อง **ประการที่สอง** ยึดกิจการประกอบ อาชีพที่ถูกต้อง ดังพระราชดำรัสที่ว่า “ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดจากความ ประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักที่สำคัญ **ประการที่สาม** ละเลิกการ แก่งแย่งผลประโยชน์ **ประการที่สี่** หาวิธีการหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก โดยการ แสวงหาความรู้เพื่อก่อให้เกิดรายได้เพิ่มพูนขึ้น **ประการที่ห้า** ปฏิบัติตนในแนวทาง ที่ดีลดละสิ่งชั่วทั้งหมดสืบไป ดังพระราชดำรัสที่ว่า “พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็น เครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามก่อความดีให้แก่ตนเองเสมอ พยายามและ เพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นในห้วงกงามสมบูรณ์” และสอดคล้องกับ บุญเสริม บุญเจริญผล (อ้างอิงใน ชุตินา บริสุทธิ์, 2553 : 13) เศรษฐกิจพอเพียง คือ เป็นวิถี ดำเนินการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอด้วยการพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเองให้พอเพียง สำหรับคนในครอบครัวและใช้ หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้จึงขายผลผลิตได้ไม่พอ ก็ต้องซื้อบ้างมิได้มุ่งผลิตเพื่อขายอย่างเดียวโดยไม่นำมาบริโภคด้วย นอกจากนั้น การผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอ ในการผลิตและการ บริโภค ลักษณะการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีหลัก 4 ประการ ดังนี้ **ประการแรก** ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด **ประการที่สอง** ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิด ผลคุ้มค่าที่สุด **ประการที่สาม** ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลังแสวงหาความพอเหมาะ พอที่ได้คุณภาพ **ประการที่สี่** ต่างมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันและกันไม่ต่างอยู่โดยไม่ เหลียวแล

โดยการปรับตัวของอาชีพชาวนาและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมใน สภาพปัจจุบันของชุมชนมีความสอดคล้องกับ วีระ หวังสัจจะโชค (2555) ที่กล่าว ว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมการเมืองแบบเกษตรกรรมไม่ได้หมายความว่าความถึงการ

เปลี่ยนแปลงจาก “เกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรม” แต่เป็นการเปลี่ยนแปลง “สังคมเกษตรกรรมและสังคมอุตสาหกรรมทุนนิยมที่ซ้อนทับกัน” มากยิ่งขึ้น ชาวนาจึงไม่ใช่กลุ่มคนที่กำลังหายไปจากชนบท แต่ชาวนาเป็นวิถีชีวิตของกลุ่มที่ปรับตัวพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสังคมการเมืองสู่ความเป็นสมัยใหม่และสอดคล้องกับ สภา ไยเมือง และคณะ (2559) สรุปภาพรวมของการปรับตัวของชาวนาที่ใกล้ชิดกับอำนาจของกลไกตลาดและนโยบายของรัฐโดยมีข้อค้นพบการปรับตัวของชาวนาการปรับตัวในระบบและกระบวนการผลิต การรวมกลุ่มรับจ้างแรงงานในชุมชน การปรับตัวไปสู่การผลิตข้าวคุณภาพและข้าวอินทรีย์ การปรับตัวเพื่อหนีไปหาความหลากหลายทางพันธุกรรม พันธุ์ข้าวท้องถิ่น ดังนั้น การปรับตัวและการแก้ปัญหาของชุมชนต้องใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับชุมชนการที่ประชาชนภายในพื้นที่มีการรวมกลุ่มในรูปของประชาคมหรือชุมชนซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ซึ่งการแก้ปัญหานั้นจำเป็นต้องมีความร่วมมือทำพร้อม ๆ กันในทุกระดับต้องระดมทุกองค์ประกอบในสังคมโดยเฉพาะชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเป็นชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง อาทิ การกำหนดราคาขายข้าวในชุมชนกับเจ้าแก้ว ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการพึ่งพาตนเองของชุมชน นอกจากนี้เกษตรกรจำเป็นจะต้องรวมกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานธุรกิจชุมชนจึงจำเป็นที่เกษตรกรจะต้องพึ่งตนเองทั้ง 5 ด้าน คือ ทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ สังคมและวัฒนธรรม จึงจะประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวให้พอมีพอกินได้อย่างมีความสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ภาครัฐควรเร่งดำเนินการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างท่อส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำมายังหมู่บ้านเพื่อเพิ่มแหล่งน้ำ
- 2) ภาครัฐควรเร่งดำเนินการลดต้นทุนการผลิต เช่น ราคาปุ๋ย และให้ราคาตลาดเป็นไปตามกลไกตลาด จะทำให้ปัญหาความยากจนหนี้สินในระดับครัวเรือนของเกษตรกรอันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพทำนาลดลง

3) ภาครัฐควรส่งเสริม อบรม ให้ความรู้กับประชาชน คือ การส่งเสริมให้ประชาชนมีวินัยในการใช้จ่ายเงิน ส่งเสริมการออมซึ่งรัฐบาลควรเข้าไปให้ความรู้ดูแล กำกับ ส่งเสริมให้ประชาชนใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบและถูกวิธีควบคู่กันไป ด้วยจึงจะเกิดผลสำเร็จ

4) ภาครัฐควรทำหน้าที่กำกับดูแลให้ส่งเสริมแหล่งข้อมูลความรู้และแหล่งเงินทุนก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างแท้จริง เช่น รัฐควรสนับสนุนเกษตรกรทำการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว

5) ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของภาคประชาชนในการดำเนินการเพื่อให้เกษตรกรได้รับทราบข่าวสารข้อมูลและมุ่งคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน รวมกลุ่มการแบ่งเขตการปลูกเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในการขายผลผลิต

6) ภาครัฐควรให้การสนับสนุนทางการศึกษาด้านการวางแผนทางการเงิน โดยบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับประถม มัธยม อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อให้ได้รับความรู้ด้านการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เกษตรกรควรพยายามหาวิธีลดต้นทุนการผลิตควรเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมกับพื้นที่ อาทิ ใช้พันธุ์พืชของท้องถิ่นลดการซื้อพันธุ์พืชจากนายทุนไม่ใช่หรือลดการใช้ปุ๋ยเคมีโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนยารักษาโรคพืชควรใช้ยาชีวภาพ ลดค่าขนส่งโดยการรวมกลุ่มขายสินค้าเกษตรซึ่งอาจเจรจาให้นายทุนมารับสินค้าหรือร่วมกันขนส่งจะทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายลง เป็นต้น

2) เกษตรกรควรเก็บเมล็ดพันธุ์พืชไร่ของตนเอง เพื่อไว้ในปีหน้าได้ เป็นการอนุรักษ์พันธุ์พืชที่เป็นของท้องถิ่นอย่างแท้จริงและจะทำให้มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลงโดยไม่ต้องซื้อจากนายทุน

3) เกษตรกรควรมีความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิต เพื่อการพัฒนาการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนและแรงงานสัตว์หรือใช้เทคโนโลยีการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต เช่น ใช้โดรนในการพ่นปุ๋ย ลดต้นทุนและรักษาสุขภาพด้วย เป็นต้น และยังสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการทางการเกษตรได้อยู่เสมอเพื่อให้ผลผลิตได้คุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาด

4) เกษตรกรต้องพึ่งพาตนเองจึงจำเป็นที่จะต้องพยายามช่วยเหลือตนเองก่อนหรือช่วยเหลือกันในชุมชน หากเกษตรกรสามารถสะสมเงินทุนหรือออมเงิน มีเงินทุนของตนเองก็ไม่ต้องกู้จากสถาบันการเงิน หรือไม่ต้องใช้เงินทุนจากพ่อค้าคนกลางหรือนายทุน

5) เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่ม/การมีส่วนร่วมเพื่อสร้างอำนาจในการเจรจาต่อรองกับนายทุนและสามารถกำหนดราคาสินค้าเกษตรเองได้ หากผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพตามมาตรฐานของรัฐหรือของนายทุนที่กำหนดและพยายามร่วมกันตั้งรับปัญหาทางป้องกันความเสี่ยงของฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงร่วมกัน ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงาน ได้แก่ การพึ่งพาตนเอง การฟื้นฟูที่ดิน การใช้ปุ๋ยชีวภาพ และการใช้วัตถุดิบมาจากพื้นที่ เป็นต้น

6) เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพทำนาอายุมากเป็นผู้สูงอายุขาดคนรุ่นใหม่มาประกอบอาชีพทำนาแทนผู้สูงอายุ จึงควรผลักดันหรือสร้างแรงบันดาลใจให้กับเกษตรกรกลับมามีอาชีพทำนาให้คนรุ่นใหม่สามารถปรับวิธีการทำนาให้ทันสมัยและสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

เอกสารอ้างอิง

- งามพิศ สัตย์สงวน. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 6 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนนต์ดี พิพัฒนางูร. (2563). แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารร่มพญักษ์*, 38(3), 66-77.
- ชุติมา บริสทธิ์. (2553). *การนำหลักปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมาบโป่ง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี*. วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2551). *มานุษยวิทยาวัฒนธรรมศึกษาและมโนทัศน์วัฒนธรรมศึกษา, มานุษยวิทยาปะทิววัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

- สุริยะ หาญพิชัย และ พีรพล ไทยทอง. (2561). การพัฒนาชาวนาไทยรุ่นใหม่ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. *บัณฑิตศึกษานานาชาติ*, 5(2), 1-16.
- วีระ หวังสัจจะโชค. (2555). การควบคุมของรัฐต่อสังคมชนบทผ่านนโยบายจำนำข้าว : ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมกับกรณีศึกษาอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. *เศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 5(1), 29.
- สุภาโยเมือง และคณะ. (2559). *โครงการทบทวนความรู้และพัฒนาโจทย์เพื่อการปรับตัวของชาวนาไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงการผลิตและการตลาดข้าว*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.).
- สุรเชษฐ์ กังลิ้ม. (2553). *การปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกพืชล้มลุกภายใต้สังคมระบบการค้า กรณีศึกษาชุมชนวิสุทธิรังสี เทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

9

ทฤษฎีรัฐสวัสดิการของ Paul Spicker

Paul Spicker's Welfare State Theory

พงษ์เทพ สันติกุล

Pongtep Suntigul

ทฤษฎีรัฐสวัสดิการของ Paul Spicker

Paul Spicker's Welfare State Theory

พงษ์เทพ สันติกุล¹

Pongtep Suntikul

¹คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 10200 ประเทศไทย

Administer of Social Administration, Thammasat University, Bangkok 10200,

Thailand e-mail : spongtep@tu.ac.th

Received : July 7, 2021 Revised : August 4, 2021 Accepted : August 26, 2021

บทคัดย่อ

ทฤษฎีรัฐสวัสดิการของ พอล สปิคเกอร์ (Paul Spicker) อธิบายกำเนิดและความเป็นรัฐสวัสดิการจากมุมมองความเหมือนกันของปัจจัยที่เป็นเกณฑ์ ทำให้สามารถใช้ทฤษฎีนี้อธิบายรัฐสวัสดิการได้โดยทั่วไป ปัจจัยที่นำมาเป็นพื้นฐานการสร้างทฤษฎีทั่วไปของ พอล สปิคเกอร์ ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ทางสังคม การพึ่งพาอาศัยกัน กลุ่มสังคม ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และบรรทัดฐานทางศีลธรรม รัฐสวัสดิการสังคมเป็นการกระทำร่วมของคนในสังคมและเป็นหน้าที่ทางสังคมของสมาชิกที่ต้องจัดหาสวัสดิการตามบทบาทและสถานะทางสังคมที่แตกต่างกัน โดยรัฐจะทำหน้าที่เป็นด่านสุดท้ายที่รองรับหน้าที่ดังกล่าว เมื่อผู้มีหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือหน้าที่นั้นมีลักษณะทั่วไปที่ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดรับผิดชอบ

คำสำคัญ : พอล สปิคเกอร์; ทฤษฎีรัฐสวัสดิการ; รัฐสวัสดิการสังคม; หน้าที่ทางสังคม; บรรทัดฐานทางศีลธรรม

Abstract

Paul Picker's The Welfare State Theory clarify the origin and existence of the Welfare State from the perspective of homogenization of criteria. This makes it possible to use this theory to explain the welfare state in general. The factors which are the basis of Paul Spicker's general theory include social relations, interdependence,

social group, altruism, mutual assistance, and moral norms. Social welfare is a collective action and it is the social obligation of members to provide welfare according to different roles and social statuses. The State will act as the last resort resource to provide social welfare when somebody cannot perform their obligations, or it is a general obligation that no one is responsible.

Keywords : Paul Spicker; Welfare State Theory; Social Welfare; Social Obligation; Moral Norms

บทนำ

ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์เริ่มต้นจากการอธิบายแหล่งที่มาของข้อมูล การถอดความจริงจากข้อมูล และการกำหนดกรอบแนวทางการศึกษาและการอธิบายสิ่งที่ต้องการศึกษา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งการอธิบายสนับสนุนหรือขัดแย้งกับความเชื่อใด ความเชื่อหนึ่งซึ่งมีมาก่อนหน้านี้ แม้ว่าการสร้างทฤษฎีทางสังคมศาสตร์จะมีกระบวนการที่มากกว่าการอธิบาย แต่การอธิบายถือเป็นสิ่งสำคัญเป็นอันดับแรกในการสร้างทฤษฎี (Spicker, 2000 : 7)

บทความนี้จัดทำเพื่อนำเสนอความคิดเชิงทฤษฎีของ Paul Spicker โดยอาศัยข้อมูลหลักจากหนังสือ “รัฐสวัสดิการ : ทฤษฎีทั่วไป” (The Welfare State : A General Theory) ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 2000 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นผลงานสำคัญที่นำเสนอแนวคิดพื้นฐานของรัฐสวัสดิการในทัศนะของ Paul Spicker ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีรัฐสวัสดิการของนักวิชาการท่านอื่นๆ และจะทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นเมื่ออ่านผลงานอื่น ๆ ของนักเขียนท่านนี้

Paul Spicker เขียนหนังสือ “รัฐสวัสดิการ : ทฤษฎีทั่วไป” (The Welfare State : A General Theory) โดยได้แรงบันดาลใจจากหนังสือของ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ชื่อ “ทฤษฎีทั่วไปว่าด้วยการจ้างงาน ดอกเบี้ย และเงิน” (General Theory of Employment, Interest and Money) และหนังสือของ ฮานส์ เคลเซน (Hans Kelsen) ชื่อ “ทฤษฎีกฎหมายและรัฐ” (Theory of Law and State) ทฤษฎีที่ สปิคเกอร์ (Spicker) นำมาใช้สำหรับการ

เขียนหนังสือนี้ ประกอบด้วย ทฤษฎีนโยบายสังคม (Social Policy) และทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม (Social Network) เป็นหลัก

รัฐสวัสดิการในทัศนะของ พอล สปิคเกอร์ (Paul Spicker) เริ่มต้นจากระดับบุคคลซึ่งแตกต่างจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่านที่เสนอมุมมองทางทฤษฎีว่ารัฐสวัสดิการเกิดจากรัฐ หรือมีที่มาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม

นักวิชาการหลายท่านพัฒนาทฤษฎีอธิบายรัฐสวัสดิการ โดยใช้ความแตกต่างของสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ เป็นเกณฑ์จำแนกประเภทของรัฐสวัสดิการ เช่น กอสต้า เอสปีง แอนเดอร์เซน (Gosta Esping-Andersen) จำแนกประเภทของรัฐสวัสดิการโดยอาศัยความแตกต่างของวิธีปฏิบัติเป็นเกณฑ์ Baldwin (1990) เป็นนักวิชาการอีกคนหนึ่งที่มีความเห็นว่าสวัสดิการสังคมในแต่ละแห่งล้วนแตกต่างกัน แต่ในหนังสือ “รัฐสวัสดิการ : ทฤษฎีทั่วไป” (The Welfare State : A General Theory) สปิคเกอร์ พัฒนาทฤษฎีมาจากความเหมือนกันของรัฐสวัสดิการ และจากการให้ความสำคัญกับความเหมือนกันเขาจึงเรียกทฤษฎีของเขาว่า “ทฤษฎีทั่วไปของรัฐสวัสดิการ” (General Theory of Welfare State)

ปัจจัยพื้นฐานของรัฐสวัสดิการ

มีผู้ให้คำอธิบาย “รัฐสวัสดิการ” (Welfare State) ไว้อย่างหลากหลายแตกต่างกันออกไปตามความเชื่อและวิธีการศึกษา เช่น แอนเดอร์เซน (Esping-Andersen) (cited in Spicker, 2000 : 8) จัดระบบสวัสดิการโดยใช้ความแตกต่างของตัวระบบเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง แต่ก็มึนักวิชาการหลาย ๆ คนให้ความเห็นต่อการแบ่งแบบนี้ว่าเป็นการแบ่งที่หยابเกินไปเนื่องจากความแตกต่างของสวัสดิการสังคมนั้นมีมากจนเกณฑ์ที่นำมาใช้ไม่สามารถครอบคลุมได้ทั้งหมด

ในหนังสือ “ทฤษฎีความยุติธรรม” (The Theory of Justice) จอห์น รอลส์ (Rawls) (อ้างถึงใน พงษ์เทพ สันติกุล, 2564 : 25) ยกให้รัฐสวัสดิการเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะสร้างความยุติธรรมทางสังคมให้เกิดขึ้น

ในขณะที่ บอลด์วิน (Baldwin) (cited in Spicker, 2000 : 10) ใช้ความเหมือนกันของสวัสดิการสังคมเป็นเกณฑ์ในการจัดประเภทของสวัสดิการสังคมแต่ก็ยังถูกวิจารณ์ว่าสวัสดิการสังคมไม่มีความเหมือนกันอยู่ เช่น สวัสดิการสำหรับ

ครอบครัวใน 2 ประเทศ แม้จะเป็นสวัสดิการที่ครอบครัวเป็นผู้รับประโยชน์แต่ในความเป็นจริงแล้วครอบครัวก็มีลักษณะมีปัญหา และมีความต้องการที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยภายในครอบครัวที่หลากหลายจนยากที่จะสรุปดังกล่าวได้

สปิคเกอร์ (Spicker) อธิบายเรื่องนี้จากพื้นฐานความเชื่อเรื่องมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ไม่สามารถอยู่เพียงลำพังได้แม้จะมีลืทีที่กล่าวว่า “อยู่เพียงลำพัง” แต่การอยู่ลำพังนั้นเป็นสถานการณ์เพียงชั่วคราว เป็นสถานการณ์ที่มนุษย์ปลืกตัวออกจากสังคมหรือคนอื่นเพียงชั่วขณะใดขณะหนึ่งเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้วมนุษย์ไม่สามารถอยู่ตามลำพังตลอดไปได้

การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมส่งผลให้มนุษย์กลายเป็นสมาชิกของสังคมที่ต้องมีหน้าที่พึงปฏิบัติต่อผู้อื่นและต่อสังคม หน้าที่นั้นหมายรวมถึง สิ่งที่ต้องปฏิบัติ เช่น พ่อแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูบุตร บุตรมีหน้าที่เลี้ยงดูพ่อแม่ สมาชิกของสังคมควรให้ความเคารพสมาชิกคนอื่น ฯลฯ และสิ่งที่ต้องละเว้น เช่น ไม่กระทำผิดกฎหมาย การปฏิบัติตนตามแบบแผนของสังคม ฯลฯ

ปัจจัยที่ สปิคเกอร์ (Spicker) นำเสนอเพื่อเป็นพื้นฐานของการกำเนิดและความเป็นรัฐสวัสดิการประกอบด้วย ความสัมพันธ์ทางสังคม การพึ่งพาอาศัยกัน กลุ่มสังคม ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และบรรทัดฐานทางศีลธรรม ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1) บุคคลและความสัมพันธ์ทางสังคม

พอล สปิคเกอร์ (Paul Spicker) เริ่มต้นอธิบายที่มาของสวัสดิการสังคมจากรดับบุคคล โดยชี้ให้เห็นว่า บุคคลกำเนิดมาพร้อมกับความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relation) ในสังคมใดสังคมหนึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมเกิดขึ้นอย่างมีแบบแผนเสมอ กระบวนการของการติดต่อกันระหว่างสมาชิกของสังคมนอกจากจะมีแบบแผนแล้วยังมีความซับซ้อนประกอบอยู่ด้วย (Spicker, 2000 : 16) แม้ในเรื่องที่คิดว่าง่ายและไม่เกี่ยวข้องกับแบบแผนทางสังคม เช่น การเลือกเสื้อผ้าสำหรับสวมใส่ออกนอกบ้าน เรายังต้องคิดถึงสถานที่และภารกิจที่ต้องไปทำในวันนั้น ถ้าไปทำกิจธุระในสถานที่ราชการเราต้องเลือกเสื้อผ้าที่เรียบร้อย ถ้าไปร่วมงานมงคลสมรสเราไม่ควรแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายสำหรับ

งานศพ รูปแบบการแต่งกายเหล่านี้ล้วนแต่เป็นแบบแผนที่คนในสังคมถ่ายทอดสืบต่อและยึดถือปฏิบัติจนกลายเป็นประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมสืบเนื่องต่อกันมา

บุคคลมีตำแหน่งและบทบาทในสังคมที่แตกต่างกันออกไปตำแหน่งและบทบาททางสังคมนี้เองที่กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ที่สังคมคาดหวังให้บุคคลนั้นพึงปฏิบัติ เช่น ทหารมีหน้าที่และบทบาทป้องกันประเทศจากการรุกรานของศัตรูภายนอก ตำรวจมีหน้าที่รักษากฎหมาย ผู้พิพากษามีหน้าที่รักษาความยุติธรรม บิดามารดามีหน้าที่เลี้ยงดูและอบรมบุตร ฯลฯ ในความเป็นจริงแล้วบุคคลไม่ได้มีเพียงตำแหน่งและบทบาททางสังคมเพียงหนึ่งเดียว ทุกคนล้วนมีตำแหน่งและบทบาททางสังคมมากกว่าหนึ่งเสมอ หญิงสาวคนหนึ่งอาจเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ต้องดูแลลูกสองคนที่บ้าน แต่เมื่อถึงสถานที่ทำงานเธอต้องสวมบทบาทเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีผู้ใต้บังคับบัญชาจำนวนมาก และเมื่อเสร็จสิ้นการทำงานในแต่ละวันต้องสวมบทบาทเป็นนักเรียนไปเรียนเพิ่มเติมภาคค่ำเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ตนเอง ซึ่งในแต่ละบทบาทจะกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่เธอต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบาทที่เธอสวมอยู่ขณะนั้น

ในสังคมเท่านั้นที่บุคคลสามารถแสดงคุณค่าของตนออกมาได้เมื่อมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ความสัมพันธ์ทางสังคมจึงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของมนุษยชาติ

2) การพึ่งพาอาศัย (Interdependence)

การพึ่งพาอาศัยเป็นหน้าที่ของบุคคลประการหนึ่งในการเป็นสมาชิกของสังคม สปิคเกอร์ จำแนกรูปแบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันระหว่างสมาชิกในสังคมออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรก คือ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบสมดุล (Balanced Interdependent) หมายถึง การแลกเปลี่ยนสิ่งใด ๆ ระหว่างบุคคลเมื่อบุคคลหนึ่งให้สิ่งใดไปก็คาดหวังจะได้สิ่งหนึ่งตอบแทนแบบเท่า ๆ กันอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า เมื่อฝ่ายหนึ่งมอบสินค้าหรือทรัพย์สินใดแก่อีกผู้หนึ่ง ผู้ให้ก็คาดหวังจะได้รับสิ่งตอบแทนที่เท่าหรือทัดเทียมกัน ซึ่งอาจเป็นสินค้า ทรัพย์สินอื่น หรือเงินตราที่มนุษย์กำหนดขึ้นมาเพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนก็ได้

ประเภทที่สอง คือ การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแบบทั่วไป (Generalized Interdependent) เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันที่ผู้ให้ไม่คาดหวังจะได้รับสิ่ง

ตอบแทนจากผู้รับโดยตรง ซึ่ง Richard Titmuss, (1971) เรียกว่า ความสัมพันธ์แบบนั้นว่า “ความสัมพันธ์แบบของขวัญ” (The Gift Relationship) โดยยกตัวอย่างการบริจาคเลือด ซึ่งผู้บริจาคไม่ได้เจาะจงผู้รับโดยตรง¹ และผู้บริจาคไม่ได้ต้องการเลือดคืนจากผู้รับแต่ต้องการประโยชน์ตอบแทนรูปแบบอื่นๆ เช่น สุขใจในฐานะที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง การได้รับการยกย่องเมื่อผู้อื่นทราบว่าเราไปบริจาคเลือด หรือแม้กระทั่งความต้องการมีชีวิตที่ดีในชาติหน้า ฯลฯ และทิทมัส (Titmuss) ใช้ความสัมพันธ์แบบของขวัญนี้เป็นหลักการพื้นฐานของ “สวัสดิการสังคม” ที่ตนเองนำเสนอ

สปิคเกอร์ (Spicker) ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดเสรีนิยมที่มักกล่าวอ้างถึง ความเป็นส่วนตัว การตัดสินใจแบบเสรี การพึ่งตนเองในทุกๆ เรื่อง ฯลฯ ซึ่งสปิคเกอร์เชื่อว่าคำดังกล่าว เป็นเพียงคำพูดที่หาความจริงไม่ได้เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม คุณค่าหรือความสำคัญของมนุษย์จะปรากฏต่อเมื่ออยู่ในบริบทของสังคมเท่านั้น

ในฐานะสมาชิกของสังคมมนุษย์ต้องอยู่ในกรอบที่สังคมกำหนดไว้ และคาดหวังว่าสมาชิกพึงปฏิบัติตามไม่มีสังคมใดที่สมาชิกมีเสรีภาพที่จะทำอะไรก็ได้ตามแต่ใจตนเอง ดังนั้น เสรีภาพในสังคมจึง หมายถึง เสรีภาพภายใต้ระเบียบหรือกฎเกณฑ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่มีอยู่ในสังคมในชื่อเรียกต่างๆ เช่น กฎหมาย วัฒนธรรม วิถีปฏิบัติ บรรทัดฐานทางสังคม ฯลฯ

แม้กระทั่งเรื่องความคิด บางคนออกมาโต้แย้งว่า ความคิดมนุษย์สามารถคิดเป็นอิสระตามลำพังไม่เกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้ แต่ กิลเบิร์ต ไรล์ (Gilbert Ryle) (cited in Spicker, 2000 : 18) กลับเชื่อว่า ความคิดมนุษย์ ภาษาพูด ความรู้สึกของมนุษย์ล้วนได้มาจากการสังเกตและลอกเลียนแบบจากผู้อื่นทั้งสิ้นทั้งโดยรู้หรือไม่รู้ตัว ผ่านกระบวนการสังคมประกิต (Socialization) จากสถาบันทางสังคมต่างๆ ตั้งแต่มนุษย์คลอดออกมาเป็นทารก เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ฯลฯ เช่น เด็กไทยที่ไปเกิดและเติบโตที่ประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ผ่านความสัมพันธ์ทางสังคมที่เด็กมีต่อสังคมและสังคมมีต่อเด็ก

¹ ปัจจุบันมีการบริจาคเลือดที่สามารถระบุผู้รับโดยตรง แต่เป็นการบริจาคที่ไม่หวังผลตอบแทนในรูปสิ่งของหรือทรัพย์สิน ถ้าบริจาคโดยหวังค่าตอบแทนจะกลายเป็นการซื้อขายที่ไม่ใช่การบริจาค

ผู้เขียนเห็นด้วยกับความคิดของ สปิคเกอร์ ในข้อนี้ และมองต่อไปว่าการมาอยู่ร่วมกันของมนุษย์เกิดขึ้นจากความต้องการที่มนุษย์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้หากอยู่ลำพัง เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยหรือการดำรงชีพ หากมนุษย์อาศัยอยู่ลำพังที่อยู่อาศัยคงไม่แตกต่างไปจากสัตว์ประเภทอื่นๆ มากนัก เพราะข้อจำกัดด้านแรงงาน มนุษย์อาจใช้สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ (พุ่มไม้ ถ้ำ) เป็นที่พักอาศัยรวมทั้งหาอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติเช่นเดียวกับสัตว์อื่นๆ ไม่มีการสร้างที่อยู่อาศัยที่มั่นคงสวยงามเช่นในปัจจุบัน ไม่มีการเพาะปลูกทำการเกษตรแปลงขนาดใหญ่ เพราะเกินกำลังความสามารถของมนุษย์ที่อยู่ตามลำพังจะทำให้สำเร็จได้ การมาอยู่ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทำให้มนุษย์หลายข้อจำกัดด้านต่างๆ ได้ ด้วยการร่วมคิด-ร่วมแรงทำสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถทำตามลำพังได้ ในสังคมไทยเองก็มีปรากฏการณ์แบบนี้ที่ชัดเจน ในการร่วมแรงของคนในชุมชนที่เรียกว่า “การลงแขก” หรือ “การช่วยแรง” สำหรับไปทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การปลูกบ้าน การเกี่ยวข้าว ช่วยงานแต่งงาน ฯลฯ และเมื่อไปช่วยแรงผู้อื่นแล้วก็หวังจะได้รับการช่วยแรงตอบกลับมาด้วย รวมทั้งการช่วยแรงที่ไม่หวังผลตอบแทนเป็นการเฉพาะ เช่น การทำกิจกรรมจิตอาสาของชุมชน การช่วยแรงทอดกฐิน ผ้าป่าสามัคคี ฯลฯ

นอกจากนั้น สปิคเกอร์ ยังได้แย้ง อัดัม สมิท² นักเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมที่เชื่อว่า คนกระทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมล้วนเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตนและด้วยการคิดถึงประโยชน์ส่วนตนนี้เองที่ทำให้เศรษฐกิจเติบโต แต่ สปิคเกอร์กลับเชื่อว่ามนุษย์นอกจากทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ของตนเองแล้ว กิจกรรมบางอย่างมนุษย์ก็ทำเพื่อผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเลย เพราะมนุษย์ไม่ได้อยู่ตามลำพังจึงต้องมีความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ต่อกัน ซึ่งเขาเรียกความสัมพันธ์นี้ว่า “ความสัมพันธ์ทางสังคม” (Social Relationship)

สปิคเกอร์ (Spicker) ยกข้อความจากคำสอนเรื่อง “จริยธรรมของบิดา” (Ethics of The Fathers) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ คัมภีร์ทัลมุด² (Talmud) ที่กล่าวว่า

² คัมภีร์ทัลมุด (Talmud) เป็นคัมภีร์ที่ชาวยิวกลุ่มหนึ่งยึดถือ แต่มิใช่ชาวยิวทั้งหมด คัมภีร์นี้เกิดจากการรวบรวมคำบอกเล่าของแรบไบ (ธรรมาจารย์ชาวยิว) หลังสมัยโมเสสและในระหว่างที่ชาวยิวต้องเร่ร่อนอยู่ในทะเลทรายเป็นเวลานานร้อยปี

ความเห็นแก่ตัวไม่ได้เป็นพลังหลักเพียงประการเดียวที่ผลักดันมนุษยชาติ โดยยกตัวอย่างของสังคมที่ใกล้ชิดมากที่สุด ได้แก่ ครอบครัวที่พ่อแม่รับผิดชอบเลี้ยงดูบุตรโดยไม่หวังผลตอบแทนหรือทำไปโดยความเห็นแก่ตัวแต่อย่างใด เป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมในฐานะญาติร่วมสายโลหิต (Kinship)

สำหรับบุคคลที่ไม่เคยคิดถึงผู้อื่นเลยและมุ่งเพียงประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ป่วยทางจิตเวช (Psychopath) แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้ผู้ป่วยเหล่านี้จะไม่คิดถึงผู้อื่นแต่ครอบครัวและสังคมก็ยังปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคมในฐานะสมาชิกของครอบครัวและสังคมเดียวกัน

ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ก่อให้เกิดหน้าที่พึงปฏิบัติต่อกันในฐานะสมาชิกของสังคมนั้น สามารถมีได้ทั้งหน้าที่ในปัจจุบันและหน้าที่ในอนาคต เช่น บิดามารดามีหน้าที่เลี้ยงดูอบรมสั่งสอนบุตรในปัจจุบัน และบุตรมีหน้าที่เลี้ยงดูบิดามารดาในอนาคตเมื่อตนเองเติบโตและสามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้

ผู้เขียนเห็นด้วยกับประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมและหน้าที่ทางสังคมที่ สปิคเกอร์ นำเสนอเพื่ออธิบายการเกิดรัฐสวัสดิการ และเชื่อว่าแนวคิดดังกล่าวนี้สามารถอธิบายสังคมตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวได้ดีเช่นเดียวกับการอธิบายสังคมตะวันตก และเมื่อนำหลักคำสอนทางศาสนาประกอบก็ทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น เช่น ในศาสนาพุทธมีคำสอนเรื่องทิศทั้ง 6 อัน หมายถึง บิดามารดา ครูอาจารย์ ภรรยาหรือสามี มิตรสหาย คนรับใช้หรือลูกน้อง และสมณชีพราหมณ์ ซึ่งเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุดที่มีหน้าที่พึงปฏิบัติซึ่งกันและกัน

3) กลุ่มทางสังคม (Social groups)

การรวมกันเป็นกลุ่มทางสังคม (Social Groups) ส่งผลให้บุคคลมีความสัมพันธ์และหน้าที่ต่อกัน เป็นที่มาของสวัสดิการสังคม กลุ่มทางสังคมในความหมายของ สปิคเกอร์ แตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ คือ กลุ่มทางสังคมของ สปิคเกอร์ นั้นสมาชิกในกลุ่มเชื่อมโยงกันด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมอันเป็นแบบแผนกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมที่แตกต่างกันออกไป กลุ่มทางสังคมจะประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและยากที่จะแยกออกจากกัน ได้แก่ อัตลักษณ์ (Identity) ความเป็นสมาชิก (Membership) และ ความ

สัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม (Relationship) (Spicker, 2000 : 25) โดยให้ความสำคัญอันดับแรกกับองค์ประกอบเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเป็นปัจจัยบ่งชี้ความเป็นกลุ่มทางสังคม

ความเป็นกลุ่มทางสังคมพิจารณาได้จากรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ประกอบด้วย รูปแบบการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยน และภาระหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มจะมีความซับซ้อนและหลากหลายเนื่องจากสมาชิกในกลุ่มคนหนึ่งจะมีบทบาทซ้อนกันหลายประการ เช่น บุคคลหนึ่งอาจมีบทบาทการเป็นสามีหรือภรรยา บิดาหรือมารดา เพื่อน คู่รัก ฯลฯ ซึ่งแต่ละบทบาทมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกันออกไป

ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเรียกว่า “เครือข่ายทางสังคม” (Social Network) ที่มีรูปแบบความสัมพันธ์ที่ชัดเจน มีความแตกต่างและมีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละกลุ่ม เช่น เครือข่ายในครอบครัว เครือข่ายที่ทำงาน เครือข่ายในสถานศึกษา ฯลฯ

ความสัมพันธ์ทางสังคมก่อให้เกิด “หน้าที่ทางสังคม” (Social Obligation) ที่สมาชิกของสังคมต้องยึดถือปฏิบัติ หน้าที่ทางสังคมสามารถจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ (Spicker, 2000 : 27) (1) หน้าที่ต่อสมาชิกอื่น เป็นหน้าที่ตามบทบาทที่มีต่อสมาชิกผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ เช่น บิดามารดามีหน้าที่เลี้ยงดูอบรมบุตร ครูอาจารย์มีหน้าที่สั่งสอนศิษย์ ฯลฯ และ (2) หน้าที่ต่อกลุ่มหรือสังคมที่สังกัด เป็นหน้าที่ในฐานะสมาชิกกลุ่มที่มีต่อกลุ่มหรือสมาชิกอื่นๆ โดยทั่วไป เช่น การเคารพกฎเกณฑ์กติกาการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม หน้าที่ช่วยเหลือสมาชิกผู้อื่น ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป กลุ่มทางสังคมในทัศนะของ พอล สปิคเกอร์ คือ กลุ่มที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ก่อให้เกิดพันธะหน้าที่ทางสังคมตามมา ดังนั้น กลุ่มที่มีเฉพาะลักษณะบางอย่างเหมือนกัน เช่น สัตว์ ความชอบ กิจกรรม ฯลฯ แต่ไม่มีพันธะหน้าที่ทางสังคมร่วมกัน จึงไม่ใช่กลุ่มทางสังคมในความหมายนี้

กลุ่มทางสังคมไม่ได้ยึดอยู่เฉพาะการอาศัยอยู่ในบริเวณทางภูมิศาสตร์เดียวกัน หรือมีความใกล้ชิดกันเท่านั้น แต่ต้องมีความสัมพันธ์ทางสังคมในฐานะ

เครือข่ายความสัมพันธ์ที่เรียกว่า “การดรภาพ”³ (Solidarity) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมที่มีความแตกต่างเป็นปัจจัยแสดงถึงความเป็นกลุ่มทางสังคม (Spicker, 2000 : 29)

ความสัมพันธ์ทางสังคมแต่ละประเภทต่างมีรูปแบบเฉพาะของตนเอง แต่ไม่ถึงกับเป็นรูปแบบที่ตายตัว ความสัมพันธ์ทางสังคมสามารถยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ความเป็นจริง เช่น ความเป็นครอบครัวไม่จำเป็นต้องประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูกเสมอไป บางครอบครัวอาจเป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือพ่อเลี้ยงเดี่ยวก็ได้ เช่นเดียวกับสังคมที่ทำงานอาจเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการนำเครื่องจักรหรือเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการกระบวนการทำงานมากขึ้นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในองค์กรเปลี่ยนแปลงไปแต่ก็ยังคงความสัมพันธ์ของที่ทำงานอยู่เสมอ

ความพิเศษของสังคมและความสัมพันธ์ทางสังคม คือ ความสามารถในการผลิตซ้ำรูปแบบความสัมพันธ์ขึ้นใหม่จากรุ่นสู่รุ่น เช่น ครอบครัวใหม่ที่เป็นผลผลิตจากครอบครัวรุ่นพ่อแม่ ถึงแม้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัวจะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมแต่ยังคงรูปแบบความสัมพันธ์ในแบบที่เรียกว่า ครอบครัวอยู่เสมอ

ความสัมพันธ์ทางสังคม บางครั้งได้สร้างความยุติธรรมทางสังคมขึ้นทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ สปิคเกอร์ (Spicker, 2000 : 33) จำแนกความยุติธรรมทางสังคมออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความ ยุติธรรมทางสังคมประเภทที่ 1 คือ ความไม่เท่าเทียมทางอำนาจทางสถานะทางสังคมภายใต้โครงสร้างทางสังคมหนึ่งๆ ความสัมพันธ์ทางสังคมสร้างสถานะทางสังคม (Social Status) ที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล และความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกกำกับด้วยสถานะทางสังคมนี้เองที่เป็นปัจจัยกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคคล รวมทั้งเป็นปัจจัยกำหนดอำนาจทางสังคม (Social Power) ที่นำมาซึ่งโอกาสในการดำเนินชีวิต ดังนั้น การถือกำเนิดในสถานะทางสังคมที่แตกต่างกันซึ่งไม่สามารถเลือกได้ นำมาซึ่งโอกาสและความด้อยโอกาสที่แตกต่างกันของคนในสังคม หรือความแตกต่างทางเพศกำเนิด

³ การดรภาพ (Solidarity) หมายถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ระหว่างชายหญิงในบางสังคมก็นำมาซึ่งความแตกต่างทางอำนาจทางสังคมและโอกาสที่แตกต่างกัน

ความยุติธรรมทางสังคมประเภทที่ 2 คือ ความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ เป็นความยุติธรรมที่มีอยู่ในทุกสังคมเป็นเวลายาวนานจนกลายเป็นความเคยชินที่พัฒนาไปสู่การเป็นบรรทัดฐานและวัฒนธรรมของสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับสังคม การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพศในโครงสร้างของครอบครัวและในที่ต่างๆ จึงแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมประเทศพัฒนาแล้ว Gosta Esping Endersen (cited in Spiker, 2000 : 34)

ความยุติธรรมทางสังคมประเภทที่ 3 คือ ความไม่เป็นธรรมในทรัพยากร (Inequality of Resources) ปรากฏในรูปของรายได้และความมั่งคั่ง บุคคลที่ถือกำเนิดในครอบครัวร่ำรวยจะอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบผู้ที่ยากจนกว่า ในบางสังคมความร่ำรวยและสถานะทางสังคมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน บุคคลที่มีสถานะทางสังคมสูงมีโอกาสแสวงหาเงินตราและมีฐานะร่ำรวยได้มากกว่า ในขณะที่เดียวกันฐานะความร่ำรวยก็ส่งผลให้มีสถานะทางสังคมที่สูงกว่าบุคคลอื่นๆ

ขอบเขตทางสังคม (Social Border) เป็นขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกับภายนอก แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างเอกลักษณ์ของกลุ่มกับสิ่งแวดล้อมภายนอก ขอบเขตทางสังคมนอกจากจะเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มกับสิ่งแวดล้อมภายนอกกลุ่มแล้ว ยังเกิดขึ้นระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มด้วย เรียกว่า “ชั้นทางสังคม” (Social Class) บางสังคมเรียกว่า “วรรณะ” (Caste) ชั้นทางสังคมเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่จำแนกคนในกลุ่มออกเป็นส่วนๆ ตามเอกลักษณ์ที่กำหนดชั้นทางสังคม เช่น เพศ วรรณะ รายได้ สีผิว ความเชื่อ การศึกษา ความพิการ การเคยได้รับโทษ ฯลฯ ชั้นทางสังคมบางอย่างทำให้เกิดการตีตราทางสังคม (Stigmatization) หรือการลดทอนคุณค่าสำหรับคนที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ของสังคม

โครงสร้างทางสังคมก่อให้เกิดการกีดกันทางสังคม (Social exclusion) (Spiker, 2000 : 35-37) การกีดกันทางสังคมเป็นความรู้สึกของคนในสังคมที่รู้สึกว่าตนเองอยู่ในกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างจากบุคคลอื่นๆ เนื่องจากความแตกต่างในด้านต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ฯลฯ

การกีดกันทางสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกกลุ่มทางสังคมรู้สึกว่าคุณลักษณะที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคมและแยกตัวออกจากความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีอยู่เดิมและสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมขึ้นใหม่เพื่อแสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มทางสังคมของตนเอง เช่น คนเชื้อสายมอญในแถบ จังหวัดกาญจนบุรี มีการรวมตัวกันแสดงออกทางวัฒนธรรมให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของเชื้อชาติของตนเอง

สำหรับ สปิคเกอร์ การกีดกันทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ขัดขวางการบูรณาการทางสังคม (Social Integration) โดยเขาให้ความหมายการกีดกันทางสังคมใน 2 ลักษณะ คือ 1) การกีดกันทางสังคมเพราะเหตุที่ถูกกีดกันมีความแตกต่างจากสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่ม เช่น การเป็นคนพิการ คนผิวสี ฯลฯ 2) การกีดกันทางสังคมเพราะผู้ถูกกีดกันไม่อยู่ในเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีอยู่ด้วยเหตุผลต่างๆ ทำให้คนกลุ่มนี้ไม่มีทั้งหน้าที่ต่อสมาชิกอื่นและไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกอื่น ๆ ด้วย

การกีดกันทางสังคมส่งผลให้คนที่ถูกกีดกันกลายเป็นคนกลุ่มน้อยที่ถูกตีตราหรือถูกละเลยจากสังคมไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมได้เช่นเดียวกับคนส่วนใหญ่นำมาซึ่งความเสียเปรียบและขาดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต เช่น คนในสังคมจะตีตราคนพิการว่ามีความสามารถในการปฏิบัติงานต่ำกว่าคนทั่วไปเนื่องจากเหตุความพิการจึงไม่รับเข้าทำงานเพราะคิดว่าหากรับคนพิการเข้ามาทำงานจะได้ผลงานที่ด้อยประสิทธิภาพมากกว่าคนไม่พิการ ในบางสังคมมีความเชื่อว่าสตรีมีคุณสมบัติด้อยกว่าบุรุษในการทำหน้าที่ผู้บริหารหรือผู้นำในสังคมดังกล่าวสตรีจึงไม่สามารถเลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นผู้บริหารหรือผู้นำได้

4) ความเอื้ออาทร (Altruism)

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการกำเนิดสวัสดิการสังคม คือ ความเอื้ออาทร (Altruism) หรือการเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นซึ่งตรงข้ามกับความเห็นแก่ตัว ทิทมัส (Titmuss) (cited in Spicker, 2000 : 38) ยกย่องให้ความเอื้ออาทรที่นำไปสู่การมีสวัสดิการสังคมว่าเป็น “หน้าที่ขั้นสูง” ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปสำหรับสมาชิกที่อยู่รวมกันเป็นสังคม เป็นการทำความดีเพื่อคนอื่น

ความเอื้ออาทรมีลักษณะเป็นความรับผิดชอบและหน้าที่ร่วมกันของคนในสังคมทำให้เกิดภราดรภาพ (Solidarity) หรือความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนใน

สังคมเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence) เป็นการกระทำโดยไม่หวังผลตอบแทน บางครั้งเป็นไปตามคำสอนทางศาสนาเรื่องการบริจาคและการช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าเราจะรู้จักหรือสนิทสนมกับเขาหรือไม่ก็ตาม

ความเอื้ออาทรเป็นผลต่อเนื่องจากการอยู่ร่วมกันภายใต้ทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract) ความเอื้ออาทรจึงเป็นวัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานของสังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งสังคมคาดหวังว่าสมาชิกของสังคมต้องกระทำ (Prosocial Behavior) เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและมีภราดรภาพ สปิคเกอร์ เชื่อว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ยึดเหนี่ยวกันด้วยหน้าที่ทางสังคมที่สมาชิกในสังคมพึงกระทำซึ่งกันและกัน

ความเอื้ออาทรมีระดับมากหรือน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดระหว่างบุคคล เช่น คนในครอบครัวเดียวกันจะมีความเอื้ออาทรมากกว่าคนนอกครอบครัว หน้าที่ระหว่างกันของสมาชิกครอบครัวเป็นหน้าที่แห่งความเอื้ออาทรที่ไม่ต้องการผลตอบแทนและไม่มีการประเมินกำไรหรือขาดทุน เช่น พ่อแม่เลี้ยงดูลูกโดยไม่หวังผลตอบแทนจากลูก

สำหรับบุคคลที่มีระยะห่างทางสังคมไกลออกไปจากครอบครัว ความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน อาจเป็นความเอื้ออาทรที่ต้องการผลตอบแทนก็ได้ เช่น การจ่ายเงินสมทบประกันสังคมเพื่อต้องการสวัสดิการรักษายาบาลเมื่อเจ็บป่วย เพราะถ้าผู้จ่ายไม่เจ็บป่วยจะยังไม่ได้รับผลตอบแทนจากการจ่ายเงิน ในขณะที่กองทุนประกันสังคมจะนำเงินไปรักษายาบาลผู้อื่นที่เจ็บป่วย เมื่อผู้จ่ายเงินสมทบเจ็บป่วยขึ้นมาเมื่อไรก็จะได้รับการรักษายาบาลซึ่งอาจมูลค่ามากกว่าจำนวนเงินที่จ่ายไปก็ได้ บางครั้งเราเรียกว่า “การเฉลี่ยทุกข์เฉลี่ยสุข”

ความเอื้ออาทรมี 2 รูปแบบ คือ ความเอื้ออาทรด้านบวก (Positive Altruism) เป็นการกระทำที่บุคคลต้องปฏิบัติ เช่น การเลี้ยงดูบุตร การเลี้ยงดูพ่อแม่ ฯลฯ และ ความเอื้ออาทรด้านลบ (Negative Altruism) เป็นการกระทำที่บุคคลต้องหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติ เช่น การทำร้ายผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นทางกาย วาจา หรือจิตใจ ฯลฯ ความเอื้ออาทรอาจเป็นการกระทำเพียงเล็กน้อยเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นก็ได้ เช่น เสียสละที่นั่งให้สตรีและผู้สูงอายุในรถประจำทาง การบอกทางให้กับนักท่องเที่ยว ช่วยคนตกน้ำ บริจาคเลือด บริจาคทรัพย์สินเพื่อการกุศล ฯลฯ

5) การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual aids)

การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของคนในสังคม ในทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ทั่วไปมักตั้งสมมติฐานว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล (Rational) และด้วยเหตุผลที่มีอยู่ทำให้มนุษย์ตัดสินใจทางเศรษฐกิจโดยมุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตน (Self-interest) และเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มากที่สุด (Maximize Profit) ด้วยความเข้าใจดังกล่าวทำให้เข้าใจผิดว่ามนุษย์นั้นโดยเนื้อแท้แล้วเห็นแก่ตัวแต่ในความเป็นจริงแล้ววิธีการคิดถึงประโยชน์สูงสุดส่วนตัวนั้นมนุษย์จะนำมาใช้เฉพาะในกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งแสวงหาผลกำไร และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางสังคมของมนุษย์เท่านั้น

ในสังคมที่มนุษย์อยู่รวมกันจำนวนมากมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นกิจกรรมที่ไม่ได้คำนวณผลตอบแทนในรูปกำไรหรือขาดทุน เป็นกิจกรรมที่เป็นหน้าที่ทางสังคมที่แต่ละสังคมมุ่งหวังให้สมาชิกกระทำ ดังที่ได้กล่าวในข้างต้น เรื่องการเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดาเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยไม่คำนึงผลตอบแทนในรูปกำไรหรือขาดทุนแต่เป็นกิจกรรมที่ต้องทำเพราะเป็นหน้าที่ทางสังคมซึ่งดำเนินต่อมาหลายชั่วอายุคน และสังคมมุ่งหวังให้บิดามารดาต้องเลี้ยงดูบุตรของตนเช่นเดียวกับที่เคยได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาก่อน

นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมทางสังคมที่สมาชิกในสังคมร่วมกันกระทำโดยไม่มุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัว หากแต่มุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก กิจกรรมบางอย่างมนุษย์ไม่สามารถกระทำได้เพียงลำพังแล้วเกิดประโยชน์สูงสุด แต่ถ้ากิจกรรมนั้นกระทำร่วมกันกับคนอื่นแล้วจะเกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากการมาร่วมกันเพื่อกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะหมายถึงการรวมทรัพยากรและความสามารถของคนที่หลากหลาย ซึ่งย่อมจะดีกว่าการกระทำโดยใช้ทรัพยากรและทักษะของคน ๆ เดียว

สังคมไทยในอดีตมีวัฒนธรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกันหลายรูปแบบ ในภาคกลางเรียกว่า “การลงแขก” หมายถึง การช่วยแรงงานซึ่งกันและกันระหว่างคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมที่ไม่สามารถทำเพียงลำพังคนเดียวได้ เช่น การปลูกเรือน การเก็บเกี่ยวข้าว ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ไม่สามารถทำได้เสร็จเพียงคนเดียวในระยะเวลาที่เหมาะสมได้

การช่วยเหลือซึ่งกันและกันนอกจากจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่าการทำโดยคนเดียวแล้ว การช่วยเหลือซึ่งกันและกันยังช่วยลดความเสี่ยงในสังคมบางประการได้อีกด้วย สปิคเกอร์ เรียกว่า “ประโยชน์ของการรวมความเสี่ยง” (The Benefit of Pooling Risks) (Spicker, 2000 : 42) เป็นการตอบสนองต่อความเสี่ยงของมนุษย์รูปแบบหนึ่งเพื่อจัดการความเสี่ยงไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต เช่น การจัดตั้งกองทุนเพื่อให้ความคุ้มครองเมื่อเจ็บป่วย ตกงาน ฯลฯ เป็นการรวมกันของคนจำนวนมากโดยจ่ายเงินจำนวนหนึ่งเข้าสมทบกองทุนสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายของสมาชิกที่เกิดเจ็บป่วยหรือตกงาน เป็นการจัดการกับความเสี่ยงที่คนเพียงคนเดียวไม่สามารถจัดการเช่นนั้นได้

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อประโยชน์ร่วมกัน คือ บุคคลที่ใช้ประโยชน์แต่ไม่ยอมเข้าร่วมทำกิจกรรม ในทางเศรษฐศาสตร์เรียกปัญหานี้ว่า “Free Rider” อุปมาดังผู้โดยสารรถที่ไม่ยอมจ่ายค่าโดยสารในขณะที่คนทั่วไปต้องจ่ายถือเป็นภาระเอาเปรียบผู้อื่น

การช่วยเหลือซึ่งกันและกันบางกรณีจึงต้องเป็นการบังคับ เช่น การประกันภัยซึ่งมีทั้งสองรูปแบบทั้งแบบสมัครใจและแบบบังคับ ทั้งสองรูปแบบต่างมีลักษณะเหมือนกัน คือ สำหรับผู้จ่ายเงินเท่านั้นจึงได้รับประโยชน์ แต่กรณีที่ต้องบังคับนั้นเพราะความเสี่ยงบางอย่างซึ่งถ้าเกิดขึ้นจะสร้างผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอย่างสูง แต่คนกลับให้ความสำคัญน้อยเพราะในขณะตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมหรือไม่ความเสี่ยงดังกล่าวยังไม่เกิด หรือคิดว่าความเสี่ยงนั้นจะไม่เกิดกับตน เช่น การบาดเจ็บจากการทำงาน การตกงาน ฯลฯ ดังนั้น กิจกรรมร่วมที่มีลักษณะนี้จึงต้องมีการบังคับ เช่น การประกันสังคม การประกันภัยภาคบังคับ ฯลฯ

การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทางสังคมและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิด “สวัสดิการสังคม”

6) บรรทัดฐานทางศีลธรรม (Moral norms)

ในทฤษฎีทั่วไป สวัสดิการสังคมของ สปิคเกอร์ “มนุษย์เป็นตัวแทนทางศีลธรรม” (People Are Moral Agents) ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบซึ่งกันและกันและยึดถือบรรทัดฐานทางศีลธรรม (Moral Norm) เดียวกัน (Spicker, 2000 : 52) บรรทัดฐานทางศีลธรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกที่สังคมกำหนดมาตรฐานไว้ และคาดหวังว่าสมาชิกทุกคนพึงปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางศีลธรรมนั้น

บรรทัดฐานทางศีลธรรมเป็นแนวทางการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมซึ่งกำหนดว่าสิ่งใดทำได้และสมควรทำ สิ่งใดทำไม่ได้และสมควรหลีกเลี่ยง สมาชิกของสังคมที่ฝ่าฝืนจะได้รับโทษตั้งแต่ขั้นการฝ่าฝืนเล็กน้อย เช่น การลงโทษทางสังคมโดยไม่คบค้าสมาคมด้วย ไปจนถึงโทษที่เกิดจากการฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคมที่สำคัญอย่างรุนแรง เช่น การกระทำความผิดอาญามีโทษ ปรับ ริบทรัพย์สิน กักขัง จำคุก ประหารชีวิต ฯลฯ

บรรทัดฐานทางศีลธรรมในทางปฏิบัติสามารถเป็นได้ทั้งบรรทัดฐานทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ข้อบัญญัติทางศาสนา และกฎหมาย บรรทัดฐานทางศีลธรรมไม่ได้เป็นเพียงข้อแนะนำว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรปฏิบัติเท่านั้น หากแต่เป็นบรรทัดฐานที่สมาชิกมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามเพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม การถือปฏิบัติตนที่ปฏิบัติเองที่ทำให้บรรทัดฐานทางศีลธรรมแตกต่างจากกฎเกณฑ์ทางสังคมอื่นๆ หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะถือว่าผู้นั้นละเมิดและต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้แล้วแต่ความสำคัญหนักเบาของมาตรฐานทางศีลธรรมนั้นๆ

การประกอบสร้างทางสังคม⁴ (Social Construction) เป็นทฤษฎีที่อธิบายว่า มนุษย์ไม่ได้รับรู้และเข้าใจการมีอยู่ของสิ่งต่างๆ เพราะมันมีอยู่จริงตามธรรมชาติ แต่รับรู้การมีอยู่ของสิ่งต่างๆ ผ่านปฏิสัมพันธ์กับสังคม เช่น ภาษา สื่อ และสถาบันต่างๆ เช่น ครอบครัว รัฐ ฯลฯ จนเชื่อว่าสิ่งนั้นมีอยู่จริง เช่นเดียวกับบรรทัดฐานทางศีลธรรมที่มีอยู่ในสังคมและถูกใช้เป็นแนวทางกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมของสมาชิก ก็เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น มา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างภาพลักษณ์หรือความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความสงบสุข และความมั่นคงของสมาชิกในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม

กล่าวได้ว่า บรรทัดฐานทางศีลธรรมที่มีอยู่เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของสมาชิกตามที่สังคมคาดหวัง ประกอบกับบรรทัดฐานทางศีลธรรมของสังคมหนึ่งๆ มีอยู่เป็นจำนวนมากและมีความซับซ้อนพัฒนาไปตามความซับซ้อนในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคม ดังนั้น จึงปรากฏความขัดแย้งกันเองของบรรทัดฐานทาง

⁴ การประกอบสร้างทางสังคมเป็นทฤษฎีที่อธิบายว่ามนุษย์ไม่ได้รับรู้และเข้าใจการมีอยู่ของสิ่งต่างๆ เพราะมันมีอยู่จริงตามธรรมชาติ แต่รับรู้การมีอยู่ของสิ่งต่างๆ ผ่านปฏิสัมพันธ์กับสังคม เช่น ภาษา สื่อ และสถาบันต่างๆ เช่น ครอบครัว รัฐ ฯลฯ จนเชื่อว่าสิ่งนั้นมีอยู่จริง

ศีลธรรมหรือที่เรียกว่า “Moral Dilemma” หมายถึง ความขัดแย้งกันของบรรทัดฐานทางศีลธรรมที่มนุษย์ต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งต่างเป็นทางเลือกที่ถูกทั้งคู่ เช่น การให้ความสำคัญกับงานและการให้ความสำคัญกับครอบครัว ในบางสถานการณ์หรือช่วงเวลา บุคคลจำเป็นต้องเลือกให้ความสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นภาวะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออก

ในอีกกรณีหนึ่งบุคคลอาจต้องเลือกทางเลือกที่โดยทั่วไปแล้วอาจเป็นทางเลือกที่ผิดบรรทัดฐานทางศีลธรรมที่กำหนดไว้ แต่ทำไปด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง ดังเช่นกรณีครูคนหนึ่งอาศัยอยู่กับมารดาที่เป็นโรคความจำเสื่อมและชอบเดินหายไปจากบ้านเป็นประจำ ในเวลาที่มาสอนหนังสือก็จะพามารดามาดูด้วยเพราะเกรงว่าถ้าให้อยู่บ้านเพียงลำพังอาจจะเดินหายไปจากบ้านได้ แต่ถ้าจะเลือกปิดล็อกประตูซึ่งมารดาไว้ในบ้านหากเกิดเพลิงไหม้ มาดาอาจเสียชีวิตได้ ครูจึงจำเป็นต้องพามารดามาที่ทำงานและให้อยู่ในห้องเรียนเวลาที่ทำการสอนด้วยส่งผลให้ผู้ปกครองที่นำบุตรหลานมาเรียนไม่พอใจและทำให้เด็กขาดสมาธิในการเรียนรวมทั้งขัดต่อบรรทัดฐานทางศีลธรรมที่กำหนดแนวปฏิบัติทางวิชาชีพ ที่ต้องแยกปัญหาส่วนตัวออกจากการทำงานแต่ก็มีบรรทัดฐานทางศีลธรรมอีกชุดหนึ่งที่กำหนดแนวทางของลูกที่ต้องดูแลมารดาทำให้ครูตกอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกแต่ต้องตัดสินใจเลือกปฏิบัติดังกล่าว แม้จะทราบว่าจะขัดต่อบรรทัดฐานทางศีลธรรมอีกชุดหนึ่งและอาจถูกลงโทษก็ตาม

แม้ว่ามนุษย์จะรักในเสรีภาพ แต่ส่วนใหญ่เชื่อว่าในสังคมต้องมีบรรทัดฐานทางศีลธรรมเป็นกฎเกณฑ์กำกับพฤติกรรมของสมาชิก โดยเฉพาะพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น

บรรทัดฐานทางศีลธรรมประกอบด้วย 1) บรรทัดฐานด้านบวกที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกของสังคมปฏิบัติ และเมื่อปฏิบัติแล้วจะได้รับรางวัลเป็นผลตอบแทนการปฏิบัตินั้น ๆ 2) บรรทัดฐานด้านลบเป็นข้อห้ามไม่ให้สมาชิกของสังคมปฏิบัติ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษ ซึ่งโทษจะหนักเบาเพียงใดขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของบรรทัดฐานที่ฝ่าฝืน บรรทัดฐานทางศีลธรรมจะถูกปลูกฝังแก่สมาชิกใหม่ของสังคมตั้งแต่เยาว์วัยผ่านกระบวนการสังคมประกิต (Socialization) หรือการอบรมสั่งสอนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และสถาบันทางสังคมอื่นๆ ที่มีหน้าที่

ความเปี่ยงเบนทางพฤติกรรมหรือการมีพฤติกรรมไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมถือเป็นการฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางศีลธรรมซึ่งจะถูกสังคมลงโทษ บางกรณีความเปี่ยงเบนทางกายภาพนำไปสู่การลงโทษทางสังคมได้บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคมจะถูกสังคมลงโทษในรูปแบบต่างๆ เช่น การตีตรา การละเมิดสิทธิมนุษยชน ฯลฯ ส่งผลให้บุคคลที่ความเปี่ยงเบนทางกายภาพกลายเป็นคนกลุ่มน้อยหรือคนด้อยโอกาสในสังคม รวมทั้งไม่ได้รับความเป็นธรรมทางสังคมเช่นเดียวกับคนอื่นทั่วไป

บทบาทของรัฐในการส่งเสริมสวัสดิการสังคม

รัฐเป็นสิ่งประดิษฐ์ซึ่งคนในสังคมสร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการเมื่อมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมตามทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract) (Spicker, 2000 : 107) บทบาทของรัฐจึงมีกว้างขวางภายใต้การมอบหมายอำนาจหน้าที่จากสมาชิกของสังคม เพื่อให้รักษาความปลอดภัยและสร้างความสงบสุขแก่สังคม เช่น หน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม การบริหารจัดการ การรักษาความสงบเรียบร้อย ฯลฯ กล่าวได้ว่ารัฐเป็นหน่วยทางสังคมที่มีอำนาจสูงสุดและผูกขาดการใช้อำนาจภายใต้อาณาเขตรัฐ

เช่นเดียวกับบทบาทของรัฐในการสร้างและจัดหาสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนที่เป็นสมาชิกของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างหรือจัดหาด้วยตัวรัฐเอง หรือการมอบหมายให้ภาคส่วนอื่นๆ จัดหาด้วยวิธีการกำหนดกรอบหลักเกณฑ์และตราเป็นกฎหมายเพื่อให้ภาคส่วนปฏิบัติ เช่น การตรากฎหมายคุ้มครองแรงงานขึ้นมาเพื่อกำหนดหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้าง รวมทั้งกำหนดโทษความผิดและวิธีการลงโทษและแก้ไขเมื่อมีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดละเมิดไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย แนวทางการกำหนดบทบาทของรัฐและของภาคอื่นๆ ในการสร้างและจัดหาสวัสดิการสังคมจะสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม เป็นหลัก เช่น ในรัฐที่ยึดถือแนวทางการบริหารจัดการทางการเมืองแบบเสรีนิยมที่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกของประชาชนเป็นหลัก บทบาทของรัฐในการสร้างและจัดหาสวัสดิการสังคมจะมีจำกัดเฉพาะเท่าที่จำเป็นสำหรับการสร้างความเป็นธรรมในการเลือกของประชาชนเท่านั้น

ในรัฐที่ยึดถือแนวทางเสรีนิยมจะให้กลไกตลาดทำหน้าที่ในการสร้างและจัดหาสวัสดิการสังคมแทนรัฐ เพราะเชื่อว่ากลไกตลาดมีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรมากที่สุด และภายใต้กลไกตลาดประชาชนจะมีเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมกับตนเองได้ดีกว่าการจัดสรรโดยรัฐ

ในทางตรงข้าม รัฐที่ยึดแนวทางการบริหารจัดการแบบรัฐสวัสดิการ (Welfare State) รัฐจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างและจัดหาสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย ในรัฐยึดแนวทางการบริหารจัดการแบบรัฐสวัสดิการ จะให้ความสำคัญกับกลไกตลาดน้อยมาก เนื่องจากไม่เชื่อว่ากลไกตลาดจะสร้างความเป็นธรรมทางสังคมให้กับประชาชนได้จริง

ประเด็นการนำเสนอของ สปิคเกอร์ เรื่องสวัสดิการสังคมเป็นภารกิจของคนในสังคมที่พึงปฏิบัติต่อกันด้วยความเอื้ออาทร รวมทั้งเป็นภารกิจของรัฐในฐานะสถาบันทางสังคมที่ใหญ่ที่สุด สอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการหลายๆ ท่าน เช่น ริชาร์ด ทิทมัสส์ (Titmuss, 1974 : 30-32) ที่จำแนกสวัสดิการสังคมออกเป็น 3 ประเภท คือ สวัสดิการสังคมแบบส่วนที่เหลือ (The Residual Welfare Model of Social Policy) สวัสดิการสังคมแบบผลสัมฤทธิ์ทางอุตสาหกรรม (The Achievement-Performance Model of Social Policy) และสวัสดิการสังคมเชิงสถาบันแบบกระจายซ้ำทรัพยากร (The Institutional Redistributive Model of Social Policy) ซึ่งในแต่ละรูปแบบของ ริชาร์ด ทิทมัสส์ มีรัฐเป็นสถาบันหนึ่งที่มีภารกิจจัดหาและส่งเสริมสวัสดิการสังคมแก่พลเมืองด้วยเสมอ

เช่นเดียวกับ จอห์น รอลส์ (Rawls, 1971) นักวิชาการสายเสรีนิยมที่เชื่อว่ารัฐเป็นสถาบันทางสังคมหนึ่งที่มีภารกิจในการสร้างสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานแก่พลเมืองของตน

สวัสดิการสังคมเป็นการกระทำรวมหมู่ (Collective Action) ที่เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคม การสร้างและจัดหาสวัสดิการสังคมจึงเป็นหน้าที่ของสมาชิกของสังคมทุกคนที่พึงมีต่อกัน โดยผู้มีหน้าที่สร้างและจัดหาสวัสดิการสังคมมีหลากหลายตั้งแต่บิดามารดา ครอบครัว ญาติ ชุมชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ ฯลฯ รวมทั้งรัฐซึ่งทำหน้าที่เป็นด่านสุดท้ายในการสร้างและจัดหาสวัสดิการสังคมเมื่อสถาบันอื่นๆ ไม่สามารถทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการสวัสดิการสังคมได้

การกระทำรวมหมู่ในการสร้างและจัดหาสวัสดิการสังคม บางกรณีสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างและความสัมพันธ์ทางสังคมที่เคยมีอยู่เดิมได้ เช่น สวัสดิการสังคมที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมระหว่างเพศชายหญิง และเพศทางเลือกอื่นๆ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพศจากที่เคยเหลื่อมล้ำ กลับมามีความเท่าเทียมกันมากขึ้น

การสร้างและจัดหาสวัสดิการสังคมโดยวิธีการกระจายซ้ำทรัพยากร (Redistribution) หมายถึง การจัดเก็บภาษีจากสมาชิกของสังคมเพื่อนำมาเป็นงบประมาณสำหรับการจัดสวัสดิการสังคม เป็นการกระทำรวมหมู่ในการพึ่งพาอาศัยกันแบบทั่วไป (Collective General Interdependency) เป็นการกระทำที่บุคคลเพียงบุคคลเดียวไม่สามารถกระทำได้ การกระจายซ้ำทรัพยากรนอกจากเป็นการสร้างความเป็นธรรมทางสังคมแล้ว การกระจายซ้ำทรัพยากรยังสร้างความคุ้มครองทางสังคมและลดความเสี่ยงภัยจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์อีกด้วย (Sinn, 2001 : 495) ประชาชนผู้เสียภาษีอันเป็นจุดเริ่มต้นของการกระจายทรัพยากร มีมุมมองหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพ ศีลธรรม ความเห็นแก่ผู้อื่น สิทธิ สัญชาติ รัฐ อำนาจ ความเสมอภาค และความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม (Spicker, 1988 : 90)

รัฐเป็นสถาบันทางสังคมหน่วยสุดท้ายที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนในรัฐเมื่อสถาบันอื่นไม่สามารถตอบสนองได้ ซึ่งรัฐมีการดำเนินงานใน 2 กรณี คือ 1) เมื่อสถาบันทางสังคมที่มีหน้าที่โดยตรงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่นั้นได้ด้วยเหตุผลอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น บิดามารดาหรือครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ เนื่องจากความยากจน รัฐจะเข้ามารับหน้าที่นั้นแทนด้วยกลไกการดำเนินงานที่รัฐมีอยู่ 2) เมื่อความต้องการของประชาชนมีลักษณะเป็นการทั่วไป ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดมีหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการนั้นโดยตรง เช่น การรักษาความสงบสุขภายในรัฐ การป้องกันรัฐจากการรุกรานของรัฐอื่น ฯลฯ

บทสรุป

พอล สปิคเกอร์ เขียนหนังสือ “รัฐสวัสดิการ : ทฤษฎีทั่วไป” (The Welfare State : A General Theory) เพื่อนำเสนอทฤษฎีรัฐสวัสดิการที่แตกต่างไปจากที่

นักวิชาการก่อนหน้านี้ได้นำเสนอไว้ ในขณะที่นักวิชาการท่านอื่นหยิบยกความแตกต่างมาเป็นเกณฑ์การจำแนกรัฐสวัสดิการออกเป็นกลุ่ม เช่น กอสต้า เอสปิง แอนเดอร์เสน จำแนกรัฐสวัสดิการออกเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้ความตัวชี้วัด 3 ตัว ในการจำแนก คือ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ตลาด และครอบครัว 2) อัตราการแทรกแซงกลไกตลาดของรัฐ 3) การแบ่งและการเลื่อนขั้นทางสังคม ฯลฯ พอล สปิคเกอร์ ใช้ความเหมือนกันของปัจจัยต่างๆ เป็นเกณฑ์อธิบายการกำเนิดและความเป็นรัฐสวัสดิการโดยเริ่มต้นการอธิบายจากระดับจุลภาคหรือระดับปัจเจก ในขณะที่นักวิชาการอื่นๆ เริ่มต้นอธิบายจากระดับมหภาคหรือระดับสังคมทำให้ทฤษฎีรัฐสวัสดิการที่สปิคเกอร์นำเสนอใช้อธิบายรัฐสวัสดิการได้โดยทั่วไป (General Theory)

ปัจจัยที่มีส่งผลให้เกิดรัฐสวัสดิการและสวัสดิการสังคมตามที่ พอล สปิคเกอร์นำเสนอ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเป็นพื้นฐานการมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ ซึ่ง สปิคเกอร์ใช้ทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract Theory) และทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม (Social Network) สำหรับการอธิบายการกำเนิดและลักษณะของรัฐสวัสดิการและสวัสดิการสังคม รวมทั้งใช้แนวคิดจากหนังสือ “ทฤษฎีกฎหมายและรัฐ” (Theory of Law And State) เป็นแนวทางในการสรุปว่า การจัดหาสวัสดิการสังคมเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชาชนเป็นหน้าที่ของหลากหลายๆ ภาคส่วน เริ่มตั้งแต่ ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน จนกระทั่งระดับรัฐ ซึ่งรัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นด่านสุดท้ายที่ทำหน้าที่สร้างและจัดหาสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนเมื่อภาคส่วนที่มีหน้าที่ไม่สามารถทำหน้าที่นั้นได้

นอกจากหน้าที่การจัดหาสวัสดิการสังคมจะเป็นหน้าที่ของรัฐแล้ว การจัดหาสวัสดิการสังคมยังเป็นหน้าที่ของสมาชิกในสังคมทุกคนที่มีแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบทบาทและสถานะทางสังคมของบุคคล สปิคเกอร์ เรียกว่า “หน้าที่ทางสังคม” (Social Obligation) ซึ่งเป็นหน้าที่ที่เกิดจากการมีความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationship) จากการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- พงษ์เทพ สันติกุล. (2564). *ความยุติธรรมในสวัสดิการสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Baldwin, Peter. (1990). *The politics of social solidarity*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Rawls, John. (1971). *A Theory of Justice*. U.S.A. : Harvard University Press.
- Sinn, Hans-Werner. (2001). A Theory of Welfare State. *The Scandinavian Journal of Economics*, 97(4), 495-526.
- Spicker, Paul. (2000). *Welfare State : A General Theory*. London : SAGE Publications.
- Spicker, Paul. (1999). *Definitions of Poverty : eleven clusters of meaning*, in D Gordon, P Spicker (eds), *International glossary of poverty*. London : Zed Books.
- Spicker, Paul. (1988). *Principles of social welfare an introduction to thinking about the welfare state*. U.S.A. : Routledge.
- Titmuss, Richard. (1971). *The Gift Relationship from Human Blood to Social Policy*. New York : Pantheon Books.
- Titmuss, Richard. (1974). *Social Policy an Introduction*. London : George Allen & Unwin Ltd.

The Adaptability of University Freshmen - A Case Study Of Chongqing Technology and Business University in China

Lei Hu¹ and Manoch Prompanyo²

¹School of Management, Shinawatra University,
Pahum Thani 12160, Thailand e-mail : leihu1979@163.com

²School of Management, Shinawatra University,
Pahum Thani 12160, Thailand e-mail : manoch.p@siu.ac.th

Received : August 10, 2021 Revised : September 14, 2021 Accepted : September 20, 2021

Abstract

This study adopts questionnaire survey method to collect data of freshmen currently studying in Chongqing Technology and Business University, and adopts quantitative research design. The stage of university freshmen is a critical period for their growth and development. Therefore, it is of great significance to understand the current situation and existing problems of university freshmen's adaptability and master the rules of their adaptability to guide and help university freshmen to adapt to university life smoothly. Through investigation and analysis, it is concluded that the freshmen of CHONGQING Technology and Business University have good adaptability on the whole, which is equivalent to the national norm level. The adaptability of college freshmen has the difference of ability; There are significant gender differences in learning adaptability. There are significant differences in life adaptability in gender, single child, professional category and origin of students. There are significant differences in the adaptability of interpersonal relationship between gender and origin of students. Social support is significantly correlated

with college freshmen's adaptability. These differences reflect some rules of freshmen's adaptation to the university environment, and provide a basis for educators to solve the problems of freshmen's adaptation.

Keywords : Study Adaptation; Life Adaptation; Life Adaptation; Interpersonal Adaptation; Mental Adaptation

Introduction

With the popularization of education, it is imperative to improve the quality of education. For most students, the college stage is the last door to the society and an important turning point in their life. They have just come back from a tense and monotonous high school life. They are curious about and look forward to college, but they feel the challenges of new life, new learning and new relationships. In the face of such a contrast, it often leads to a variety of contradictions, even feel confused, lonely, lost, and so on, so that some college freshmen do not adapt to the new environment (Arkoff A, 1968).

Some studies believe that the success of universities largely depends on the first-year experience of freshmen (Upcraft M, 2005). Therefore, college freshmen's adaptability is very important to their growth and success. Furthermore, the maladaptive phenomenon of college freshmen has existed objectively (Lewin, K.1936), such as some students' lack of learning motivation, truancy, failure, poor interpersonal relationship, addiction to the Internet, etc., especially in recent years, college campus events occur constantly. Foreign researchers have found that the incidence of adaptive problems among college freshmen is significantly higher than that of the general

population (Robbins, 1993). In addition, the adaptability of college freshmen is usually characterized by individual difference, long-term duration and multiple influencing factors, which makes the adaptability of college freshmen complicated (Lu Suzhen, 2004).

Therefore, whether from the perspective of social background analysis or from the perspective of improving the quality of education, the adaptability of college freshmen needs to be paid enough attention to (Bruno F J, 1977). Based on the importance and complexity of freshmen's adaptability, colleges and universities need to pay more attention to freshmen's adaptability, effectively improve freshmen's adaptability, and lay a foundation for college students' adaptive health in four years and even the whole life (Cui Taiba, 2008).

A review of the research on freshmen's adaptability

In recent years, more and more attention has been paid to the psychological adaptation of university freshmen in China. Many domestic scholars have carried out a lot of research work on the psychological adaptation education of university freshmen, and put forward some meaningful Suggestions and strategies. Wang Xia and Fan Hongxia investigated the learning adaptability of 450 college students in Shanxi Province, and found that female students' adaptability in teaching mode, learning attitude and environmental factors was significantly better than that of male students, and students from key universities were significantly better than those from ordinary universities. Research also shows that college students psychological adaptability and individual experience and expectations of university education is closely related, the individual experience

and expect more objective reality of university education, university life will promote the improvement of their psychological adaptability, improve the adaptability of the psychological and can improve the students' survival and adaptation; On the contrary, it will inhibit the improvement of psychological adaptability and worsen their survival and adaptation (Hilary Gerdes, 1994).

The study also found that the personal values and life goals of college freshmen affect their ability to adapt to college life. The life goals and personal values are in line with the development of society, and college freshmen are able to adapt to the environment well, while the contrary is difficult to adapt. Many domestic studies have found that the psychological adaptability of college freshmen is closely related to the level of mental health. Students with high psychological adaptability have a high level of mental health and good self-development if they have a good adaptability to the society and the university (Birch S. H. and Ladd G. W, 1997). To facilitate the uniform standard, to adapt to the domestic university freshmen adapt to education research, the Ministry of Education of the college students' mental health measurement system developed for Chinese college students of China college student adjustment scale (CCSAS), and the actual survey in domestic colleges and universities, college freshmen adaptive survey norm is established, its high reliability and practical value. Although a large number of scholars have made a lot of research achievements, our school has not carried out a study with the new students of our school as samples. Based on the characteristics of the source of students, gender ratio of students, specialty setting, campus distribution and other characteristics, as well as the increasing mental health problems of new students in

our school year by year, it is necessary to conduct a more detailed and comprehensive investigation and analysis on new students in our school, so as to further put forward solutions (Jiao Jinbo, 2008).

Foreign scholars have made an early study on the psychological adaptation education of university freshmen, developed a relatively complete and reliable survey scale, and adopted an effective intervention method. Psychologist Nettle believes that every stage of life is a process of adaptation (Draper,R.W, 1991). With the change from high school to university, college freshmen are faced with a brand new environment. With the change of life, study and interpersonal environment, they are likely to have psychological discomfort and even adaptive obstacles, which is college students' adaptation. American scholar Jr., Martin e. William further study of the related psychological factors influence on college students psychological adaptability, it is found that college students academic self-confidence, learning attitude, and social support have important influence on college students psychological adaptation, therefore suggested to carry out the corresponding entrance to adapt education to help college students to good adapt to college life and social life (Adams H E,1972). As the human social environment becomes more complex, they gain the ability to adapt through group dynamics, thus improving their survival ability (Gan Wei, 2006).

Research Objectives

- 1) It is beneficial to solve the practical problems of freshmen's psychological adaptation.
- 2) It is helpful to promote the overall improvement of university talent training quality.
- 3) It is helpful to provide reference for the adaptive health education of the same kind of college freshmen.

Research Methods

Research ideas

The research idea of this paper is shown in Figure 3.1: This paper carries out the research from two aspects. On the one hand, it starts with previous research theories, collects and learns theories, constructs research models and hypotheses, and provides theoretical support for research conclusions and Suggestions in the research. On the other hand, this paper investigates and analyzes the collected data by means of questionnaire survey and maturity scale, and then tests and analyzes the research hypothesis to provide data support for the proposal of research conclusions and suggestions.

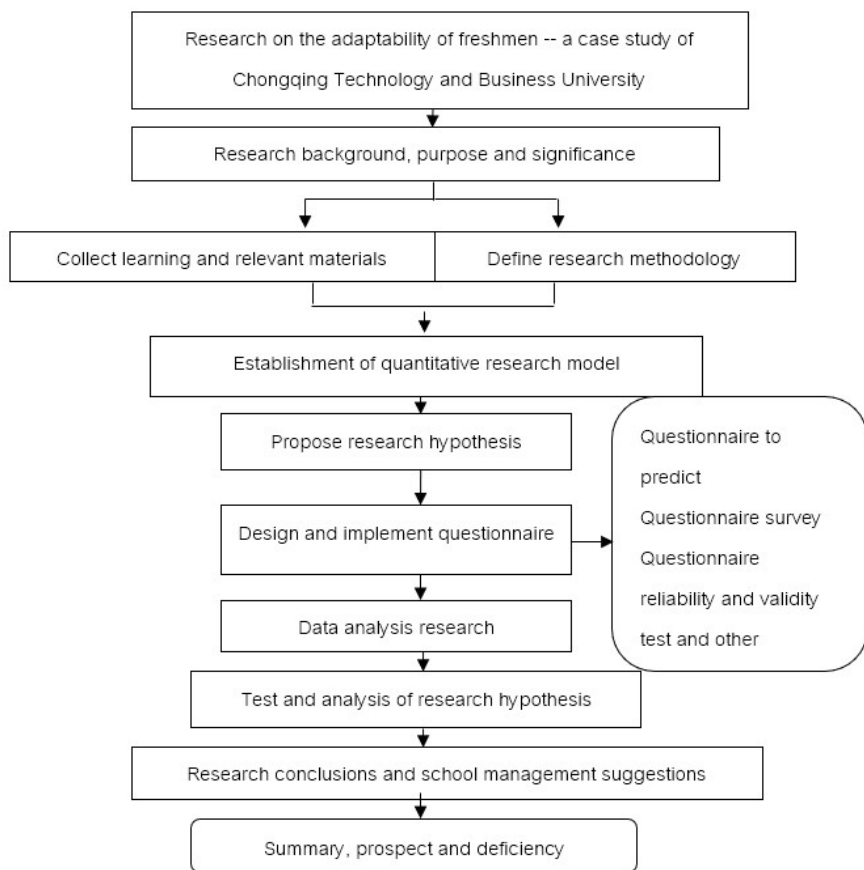

Figure 1 Research ideas of this paper

Research Tools

Questionnaire design

The survey questionnaire and reference for the development of Beijing normal university institute of psychology, compiled “China College student adjustment Scale” (China College Students Adjustment Scale, CCSAS), including the Scale adapt, learn, adapt, adapt to campus life, choosing a career adjustment, emotional adjustment, self adaptation, such as dimension, a total of 60 questions (moment

photos, 2006),In this study, 14 questions 11, 15, 18, 23, 24, 29, 33, 35, 37, 44, 53, 54, 55 and 58 in this scale were mainly referred. Then, according to the 30 questionnaires before the formal investigation, the unreasonable options in the questionnaire were adjusted, and the questionnaire for college freshmen’s adaptability was finally formed.

Reliability and validity test

According to the reliability test range analysis, the Cranach coefficient is between 0 and 1, and the closer to 1, the higher the internal reliability of the project will be. Empirically, the Cranach coefficient should not be lower than 0.7; in practical research, the Cranach coefficient should be only 0.6.After excluding the invalid items, the kronbaha coefficient of this questionnaire was 0.624& GT;0.6. It indicates that the internal consistency of the questionnaire is up to standard and has certain reliability.

Through factor model analysis of the data, the validity test results of this study are as follows see Table1.

Table 1 Reliability and validity test of the questionnaire

KMO and Bartlett tests			
KMO –Meyer-Ol Kin value		0.717	
Bartlett sphericity test	Approximate chi-square	1608.232	
		df	406
		sig	0.000

The criterion of validity is KMO value & $GT;0.5$, and P value & LT tested by Bartlett; 0.001 , the general KMO value above 0.7 is acceptable. According to the data in the above table, the KMO value of this questionnaire is 0.719 & $GT;0.7$, and the Sig value in the table passed the significance level Bartlett spherical test, indicating that the questionnaire is ideal in interpreting the information of the original variable, that is, the validity is good.

Questionnaire survey

Questionnaire distribution

This study investigates the adaptability of 6,914 freshmen of Chongqing Technology and Business University in 2018. Stratified random sampling method was used to investigate 14 departments of CHONGQING Technology and Business University. The samples were distributed in proportion to the number of 2018 students in each department, followed by simple random sampling. Out 485 questionnaires, respectively is: school of economics, 44, 30 financial institute, institute of environment and resource 32, tourism and land and resources, 34, 50, general college sports institute in 21, 48 college of computer science and information engineering, institute of Marxism 29, school of management (23, wen xin, 75, school of journalism, and social and public management college 23, 37 of mechanical and engineering college, modern international design art institute of foreign languages college, 19, 20.

Questionnaire recovery

The questionnaire will be distributed in the middle of June, 2018, and collected at the end of June. A total of 485 questionnaires were issued and 419 were recovered, with a recovery rate of 86.6%. Among them, 396 were valid and the effective rate was 94.5%.

Survey results of college freshmen's adaptability

This chapter from the Chongqing Technology and Business University freshmen adaptability status, adaptability difference test and the correlation test of social support and university freshmen adaptability. Through the analysis of the survey results, this study understands the current situation of the adaptability of freshmen in the class of 2018 in Chongqing Technology and Business University and the problems in the adaptation process. the freshman life fitness scores highest ± 19.13 (2.02), the psychological adaptability scored lowest ± 7.72 (1.26). This result indicates that freshmen of CHONGQING Technology and Business University can adapt to campus life relatively easily on the whole, especially to the physical environment such as climate and diet, but there are challenges in terms of psychological adaptation.

Through comprehensive analysis, this paper concludes that social support is significantly correlated with the adaptability to learning, life, interpersonal relationship and psychology of college freshmen, indicating that social support will affect the adaptability of college freshmen. Previous scholars have also drawn similar conclusions (Barrera M, 1981; Li Wendao, 2003; Chen Jun, 2004). This study focuses on the relationship between humanistic care in social support and college freshmen's adaptability. The study shows that spiritual support, especially spiritual care from school, peers and family, has a positive impact on college freshmen's adaptation to the new environment, which is a new breakthrough in this study.

Current situation of learning adaptability

It can be seen from table 2 that the scores of adaptability of university freshmen in all dimensions from high to low are: life

adaptability, learning adaptability, interpersonal adaptability, and psychological adaptability.

Table 2 General condition of the Adaptation of University Freshman

Study	adaptation	Life adaptation	Interpersonal adaptation	Mental adaptation	Gross
M	12.19	19.14	10.83	7.82	50.06
SD	2.38	2.01	1.40	1.36	4.61

It can be seen from table 3 that the scores of each sub-dimension of learning adaptability of university freshmen are successively from high to low: academic performance, teaching method, learning attitude, learning goal and learning initiative. University freshmen's learning adaptability was measured by 3 grades, and the scores of each sub-dimension were all 1.5 points higher than the medium critical value. In general, the scores of university freshmen's learning adaptability were at the upper middle level.

Table 3 General condition of the Study Adaptation of University Freshman

	Learn attitudea	Learn goals	Learning initiative	Teaching way	Study result
M	2.48	2.43	1.89	2.44	3.16
SD	0.66	0.67	0.56	0.66	1.55

Living adaptability

It can be seen from table 4 that the scores of each sub-dimension of life adaptability of university freshmen from high to low are: collective life, safety consciousness, diet, climate, health, coordination ability, financial management and health status. University freshmen’s life adaptability was measured by 3 grades, and the scores of each sub-dimension were all 1.5 points higher than the medium critical value. In general, the score of university freshmen’s life adaptability was at the upper and middle level.

Table 4 General condition of the Campus Life Adaptation of University Freshman

Climate	Diet	Financial	Sanitation	Health	Safety awareness	Collec- tive life	Coordinate	ability
M	2.58	2.39	2.24	2.42	1.75	2.74	2.78	2.37
SD	0.73	0.59	0.68	0.70	0.26	0.74	0.31	0.65

Adaptability of interpersonal relationship

It can be seen from table 5 that the scores of each sub-dimension of interpersonal adaptability of university freshmen are from high to low: teacher-student relationship, classmate relationship, roommate relationship and heterosexual relationship. The interpersonal adaptability of university freshmen was measured by 3 grades, and the scores of each sub-dimension were all 1.5 points higher than the average critical value. In general, the score of interpersonal adaptability of university freshmen was at the upper and middle level.

Table 5 General condition of the Interpersonal Relationship Adaptation of University Freshman

	Teachers and students relations	Your roommate	Classmates	Heterosexual relationships
M	2.83	2.65	2.67	2.60
SD	0.55	0.39	0.38	0.82

Current situation of psychological adaptability

It can be seen from table 6 that the scores of each sub-dimension of psychological adaptability of university freshmen are successively from high to low: future planning, sense of belonging, role positioning and puzzle solving. The psychological adaptability of university freshmen was measured by 3 grades, and the scores of each sub-dimension were all 1.5 points higher than the average critical value. In general, the score of psychological adaptability of university freshmen was at the upper and middle level.

Table 6 General condition of the Psychological Adaptation of University Freshman

Sense of belonging	Role	Confused comfort	Future planning	
M	2.12	1.77	1.61	2.23
SD	0.87	0.35	0.36	0.68

Conclusions and Suggestions

Through investigation and analysis, it is concluded that the freshmen of CHONGQING Technology and Business University have good adaptability on the whole, which is equivalent to the national norm level. The adaptability of college freshmen has the difference of ability; There are significant gender differences in learning adaptability. There are significant differences in life adaptability in gender, single child, professional category and origin of students. There are significant differences in the adaptability of interpersonal relationship between gender and origin of students. Social support is significantly correlated with college freshmen's adaptability. These differences reflect some rules of freshmen's adaptation to the university environment, and provide a basis for educators to solve the problems of freshmen's adaptation. It is a systematic project to carry out freshmen's adaptive education in colleges and universities. To carry out this work well, countermeasures should be taken from schools, teachers, students themselves and other aspects.

Research Conclusions

The adaptability of college freshmen is characterized by the difference of adaptability, permeability of adaptation content and duality of adaptation attitude. The most challenging aspects in the process of freshmen's adaptation are: learning initiative, life coordination ability, financial management ability, heterosexual relationship, and confusion solving ability.

Significant gender differences exist in the learning adaptability of college freshmen, and female students' adaptability to learning style is better than male students'. At the same time, there are

significant differences in majors. Freshmen of humanities and social sciences have better adaptability to teaching methods than freshmen of natural sciences.

There are significant differences in the adaptability of freshmen to life in terms of gender, whether they are the only child, professional category and student origin. The adaptability of boys to “collective life” is better than girls; The adaptation of non-only children to school “diet” is better than that of only children; The coordination ability of freshmen of humanities and social sciences is better than that of freshmen of natural sciences. College freshmen from big cities are better adapted to “financial management” than those from towns and rural areas (Kang Lifang, 2012).

There are significant differences in the adaptability of interpersonal relationship between freshmen in terms of gender and origin of students. Male students are better than female students in adapting to the “teacher-student relationship”. College freshmen from big and middle cities are better adapted to “heterosexual relationship” than those from u

There are significant gender differences in freshmen’s psychological adaptability, and male students’ adaptability to “future planning” is better than female students’.

Relevant Suggestions

Strengthen the cooperation between universities and high schools to promote integrated education

Some of the problems in the process of college freshmen’s adaptation can be traced back to the education effect of junior high school, senior high school and even primary school. Some of the

bad study habits and living habits of college freshmen are usually formed in middle school. Therefore, the cultivation of adaptability should be started from primary and middle schools, and the educational cohesion of all kinds of schools at all levels should not be ignored. The key point is to strengthen the linkage between college education and senior high school education. In the process of making teaching plan, determining teaching content and curriculum setting, we should combine the characteristics of students at different education stages and school tasks to make reasonable training objectives. The effective connection between college and high school is conducive to reducing the strangeness of high school students to college life from the source.

Attach importance to individual differences and carry out adaptive education in various forms

There are significant differences in the adaptability of freshmen in terms of demographic variables such as gender, major category, place of origin and accommodation type of senior high school. Therefore, colleges and universities should not only carry out collective adaptive education for all freshmen, but also carry out classified education or individual counseling according to different types of freshmen. Grasp the characteristics and practical needs of different types of university freshmen, and carry out the work of adaptation of university freshmen. On the one hand, we should carry out various forms of collective education. On the other hand, adaptation guidance should be carried out according to the adaptability differences of freshmen.

Advocate parent-school cooperation to form joint educational forces

Family education plays an irreplaceable role in cultivating and improving children's social adaptability. According to the survey results, family support was significantly positively correlated with freshmen's "hygiene habits", "group living", "coordination ability", "heterosexual relationship" and "future planning". Therefore, parents must change inappropriate family education ideas and practice, attach importance to cultivate their various aspects ability to adapt, in the process of meeting people to cultivate children's inclusive heart, cultivate their independent thinking, independent processing in life diet daily life ability, cultivate their ability of compressive, learn the necessary self psychological adjustment.

Reference

- Adams H E. (1972). *Psychology of Adjustment*. New York : The Ronal Dress, Company.
- Arkoff A. (1968). *Adjustment and Mental Health*. New York : Mc Graw-Hill.
- Birch S. H. and Ladd G. W. (1997). The teacher-child relationship and children's early school adjustment. *Journal of School Psychology*, 24(1), 61-79.
- Bruno F J. (1977). *Human Adjustment and Personal Growth : Seven Pathways*. New York : John Wiley Sons.
- Chen Shigao. (2013). On the use of ideological and political work for the principles and methods of social work. *Shanxi Youth*, 11(20), 197.

- Cui Taibao. (2008). *Comparative Tibetan mastiff science*. Beijing : China books publishing house.
- Draper, R. W. (1991). *On your own : The freshman experience at an American university*. Sport and Exercise School University of Oregon, American.
- Fu Maosun, kou Zengqiang. (2004). Preliminary preparation of university students' adaptation scale. *Chinese journal of mental health*, 18(9), 634-637.
- Gan Wei. (2006). *The necessity demonstration and implementation strategy of using educational cohesion to help university freshmen adapt*. P.E.Dept., Shanghai normal university, China. Jinan, China.
- Hilary Gerdes. (1994). Emotional, Social, and Academic Ad-justment College Students : A Longitudinal Study Retention. *Journal Development*, 72(3), 281-288.
- Kang Lifang. (2012). *University freshmen adaptability problems and countermeasures*. .P.E.Dept., Central China Normal University, China Wuhan, China.
- Lewin, K. (1936). *Principles of topological psychology*. New York, USA : McGraw-Hill.

Effect of the Board of Directors' Characteristics on Corporate Governance

Malee Jaturat Kusuma Dampitakse and Chanongkorn Kuntonbutr

Effect of the Board of Directors' Characteristics on Corporate Governance

Malee Jaturat¹ Kusuma Dampitakse² and Chanongkorn Kuntonbutr³

¹Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi,
Pathum Thani 12110, Thailand e-mail : malee_j@rmutt.ac.th

²Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi,
Pathum Thani 12110, Thailand e-mail : kusuma@rmutt.ac.th

³Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi,
Pathum Thani 12110, Thailand e-mail : chanongkorn_k@rmutt.ac.th

Received : August 10, 2021 Revised : September 10, 2021 Accepted : September 20, 2021

Abstract

The purpose of this research is to examine which factors from the board of directors' characteristics encourage results on good corporate governance. Data was collected from 508 companies listed on the Stock Exchange of Thailand from yearly reports and form 56-1. The independent variables include women on the board, age, postgraduate, education field, political connections, board tenure, and board compensation, while corporate governance, as measured by the corporate governance score, is the dependent variable. The study is based on the Upper Echelon Theory and uses multiple regression analysis for hypothesis testing. The results of the study show that women on the board, board members who graduated in the engineering and business fields, and compensation, have a positive effect on corporate governance score. The finding of the research can be used as a guideline for selecting people to be on the board of directors in the context of gender, field of graduation, compensation, and have the basis of improving their work with good corporate governance.

Keywords : Board of Directors' Characteristics; Corporate Governance; CG Score

Introduction

Business entities play an important role and significantly affect employment and taxation. There are many firms that have been operating for a long period of time and are able to generate income for both the firms themselves and their owners, whereas some firms have failed and closed down, negatively affecting the economy and society. One of the most important aspects of the company operation is the role of the board of directors, which has a duty to professionally manage the firm in order to benefit the organization and business owners through operational transparency, honesty, and ethical behavior. However, some firms have suffered negatively from non-transparency in management by the board of directors. A prominent example of this can be found in 2001, when Enron Corporation, an American energy and services company, declared bankruptcy due to the executive failure on accounting and financial mismanagement. Another infamous example is the bankruptcy of Parmalat Dairy, a large Italian firm that operated in the food industry and was found to be guilty of financial fraud due to the actions of the president and board of directors, who mismanaged the company investment portfolio to suit their personal preferences (Dobson, 2004). In 1997, there was an economic crisis in Thailand called the "Tom Yum Goong Crisis". Unethical business practices were a major factor affecting the crisis. After the financial crisis, the governance concept called "Corporate Governance" was proposed to guide and supervise businesses and offer supervision to enhance confidence in capital

markets. In determining corporate governance, executives must perform transparent administration practices and act with responsibility to all stakeholders, and fully accommodate external auditors. Businesses are being forced to change their traditional business models to remain competitive in the age of the digital economy. Even though technological advancements and innovation can make it easier for organizations to monitor their environments, they may run into the opportunistic problem that agents face. This is caused by agents or managers who take advantage of their positions by limiting access to business information to achieve their personal objectives (Osazevbaru and Tarurhor, 2020). Because of the need to respond quickly to such significant changes and complexity, the board of directors must adjust their administration of control and supervision of executives to maximize their effectiveness.

In day-to-day business, the qualifications of the board of directors have an impact on operations, but it is difficult to determine which results are attributed to which characteristics. Moreover, the characteristics of a board member extend part the ability to deliver strong performance as efficiently and effectively as possible. Thus, the questions arise: what qualifications do the board of directors have that will affect business performance, and what characteristics should the board members have? The characteristics of the board of directors are one of the most important factors affecting the administration of an organization in terms of decision making and policy formulation. The properties of both personal and steering committee characteristics affect corporate governance and contribute to the sustainability of the business. The properties of the steering committee and their operation in good faith are important factors

that contribute to good managerial governance. Thus, the objective of this work is to examine which factors from the board of directors' characteristics encourage good corporate governance.

Literature Review

Upper Echelon Theory

The Upper Echelon is a theory that describes the relationship between the basic board of directors' characteristics and organizational performance. The theory believes that the background of the board's characteristics can predict future organizational performance (Hambrick and Mason, 1984) because the background of the board's characteristics are different in each organization. If the boards have different basic characteristics, they may have a difference effect on company performance and sustainability (Tulung and Ramdani, 2016). There are several researchers who have recently studied the relationship between the board's characteristics and business performance, such as Herman and Smith (2015), who studied the characteristics of leaders in terms of factors such as work experience and personality, and found that they have an impact on organizational strategy and decision-making. Phan-Udom (2019) studied the management for the sustainability of the listed companies on the Stock Exchange of Thailand and found that the policy and leadership were an important role in the success of the organization sustainability.

Agency Theory

According to Agency Theory (Jensen and Meckling, 1976), business owners are incapable of making executive decisions in their businesses, possibly due to a lack of knowledge, capability, or experience, and thus rely on an agent to make executive decisions

on their behalf. This theory applies to the concept of corporate governance for an executive who works as a business executive and is responsible for supervising business decisions to ensure that the company operates efficiently and transparently while also preventing corruption. Separation of ownership or shareholder and control, disparate risk preferences, information asymmetry, and moral hazard all contribute to the appearance of a conflict of interest (Panda and Leepsa, 2017). The executive, according to Agency Theory, acts as an agent, whereas shareholders act as a principle. Agents are accountable for operating efficiently and effectively and managing the organization limited resources to achieve superior performance, financial results, and continued access to the organization assets. Investors need to quantify performance in order to comprehend the agent's actions. As a result, effective the corporate governance is required to regulate and prevent conflicts between the principal and agent.

Board of Directors' Characteristics

The board of directors is a group of people who act on behalf of shareholders (business owners) who are responsible for formulating strategies, planning and business goals, monitoring results, and including assigned people who are under their command to achieve goals and lead the company to sustainability. The board of directors must act as organizational leaders with an obligation to control and scrutinize subordinates to achieve the company objectives (McFarland, 1979) and have the ability to persuade subordinates to do what the board of directors need (Huse and Gabrielsson, 2012). The board should monitor business operations to ensure that the organization performs with transparency, accountability, and business ethics to

meet the needs of all stakeholders. In this research, the elements of the board of directors' characteristics show the following:

1) Gender

The board of directors is composed of people from a variety of backgrounds, encompassing work culture, independent decision-making, creativity, and recognition of different points of view. Gender can influence the diversity of characteristics found on the board of directors. There are studies of women on boards in terms of ethics, responsibility, and personality, with the assumption that they will perform better than men. Board gender has different characteristics, such as female board members being risk averse and having better bargaining power with stakeholders (Kanojia and Khanna, 2019). The research by Jizi (2017) found that female gender on boards affected corporate social responsibility reporting, and the research by Martínez and Rambaud (2019) found that the increasing number of women on boards was positively related to higher financial performance. Furthermore, Arayssi, Jizi, and Tabaja (2020) found that the female gender on boards had a critical effect on sustainability, and research by (Moreno-Gómez, Lafuente, and Vaillant, 2018) also found gender diversity on boards can affect business outcomes.

2) Age

The age of the board of directors is one of the most important factors that affects performance, with older individuals reflecting previous experience that represents various tasks or positions they have held. Several academics have studied the board of directors at various ages. For example, Cheng, Chan, and Leung (2010) discovered that senior members of the board of directors had a significant impact on company results because they were more likely to have a wealth

of work experience accumulated through competency and skill. According to the findings of Hafsi and Turgut (2013), senior board members were more sensitive to social issues and more ready to support wellbeing and encourage sustainability activities than their junior counterparts. According to the findings of Ouma and Webi (2017), who researched boards of directors age diversity and discovered that it had a favorable impact on social performance. In a study by Beji, Yousfi, Loukil, and Omri (2020) discovered that age diversity on the board of directors was associated with improved corporate governance. However, a young board has the advantage of excellence, for example, Darmadi (2011) found that a young board had a positive effect on organizational marketing.

3) Education

Board education is the knowledge background that indicates the managers' ability to work to achieve business goals, because education can represent the knowledge of various theories, and clearly define the degree level and study areas for specific abilities. The nature of learning may differ in teaching and practice of different concepts according to different disciplines. Anderson, Reeb, Upadhyay, and Zhao (2011) found that the board's diversity of education has added value for business, as different qualities was beneficial for the company and that educational knowledge would fulfill work objectives. Prabowo et al. (2017) found that educational achievement had a positive effect on CSR disclosure. Beji et al. (2020) found that the educational level of the director, specifically post-graduate directors, had a significant effect on the overall CSR score. This research divided the education field of boards into business administration, science, accounting, engineering, and others.

In addition to the differences in the disciplines, the research has also been carried out into the board's degree level. Ujunwa (2012) found that CEOs who graduated with a Ph.D. had a positive impact on business results. The research by Darmadi (2013) showed that the board's and CEO's education was important in achieving strong company performance as those who had a degree at doctorate level were better equipped than those at other levels. The research from Huang (2013) showed that a committee that graduated with a MBA and a degree in science corresponded with the level of corporate social responsibility that is part of the result of a sustainable organization.

4) Political Connections

Several companies appoint a board of directors with political connections. Therefore, the practice of having members of the board with political connections is common in Asian countries, where the board of directors can be key to supporting business development (Espenlaub, Khurshed, and Sitthipongpanich, 2012). Consequently, Sitthipongpanich and Polsiri (2013) conducted a study on the boards with a network of political connections, and Kim and Lim (2010) researched boards with more government experience with political connections and found that they had a positive relationship with firm performance. Furthermore, Idris, Buchdadi, Muttaqien, and Hariguna (2020) investigated boards with political connections and discovered a positive relationship between them and firm performance.

5) Board Tenure

The operational efficiency of the board of directors comes from various knowledge sources related to internal and external organizations and the experience of their position. Newly appointed

committees or short-term positions show little understanding of the nature of the business or issues within the business, but long-term positions may lead to a deeper understanding of the business, which leads to better supervision and advice to prevent or resolve problems that may arise in the company. Board Tenure is the number of years that the board of directors holds their respective positions. Harjoto, Laksmana, and Lee (2015) and Fallah and Mojarrad (2019) found that board tenure and expertise increased driving firm social responsibility. Rostami, Rostami, and Kohansal (2016) found that board tenure had an effect on ROA.

6) Board Compensation

In Agency theory, managers are subject to certain ethical issues. They often operate to benefit themselves and may always operate in the best interests of shareholders. One solution to solve the agency problem is to provide appropriate compensation for the board's operations to motivate them to work efficiently without ethical issues. From previous research, Galbreath (2017) discovered that board remuneration had a positive influence on non-financial outcomes, namely society and the environment, which are generally shareholders willing to pay high salaries for sustainability activities. Sustainability activities generally include customer care, concerning for employee well-being and safety, and environmental protection. Since they are part of our social responsibility, agency and social responsibility costs must also be paid more (Collin, Ponomareva, Ottosson, and Sundberg, 2017)

Corporate Governance

Corporate governance is a system that provides a structure and process for the relationship between the board of directors, the

executive director, and shareholders (Zadeh, Salehi, and Shabestari, 2018) to create a competitive advantage that drives company growth and returns value to stakeholders. The board of directors is responsible for directing and monitoring the executive director to work with corporate governance (Freihat, Farhan, and Shanikat, 2019) so that they begin with setting goals and assigning responsibilities and roles to the operations department, including monitoring to ensure transparency, audit ability, and compliance with board objectives and do not negatively affect other stakeholders.

Conceptual Framework

The board of directors is responsible for operating according to business objectives, policy formulation, operational processes, monitoring, and follow-up operations to ensure the company is operating with transparency, honesty, and accountability. Due to corporate governance, the board of directors must establish a monitoring mechanism and follow up on the implementation of the system. If the board of directors has no qualifications conducive to efficiency in corporate governance, it may lead to a decline in the quality of corporate governance. The related board of directors, considering organization leadership and good corporate governance, created the research framework as shown in Figure1.

Hypotheses

H1: Having women on the board has a positive effect on CG scores.

H2: Board members who are over 50 years of age have a positive effect on CG scores.

H3: Board members who have higher than a bachelor degree have a positive effect on CG scores.

H4: Board members who graduated in business, science, accounting, engineering, and other fields have a positive effect on the CG scores.

H5: Board members who have political connections have a positive effect on CG scores.

H6: Board tenure has a positive effect on CG scores.

H7: Board compensation has a positive effect on CG scores.

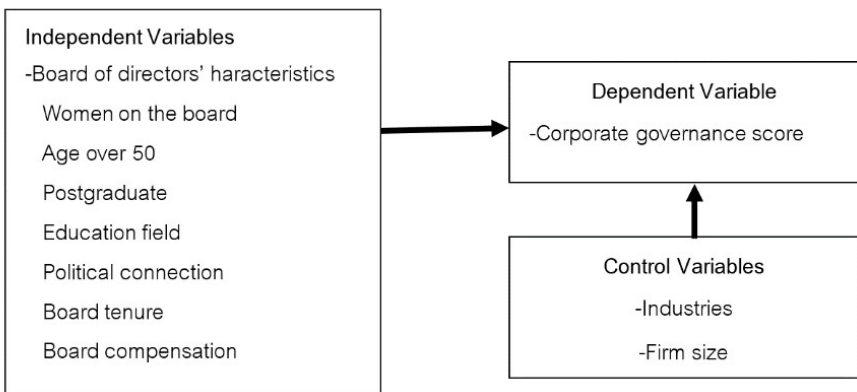

Figure 1 Research Framework

Research Methodology

Population and Samples

The research population consists of 688 companies listed on the stock exchange of thailand from the annual report in 2018 and the cg scores were collected from the thai institute of directors (iod) in the same year. However, The 175 companies did not have complete data and 5 companies were removed due to the problems with data outlier, Therefore the 508 companies were selected as research samples.

Research Instruments

The independent variables in the research were the proportion of women on the board of directors, the board of directors who are over 50 years old (Bin Khidmat, Ayub Khan, and Ullah, 2020), the board of directors who have higher than a bachelor degree, education of board members in the business field, education of board members in the science field, education of board members in the accounting field, education of board members in the engineering field, education of board members in other field, the board of directors who have political connections, average board tenure, logarithm of the average board compensation, the dependent variable is the CG-Score (corporate governance rating), which defines score = 4 when the company has an excellent, score = 3 when the company has a very good, score = 2 when the company has a good, and score = 1 when the company has a satisfactory and pass. Because the size of the company and type of industry may affect different corporate governance scores, thus this study uses the total assets and industries group as the control variables.

Data Collection and Analysis

The board of directors' characteristics were collected from the annual report and form 56-1 for the year 2018, whereas the CG scores were collected from the Thai Institute of Director Association. Each variable used for analysis was evaluated for a normal distribution according to the technical QQ diagram and histogram view approximately bell-shaped. Skewness and kurtosis indexes were assessed by skewing the index by less than 3 and kurtosis index by less than 8.0 (Kline, 2015). The data was tested for multicollinearity problem by examining the Pearson correlation statistics of the

variables, which revealed that there is no problem because the correlation coefficients range from -0.28 to 0.49, and the VIF value ranges from 1.44 to 2.44, which does not exceed 10. The hypothesis testing uses Multiple Regression to analyze available variable data from the research framework.

Results

Descriptive Statistic

The descriptive statistics of the board of directors' characteristics that encourage good corporate governance results. The average proportion of women on boards is 0.27, board members over 50 years old is 0.79, board members with a postgraduate degree is 0.64, board members who have a business degree is 0.54, board members with a science degree is 0.09, board members who have graduated in the accounting field is 0.13, board members who have a degree in engineering is 0.19, board members who have graduated in other fields is 0.20. The average proportion of politically connected board members is 0.17, board tenure is 9.65 years, and CG score is 2.72. According to descriptive statistics, the majority of board members are male, over 50 years old, have a postgraduate degree, and have a degree in business. A few of the boards have a political connection, have around 10 years of experience on boards, the board's compensation is around 720,000 THB, and the CG scores are very good. The majority of research samples are from service companies, while the minority are from consumer and technology companies.

Effect Of Board Of Directors' Characteristics On CG SCORE

Table 1 showed that the model was accepted with $F=6.236$ ($p\text{-value} = .00$) and $\text{Adjust}R^2=0.19$ and WOMEN had a positive effect

on CGSCORE (Beta=0.09 p-value < .05), and BUSINESS had a positive effect on CGSCORE (Beta= 0.11 p-value < .05), ENGINEERING had a positive effect on CGSCORE (Beta=0.13 p-value < .05), and Log Compensation had a positive effect on CGSCORE (Beta=0.21 p-value < .05).

Table 1 Multiple Regression Analysis

Variables	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients Beta	t	p-value	Collinearity Statistics Testing	
	B	Std. Error				Tolerance	VIF
(Constant)	1.32	0.43		3.03	0.00	0.86	1.15
WOMEN	0.56	0.26	0.09	2.12	0.03	0.78	1.27
AGEOVER50	0.17	0.25	0.03	0.68	0.49	0.53	1.87
POSTGRADUATE	0.19	0.25	0.04	0.74	0.45	0.50	1.98
BUSINESS	0.55	0.27	0.11	1.99	0.04	0.81	1.22
SCIENCE	0.29	0.35	0.03	0.82	0.40	0.86	1.15
ACCOUNTING	0.27	0.35	0.03	0.77	0.44	0.65	1.53
ENGINEERING	0.71	0.27	0.13	2.62	0.00	0.66	1.49
OTHER	-0.16	0.32	-0.02	-0.50	0.61	0.75	1.31
POLITIC	0.09	0.25	0.01	0.35	0.72	0.74	1.34
TENURE	-0.01	0.00	-0.05	-1.26	0.20	0.53	1.88
LogCOMPENSATION	0.45	0.11	0.21	3.82	0.00	0.48	2.07
LogTOTALASSET	0.23	0.07	0.18	3.13	0.00	0.42	2.36
DM_CONSUMER	0.04	0.19	0.01	0.21	0.83	0.62	1.60
DM_FINANCIAL	-0.07	0.17	-0.02	-0.44	0.65	0.53	1.87
DM_INDUSTRIAL	-0.22	0.15	-0.09	-1.44	0.14	0.40	2.44
DM_PROPERTY	-0.16	0.15	-0.06	-1.03	0.30	0.40	2.44
DM_RESOURCE	-0.02	0.19	-0.00	-0.14	0.88	0.50	1.96
DM_SERVICE	-0.02	0.15	-0.01	-0.16	0.87	0.39	2.56
DM_TECHNOLOGY	-0.04	0.18	-0.01	-0.21	0.82	0.61	1.63

Adjusted R2 = 0.19

F =6.236 (p-value = .000)

Dependent Variable : CGSCORE

DM_ARGO was omitted to process with the statistic criteria.

Hypothesis Testing

According to Table 1, the accepted hypotheses are as follows. Hypothesis H1 women on the board has a positive effect on CG score. Hypothesis H4 board members in the business and engineering fields have a positive effect on CG score. Hypothesis H7 board compensation has a positive effect on CG score.

Conclusion and Discussion

This research objective is to examine which factors from the board of directors' characteristics encourage results on good corporate governance. The following are the findings of hypothesis testing: 1) The proportion of women on boards improves corporate governance. 2) The proportion of the board of directors who have a business or engineering background has a positive impact on corporate governance. 3) The compensation of the board of directors has a positive impact on corporate governance.

Women on board influences corporate governance because women have good relationships with shareholders and understand the business environment. This is consistent with the research of Srinidhi, Gul, and Tsui (2011), who found that women on the board resulted in quality profit and income which resulted from good corporate governance. Smith, Smith, and Verner (2006) stated that women on the board have enhanced understanding of the business environment. Ullah, Muttakin, and Khan (2019) found that women on the board resulted in corporate social responsibility disclosures.

The educational background of the board can indicate the depth of knowledge within the various disciplines that can assist in understanding and monitoring the business. Board members who

graduated from the business administration field influenced corporate governance due to having studied business administration whose course curricula often promotes ethics. Matten and Moon (2004) found that most business schools around the world have begun to integrate CSR into their curriculum and the research of Beji et al. (2020) found that business education background is positively associated with corporate governance dimension. Board graduation from the engineering field has a significant effect on corporate governance because board members that graduated from the engineering field, generally have the skills to create useful inventions that can add value to the organization, concepts for preserving the environment, ideas for working improvements, and present solutions to conserve energy for the organization, and they will help an organization achieve the results of good corporate governance. The findings are consistent with the findings of Koyuncu, Firfiray, Claes, and Hamori (2010), who studied and found that firm performance managed by CEOs with an engineering education performed better than those with other backgrounds, as well as the findings of Zaidi, Azouzi, and Sadraoui (2021), who discovered that board members' engineering education was related to firm performance.

Finally, in terms of board compensation, the board of directors appointed to be members of the board of directors must have knowledge, skills, and expertise in various disciplines. Because the hiring of the board of directors requires the payment of compensation, business owners usually consider previous performance and ensure that compensation is consistent with other companies in the same industry. The research findings show that board compensation is one of the factors that affects corporate governance. This is consistent

with the research of Barontini and Bozzi (2008), who found that board compensation and corporate governance of companies listed in Italy had a positive effect on corporate governance. Adeusi, Igbekoyi, and Olusola (2019) found that board compensation had relationship with the corporate governance mechanisms.

Contribution

1) Recommendations for government agencies

The findings of this study can be used by the SEC in policy formulation and to encourage companies listed on the stock exchange to implement corporate governance principles in accordance with the desired objectives through the mechanism that determines the qualifications of the boards that affect good corporate governance. Boards should have a variety of characteristics, including vision, knowledge, experience, gender diversity, and a variety of educational fields, as well as at least one person with expertise in direct principled knowledge of business.

2) Recommendations for the Industry

The Thai Stock Exchange has classified industries into eight groups, each with its own set of operating characteristics. Adopting corporate governance principles in business will benefit all industry groups because the industry is highly competitive both in Thailand and internationally. The Corporate Governance mechanism is a tool for increasing competitiveness and promoting the potential to improve the quality of operations in a variety of industries. The Bank of Thailand, the governing body of the Department of Industrial Promotion, an agency that regulates and improves industry group competitiveness, can use research results as data to determine the board's qualifications. Gender diversity, education, age, and

compensation are all factors to consider. Compensation has an impact on corporate governance.

3) Recommendation for business

Business owners (shareholders) must appoint a board of directors to represent them in setting the direction, goals, and supervising the operation of management to ensure transparency and ethical work while taking into account all stakeholder groups.

Future Research

For future research studies on the board of directors' characteristics without the CG Score, it may add to variables such as board duality, board size, and independence of boards, or other factors related to a board's characteristic variables.

References

- Adeusi, A., Igbekoyi, O. E., & Olusola, I. (2019). Corporate governance mechanisms and employees' compensation. *Accounting & Taxation Review*, 3(2), 66-84.
- Anderson, R. C., Reeb, D. M., Upadhyay, A., & Zhao, W. (2011). The economics of director heterogeneity. *Financial Management*, 40(1), 5-38.
- Arayssi, M., Jizi, M., & Tabaja, H. H. (2020). The impact of board composition on the level of ESG disclosures in GCC countries. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 11(1), 137-161.
- Barontini, R., & Bozzi, S. (2008). *Executive compensation and ownership structure: empirical evidence for Italian listed companies*. (September 12, 2021) Retrieved from <https://www.efmaefm.org/0EFMAMEETINGS/EFMA%20ANNUAL%20MEETINGS/2008-Athens/papers/Bozzi.pdf>.

- Beji, R., Yousfi, O., Loukil, N., & Omri, A. (2020). *Board Diversity and Corporate Social Responsibility : Empirical Evidence from France*. (September 12, 2021) Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/341267254_Board_Diversity_and_Corporate_Social_Responsibility_Empirical_Evidence_from_France.
- Bin Khidmat, W., Ayub Khan, M., & Ullah, H. (2020). The Effect of Board Diversity on Firm Performance : Evidence from Chinese L isted Companies. *Indian Journal of Corporate Governance*, 13(1), 9-33.
- Cheng, L. T., Chan, R. Y., & Leung, T. (2010). Management demography and corporate performance : Evidence from China. *International Business Review*, 19(3), 261-275.
- Collin, S.-O. Y., Ponomareva, Y., Ottosson, S., & Sundberg, N. (2017). Governance strategy and costs : board compensation in Sweden. *Journal of Management & Governance*, 21(3), 685-713.
- Darmadi, S. (2011). Board diversity and firm performance : The Indonesian evidence. *Corporate ownership and control Journal*, 8(1), 1-38.
- Darmadi, S. (2013). Board members' education and firm performance : evidence from a developing economy. *International Journal of Commerce and Management*, 23(2), 113-135.
- Dobson, W. D. (2004). *Parmalat*. (September 12, 2021) Retrieved from [https://dairymarkets.org/PubPod/Reference/Library/Dobson.2004%20\(2004-4\).pdf](https://dairymarkets.org/PubPod/Reference/Library/Dobson.2004%20(2004-4).pdf).
- Espenlaub, S., Khurshed, A., & Sitthipongpanich, T. (2012). Bank connections, corporate investment and crisis. *Journal of Banking & Finance*, 36(5), 1336-1353.

- Fallah, M. A., & Mojarad, F. (2019). Corporate governance effects on corporate social responsibility disclosure : empirical evidence from heavy-pollution industries in Iran. *Social Responsibility Journal*, 15(2), 208-225.
- Freihat, A. F., Farhan, A., & Shanikat, M. (2019). Do Board of Directors Characteristics Influence Firm Performance? Evidence from the Emerging Market. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 22(2), 148-166.
- Galbreath, J. (2017). The impact of board structure on corporate social responsibility : A temporal view. *Business Strategy and the Environment*, 26(3), 358-370.
- Hafsi, T., & Turgut, G. (2013). Boardroom diversity and its effect on social performance : Conceptualization and empirical evidence. *Journal of business ethics*, 112(3), 463-479.
- Hambrick, D. C., & Mason, P. A. (1984). Upper echelons : The organization as a reflection of its top managers. *Academy of management review*, 9(2), 193-206.
- Harjoto, M., Laksmana, I., & Lee, R. (2015). Board diversity and corporate social responsibility. *Journal of business ethics*, 132(4), 641-660.
- Herman, J. L., & Smith, B. (2015). Upper echelons theory. *Wiley Encyclopedia of Management*, 6(1), 1.
- Huang, S. K. (2013). The impact of CEO characteristics on corporate sustainable development. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 20(4), 234-244.

- Huse, M., & Gabrielsson, J. (2012). *Board leadership and value creation : an extended team production approach*. (September 12, 2021) Retrieved from https://www.researchgate.net/profile/Morten-Huse/publication/292827213_Board_leadership_and_value_creation_An_extended_team_production_approach/links/56c0bf7f08ae44da37fc046e/Board-leadership-and-value-creation-An-extended-team-production-approach.pdf.
- Idris, F., Buchdadi, A., Muttaqien, M., & Hariguna, T. (2020). The role of the board of director with political connection for increasing the firm value. *Accounting*, 6(7), 1285-1290.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm : Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of financial economics*, 3(4), 305-360.
- Jizi, M. (2017). The influence of board composition on sustainable development disclosure. *Business Strategy and the Environment*, 26(5), 640-655.
- Kanojia, S., & Khanna, G. (2019). Women Directors on Corporate Boards : Evidence for Good Governance. *Corporate Governance*, 1(1), 26-52.
- Kim, H., & Lim, C. (2010). Diversity, outside directors and firm valuation : Korean evidence. *Journal of Business Research*, 63(3), 284-291.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. USA : Guilford publications.
- Koyuncu, B., Firiray, S., Claes, B., & Hamori, M. (2010). CEOs with a functional background in operations : Reviewing their performance and prevalence in the top post. *Human resource management*, 49(5), 869-882.

- Martínez, M. d. C. V., & Rambaud, S. C. (2019). *Women on corporate boards and firm's financial performance. Women's Studies International Forum*. (September 12, 2021) Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0277539519302432?via%3Dihub>.
- Matten, D., & Moon, J. (2004). Corporate social responsibility. *Journal of business ethics*, 54(4), 323-337.
- McFarland, D. E. (1979). *Management : Foundations and practices*. New York : Macmillan Publishing Company.
- Moreno-Gómez, J., Lafuente, E., & Vaillant, Y. (2018). Gender diversity in the board, women's leadership and business performance. *Gender in Management : An International Journal*, 32(2), 104-122.
- Osazevbaru, H. O., & Tarurhor, E. M. (2020). Corporate governance and management opportunistic behaviour. *Social Science Asia*, 6(3), 1-12.
- Ouma, C. A., & Webi, R. Y. (2017). Effect of age diversity of board members on performance of non-governmental organizations in Kenya. *International Journal of Novel Research in Marketing Management and Economics*, 4(2), 101-123.
- Panda, B., & Leepsa, N. (2017). Agency theory : Review of theory and evidence on problems and perspectives. *Indian Journal of Corporate Governance*, 10(1), 74-95.
- Phan-Udom, N. (2019). Management for the Sustainability of the Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand. *Romphruek Journal*, 37(3), 95-105.

- Prabowo, M. A., Iswaningtyas, A., Syofyan, E., Idris, I., Mulazid, A. S., & Habbe, A. H. (2017). Board of directors and CSR disclosure in Indonesian banking industry : does education matter?. *International Journal of Trade and Global Markets*, 10(4), 322-338.
- Rostami, S., Rostami, Z., & Kohansal, S. (2016). *The effect of corporate governance components on return on assets and stock return of companies listed in Tehran stock exchange. Procedia Economics and Finance*. (September 12, 2021) Retrieved from https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567116300259/pdf?md5=3b55fc1f0ef07226621b655905e5b2b2&pid=1-s2.0-S2212567116300259-main.pdf&_valck=1
- Sitthipongpanich, T., & Polsiri, P. (2013). Who's on board? Influence of diversity and network of Thai boards of directors on firm value. *Journal of Applied Business Research*, 29(6), 1763-1780.
- Smith, N., Smith, V., & Verner, M. (2006). Do women in top management affect firm performance? A panel study of 2,500 Danish firms. *International Journal of productivity and Performance management*, 55(7), 569-593.
- Srinidhi, B., Gul, F. A., & Tsui, J. (2011). Female directors and earnings quality. *Contemporary Accounting Research*, 28(5), 1610-1644.
- Tulung, J. E., & Ramdani, D. (2016). The influence of top management team characteristics on BPD performance. *International Research Journal of Business Studies*, 8(3), 155-166.
- Ujunwa, A. (2012). Board characteristics and the financial performance of Nigerian quoted firms. *Corporate Governance : The international journal of business in society*, 12(5), 656 – 674.

- Ullah, M. S., Muttakin, M. B., & Khan, A. (2019). Corporate governance and corporate social responsibility disclosures in insurance companies. *International Journal of Accounting & Information Management*, 27(2), 284-300.
- Zadeh, F. N., Salehi, M., & Shabestari, H. (2018). The relationship between corporate governance mechanisms and internet financial reporting in Iran. *Corporate Governance : The international journal of business in society*, 18(6), 1021-1041.
- Zaidi, N., Azouzi, M. A., & Sadraoui, T. (2021). CEO Financial Education and Bank Performance. *Journal of Entrepreneurship Education*, 24(2), 1-20.

แบบฟอร์มการส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารร่วมฤกษ์

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ ☐ อื่นๆ (ระบุ)

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว)
2. สถานภาพทางวิชาการ
☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษา ☐ อื่นๆ
3. สังกัด คณะ.....มหาวิทยาลัย
ที่อยู่
โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ อีเมล.....
4. ชื่อบทความ
(ภาษาไทย)
(ภาษาอังกฤษ)

กองบรรณาธิการวารสารร่วมฤกษ์มีนโยบายและเกณฑ์การรับพิจารณาและตีพิมพ์บทความซึ่งไม่เคยเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ และไม่เคยเผยแพร่ในเอกสารฉบับอื่นๆ มาก่อนหน้านี้ และไม่ใช้บทความวิจัยจากงานวิจัยในชั้นเรียน ไม่ใช้บทความวิจัยจากงานวิจัยสถาบัน โดยบทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารร่วมฤกษ์นั้นต้องผ่านการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Peer Review) จากสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน ทุกบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารร่วมฤกษ์ มหาวิทยาลัยฯ อนุญาตให้นำลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความที่ส่งมายังนี้ไม่เคยเสนอตีพิมพ์ใดๆ และมีได้คัดลอกจากบทความของผู้อื่น และรับทราบ/ยอมรับในเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว จึงขอส่ง 1) ข้อมูลตามแบบฟอร์มการส่งบทความ 2) ใบโอนเงิน และ 3) บทความ เข้ารับการประเมินเพื่อร่วมตีพิมพ์ในวารสารร่วมฤกษ์

.....ลงนาม
...../...../.....

ผู้เขียนชำระค่าธรรมเนียม*ตามเงื่อนไขต่อไปนี้

- 1) ชำระค่าตีพิมพ์บทความโดยแยกประเภท ดังนี้

บทความ	นศ. ม.เกริก ค่าธรรมเนียมต่อ 1 บทความ	บุคคลทั่วไป ค่าธรรมเนียมต่อ 1 บทความ
ภาษาไทย	3,000 บาท	4,000 บาท
ภาษาอังกฤษ	6,000 บาท	8,000 บาท

- 2) จ่ายผ่าน ธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่บัญชี 060-1-06501-8
- 3) หลังจากชำระแล้วส่งเอกสารทั้ง 3 รายการ คือ (1) ข้อมูลตามแบบฟอร์มการส่งบทความ (2) ใบโอนเงิน และ (3) บทความ มาที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>

*หมายเหตุ : 1. ผู้เขียนไม่สามารถขอคืนค่าธรรมเนียมได้ในทุกกรณี (กรุณาศึกษารายละเอียดก่อนส่งบทความ)
2. กรุณาส่งเอกสารให้ครบถ้วน ตามข้อ 1) - 3) เพื่อความรวดเร็วในการพิจารณาดำเนินการของกองบรรณาธิการ

หลักเกณฑ์และรูปแบบการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารร่วมพฤษ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารร่วมพฤษ

1. ผู้เขียนต้องชำระค่าธรรมเนียมตีพิมพ์บทความ
2. บทความที่ส่งมาต้องเขียนให้อยู่ในรูปแบบที่วารสารร่วมพฤษกำหนดเท่านั้น
3. ผู้เขียนต้องส่งเอกสาร 1) แบบฟอร์มการส่งบทความ 2) ใบโอนเงิน และ 3) บทความ มาที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index> (ระบบออนไลน์) เท่านั้น โดยจะไม่รับพิจารณาบทความที่ส่งทางอีเมล ไปรษณีย์หรือช่องทางอื่นๆ
4. ระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการตั้งแต่รับบทความจนผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความเสร็จโดยประมาณ 75 วัน
5. ผู้เขียนจะได้รับหนังสือตอบรับการตีพิมพ์เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความที่ผู้เขียนแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิหลังจากการประเมินแล้วเท่านั้น
6. ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาเฉพาะบทความที่ส่งมาตามเงื่อนไขเท่านั้น

เงื่อนไขการส่งบทความเสนอขอรับการประเมินเพื่อตีพิมพ์ในวารสารร่วมพฤษ

1. เป็นบทความทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยเสนอขอตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นๆ มาก่อน
3. ผู้เขียนจะต้องส่งต้นฉบับเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ โดย
 - พิมพ์ลงในโปรแกรม Microsoft word ความยาวไม่เกิน 15 หน้า (A4)
 - อักษร Cordia New / ขนาดอักษร 16 point (ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ)
 - กำหนดระยะขอบกระดาษทั้ง 4 ด้าน คือ 2.54 เซนติเมตร หรือ 1 นิ้ว (ขอบบน ซ้าย ขวา และล่าง)
4. รูปแบบการเขียนบทความ ควรเขียนเชิงพรรณนาความ หากเป็นบทความที่มาจากงานวิจัยต้องเป็นการเขียนใหม่ โดยนำประเด็นสำคัญมานำเสนอ และใช้รูปแบบการเขียนที่ไม่ใช่เป็นการย่อจากงานวิจัย

บทความวิจัย ควรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ (ไม่ต้องใส่ตัวเลขหน้าหัวข้อในบทความ)

1. ชื่อบทความ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (รวม 2 ภาษา ควรมีความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4)
4. คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (3-5 คำ ใช้ เครื่องหมาย semicolon (;) คั่น ระหว่างคำ)
5. ที่มาและความสำคัญของปัญหา
6. วัตถุประสงค์ / แนวคิดทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล)
8. ผลการวิจัย (ผลที่ได้จากการวิจัย อาจแสดงภาพหรือตารางที่สำคัญประกอบการอธิบายผลวิจัย)
9. บทสรุป (สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ)
10. เอกสารอ้างอิง (วารสารร่วมพฤษใช้รูปแบบ APA 6th)

บทความวิชาการ ควรประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ (ไม่ต้องใส่ตัวเลขหน้าหัวข้อในบทความ)

1. ชื่อบทความ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (ทั้ง 2 ภาษา ควรมีความยาวไม่เกิน 1 หน้า A4)
4. คำสำคัญ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (3-5 คำ ใช้ เครื่องหมาย semicolon (;) คั่น ระหว่างคำ)
5. บทนำ (ที่มา หรือ ความสำคัญของบทความที่ต้องการนำเสนอ)
6. เนื้อหา (ผู้เขียนนำเสนอหัวข้อสำคัญที่เกี่ยวข้องประกอบบทความที่นำเสนอ)
7. บทสรุป (สรุปประเด็นสำคัญที่ได้นำเสนอจากบทความ โดยสรุปท้ายบทความอาจตั้งประเด็นคำถาม หรือ การสร้างความต้องการให้ผู้อ่านคิดค้นหาคำตอบใหม่ๆ)
8. เอกสารอ้างอิง (วารสารร่วมพิชญ์ใช้รูปแบบ APA 6th)

5. สำหรับบทความปริทัศน์-บทวิจารณ์หนังสือ ผู้เขียนจะต้องแจ้งแหล่งที่มาโดยละเอียด

6. วารสารร่วมพิชญ์ ขอสงวนสิทธิ์ในการรับพิจารณาบทความ กรณี

- 6.1 การใช้อีเมลและหมายเลขโทรศัพท์ของผู้อื่นในการส่งบทความ
- 6.2 ไม่รับพิจารณาบทความวิจัยในชั้นเรียนและบทความจากงานวิจัยสถาบัน
- 6.3 รับพิจารณาบทความที่เขียนตามรูปแบบของวารสารร่วมพิชญ์เท่านั้น
- 6.4 รับพิจารณาบทความผ่านระบบ ThaiJO [<https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>]
เท่านั้น

การเขียนเชิงอรรถ เป็นการเขียนข้อความที่บอกแหล่งที่มาของข้อมูลประภาษหรือข้อมูลอื่น อาจเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมข้อความบางแห่งในรายงาน ตำแหน่งของเชิงอรรถให้เขียนไว้ท้ายหน้ากระดาษแต่ละหน้าโดยเว้นห่างจากข้อความในส่วนเนื้อเรื่องพอสมควร และมีเส้นขีดคั่นเพื่อมิให้ปะปนกับเนื้อเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- **เชิงอรรถโยง (Gross - Reference) คือ การเขียนเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาให้ผู้อ่านสามารถดูหรืออ่านเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีลักษณะการเขียนดังนี้**

.....ในการปฏิบัติหน้าที่ และการทำงานในหน่วยงานต่างๆ อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลงานที่ดีแล้ว จะต้องมีการบริหารองค์กรที่ดี นั้นหมายความว่า การดำเนินการจะต้องยึดหลักการบริหารงาน¹

¹ดูรายละเอียดเพิ่มเติม เรื่อง หลักการบริหารงาน บทที่ 4 หน้า 75.

- **เชิงอรรถอธิบาย (Content Footnote)** เชิงอรรถเสริมความเป็นข้อความอธิบายขยายความเพิ่มเติมจากเนื้อหาของรายงานบางตอนที่คิดว่าช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้นมีลักษณะการเขียน ดังนี้

เลขเรียกหนังสือ (Book Number) หรือเลขผู้แต่ง¹ (Author Number) การจัดหนังสือ

.....
¹เลขเรียกหนังสือหรือเลขผู้แต่ง คือ ตัวเลขที่กำหนดขึ้นแทนตัวอักษรของชื่อ หรือนามสกุล ผู้แต่ง จะใส่กำกับตามหลังพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งในเลขเรียกหนังสือ

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

เอกสารอ้างอิง เป็นการรวบรวมเฉพาะรายการเอกสารที่ถูกอ้างไว้ในส่วนเนื้อเรื่องเท่านั้น ดังนั้นจำนวนรายการเอกสารที่อ้างอิงในส่วนท้ายเรื่องจึงต้องมีจำนวนเท่ากับที่ถูกอ้างไว้ในส่วนเนื้อเรื่อง การอ้างอิงแบบนาม-ปี เป็นการอ้างอิงโดยระบุ **ชื่อผู้แต่ง และ ปีที่พิมพ์ของเอกสาร** ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความในเนื้อหานั้น และอาจจะระบุ **เลขหน้าของเอกสารที่อ้าง** ได้ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถตรวจสอบข้อมูลทางบรรณานุกรมของเอกสารที่ใช้อ้างอิงได้จากรายการเอกสารอ้างอิง (references) หรือ บรรณานุกรม (bibliography)

ตัวอย่าง ผู้แต่ง 1 คน

(พรณี บัวเล็ก, 2559)

พรณี บัวเล็ก (2559)

ตัวอย่าง ผู้แต่ง 2 คน หากมีผู้แต่งมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อผู้แต่งทุกคน

Dunning and Friedman (2014 : 79-120)

(Dunning and Friedman, 2014 : 79-120)

หรือการสรุปเนื้อหาทั้งหมดเล่ม ไม่ใช่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหน้าใดหน้าหนึ่ง ก็ไม่ต้องระบุหมายเลขหน้า ดังนี้

ตัวอย่าง

(ติน ปรัชญพฤทธ์, 2558)

กรณีการอ้างอิงผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศให้ระบุแต่นามสกุล ไม่ต้องใส่ชื่อแรก

ตัวอย่าง

(Hobbs, 2015 : 58 – 81)

กรณีที่ผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์ ให้คงไว้เหมือนบรรดาศักดิ์/สมณศักดิ์ เดิม ดังนี้

ตัวอย่าง

(หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล, 2558 : 59)

หรือกรณีผู้แต่งมีวิทยาทาน ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพ ไม่ต้องใส่ไว้ เช่น ศาสตราจารย์
นายแพทย์

ตัวอย่าง

(สมชาย ผลเยี่ยมเอก, 2558 : 68)

กรณีอ้างอิงจากเว็บไซต์ ให้ใส่ชื่อผู้แต่ง ปี พ.ศ. ซึ่งปรากฏที่เรื่องที่สืบค้น ดังนี้

ตัวอย่าง

(อาทิตย์ ทองอินทร์, 2559)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (บรรณานุกรม) ให้เขียนโดยเรียงลำดับตามหลักการเดียวกับการเรียงคำตามลำดับอักษรในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ภาษาไทย) หรือ Dictionary (ภาษาอังกฤษ) โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ ก-ง และ A-Z ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกันเรียงลำดับตามรูปสระที่เรียงในภาษาไทย โดยเรียงภาษาไทยก่อนตามด้วยภาษาอังกฤษ

วารสารร่วมพฤษใช้รูปแบบที่นิยมใช้กันทั่วไปทางสังคมศาสตร์ คือ APA 6th (American Psychological Association) เพื่อในการบันทึกการอ้างอิงตามมาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยเขียนประเภทการอ้างอิง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.
Ex. วิจารณ์ พานิช. (2556). <i>สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21</i> . นนทบุรี : บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้งแอนด์โปรดักส์ จำกัด.

บทความในหนังสือ วารสาร และนิตยสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้า.
Ex. อมรรัตน์ กุลสุจริต. (2559). ระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐมนตรี. <i>ร่วมพฤษ</i> , 34(1), 209-234.

วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อวิทยานิพนธ์. คณะ/ชื่อสถาบัน-มหาวิทยาลัย, สถานที่พิมพ์.

Ex.

วิศิษฐา ศิริมังคละ. (2552). บทบาทของผู้บริหารกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพฯ.

การนำเสนอผลงานวิชาการในการประชุมทางวิชาการ

ชื่อผู้เขียน. (ปี). ชื่อบทความ. ชื่อรายงานการประชุม, หน้า.

Ex.

สุจิตรา เนตรสกุล. (2559). การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล : ศึกษากรณีการส่งต่อข้อมูลบนเฟซบุ๊ก. การนำเสนอผลงานวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติประจำปี พ.ศ.2559 วันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ, 588-600.

เว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. เรื่องที่สืบค้น. (วัน เดือน ปีที่สืบค้น) สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. ทรัมป์กำลังเผชิญหน้ากับ “ตุลาการภิวัตน์” ฉบับอเมริกัน?. (14 กุมภาพันธ์ 2560) สืบค้นจาก <http://www.bbc.com/thai/thailand-38915635>.

สัมภาษณ์

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์. ตำแหน่ง. สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี.

Ex.

ประภาส แสงประดับ, ประธานชมชนวัดบางบัว. สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2558.

หนังสือออนไลน์ (e Book)

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อ (วัน เดือน ปี ที่สืบค้น). สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

สมนึก อุ่นแก้ว. (2556). ทฤษฎีดนตรีแนวปฏิบัติ. (23 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้นจาก <http://www.ebooks.in.th/mybookshelf.html>

บทความในวารสารออนไลน์ (e Journal)

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทความ. (วัน เดือน ปี ที่สืบค้น). สืบค้นจาก ชื่อเว็บไซต์ (URL).

Ex.

สุจิตรา สามัคคีธรรม. (2559). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยเครือข่ายป่าชุมชนในเขตรอยต่อ 5 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (22 กุมภาพันธ์ 2560). สืบค้นจาก <https://www.tci-haijo.org/index.php/romphruekj/article/view/72599/58412>.

การลงรายการผู้แต่งในเอกสารอ้างอิง

1. ชื่อผู้แต่งชาวไทยลงรายการทั้งชื่อและนามสกุล โดยไม่มีคำนำหน้า และลงรายการชื่อทุกคนหากมีผู้แต่งตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. ผู้แต่งมีคำนำหน้า ฐานันดรศักดิ์ หรือบรรดาศักดิ์ ลงรายการท้ายชื่อ โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นระหว่างชื่อและฐานันดรศักดิ์หรือบรรดาศักดิ์

Ex.

ณัฏฐ์ สวัสดิวัตน์, ม.ร.ว.

สุพัตรา มาศดิตถ์, คุณหญิง.

3. ผู้แต่งที่เป็นพระสงฆ์ที่มีสมณศักดิ์ให้ลงรายการตามเดิม และ ใส่ชื่อเดิมไว้ในวงเล็บ

Ex.

สมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ (โต พรหมรังสี).

4. ผู้แต่ง 2 คน ลงรายการโดยใช้ คำว่า “และ” หรือ “&” เชื่อมทั้ง 2 ผู้แต่งที่ 1 และ ผู้แต่งที่ 2
5. ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ใช้คำเชื่อม “และ” หรือ “&” เชื่อมคนรองสุดท้าย และ คนสุดท้าย
6. ผู้แต่งชาวต่างชาติ ลงรายการด้วยชื่อสกุล โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยอักษรย่อของชื่อต้น และ อักษรย่อชื่อกลาง (หากมี) ทั้งนี้ การลงรายการชื่อชาวต่างชาติสามารถปรับเปลี่ยนไปตามความนิยมของแต่ละชาติได้ตามความเหมาะสม
7. ผู้แต่งที่เป็นหน่วยงานราชการ องค์กร สถาบันต่างๆ ลงรายการโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหน่วยงานย่อย โดยเว้นวรรคระหว่างชื่อทั้ง 2 (โดยใช้ชื่อเต็มไม่ใช้อักษรย่อ)
8. หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งให้ลงรายการโดยใช้ชื่อหนังสือ และเรียงลำดับตามรายการชื่อผู้แต่ง

ตัวอย่างการเขียนบทความ (วิจัย)

ชื่อบทความ ภาษาไทย (Cordia New 16 pt ตัวหนา)

ชื่อบทความ ภาษาอังกฤษ (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

ชื่อและนามสกุล¹ ภาษาไทย Cordia New 16 pt ตัวหนา)

ชื่อและนามสกุล (ภาษาอังกฤษ Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

¹ระบุหน่วยงานสังกัดผู้เขียน (ไม่ระบุสถานภาพ ศ ตำแหน่ง คำนำหน้าชื่อใดๆ) ที่อยู่.....

.....โทรฯ : email (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ Cordia New 14 pt ตัวปกติ)

บทคัดย่อ (ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย ไม่เกินครึ่งหน้า A4

จำนวนคำ 250-300 Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

คำสำคัญ : ภาษาไทย ไม่เกิน 3-5 คำ (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

Abstract The abstract should be described in 1 paragraph with content including Objectives, Methods, and Results. (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words. (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

บทนำ (ที่มาและความสำคัญของปัญหา) ไม่เกิน 1 หน้า A4 (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

วัตถุประสงค์ (แนวคิดทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง) (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล) (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

ผลการวิจัย (ผลที่ได้จากการวิจัย อาจแสดงภาพหรือตารางที่สำคัญประกอบการอธิบายผลวิจัย) (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

บทสรุป (สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ) (แยกออกเป็นหัวข้อ) (Cordia New 16 pt ตัวปกติ)

เอกสารอ้างอิง (รูปแบบ APA 6th) (Cordia New 16 pt)

Journal Article Submission Form for Publishing in Romphruek Journal

☐ Research Article ☐ Academic Article ☐ Others (Please Specify).....

1. I (Mr. /Mrs. /Ms.)

2. Academic Title :

- ☐ Professor Associate ☐ Professor ☐ Assistant Professor ☐ Lecturer/ Instructor
☐ Students ☐ Others

3. Faculty/ Department/

School.....University.....

Address.....

Phone Number.....E-mail.....

4. Title of the Submitted Article

(in Thai)

(in English)

The submitted manuscript must have not been previously published in any journals nor any publications before. The submitted manuscript must have not been a classroom research nor a research article of the institutional research. The submitted manuscript for publishing in Romphruek Journal must first be selected by the representatives of Romphruek Journal editorial board whose identity will be concealed. Then the manuscripts selected will be reviewed by at least two reviewers from the field of study approved by the editorial board of Romphruek Journal. The reviewers will not be identified nor revealed their personal background (Double Blind Peer Review). All articles published in Romphruek Journal are copyrighted and belong to Krirk University entitled by the Property Act B.E. 2537.

I, hereby, confirm that the submitted manuscript is original, and has not been published in any forms before. I have read the submission policy and criteria with fully understand its content and agree to comply with the submission policy and criteria. Thus, I agree to send 1) the filled-out article submission form, 2) the pay-in slip, and 3) the submitted manuscript for publishing in Romphruek Journal.

..... (Signature)

...../...../.....

Fee Payment

The author of the submitted manuscript agree to pay fees according to the following condition :

1.

Article	Faculty, staff and students of Krirk University Payment per one article	General Public Payment per one article
in Thai	3,000 baht	4,000 baht
in English	6,000 baht	8,000 baht

2. Pay through Krung Thai Bank, Krirk University account name, account number 060-1-06501-8

3. Once the total payment has been paid, please send the copy of these following three documents :

3.1 the complete filled-out article submission form 3.2 the pay-in slip

3.3 the revised submitted manuscript to <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>

Remark : the author could not request the fee refund in any case (please read the policy carefully before submission)

Criteria and Writing Pattern for the Article Submission Published in Romphruek Journal

Criteria for the Article Submission for Publishing in Romphruek Journal

1. The author must pay the fees for the article publishing in Romphruek Journal.
2. The submitted manuscript must follow the referencing styles used in academic writing set by Romphruek Journal.
3. The author of the submitted manuscript must send :
 - 3.1) the complete filled-out article submission form.
 - 3.2) the pay-in slip
 - 3.3) submit the manuscript to
<http://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index> (on line). Please note that the manuscript submitted via e-mail, or post mail, or others will not be selected for publishing in Romphruek Journal.
4. The process starting from retrieving the submitted manuscript to the peer review evaluation process takes about 75 days.
5. The author of the submitted manuscript will receive the letter of acceptance for publishing, when the editorial committee has received the revised paper according to the suggestions of the peer reviewers.
6. The editorial board reserves its rights to consider only the paper received under the above condition.

The Manuscript Submission Guideline for Publishing in Romphruek Journal

1. The manuscript must be in the fields of humanities and social sciences.
2. The submitted manuscript must have never been published in any journals nor any types of publication before.
3. The author of the submitted manuscript must send the manuscript in e-file, and follow the direction below:
 - Type in Microsoft Word Program and the length should not exceed 15 pages (A4)
 - Font: Cordia New/ 16 points (Thai and English)
 - The page margin on four sides is 2.54 cm. or 1 inch (upper, left, right and bottom)
4. The pattern of the writing should be descriptive. If the paper derived from the research paper, the author should rewrite and present the main point of the research, not only as the summary of the research paper.

The Submitted Research Article Should Have the Following Main Parts (Do Not Put Number 1, 2, 3...in the Proposed Manuscript)

1. Article Title in Thai and in English
2. Name of the Author in Thai and in English
3. Abstract in Thai and in English (the length of both Thai and English abstract should not exceed one page of A4 paper size)
4. Key Words in Thai and in English [3-5 words, use semicolon (;) between words]
5. Introduction (Background and Significance of the Study; Review of the Literature; Hypothesis; Objectives of the Study; Related Concepts and Theories)
6. Research Methodology (Population; Samples; Data Collection Method; and Data Analysis)
7. Results of the Research (the results can include figures or tables together with detailed explanation)
8. Conclusion (Conclusion; Discussion; Suggestion and Recommendation)
9. Reference (Romphruek Journal uses the APA Referencing Style 6th Edition)

The Submitted Academic Article Should Have the Following Main Parts (Do Not Put Number 1, 2, 3...in the Proposed Manuscript)

1. Article Title in Thai and in English
2. Name of the Author in Thai and in English
3. Abstract in Thai and in English (the length of both Thai and English abstract should not exceed one page of A4 paper size)
4. Key Words in Thai and in English [3-5 words, use semicolon (;) between words]
5. Introduction (Background and Significance of the Article)
6. Content (the author presents the main topics related to the article)
7. Conclusion (Summary of the main issues presented in the article. The conclusion can be the question or the intention to lead the readers to search for the new response)
8. Reference (Romphruek Journal uses the APA Referencing Style 6th Edition)

5. In terms of the review article or the book review, the author must notify the sources in detail.
 6. The editorial board of Romphruek Journal reserves its rights to accept the manuscript submitted under the following condition:

- 6.1 The author uses his/her own e-mail or phone number for submission.
- 6.2 The manuscript submitted is not the classroom research nor the institutional research.
- 6.3 The manuscript submitted follows the writing style of Romphruek Journal.
- 6.4 The editorial board accept for consideration the article submitted via ThaiJO only. [<https://www.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/index>]

Footnotes - are notes placed at the bottom of a page. They cite references or comment on a designated part of the text above it. The footnotes must be placed at the bottom of that page by leaving enough line space to separate the content and the footnote by drawing a line, as the example below:

- Cross-Reference is an instance refers to related information in another text or in the same text which enables the readers to get more related or more detailed information. An example of a cross-reference is a citation at the bottom of a page, as shown below

...In terms of carrying out one's duty and working in any section in the organization to create efficiency and good performance, it is necessary to have good management. In other words, the operation must rely on the principles of management.¹ [In Thai]

.....
¹ See also, Principles of Management, Chapter 4, p. 75 [In Thai]

- Content Footnote – is used to provide additional information or reference that simplifies or supplements information of the text. An example of a content footnote is a citation at the bottom of the page, as shown below:

Book Number or Author Number¹ Book Classification

.....
¹Book Number or Author Number is a unique code number assigned to the letter of the author's name and last name. The Book Number or the Author Number is placed after the first alphabet of the author's name in the Call Number.

The Reference Style of In-Text Citation

The fact that the documents listed in the reference section are the collection of the documents that have been referred only in the text. The number of the documents listed in the reference section must, therefore, equal to the number of the document referred to in the text. The name-year system is the system of in-text citation appeared in

brackets, and consisted of the author(s), and the year of the document publication. The citation, appeared in brackets, can be placed in front of or after the referring statement. Besides, it can also indicate the page number of the document that the statement is referred to facilitate the readers to examine the bibliographical data in the reference or the bibliography.

Example : The in-text citation for one work written by one author :

(Punnee Bualek, 2559)

Punnee Bualek (2559)

ขอเสนอ ผู้แต่งหนังสือ (ภาษาอังกฤษ)

(Watson, 2008)

Watson (2008)

Example : The in-text citation for one work written by two authors:

(Dunning & Friedman, 2014 : 99-120)

Dunning & Friedman (2014 : 99-120)

The in-text citation for one work written by three authors or more – write the names of all authors down the first time and from then on include only the last name of the first author followed by the words et al. ('et al' is Latin for 'and other').

Example : Research can be defined as a systematic method of creating new knowledge or a way to verify existing knowledge (Watson, McKenna & Keady, 2008)

Deciding on a research method demands the researcher consider carefully the problem or area of investigation being researched (Watson et al., 2008).

In case that the author summarizes the content of the whole book, not paraphrasing or quoting part of the paragraph, identifying page number is not required.

The example is as follows:

(Tin Prachyapruit, 2558)

In case that the author of the manuscript is foreigner, write his/her last name, year of publication, and page number as follows :

Example : (Hobbs, 2015 : 58-81)

If the author of the manuscript hold the royal title, or the monk's rank, maintain his/her royal title or the monk's rank as follows

Example : (M.R. Pridiyathorn Devakula, 2558 : 59)

In the case that the author hold the military rank, academic title, or professional title, leave out those rank and title as follows:

Example : (Somchai Phol-iam-ek, 2558 : 68)

In case of the in-text reference from web-site, write down the author of the document and the year appeared in the document, as follows:

Example : (Arthit Thong-in, 2559)

National Statistical Office (2559)

Reference List (the Collection of the Reference at the End of the Article)

All references or information sources cited in the proposed work need to be listed in the reference list at the end of the document under “References” or “Reference List.” The Reference List provides all the details necessary for the readers to locate and retrieve information source cited in the reference list. The Reference List is arranged in alphabetical order of the author’s first name (if the author is Thai) and the author’s last name (if the author is non-Thai). The alphabetical order follows the alphabetical order issued by the Royal Institute Dictionary (Thai Language) or Dictionary (English language). The word with final consonant is placed before the word with vowel. The word begins with the same consonant is placed in order according to the vowel pattern in Thai language. In addition, the Thai authors are placed in front of the International authors

In writing the Reference, the author of the proposed work must use the APA 6th Edition Style (American Psychological Association), which follows the Standards of Thai Journal Citation Index Center (TCI) by classifying the type of document as follows:

Book

Author’s name. (Year of publication). <i>Book Title in Italics</i> . Place of Publication : Publisher’s name.
Example :
Vicharn Panich. (2556). <i>Enjoy learning in 21st. Century</i> . Nonthaburi : S.R. Printing Mass Products, Co. Ltd. (in Thai)
Collier, A. (2008). <i>The world of tourism and travel</i> . Rosedale, New Zealand : Pearson Education New Zealand.

Articles in Books, Journal, and Magazine

Author’s name. (Year of publication). Title of the Article. <i>Name of the journal (in Italics)</i> , Volume number (issue no.), page numbers.
Example :
Amornrat Kulsudjarit. (2559). Assets and liabilities declaration and verification system for ministers. <i>Romphruek Journal</i> , 34(1), 209-234.

Thesis

Author’s name. (Year of publication). <i>Thesis Title (in Italics)</i> . Faculty/Name of the University. Place of Publication
Example :
Varisara Sirimangkhal. (2552). <i>Roles of Administration with the Department of Information Technology</i> . Faculty of Liberal Arts Krirk University, Bangkok.
Liou, J. (1993). <i>Environmental knowledge, attitude, behavioral intention and behavior of preservice elementary teachers in Taiwan, the Republic of China</i> . Doctoral Dissertation. University of Florida.

Conference Paper

Author’s name. (Year of publication). <i>Title of the Article (in Italics)</i> . Name of the Conference, page numbers.
Example :
สุจิตรา เนตรสกุล. (2559). <i>การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนบนแพลตฟอร์ม</i> . การนำเสนอผลงานวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ประจำปี พ.ศ. 2559 วันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ, 588-600.
Williams, & Seary, K. (2010). Bridging the divide : Scaffolding the learning experiences of the mature age student. In J. Terrell (Ed.), <i>Making the links : Learning, teaching and high quality student outcomes</i> . Proceedings of the 9 th Conference of the New Zealand Association of Bridging Educators. Wellington, New Zealand. (pp. 104-116)

Website

Author's name. <i>Title of the article retrieved (in Italics)</i> . (Date, month, year of retrieval) retrieved from name of the website (URL).
Example : Thanes Apornsuan. <i>หรับป่าสังเขตพม่ากับ “ศตการกริวิคิน” ฉบับเอววิกัน?</i> . (14 February, 2560) Retrieved from http://www.bbc.com/thai/thailand-38915635 [in Thai].
Ministry of Health. (2014). <i>Ebola : Information for the public</i> . Retrieved from http://www.health.govt.nz/your-health/conditions-and-treatments/diseases-and-illness/ebolainformation-public .

Interview การติดต่อสื่อสารส่วนบุคคล ให้ทำ การอ้างอิงในเนื้อหา (in-text citation) โดยไม่ต้องลง รายการในบรรณานุกรมท้ายเรื่อง (References)

Interviewer, Position. Interview date, month, year
Example : Prapas Saengpradap, Wat Bang Bua community President. 9 December 2558. [in Thai]
G. A. Smith, Interview, October 5, 2012

E-Book

Author of the book. (Year). <i>Book Title (in Italics)</i> . Retrieved date (date month year). Retrieved from website (URL)
Example : Somnuek Oonkaew. (2556). <i>Theory of practical music</i> . (23 February 2560) Retrieved from http://www.ebooks.in.th/mybookshelf.html . [in Thai]

E-Journal

Author of the article. (Year). <i>Article Title (in Italics)</i> . (Date month year of retrieval). Retrieved from name of Website (URL).
Example : Sujittra Samakkitham. (2559). <i>Political economy of the community forest network in the five provincial borders of the eastern region</i> . (22 February 2560) Retrieved from https://www.tci-haijo.org/index.php/romphruengk/article/view/72599/58412 . [in Thai]

Cataloguing for Author(s) in the Reference List

1. The name of the Thai author is catalogued both first name and last name, also listed all authors in the case that there are more than two authors.
2. The author with royal title, place the royal title behind his/her last name by placing comma to separate these two parts
Example : Thanadsri Sawasdiwat, M.R.
Supatra Masdit, Khunying
3. The author who is the monk with the monk's rank, put the name of the monk's rank with his real name in brackets.
Example : Somdet Phra Buddhacarya (Toh Brahmaramsi)
4. Two authors, place the word "and" or "&" between the name of the first author and the second.
5. More than three authors, place the word "and" or "&" between the second last author and the last one.

6. For the foreign author, place the author's last name first, followed by comma (,) and the initials. However, the list of the foreign author can be changed according to the style of each nation.
7. If the author is the official agency, organization, and institute, the list must be in order from the line agency to the sub-department. The name of the two agencies are separated by spacing (the name of the agency is written in full).
8. The book written with unknown author, start with the title of the book and follow in order according to the author's list.

Sample-Writing of a Research Article

Article Title : in Thai (Font : Cordia New 16 pt. Boldface)

Article Title : in English (Font : Cordia New 16 pt. Regular Type Face)

First and last name¹ (in Thai Cordia New 16 pt. Boldface)

First and last name (in English Cordia New 16 pt. Regular Type Face)

¹ Please indicate only the Office that you work for (do not mention the status, rank, job position, nor the name title)

Address: Tel. No.....

E-mail..... (Cordia New 14 pt. regular type face)

Abstract : (in Thai)

The abstract should be described in one paragraph with content including Objectives, Methods and Results. (Cordia New 16 pt., regular type face).

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words (Cordia New 16 pt. regular type face).

Abstract : (in English)

The abstract should be described in one paragraph with content including Objectives, Methods and Results. (Cordia New 16 pt., regular type face).

Keywords : Please type in English not more than 3-5 words (Cordia New 16 pt. regular type face).

Introduction (Background and Significance of Study, Concerning Researches, Hypotheses, Objectives, Concepts and Theories)

The introduction should not exceed one A4 paper size, the content should be about the background and the significance of the study (Cordia New 16 pt. regular type face).

Research Methodology (Population and Sample, Data Collection and Data Analysis)

(Cordia New 16 pt. regular type face).

Results of the Research (The Results of the Research can be shown in figures or tables)

(Cordia New 16 pt. regular type face).

Conclusion (Conclusion, Discussion, Suggestion and Recommendation)

(Cordia New 16 pt. regular type face)

Reference American Psychology Association (APA) 6th Edition Referencing Style

(Cordia New 16 pt. regular type face)

ใบสมัครสมาชิกวารสารร่มพญักษ์ : ROMPHRUEK JOURNAL

ข้าพเจ้า ชื่อ – สกุล (หรือ ชื่อหน่วยงาน)

ออกใบเสร็จในนาม.....

ที่อยู่ (ที่จัดส่งสมาชิก).....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail :

ขอสมัครสมาชิก “วารสารร่มพญักษ์” ปีที่.....ฉบับที่.....(ระบุปีที่และฉบับที่ของวารสารที่ต้องการ)

1. ฉบับแรกถึงฉบับปีที่ 34 (กรุณาสอบถามเพื่อตรวจสอบก่อนสั่งซื้อเพราะบางฉบับอาจหมดสต็อก)

☐ สมาชิกรายปี 3 ฉบับ ราคา 200 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

☐ ขายปลีก 1 ฉบับ ราคา 70 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

2. ฉบับปีที่ 35 เป็นต้นไป (เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2560)

☐ สมาชิกรายปี 3 ฉบับ ราคา 300 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

☐ ขายปลีก 1 ฉบับ ราคา 120 บาท (รวมค่าจัดส่ง)

พร้อมกันนี้ได้ชำระเงินจำนวนบาท (ตัวอักษร.....)

ชำระเงินโดย

☐ เงินสด ที่งานการเงินชั้น 2 อาคารมิ่งคณะพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก

☐ ธนาคารตั้งจ่ายในนามวารสารร่มพญักษ์ (ป.ณ.รามอินทรา) พร้อมส่งธนาคัตและใบสมัครมาที่
ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1
ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

☐ โอนเงินเข้าธนาคารกรุงไทย (สาขารามอินทรา กม.2)

ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่บัญชี 060-1-06501-8 แล้วส่งใบโอนเงินและใบสมัครมาที่
ศูนย์วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกริก เลขที่ 3 ซอยรามอินทรา 1
ถนนรามอินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220 หรือ

อีเมล : romphruek.kru@gmail.com

ลงชื่อ.....

ว/ด/ป.....

หมายเหตุ : กรณีโอนเงินค่าสมัครสมาชิกวารสารร่มพญักษ์แล้ว มหาวิทยาลัยขอสงวนสิทธิ์การขอคืนเงินค่าสมัคร
สมาชิกในทุกกรณี

